

OBSAH:

Úvod 1,1-3

1. Lepší andělů - Kristovo Božství (žid 1,4-2,4)
 - a) Argumenty ze Žalmů (žid 1,4-14), pak závěr (žid 2,1-4)
 - b) Stále je ale člověkem (žid 2,5-15)
3. Lepší velekněz (2,16-8,5)
 - a) Velekněz spojený se zemí (žid 2,16-18)
[vsuvka - Kristus lepší Mojžíše - nejsme Mojžíšův dům, ale Kristův dům (žid 3,1-6), pokud ovšem máme pevnou víru - příklad židovské nevěry (žid 3,7-4,13)]
 - b) Velekněz spojený s nebesy (žid 4,14-16)
 - c) Velekněz podle řádu Malchisedechova (žid 5,1-8,1)
 - a) Kontrast s pozemskými velekněžími (žid 5,1-3)
 - b) Vyvolení velekněze podle řádu Malchisedecha (žid 5,4-10)
[vsuvka - varování a výzva k zapálenosti a pokroku v B. věcech (žid 5,11-6,12); hlavně v otázce Božího zaslíbení a přísahy (žid 6,13-20)]
 - c) Kristus srovnán s pozemským Malchisedechem (žid 7,1-28-8,5)
3. Lepší smlouva (žid 8,6-12)
 - a) Ježíš je prostředník lepší smlouvy (žid 8,6)
 - b) Smysl lepší smlouvy (žid 8,7-9)
 - c) Požehnání lepší smlouvy (žid 8,10-13)
4. Lepší svatyně a lepší oběť (žid 9,1-10,22)
 - a) Popis pozemské svatyně (žid 9,1-5), služba v pozemské svatyni (žid 9,6-10)
 - b) Nebeská svatyně a velekněz srov. pozemská svatyně a velekněz (žid 9,11-10,22)
5. Praktický dopad na život křesťanů (žid 10,23-13,19)
 - a) Výzva k vytrvalosti (žid 10,23-38)
 - b) Vytrvalost (víra) na příkladech lidí ze SZ (žid 11,1-12,3)
 - c) Boží výchova dnes (žid 12,4-17)
 - d) Překlenutí SZ a NZ (žid 12,18-29)
 - e) Závěrečné výzvy k praktickému životu (žid 13,1-19)
4. Závěr (žid 13,20-24)

1 Mnohokrát a mnoha způsoby již dávno Bůh promlouval k otcům v prorocích;

Pistel židům nejprve vzpomíná na to, že ve SZ Bůh různými způsoby komunikoval se Svým lidem. Pojdme se na tento bod podívat blíže. O Mojžíšovi, nejpokornějším muži na světě, který se postil čtyřicet dní za hřích Izraelského lidu, a dalších čtyřicet dní předtím, než předstoupil před Boha, jemuž svítia tvář po komunikaci s Bohem, Bůh řekl: „S ním mluvím tváří v tvář, zřetelně, ne v hádankách, hledí na Hospodinovu podobu. Jak to, že jste se nebáli mluvit proti mému otroku Mojžíšovi?“ (Nu 12,8)

Z tohoto verše se dovídáme, že Bůh poctil Mojžíše tím, že k němu promlouval napřímo, což je zcela ojedinělý případ, u ostatních lidí však Bůh promlouval „v hádankách.“ Této výsady okamžité přímé odpovědi se nedostávalo ani SZ prorokům, kteří někdy museli čekat na Boží odpověď (Abk 1,2). Mezi další přímé komunikační kanály patřilo turím, případně sny a ptání se proroků (1.Sam 28,6). A tak každý, kdo tvrdí, že má v dnešní době tento dar, se prakticky staví ma úroveň Mojžíše. Pro nás, ostatní „smrtníky“ platí ono promlouvání „v hádankách,“ resp. v hledání Boží vůle v každodenním životě, a mimo to máme samozřejmě Písmo, kde jsou zaznamenány Boží výroky, které promlouvali nejen k lidem v Biblických dobách, ale také k nám.

Tato výsada, aby Bůh přímo promlouval k lidem, byla lidem dána za dob Mojžíše (a jen Mojžíš měl tu možnost), a pak až v době Ježíše Krista, kdy se prakticky každý mohl Boha zeptat na to, co potřeboval, a Bůh k němu napřímo promluvil:

2 v těchto posledních dnech k nám promluvil v Synu, A Bůh ustanovil tohoto Ježíše dědicem všech věcí: jehož ustanovil dědicem všeho. Skrze Něj také udělal věky.

Obraz Ježíše a obdržení dědictví je v NZ velmi častým tématem. Bůh Ježíš, jako stvořitel a vlastník všeho, zemřel na kříži (Žid 9,15), a stejně tak jako po smrti osoby připadne majetek pozůstalým (nejčastěji rodině), které určí zemřelý vlastník, tak i po Kristově smrti obdrželi všichni lidé všechno (zemi, spasení, věčný život, ...) jako dědictví: „Bratři, po lidsku pravím: Už potvrzenou závěť člověka nikdo neruší ani k ní nic nepřipojuje. Zaslíbení byla řečena Abrahamovi a jeho potomku. Písmo neříká: ‚a potomkům‘, jako by jich bylo mnoho, ale jedná se jen o jednoho: ‚a tvému potomku,‘ a tím potomkem je Kristus. ... A jestliže jste Kristovi, jste símě Abrahamovo, dědicové podle zaslíbení.“ (Gal 3,15-16.29). A protože je Kristus nejenom Bůh, ale stal se také člověkem, v uritém smyslu se i samotný Kristus stal jako člověk dědicem všeho (viz komentář k Žid 2,6-9).

On obdržel do dědictví také věky. Řecké slovo αἰώνιος (*aiōnios*) označuje obvykle věky (tedy časové období, velmi často se tímto slovem označuje nekonečné časové období). V některých případech ale toto slovo odkazuje i na světy, čili na hmotu, která tento čas „vyplňuje“: „*Vírou rozumíme, že Božím výrokem byly uspořádány věky, takže to, co vidíme, nevzniklo z viditelného.*“ (žid 11,3; viz také 1. Tim 1,17; Zj 15,3). A o Kristu víme, že byl přítomen při stvoření světa a že skrze Něj je stvořena hmota (Jan 1,3). Kristus je tedy vlastníkem všeho nejenom skrze stvoření (udělení věků), ale také skrze vykoupení (dědičného obdržení).

3 On je zářivým odleskem Jeho slávy a charakteristickým otiskem Jeho podstaty.

Slovo *sláva* v Bibli označuje charakter/majestát. Podle epištoly židům je Kristus zářícím (zřetelným a velkolepým) odleskem (odrazem) Božího charakteru. Na Jeho životě se nejzřetelněji odrazil Boží charakter, ovšem i Jeho život má své limity. Kristus žil na této zemi 33 let a my máme o jeho životě jen zredukovanou zprávu (Jan 21,25), ale i kdybychom měli celou věčnost, stále nemůžeme dokonale pochopit, vystihnout a vystopovat Boží charakter. Přesto je nám, jako lidem, dopřáno pohlédnout na zářivý odraz (záblesk) Božího charakteru.

Podobně i my, křesťané, odrážíme Kristův charakter (2. Kor 3,18) jakoby v zrcadle, ale na rozdíl od Krista jsme k jeho charakteru proměňováni „od slávy k slávě,“ tedy následuje neustálý progres směrem k charakterové podobnosti Boha. Kristus je ale zářivým odleskem Božího charakteru a má Božskou podstatu.

Dále čteme o tom, že je „otiskem“ jeho podstaty. V řečtině je slovo χαρακτήρ (charaktér), které původně označovalo raziče minci (rytce). Později označovalo nástroj, který tento razič mincí používal (raznice, zaítko, značkovací želízko). Ještě později, v dobách NZ, už toto slovo označovalo znak (pečeť), kterou rytec vyrazil. To nám poskytuje krásný obraz toho, jakým způsobem Kristus předtaval charakter (podstatu) svého Otce. To se stalo nejen v Jeho životě, ale hlavně v Jeho smrti na kříži, kdy bychom mohli symbolicky říci, že v tu chvíli na Něj Otec „vyrýl... nápis“ (Zach 3,9).

Toto slovo je podobné slovu χάραγμα (charagma), které označuje něco podobného – v NZ je překládáno jako cejch - ve Zjevení jsou cejchem oceňováni lidé, kteří plní příkazy šelmy. Toto spojení patrně není náhodné, protože nám poskytuje obraz toho, že v době konce budou na zemi lidé, kteří budou mít Boží pečeť (otisk - charakter), a ti, kteří budou mít satanův cejch (charagma). Tento otisk Boží slávy (charakteru) získáváme od Krista, když pozorujeme jeho čistý život.

4 Stal se tím lepší nad anděly, čím význačnější zdědil jméno.

V tomto verši nastává první prohlášení o tom, že Bůh má pro židy v Kristově době (a také pro nás!) něco LEPŠÍHO, než měli. V řečtině je slovo διάφορος a používá se v židům na těchto místech:

1,4 „Stal se tím vznešenější nad anděly, čím význačnější jméno dědičně obdržel.“

6,9 „Co se však týká vás, milovaní, jsme přesvědčeni o lepších věcech, o tom, co náleží k záchraně, přestože tak mluvíme.“ (příbuzné slovo - κρείσσων)

7,7 „Není sporu, že nižší přijímá požehnání od lepšího.“

7,19 „uvádí se však lepší naděje, skrze niž se přibližujeme k Bohu.“

7,22 „tím spíše se stal Ježíš také ručitelem lepší smlouvy. „

8,6 (2x) „Nyní však dosáhl význačnější služby, tak jako je i prostředníkem lepší smlouvy, která je založena na lepších zaslíbeních.“

9,23 „Bylo tedy nutné, aby obrazy těch věcí, které jsou v nebesích, byly takto očišťovány, avšak samy nebeské věci jsou očišťovány oběťmi lepšími, než jsou tyto.“

10,34 „Vždyt jste měli soucit s vězni a uloupení svého majetku jste přijali s radostí, vědouce, že máte v nebi vlastnictví lepší a trvalé.“

11,4 „Vírou přinesl Ábel Bohu lepší oběť než Kain.“ (ovšem zde jiné ř. Slovo - πλείων)

11,16 „Avšak touží po lepší vlasti, to jest po vlasti nebeské.ů

11,35 „Ženy dostaly své mrtvé zpět vzkříšené, jiní byli mučeni, a nepřijali vysvobození, aby dosáhli lepšího vzkříšení“

11,40 „protože Bůh pro nás zamýšlel něco lepšího, nechtěl, aby dosáhli dokonalosti bez nás.“

12,24 „a k prostředníku nové smlouvy Ježíšovi, a ke krvi pokropení, která mluví lépe než Ábel.“

Židé (a také my) tedy mají Krista LEPŠÍHO andělů, LEPŠÍ věci, Bůh je LEPŠÍ Abraháma, máme LEPŠÍ naději, LEPŠÍ smlouvu, LEPŠÍ zaslíbení, LEPŠÍ oběť, LEPŠÍ vlastnictví, LEPŠÍ vlast, LEPŠÍ vzkříšení, Bůh má pro nás něco LEPŠÍHO, a Kristova krev mluví LÉPE než Ábelova krev.

Na začátku se ale pisatel židům zabývá prvním tématem - Kristus je LEPŠÍ nad anděly. Jak to víme? Musíme se podívat do Bible a tam najdeme pravdu. Autor vybírá sedm citací z knihy žalmů, a vybírá je v kontextu tak, že používá hlavně tzv. Mesiánské žalmy (tedy žalmy, které nejsou pouhými písněmi o Bohu, ale také proroctvími o příchodu Mesiáše):

Žid 1,5 <i>„Ty jsi Můj Syn. Já jsem Tě dnes zplodil“</i>	Ž 2,7 <i>„Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.“</i>
Žid 1,6 <i>„Ať se Mu pokloní všichni Boží andělé.“</i>	Ž 97,7 <i>„Jemu se klanějí všechny božské bytosti.“</i>
Žid 1,7 <i>„On dělá Své anděly závany větru, a Své služebníky jako plamen ohně.“</i> Žid 1,7	Ž 104,4 <i>Činíš si z větrů své posly, své služebníky z planoucího ohně.“</i>
Žid 1,8-9 <i>„Tvůj trůn, Bože, je na věky věků, a žezlo přímé spravedlnosti je žezlem Tvého království. Miloval jsi spravedlnost a nenáviděl jsi protizákonnost. Kvůli tomu Tě pomazal, Bože, tvůj Bůh olejem veselí nad Tvé účastníky.“</i>	Ž 45,3 <i>„Tvůj trůn, Bože, trvá navěky a navždy. Žezlo přímosti je žezlo tvého království. Miluješ spravedlnost a nenávidíš ničemnost. Proto tě, Bože, tvůj Bůh pomazal olejem veselí nad tvé druhy.“</i>
Žid 1,10-12 <i>Ty, Pane, jsi na počátku položil základy země, a nebesa jsou dílem Tvých rukou. Ona budou zničena, Ty však zůstáváš. Všechna zestárnou jako roucho a svineš je jako pokrývku a budou změněna, Ty jsi však Ten stále tentýž a Tvoje roky nezaniknou.“</i>	Ž 102,26-28 <i>Dávno jsi založil zemi, nebesa jsou dílo tvých rukou. Ta zaniknou, ale ty zůstaneš. Všechna jako roucho zvetší, vyměníš je jako plášť a budou proměněna. Ale ty jsi stále týž — tvá léta nekončí.</i>
Žid 1,13 <i>„Posaď se po Mojí pravici, dokud před Tebe nepoložím Tvoje nepřátele jako rohož Tvých nohou.“</i>	Ž 110,1
Žid 2,6-7 <i>„Co je člověk, že na něj pamatuješ, nebo syn člověka, že ho navštívuješ? Udělal jsi ho o něco málo podradnější, než jsou andělé, korunoval jsi ho slávou a ctí, a ustanovil jsi ho nad dílem Svých rukou. 8Všechno jsi podřídil pod jeho nohy.“</i>	Ž 2,5-7 <i>co je člověk, že na něj pamatuješ, syn člověka, že jej navštívuješ? Trochu jsi jej omezil, aby nebyl božskou bytostí, a korunoval jsi ho slávou a důstojností. Svěřil jsi mu vládu nad dílem svých rukou, všechno jsi mu položil pod nohy</i>

**5 Neboť kterému andělu kdy Bůh řekl: „Ty jsi Můj Syn. Já jsem Tě dnes zplodil“?
A znovu: „Já budu Jemu Otcem a On Mi bude Synem.“?**

Máme zde napsáno, že Kristus je syn, kterého Bůh *zplodil*. Někteří lidé s tím mají problém, protože to na první pohled okazuje na to, že Kristus – věčný Bůh – měl počátek (tedy Svě splození). Jak tato slova chápat? Někdo by mohl navrhnout, že se jedná o pouhý popis Kristovy inkarnace (narození na zem, což nevylučuje Jeho věčnou existenci). Když se však na to podíváme blíže, zjistíme, že tyto citace z druhého žalmu odkazují ještě na něco jiného. Tento „druh narození“ totiž nesouvisí ani tak s inkarnací či počátkem existence, jako spíš s uvedením Krista do úřadu (velekněze): „*Tak i Kristus neoslavil sám Sebe, když se stal veleknězem, ale oslavil Ho Ten, který Mu řekl: „Ty jsi Můj Syn. Já jsem Tě dnes zplodil.“*“ (žid 5,5)

Jak je to možné? Pojdme se nejprve blíže podívat na pojem prvorozený (πρωτότοκος). Toto slovo se skládá ze slov *πρώτος* (první, dřívější, přední, významější) a *τίκτω* (narodit se). Jak vidíme, první slovo se dá přeložit nejen jako první (PRVOROzený), ale také jeho přední, významější. Toto slovo se používá hlavně ve dvou kontextech:

a) Narození nejdříve (Lk 2,7; žid 11,28), tedy prvorozený

b) Důležitější, privilegovanější (žid 12,23), *nadřazenější* – ne díky narození, ale díky titulu (Ř 8,29; Kol 1,15.18). Například ve Zj 1,5 je napsáno, že Kristus je *prvorozený všeho stvoření* – ale před Kristem vstal z mrtvých i Mojžíš; Kristovo zmrtvýchvstání je však nejdůležitější. Také např. David nebyl rodem prvorozený, ale byl ustanoven jako prvorozený (*nadřazenější*) titulem (Žid 89,21.28).

Nyní se vraťme k našemu textu. Jak jsem již psal výše, někdo může navrhnout, že se týká Kristovy inkarnace na zem, tedy že byl Mariin prvorozený (viz bod a). Ale Sk 13,33 ukazuje, že tento text z žalmu pokazuje přeci jen na něco víc, než je narození: „*splnil Bůh nám, jejich dětem, když vzkřísil z mrtvých Ježíše, jak je to i napsáno v druhém Žalmu: „Ty jsi můj Syn, já jsem tě dnes zplodil.“*“ (Sk 13,33). Zde text z žalmu odkazuje na Kristovu smrt, ne jeho narození. A Kristus se stal prvorozeným (*nadřazenějším, privilegovanějším*) právě prostřednictvím slávy, kterou získal Svou smrtí na kříži (viz Fil 2,8-9), ne narozením na zemi.

Jak jsem již psal, citace odkazují na druhý žalm. Ten řadíme mezi Mesiánské žalmy (tj. Obsahující předpověď na Mesiáše) a také inagurační žalmy (které odkazují na inaguraci krále). I toto téma se objevuje ve druhém žalmu: „*Srocují se králové světa a mocnáři se spolu radí proti Hospodinu a proti jeho pomazanému. ... Já jsem ustanovil svého krále na Sijónu, na své svaté hoře. Přednesu Hospodinovo ustanovení. Řekl mi: Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.*“ (Ž 2,2.6-7)

Zde vidíme, že pomazaný se stává králem (Ž 2,2 srov. 1. Král 1,39). Navíc je zde formulka „*ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil,*“ která je použita v kontextu inagurace. To není nic neobvyklého - když prorok Nátan promlouvá k Davidovi ohledně nastolení Šalamouna jako krále nad Izraelem, taktéž říká, že mu Bůh bude Otcem a on mu bude synem (2. Sam 7,14!).

Suma sumárum můžeme říct, že žid 1,5-6 odkazuje na Krista jakožto na to, který byl svou smrtí ustanoven na Krále.

Prohlášení za Otce a Syna má svůj význam i v životě Ježíše Krista, který sám Sebe prohlásil za Božího Syna. Když Ježíš prohlásil, že je Božím Synem (zploucencem Otce), tak se mu vlastně stavěl na roveň. V evangeliu čteme: „*Ježíš jim však odpověděl: „Můj Otec až dosud pracuje, i Já pracuji.“ Kvůli tomu se ho tedy židé ještě více snažili zavraždit, protože nejenom že rušil sobotu, ale také Boha nazýval Svým Otcem, čímž se dělal rovným Bohu.*“ (Jan 5,17-18). Označení „syn“ totiž může znamenat „potomek“, ale také tento titul můžeme chápat jako „představitel“ (určitého řádu). Například „syn útěchy“ (Sk 4,36) znamená toho, který utěšuje, „synové hromu“ (Mk 3,17) jsou zase „bouřliváci“ (představitelé hromu), „syn člověka“ (Dan 7,13) můžeme chápat jako představitele lidské rasy. Proto i Ježíšovo vyjádření „Boží Syn“ znamenalo pro židy to, že se stavěl na roveň Bohu. Ve druhém století povstal v židovském obyvatelstvu člověk jménem Bar Kochba (v překladu „syn hvězdy“), který byl pro židy představitelem zaslíbené Hvězdy - Mesiáše (Nu 24,17).

6 A znovu, když přináší prvorozeného do obydlí světa, říká: „Ať se Mu pokloní všichni Boží andělé.“

Odkud pisatel cituje? Někteří navrhuji, že cituje z řeckého textu SZ (Septuaginty), kde se tato slova vyskytují v Dt 32,43:

„Radujte se národy, spolu s Jeho lidem, neboť pomstí krev svých služebníků, pomstí se svým protivníkům.“ (hebrejský text)

„Radujte se s ním nebesa; ať se mu klaní všichni Boží andělé. Ať se národy radují z jeho lidu a všichni Boží synové ať jsou v něm silní, protože on pomstil krev svých synů.“ (řecký text)

Nezdá se, že by Pavel měl na mysli právě toto místo. Jednak kontext vůbec neodpovídá prorockému slovu o Mesiáši (mluví se zde o vítězství v bitvě), židé tento text nikdy nespojovali s Mesiášem a chybí v hebrejském textu – těžko by tedy pisatel židům vybral jako „důkazný materiál“ právě toto místo.

A tak zde pisatel odkazuje patrně na další žalm, tentokrát na Ž 97,7: „*Budou zahanbeni všichni, kdo slouží modlám, ti, kdo se chlubí nicotnostmi. Jemu se klanějí všechny božské bytosti.*“ (Ž 97,7).

V hebrejštině je použito slovo *elohim* (přeloženo jako „božské bytosti“), zatímco v řeckém překladu je použit výraz *angelos* (v překladu: anděl).

Tento překlad hebrejského slova je možný a legitimní. *Elohim* totiž označuje nejenom Boha, ale také nějakou mocnost, někdy i anděly (viz např. Job 1,6; 2,1; 38,7; viz komentář k žid 1,8-9). V žalmu 97. Je toto slovo použito dvakrát: „*Jemu se klanějí všechny božské bytosti. ... Neboť ty, Hospodine, jsi nejvyšší nade vší zemí, velmi převyšuješ všechny božské bytosti.*“ (Ž 97,7.9). Podle Bible existuje jeden *Elohim*, který převyšuje a kterému se klaní všechny ostatní *elohim*.

Když si pozorně přečteme 97. Žalm, zjistíme, že našemu chápání uniká spojitost tohoto žalmu s proctvím o Mesiáši. Je pravdou, že někteří rabíni tuto spojitost viděli (např. Rabíni Raši (rabi Šlomo Jicchaki) a David Kimchi).

Pavel ale tvrdí, že když Bůh přivádí Prvorozeného do světa, je popsán právě tímto žalmem. Řecké slovo pro přivést (εἰσάγω) může znamenat přivést ve smyslu uvést (a představit) – takto je to použito v Lk 2,27 (představení Krista) a v Sk 7,46 (uvést truhlu smlouvy do původně pohanské země). Nejedná se tedy patrně o odkaz na Kristovu inkarnaci, ale na představení Prvorozeného tomuto světu. A je představen právě slovy 97. Žalmu. A pokud to tak inspirovaný pisatel židům napsal pod vlivem Ducha svatého, měli bychom tento výklad přijmout.

Možná chtěl pisatel jen a pouze vyjádřit, že pokud je Kristus na roveň s Otcem (viz studium žid 1,5), potom to znamená (jak to píše v dalším verši), že neexistuje žádný *elohim* (mocnost, anděl, bytost), který by se Mu vyrovnal.

7 A ohledně andělů říká: „On dělá Svě anděly z větru, a Svě služebníky jako plamen ohně.“

V sedmém verši je citován Ž 104,4, který popisuje Stvořitele (Ž 104,1) a to, co všechno stvořil - od neživé přírody až po každého živého tvora (Ž 104,2-31). Součástí tohoto popisu toho všeho, co Bůh stvořil, je i věta o andělech. Co je touto větou ale myšleno? Existuje několik možností:

1. „On dělá (vyzbrojuje) Svě anděly rychlostí větru, a Svě služebníky dělá (vyzbrojuje) efektivitou a hrůzkou jako plameny ohně.“

2. „On dělá Svě anděly (z) větru a Svě služebníky (dělá z) plamenů ohně.“ Zatímco všechna zvířata i člověk jsou tvořeni ze země (Gn 1,4; 2,7) a člověka i zvěř sytí (Ž 104,14), andělé jsou vytvořeni z větru a z plamene ohně. To poukazuje na duchovní podstatu nebeských bytostí.

(hebrejský text by mohl být přeložen takto: „Kdo dělá z větrů své anděly, a z plamenů ohně své služebníky?“)

3. „On dělá (dává jim takové postavení, že jsou jako) Svě anděle větry a Svě služebníky jako plamen ohně.“ To znamená, že jim dává stejné postavení, jako větry a ohně, tedy může jim rozkazovat tak, jak On chce, a oni ho poslouchají.

V kontextu toho, co studujeme, je nejpravděpodobnější třetí možnost, která ukazuje na totální svrchovanost Boha nad větry a plameny (neživé elementy přírody) ve stejné míře, jako ji má nad nabeskými bytostmi. V tomto smyslu je tedy Kristus mnohem více - studovali jsme, že je rovný s Bohem (viz komentář k žid 1,5), že je nejvyšší z mocností (viz komentář k žid 1,6) a v kontrastu s tím stojí nebeské bytosti, které jsou přirovnány k obyčejným větrům a plamenům.

8 Avšak ohledně Syna říká: ‚Tvůj trůn, Bože, je na věky věků, a žezlo přímé spravedlnosti je žezlem Tvého království. 9 Miloval jsi spravedlnost a nenáviděl jsi protizákonnost. Kvůli tomu Tě pomazal, Bože, tvůj Bůh olejem veselí nad Tvé účastníky.‘

Je citován 45. žalm, který se řadí mezi korunovační žalmy (patrně byl citován při slavnosti uvádění krále na trůn). Tento žalm popisuje LIDSKÉHO panovníka (Ž 45,3), který je ale nazván (znám známým slovem - viz komentář k žid 1,6) hebrejským slovem *elohim* (Ž 45,7). V něm čteme: „Proto tě, elohime, tvůj Elohim pomazal olejem veselí nad tvé druhy.“ (Ž 45,8). Tedy mocný Bůh (*Elohim*) pomazal za krále panovníka, který nosí titul *elohim* (mocný).

V žid 1,6 je citován Ž 97,7 a je zde použito v hebrejštině slovo *elohim* a přeloženo do řečtiny jako *anděl* (viz komentář k žid 1,6), nyní je ale citován Ž 45,3, kde je úplně to samé slovo *elohim* a nyní je to přeloženo jako *Bůh*, což ale z hlediska překladu nic nepřekonatelného (viz komentář k žid 1,8-9).

Tento žalm ale nemohl odkazovat pouze na lidského *elohim* (panovníka), ale směřoval mnohem výše. Žádný panovník totiž nevládl na věky věků a o žádném bychom neřekli, že (absolutně) miloval spravedlnost a (absolutně) nenáviděl protizákonnost, neboť každý panovník ve svém životě dřív nebo později více či méně klopýtnul. Proto tento žalm musí odkazovat na nebeského Elohim, který dokonale nenáviděl protizákonnost a dokonale miloval spravedlnost. Kvůli tomu ho Bůh pomazal nad jeho účastníky (jiné překlady: společníky). Tito společníci by mohly odkazovat nejen na lidi jako takové (a Kristus byl pomazán „nad“ každého člověka), ale v kontextu tohoto královského žalmu se jedná o všechny úředníky a mocnáře (*elohim*) kolem královského trůnu - mezi všemi *elohim* má Kristus zcela jedinečné místo.

Pomazání olejem byl symbolický akt inagurace do úřadu (viz Lv 8,12; Nu 3,3; 2. Sam 2,7; Sk 4,27!), tedy pro vykonání nějaké práce (specifického úkolu). Akt pomazání byl vykonáván na Boží popud.

10 A jinde: ‚Ty, Pane, jsi na počátku položil základy země, a nebesa jsou dílem Tvých rukou. 11 Ona budou zničena, Ty však zůstáváš. Všechna zestárnou jako roucho 12 a svineš je jako pokrývku a budou změněna, Ty jsi však Ten stále tentýž a Tvoje roky nezaniknou.‘

Pavel pokračuje citací 102. žalmu (Ž 102,26-28). Opět je zde zdůrazněn kontrast mezi anděly, kteří jsou dílem Božích rukou a mají tedy svůj počátek v čase. Naproti tomu Bůh je Stvořitel (žid 1,10), který nemá na rozdíl od země (a stvořených bytostí) počátek ani konec, ale naopak je věčný (srov. žid 1,8!; 1,11). Podobně jako roucho zestárne, lidé ho odloží a koupí si nové, tak i země bude obnovena - ne tak tomu bude s Bohem!

Můžeme tento žalm zařadit mezi Mesiánské žalmy? Na první pohled to tak nevypadá, ale ve skutečnosti se může jednat o dost přesný obraz Krista.

a) Žalm začíná modlitbou, nářkem nad hříšným světem (Ž 102,1-12), což by mohlo odkazovat na (modlitební) život Mesiáše: „On ve dnech svého pozemského života s hlasitým křikem a slzami obětoval modlitby a úpěnlivé prosby tomu, který byl mocen ho zachránit ze smrti...“ (žid 5,7).

b) Pak přichází v žalmu zvrát, neboť se Bůh slituje nad Božím lidem (Ž 102,13-15) i nad pohanskými národy (Ž 102,16-18)

c) Je zde proroctví o stvoření budoucího lidu, který byl rozvázán ze smrti, kteří budou v Jeruzalémě (na Sijónu) vyprávět o Božím jménu, a to jak židům, tak i shromážděným pohanům (Ž 102,19-23).

To připomíná událost o pesachu, kdy byli v Jeruzalémě shromážděni lidé ze všech končin římské říše, kdy se „*hroby ... otevřely a mnohá těla zesnulých svatých byla vzkříšena; když vyšli z hrobů po jeho vzkříšení, vstoupili do svatého města a ukázali se mnohým.*“ (Mt 27,52-53). Tito lidé jsou patrně připomenuti v žid 12,22-23.

d) vyjádření omezenosti času člověka (Krista na zemi) a oslava věčného Boha uzavírají tento podivuhodný žalm (Ž 102,24-29)

Je pravděpodobné, že židé v Pavlově době tento žalm za Mesiánský považovali, a pokud by snad ne, tato citace, která je inspirována Duchem Božím, dovoluje tento žalm chápat ve smyslu prorocké řeči o Ježíšo-

13 *Kterému z andělů kdy řekl: „Posaď se po Mojí pravici, dokud před Tebe nepoložím Tvoje nepřátele jako rohož Tvých nohou.“?*

Další citace je z Žalmu 110, který je bezesporu Mesiánský. V tomto žalmu se nachází Boží přísaha: „*Hospodin přísahal a nebude toho litovat: Ty jsi kněz navěky na způsob Malkisedeka.*“ (Ž 110,4), která je poz v epištole židům dopodrobna rozebírána a dána jako důkaz toho, že Kristus je pravý velekněz (žid 5,6.10; 6,20; 7,1-28!). Navíc tento žalm cituje Ježíš v Mt 22,42-45, kdy dokazuje Božství Mesiáše - tedy že není jenom synem (potomkem) Davida, tedy člověk, ale také Pán. Stejnou pasáž používá také Petr ve Sk 2,34-35.

Tato výzva, aby Kristus přijal Svůj trůn, byla řečena po jeho nanebevzetí (Sk 2,34-35) a je zde řečeno, že si podrobí všechny nepřátele Boží věci. Toto místo si vydobyl tím, že se obětoval za hříchy světa, což je symbolicky naznačeno ve Zjevení, kde se píše o tom, že pouze zabitý Beránek mohl rozlomit pečeti svitku, který se nacházel po pravici Sedícího na trůně (Zj 5,1-7). A až bude všechno stvořeno nové, tak mimo trůnu Boha Otce bude v nebi i Beránkův trůn, ze kterého bude vytékat voda života (Zj 22,1-3).

14 *Nejsou snad všichni andělé služební duchové, kteří jsou posláni k službě kvůli těm, kteří mají zdědit spásu?*

Zatímco Kristus usedne po pravici Boha v nebesích na Svém trůně, andělé mají podřadnější postavení - jsou to služební duchové, kteří pomáhají lidem. V celém SZ i NZ jsou andělé posíláni k lidem, aby jim pomáhali, podporovali je a vykonávali Boží příkazy.

Vidíme, že zákonem nebe je služba druhým bytostem a jednotlivé bytosti jsou služebníci druhých. Pokud jedna rasa - tedy lidská - padla, potom druhá rasa - ta andělská - jim aktivně pomáhá. Jsou od Boha stvořeni k službě a posíláni k službě.

1 *Kvůli tomu musíme více věnovat pozornost tomu, co jsme slyšeli, abychom nebyli strženi proudem.*

Všechno toto studium SZ (žid 1,4-14) má praktický dopad do životů všech křesťanů. Pohané žili v převědčení, že na zemi existuje mnoho bohů (elohim), židé že existuje v podstatě jeden hlavní Elohim, který je středem SZ, ale nyní se ukazuje, že existuje další Elohim, jež se nově zjevil v podobě Ježíše Krista. Bylo by bezesporu pohodlnější se přiklonit k pohanům nebo židům - pohané byli římskou říší podporováni, židé tolerováni. Horší to bylo s křesťany, kteří měli nejistou budoucnost. Mainstreamový proud šel zkrátka a dobře úplně jinde, než víra v Ježíše. Navíc křesťanů nebylo mnoho a tak bylo obtížné se navzájem podporovat.

Kdykoli je někde spousta lidí, kteří jsou podporováni státem, vzniká určitý nátlak na zbytek společnosti. I my máme dojem, že čím větší počet lidí věří jedné věci, tím více to musí být pravda. Na minoritní skupinu je vyvíjen nátlak, aby se vzdala svého přesvědčení, nebo ho co nejvíce zdeformovala k obrazu toho, čemu věří většina lidí.

Pokud se ale zaměříme na zvěst evangelia (kterou čtenáři židům slyšeli) a budeme mít úzce společenství s Bohem, potom se tento nátlak „vychladne.“ Jde jen o to, kam zaměříme svoji pozornost - a pokud ji zaměříme na Boha, bude daleko snadnější jít proti proudu a nebýt strženi vlivem okolí.

Kontext ukazuje, že toto stržení proudem se týká hlavně židovského náboženství:

2 *Neboť pokud prostřednictvím andělů bylo řečeno slovo pevné a za každý přestupek i neposlušnost obdržel člověk spravedlivou řádnou odplatu, 3 jak bychom potom utekli my, pokud zanedbáme tak veliké spasení, které bere počátek v tom, co řekl Pán, a které bylo potvrzeno těmi, 4 kdo ho slyšeli za Božího spoludovčování znamenými, divy i rozmanitými zázraky a rozdělování Ducha svatého podle Svě vůle?*

Někteří vykladači poukazují na velký rozdíl mezi SZ a NZ a tvrdí, že SZ již neplatí a nyní už platí pouze to, co je napsáno v NZ. Zde ale nevidíme kontrast - Mojžíšův zákon není důležitý/podstatný/platný, Kristova slova jsou důležitá/podstatná/platná. Ale kontrast - Mojžíšův zákon je pevné slovo a Kristovo slovo tím víc pevnější (důležitější).

Proč je Kristovo slovo tak naléhavé, a ještě více naléhavější, než slova SZ?

a) Mojžíšův zákon byl předán skrze anděly, ale Kristus mluvil napřímo - Pavel se odvolává na události, které proběhly pod Sínajem. Zákon byl totiž dán prostřednictvím andělů, což lze vyvodit z tohoto SZ verše: *Řekl: Hospodin přišel ze Sínaje, zazářil na ně ze Seíru, zaskvěl se z hory Páranu, přišel s desetitisíci svatých, z jeho pravice byl pro ně ohnivý zákon.* ^{Dt 33,2} To potvrzuje i Septuaginta, ve které je zajímavý překlad: *Jeho andělé s ním po jeho pravé ruce.* Takto to vnímali i lidé v NZ (viz Sk 7,53; Gal 3,19). Zákon byl tedy velmi důležitý, protože byl dán Bohem a předán prostřednictvím andělské služby (žid 1,14) - ale Kristus je přece více, než andělé (žid 1,4), proto je jeho poselství ještě důležitější!

b) Mojžíšův zákon byl opatřen tresty za provinění, což poukazuje na důležitost v Božích očích - pokud jsou v zákoně stanoveny hrozné tresty a odsouzení, oč větší odsouzení postihne ty, kteří zanedbají Kristova slova. Pavel správně zdůrazňuje, že židovský zákon, tak, jak je napsán v Mojžíšových knihách, je pevné slovo a navíc jsou i určeny jednotlivé tresty podle prohřešků proti tomuto zákonu - to ještě více dodává na vážnosti tomuto slovu. Bůh bere Mojžíšův zákon velmi vážně. Pokud vnímáme Mojžíšův zákon jako důležité slovo od Boha, oč důležitější je slovo, které bylo dáno bez prostředníků (andělů) přímo Kristem!

Lidé jsou ale náchylnější přestupovat to, za co není ustanoven trest. Pokud byl například ustanoven trest smrti za smilstvo, mnoho lidí tento zákon dodržovalo proto, aby se vyhnuli smrti. Ale v dnešní společnosti za smilstvo není trest smrti - a vidíme, že lidé tento zákon velmi často přestupují. Vidíme, co je doopravdy v jejich srdci. Zde nás ale Pavel varuje, abychom tak nečinili - míra naší poslušnosti totiž nemá být dána výši trestu za spáchaný čin, ale mírou toho, kdo promlouvá - a tady promlouvá přímo Bůh.

c) Mojžíšův zákon nemohl přinést člověku spásu, přesto měl být důsledně dodržován. Pokud ale zanedbáme Kristova slova, v podstatě tím zanedbáme spasení - to je další důvod, proč jsou pro nás Kristova slova v našich životech důležitější, než Mojžíšův zákon.

d) Kristova slova byla doprovázena Božími zázraky a rozdělováním Ducha svatého. Je pravdou, že i židé pod Sínajem horou viděli znamení a zázraky v podobě ohnivého kouře (viz žid 12,18-19). Naproti tomu jsou Kristova slova potvrzena apoštoly, kterým byla z Boží moci dána moc konat zázraky - tady vidíme, že Bůh svědčil spolu s apoštoly ve prospěch Kristova evangelia. Navíc samotný projev Ducha svatého o letnicích, o které museli vědět snad všichni židé, byl sám o sobě velikým projevem Boží moci. Zatímco u Sínaje lidé viděli blesky a hromy, které dodávaly vážnost celé situaci, u Krista vidíme mnoho zázraků ve prospěch obyčejných lidí a navíc i kázání evangelia skrze Ducha svatého. V tomto smyslu je zdůrazněno, že Kristova slova jsou vskutku Boží slova k veliké spáse.

5 Neboť Bůh nepodřídil andělům budoucí svět, o kterém mluvíme.

6 Kdosi někde slavnostně dosvědčil: „Co je člověk, že na něj pamatuješ, nebo syn člověka, že ho navštívuješ?“

7 Udělal jsi ho o něco málo podřadnější, než jsou andělé, korunoval jsi ho slávou a ctí, a ustanovil jsi ho nad dílem Svých rukou. 8 Všechno jsi podřídil pod jeho nohy.

Neboť v tom, že Mu pořídil všechno, neponechal nic, co by mu nepoddal. Nyní však ještě nevidíme, že je Mu všechno podřízeno. 9 Avšak toho Jednoho, který byl učiněn o něco málo podřadnější, než jsou andělé, totiž Ježíše, vidíme pro utrpení smrti korunovaného ctí a slávou, aby z Boží milosti namísto každého člověka okusil smrt.

Pavlova argumentace má vcelku zřejmý vzorec - nejprve napíše nějaké tvrzení (žid 1,4), potom toto tvrzení podpoří Biblickými verši, které spojí s logickým vyvozením (žid 1,5-14) a pak z toho vyvodí praktický závěr (žid 2,1-4). I zde vidíme podobný vzorec - nejprve je zde tvrzení, že Bůh nepodřídil andělům budoucí svět (žid 1,5). Toto tvrzení je následně podpořeno Biblickým veršem a logickým vyvozováním (žid 1,6-16) a pak přichází závěr (žid 1,17-18).

Citace pochází z osmého žalmu (Ž 8,5-7). V něm se žalmista s podivem ptá Boha, jak je to možné, že když je člověk tak nízko postavený, že ho Bůh počítal takovou slávou a ctí a dokonce mu svěřil autoritu nad Božím stvořením. Ústřední myšlenkou celého žalmu je postavení člověka jako takového.

V žalmu je napsáno, že Bůh učinil člověka o něco méně, než *elohim* - opět zde figuruje toto hebrejské slovo, které je napsáno v hebrejštině a do řečtiny (v septuagintě) je přeloženo jako *anděl* (viz komentář k žid 1,6-9).

Jaké rysy člověka vyjádřená v druhém žalmu se naplnili na Kristu a jak?

a) Člověk je níže, než *Elohim* - V žid 1,6-9 se Pavel snaží různými Biblickými verši dokázat, že Ježíš je vlastně *Elohim* ze SZ (viz komentář k žid 1,6-9). O to větším překvapením je skutečnost, že Kristus byl ustanoven níže, než *elohim* (Ž 8,6). To ale není problém, podle žid 1,9 byl Kristus postaven níže, než *Elohim*, jenom pro určitou dobu - po dobu Svého působení na této zemi.

a) Člověk, správce země - Nejprve se ale Pavel zaměřuje na jinou skutečnost - totiž že v tomto žalmu je napsáno, že člověku byl ustanoven správcem nad dílem, které Bůh stvořil. Zde patrně myšlena tato země se všemi zvířaty, které jsou na ní (viz Gn 2,15.19). Pavel se ale zamýšlí nad tím, že nyní tato země ani příroda člověku „neříká pane,“ ale je řečeno, že tomu tak bude v budoucnosti. Podle tohoto žalmu nevezmou do vlastnictví naši zemi v budoucnu andělé (*elohim*), ale člověk. A protože se Kristus stal na omezenou dobu člověkem (žid 2,9), musí se tato slova vztahovat v plnosti také na něj.

b) Korunovace ctí a slávou - Je zde napsáno, že člověka Bůh korunoval ctí a slávou. Jistě se tím chtělo říct, že stvoření člověka jako koruny celého stvoření mu dává zvláštní hodnotu a postavení. Navíc byl nadřazen všem zvířatům. Kristus byl také korunován ctí a slávou, ale ne stvořením, ale Svojí smrtí na kříži (žid 2,7 srov. 2,9). Když byla Kristu na hlavu dána trnová koruna, když vytrpěl potupnou smrt na kříži - to vše sloužilo ke cti a oslavě nejenom Boha, ale také Jeho samotného.

Jako každý člověk i Kristus *okusil smrt* (žid 2,9). A protože byl Kristus pravým člověkem (1. Tim 2,5), mohl namísto jiných lidí (zástupně za ně) vytrpět smrt. A je zde paradox - ten, který byl člověkem, jemuž bylo podríženo to, co bylo stvořeno Bohem, je také Bohem Stvořitelem:

10 Neboť je vhodné na Toho, pro něhož je všechno a skrze něhož je všechno, když přivedl do slávy mnoho synů, aby byl skrze utrpení dokonalým Původce jejich spasení.

Pavel se vrací znovu k úvodní myšlence dopisu (žid 1,2-4), ve které prohlásil, že Ježíš je nejenom Stvořitelem, ale také Vykupitelem z hříchů. Nyní doplňuje, že vykupitelského úřadu dosáhl Svým utrpením a že se tak stal Původcem spasení lidských synů.

Problematické je řecké slovo *τελειώω*, což je sloveso od slova *dokonalost*. Znamená tedy *dokonávat, učinit dokonalým, být dokonalý* (srov. Lk 2,43; 13,32; Jan 4,34...). Většina překladu uvádí, že to byl Bůh Otec (pro Něhož je všechno a skrze Něhož je všechno), kdo *učinil dokonalým* Ježíše (Původce...spasení). V kontrastu k žid 1,2-4 se ale zdá, že by bylo lepší přeložit *τελειώω* jako *být dokonalý* (viz verš výše), protože v žid 1,2-4 je uvedeno, že je to Ježíš, skrze kterého byli vytvořeny věky, a také skrze Sebe vykonal očištění od našich hříchů. Také v žid 5,8-10 je napsáno, že Kristus dosáhl dokonalosti Sám za Sebe s tím, že Bůh (Otec) Ho pouze prohlásil za velekňze podle Malchisedechova řádu.

Ať už Ježíš dosáhl dokonalosti Sám nebo z vůle Otce, je zde otázka, zda před tím, než byl dokonalý (což nastalo smrtí na kříži), dokonalý nebyl. Zde musíme mít na paměti, že pojem *dokonalost* je vztažen na Původce spasení člověka. Před spasením člověka neexistoval nikdo dokonalý ani nedokonalý, kdo by měl moc a právo člověka spasit. Ale Kristus Svou smrtí dokázal, že se na tuto pozici Spasitele dokonale hodí.

Spasení přineslo slávu mnoha lidským synům. Pod pojmem sláva si můžeme představit nebeské království, do kterého Kristus vstoupil po Svě smrti (Lk 24,26). Sláva je hodně spojována s nebeskými věcmi (Jan 17,5), nejčastěji s Božím majestátným charakterem (Jan 1,14). Kristus Svou smrtí lidem zprostředkoval nebeskou slávu, když Ho přijali jako Původce jejich spasení. Tímto se Kristus propojuje s lidmi:

11 Neboť Ten, který posvěcuje, i ti, kteří jsou posvěcováni, jsou všichni z Jednoho. Z toho důvodu se nestydí je nazývat bratry: 12 Tvoje jméno oznámím Svým bratrům; uprostřed shromáždění Ti budu zpívat chvalo- zpěvy.

Kristovo utrpení posvěcuje

Tyto verše patrně popisují Kristovo vtělení, stále se totiž bavíme o Kristově lidské stránce (viz žid 2,5-9). Je zde zdůrazněn další rys Kristovy lidské povahy - jako se lidé narodili z Boží moci, tak se i Ježíš na této zemi narodil z Boží moci. Ten, který má moc posvětit člověka, je skrze Boha Otce spojen s lidmi, kteří toto posvěcování přijímají.

Jiné překlady překládají slovo εἷς (*Jednoho*) frází *stejného původu*. Toto řecké slovo je použito také ve známém verši Jan 10,30 (Já a Otec jsme jedno), kde označuje jednotu (stejný původ). Potom bychom mohli žid 2,11 přeložit jako „všichni z jednoho [původu].“ - a tím by opět bylo zdůrazněno Kristovo lidství, tentokrát ale bez důrazu na to, že to způsobil Bůh Otec.

Ať už je to jakkoliv, Ježíše vede spojení s lidmi k tomu, že lidi nazývá svými bratry. Pro podporu je citován 22. žalm, konkrétně 23. verš. Tento žalm je bezesporu Mesiánský, neboť hned na začátku čteme slova, která Kristus pronesl při utrpení kříže: „*Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?*“ (Ž 22,2; srov. Mt 27,46). Kristův zápas na kříži je vylíčen v Ž 22,2-21, včetně 9. verše, na který dělali nářky lidé, jež se vysmívali Kristu utrpení: „*Spolehni se na Hospodina! Ať ho vytrhne, ať ho vysvobodí, když si ho oblíbil!*“ (Ž 22,9 srov. Mt 27,42-43. 49). Také 19. verš, který píše ohledně losování Mesiášova oděvu, odkazuje na Kristovu smrt na kříži (Mt 27,35). Od 22. verše nastává zlom, protože Bůh modlitebníka vyslyšel (Ž 22,22.25). Z pohledu člověka stojícího pod křížem, který viděl Kristovo mrtvé tělo, se to tak ale vůbec nejevilo. Tento žalm pokračuje popisem Kristova vítězství (Ž 22,22-27) a zvěstování Jeho jména mezi pohanskými národy (Ž 22,28-29) a nakonec je vylíčeno nebeské království (Ž 22,30-32). Vidíme, že 22. žalm odkazuje na Kristovu smrt na kříži a nebeské království (srov. žid 1,10). Dvanáctý verš tedy patrně odkazuje na zvěstování evangelia židům v kontextu Kristovy smrti; zatímco od 28. verše se píše o kázání evangelia národům - to souvisí s žid 2,16-17.

Toto spojení Kristova Božství s lidstvem stálo Ježíše potupnou smrt na kříži. A přestože se od lidí vytrpěl mnoho, nestydí se za ně a dokonce je nazývá svými bratry. Přestože ho lidé zavrhli, Ježíš měl stála na paměti, že se z Boží moci spojil s člověkem, aby jim přinesl a oznámil spásu. A tak se stalo, že po Kristově smrti budou po celém světě rozesety skupinky křesťanů, kteří budou písněmi oslavovat Boží jméno skrze Ježíše Krista.

13 A znovu: ‚Já Mu budu důvěřovat.‘ A znovu: ‚Hle: Já a děti, které Mi dal Bůh.‘

Pavel zde cituje další místo ze SZ. Není úplně jisté, jaké, ale nejpravděpodobněji se jeví Iz 8,14, kde je v hebrejštině napsáno: „*Budu vyčkávat na Hospodina*“ (Iz 8,17). Septuaginta tento verš překládá stejně, jako to napsal Pavel v židům; navíc hned další verš Iz 8,15 je totožný s následující citací („*Hle: Já a děti, které Mi dal Bůh.*“).

Odkazuje tento verš na Mesiáše?

- IMMANUEL - V Iz 7,14 je proroctví o Mesiáši, kterému je dáno jméno Immanuel. Dříve, než začne rozpoznávat dobré a zlé, bude zničena Aramejská hrozba (Iz 7,16-17)
- DETAIL POHROMY - Nyní je tento detail rozvinut - stane se, že Aramejci budou zničeni Egyptany a Asyřany (Iz 7,18-8,4).
- OPUŠTĚNÍ BOHA - Problém Izarelců je ale v tom, že opustili Boha a spoléhají na člověka - skládají naději a dotazují se někoho jiného, než Boha a jsou v temnotách (Iz 8,5-23) - a právě v tomto kontextu je zasazen výrok z žid 2,13 (v tomto oddíle je také Iz 8,14, který podle Ř 9,32-33 odkazuje na Krista; navíc Iz 9,1, kde je tato temnota detailněji popsána, odkazuje také na příchod Mesiáše (srov. Mt 4,16).

Takže Iz 8,17 je orámován proroctvími na Mesiáše, a podle toho, že tento verš autor židům cituje, můžeme tuto pasáž vnímat jako předpověď toho, že přijde Immanuel - Kristus.

Slova „*Já Mu budu důvěřovat.*“ mají i obecnější význam. V podstatě znamenají to, že Kristův život stál na víře v Boha, stejně tak, jako je tomu u lidí. Nebyl oproti lidem nějak zvýhodněn v tom smyslu, že by nepotřeboval víru v Boha, právě naopak - v Kristově životě vidíme, jak se celé noci modlil, jak se vždy a za každých okolností spolehl na Boha a důvěřoval Mu do té největší míry. V tomto smyslu je také podoben lidem.

A znovu: „Hle: Já a děti, které Mi dal Bůh.“

Izaiáš mluví o dvou dětech - první dítě se jmenovalo Immanuel (Iz 7,14) a druhé (jeho vlastní dítě - Iz 8,1.3) se jmenovalo *Mahérsálálhášbaz* (v překladu: *Rychle za kořistí spěchá lupič*). Narození těchto dvou dětí bylo Božským zázrakem a mělo být pro ostatní Izraelce znamením: „*Hle, já a děti, které mi dal Hospodin, jsme v Izraeli za znamení a divy od Hospodina zástupů, který přebývá na hoře Sijón.*“ (Iz 7,18). Zde vidíme narození dvou synů - oba synové se narodili z Boží vůle a jako znamení (Iz 7,14; 8,1-4). U druhého dítěte známe matku (prorokyně) a otce, což byl Izaiáš (Iz 8,3). Můžeme předpokládat, že se obě děti narodili již v době Izaiáše, neboť nedává smysl, aby se dítě Immanuel, které bylo znamením pro současného Achaza, o přibližně 400 let později; takže můžeme předpokládat, že narozený Immanuel v Izaiášově době se stal předobrazem toho, že se v budoucnu narodí Božský Immanuel, Kristus.

Po popisu narození těchto dvou dětí, které jsou znamením, Izaiáš píše: „*Hle, já a děti, které mi dal Hospodin, jsme v Izraeli za znamení a divy od Hospodina zástupů, který přebývá na hoře Sijón.*“ (Iz 7,18). Z toho vyplývá, že Izaiáš byl patrně otcem i Immanuele. To znamená, že ze stejného otce, Izaiáše, byli narozeni dva synové - jeden Božský Immanuel a pak druhý syn. To jasně odkazuje na žid 2,11, kde je napsáno, že jeden Otec způsobil narození lidí i Krista na zemi.

Proč bylo nutné, aby se Kristus narodil jako člověk?

14 Protože jako se děti podílí na krvi i těle, tak podobně i On měl podíl na krvi i těle, aby skrze Svou smrt udělal bezbranným toho, který drží moc smrti - tj. ďábla, 15 a aby propustil ty, kteří strachem ze smrti celý život propadli otroctví.

Kristus neměl žádné duchovní tělo, nebyl jen závanem větru či plamenem (žid 1,7!), ale měl skutečně tělo z masa a kostí a krve, tedy smrtelné tělo podléhající rozkladu. Stejně jako se děti podílí na krvi a těle svého (stejného) otce, tak i Kristus se podílel na krvi a těle všech lidí.

V NZ je napsáno: „*Ostnem smrti je hřích*“ (1. Kor 15,56). Satan používá hřích k tomu, aby zdeptal lidi a požaduje, aby nad nimi měla moc smrt (Zach 3,1). Dokonce se přel s Kristem o Mojžíšovo tělo (Jud 9), což patrně znamená, že se přel o Mojžíšův život - zda získá život v nebi (srov. Mt 17,3), nebo zemře věčnou smrtí. Jistě se odvolával na jeho přestoupení a na to, že za hřích si člověk zaslouží smrt (Ř 6,23). Nutno říct, že mzdou hřích je skutečně smrt, a tak jeho argumenty mají smysl a čistě legalisticky má satan v tomto pravdu. Neexistuje omluva pro hřích, a protože všichni zhřešili, všichni si zaslouží umřít. Satanovy argumenty měli před smrtí Krista své opodstatnění a svou váhu.

Kristovou smrtí se ale všechno změnilo. Ježíš svou smrtí způsobil, že satanovy nároky na hříšného člověka ztratily svou moc. Kristus získal svou smrtí klíče od smrti (Zj 1,18) a tak mohl odemknout dveře smrti, které po celé věky držely všechny věrné zamčené a uzavřené v otroctví smrti.

A tak se křesťané nemají čeho bát - ať už jsou na smrtelné posteli obklopeni přáteli, nebo před soudním tribunálem světské moci, či v ohrožení života někde v divočině. Je přirozené, že se lidé bojí smrti - neví, co bude následovat, mají strach z bolesti před smrtí, strach z Božího soudu, atd. Kristus ale vykoupil člověka Svou smrtí a tak zbavil člověka strachu ze smrti tak, jako když propouštíte člověka z otroctví. Nemá již strach, svázané ruce, nemá nad sebou pána, který si s ním může dělat, co chce a má moc nad jeho životem - nyní je svobodný od smrti.

16 Neboť se neujímá andělů, ale ujímá se Abrahamova potomstva. 17 Proto musel být ve všem podobný svým bratrům, aby se stal milosrdným a věrným veleknězem vůči těm Božím věcem k tomu, aby byl milostiv vůči hříšným lidu.

Přestože je Ježíš Božská bytost, spojil svoji Božsko s lidstvím, aby dosáhl na padlého člověka. Slovo *ujímá* je z řeckého *ἐπιλαμβάνομαι*, což je složenina z *ἐπι* (zesílení) a *λαμβάνομαι* (silně/agresivně stisknout) - to nám dává představu, že Kristus nás nejenom vzal za ruku, ale silně nás uchopil (chopil se nás) a ujal se nás. Většinou se toto slovo objevuje v kontextu toho, že někdo někoho uchopil za ruku a tak pomohl (např. Mk 8,23).

A protože psal židům, zdůraznil, že se ujal právě Abrahamových potomků (i když se ujal i jiných potomků - celého lidstva).

Ježíš se stal milosrdným a věrným veleknězem. To má své opodstatnění - je milosrdný, protože dokáže empaticky přistupovat k lidem, kteří podléhají stejným slabostem, kterými podléhal i On, když byl na této zemi. To je naprosto revoluční myšlenka - žádné jiné náboženství nemůže podat takový důkaz Boží lásky, než křesťanství, ve kterém Bůh sestoupil z nebes. Pro židovský národ byl Bůh vysoko na nebesích a promlouval k lidem z výšin. Byl mocným Bohem, který zasahoval z nebe do lidských dějin. Ale nyní je Bohem také člověk, který chodil po této zemi a poznal bídu člověka. Kristus se stal člověkem nejenom proto, aby měl právo člověka spasit, ale také proto, aby byl milosrdný (empatický) vůči lidem.

Dalším rozměrem Kristovy služby na zemi je Jeho věrnost. Pokud by Kristus nebyl ve všem věrný, potom by plán spasení selhal; On ale zůstal věrný a tak nás má právo spasit. Každý člověk se narodil na tuto zemi a byl „pod zákonem.“ - měl nad ním moc zákon, který přináší odsouzení: *Neboť všichni ti, kteří jsou ze skutků Zákona, jsou pod prokletím, neboť je napsáno: ‚Proklet je každý, kdo nezůstává ve všem tom, co je napsáno v knize Zákona, aby to činil.‘ Je jasné, že Zákonem není nikdo před Bohem ospravedlňován...Dokud nepřišla víra, byli jsme hlídáni POD Zákonem, uzavíráni pro víru, která měla být zjevena (Gal 3,10-11. 23).* A stejně i Kristus se narodil pod zákonem, on však nezhrěšil a tak nad ním zákon neměl moc - a tuto cestu zprostředkoval všem lidem: *„Když však přišla plnost času, Bůh vyslal svého Syna. Ten byl narozen z ženy a narozen pod zákonem, aby vykoupil ty, kteří jsou narozeni pod zákonem, abychom mohli obdržet adoptování za syny.“* (Gal 4,4-5). Kristus byl narozen „pod zákonem“ - celý Jeho život se nad ním vznášel pomyslný Damoklov meč - a pokud by jednou zhrěšil, potom by si zasloužil odsouzení a plán spasení by nebyl dokonán, on však zůstal naprosto věrným veleknězem.

Zde se také poprvé objevuje myšlenka, že je Kristus veleknězem. Velekněží byli považováni za ty, kteří zprostředkovali Boha (Boží vůli, Jeho působení, ...). Byli bráni z lidu, chodili v posvátném rouchu (symbolizující charakter), byli pomazáváni do svého úřadu (Ex 29,5-9; Lv 8,9). Mimo náboženskou moc měl i soudní moc - rozhodoval ve sporných záležitostech (Dt 17,8-12; 19,17). Tím vším (a mnoha dalšími věcmi, o kterých bude ještě v židům řeč) se stává velekněz předobrazem na Krista.

Tímto věrným veleknězem se stal především v Božích věcech - tím se míní patrně hlavně obětování a služba velekněze jako takového. Díky tomu může být *milostiv vůči hříchům lidí* - kvůli empatii (osobní zkušenosti) a svému velekněžství (má na to jako pravý věrný velekněz právo).

18 Protože Sám vytrpěl pokoušení, je schopen pomáhat těm, kteří jsou pokoušeni.

Kristus byl samozřejmě schopen pomáhat pokoušeným ještě předtím, než přišel na tuto zemi a byl pokoušen. Nyní je ale schopen k tomu způsobilý kvůli tomu, že Sám vytrpěl pokoušení. Tuto skutečnost známe z našich každodenních životů. Pokud ředitel nikdy nepracoval jako obyčejný pracovník/dělník, jen stěží může vést efektivně firmu. Pokud ministr školství nikdy nepracoval jako učitel na ZŠ, jen těžko může efektivně řídit školství ZŠ. Jen ten, komu zemřelo dítě, může plně soucítit s tím, kdo také přišel o dítě. A mohli bychom pokračovat dál a dál.

Stejně i křesťané podléhají pokušením a trpí, častokrát se jim tak stává mimo jiné i proto, aby dokázali soucítit s druhými lidmi, kteří procházejí podobnými situacemi.

1 Proto svatí bratři a sestry, účastníci nebeského povolání, pozorujte apoštola a velekněze našeho vyznání, Ježíše Krista,

V předchozí kapitole jsme studovali, že Kristus spojil Sám Sebe s člověkem (žid 2,6-18) a toto propojení mělo různé aspekty (spojení Božství s lidstvím, přijetí lidí jako bratrů, prožití pozemských zkoušek, atd.). Tato kapitol na to navazuje (slovem „proto“) a toto spojení rozvíjí.

Prvním rozvinutím je skutečnost, že se lidé stávají účastníky nebeského povolání. Jejich povolání k uctívání a službě Bohu nepochází od žádného člověka, církve, nebo jiné autority, ale ze samotných nebes. Každý křesťan je účastníkem – Bůh povolává a každý svým dílečkem naplňuje toto velkolepé povolání. Jako se Kristus z nebes podílel s lidmi na tělu a krvi (Žid 2,14), tak se i „tělo a krev“ podílí na nebeských věcech.

Dalším rozvinutím tohoto „spojení nebes se zemí“ díky Božsko-lidskému Ježíši, se týká vyznání. *Vyznání* odkazuje na něco, na čem se křesťané shodli a společně o tom mluvili (v řečtině je slovo *ὁμολογία*; ze slova *ὁμοῦ* (společné) a *λέγω* (mluvit)). Pisatel židům zdůraňuje, že se křesťané na něčem shodli – ale ne z nějaké pozemské autority, nebo z pozemských příčin, ale jejich shoda vyplývá z nebeského Krista. On je apoštolem (vyslancem) a veleknězem (garantem, duchovní autoritou) tohoto vyznání. Opět zde vidíme odkaz na předchozí kapitulu – nebeský Kristus je veleknězem skrze spojení se zemí (Žid 2,17), takže pozemští křesťané díky tomuto spojení mohou spoléhat na velekněze svého vyznání, Ježíše.

2 který je věrný Tomu, který Ho ustanovil - jako byl i Mojžíš věrný v celém svém domě.

Už jsme studovali o tom, že Kristus je lepší, než andělé (žid 1,4), přestože přišel na zem jako člověk (žid 2,6-18), který má nižší postavení, než andělé (žid 2,7). Nyní se tedy bavíme o tom, jak je to vlastně s Kristovým lidstvím.

Kristus je srovnáván s Mojžíšem. Pro židovský národ Kristovy doby je toto srovnání přímo klíčové. To jde vidět v Kristových debachách s farizeji, kdy se Ježíš často potýkal s jejich (byť pokryteckou) věrností a oslavování Mojžíše (Jan 8,5). Hlavně v Janově evangeliu Ježíš debatuje nad tématem týkajících se Jeho samotného a Mojžíše. Například:

„Kdybyste totiž věřili Mojžíšovi, věřili byste mně, protože on psal o mně.“ (Jan 5,46)

„Amen, amen, pravím vám, ne Mojžíš vám dal chléb z nebe, nýbrž můj Otec vám dává ten pravý chléb z nebe.“ (Jan 6,32)

„Ty jsi jeho učedník, my jsme učedníci Mojžíšovi. My víme, že k Mojžíšovi mluvil Bůh, o tomto však nevíme, odkud je.“ (Jan 9,28-29)

Mojžíš a Kristus měli něco společného. Kristus byl věrný (žid 2,13.17) stejně tak, jako Mojžíš. Tato věrnost Bohu byla u Mojžíše něčím zcela výjimečným a jen málokdo (pokud vůbec někdo!) se mohl vyrovat této úrovni věrnosti. V tomto verši se nepřímou cituje Numeri: *„Hospodin řekl: Poslyšte má slova: Kdyby byl mezi vámi prorok Hospodinův, dám se mu poznat ve vidění, budu s ním mluvit ve snu. Ne tak s mým otrokem Mojžíšem; je věrný v celém mém domě. S ním mluvím tváří v tvář, zřetelně, ne v hádankách, hledí na Hospodinovu podobu. Jak to, že jste se nebáli mluvit proti mému otroku Mojžíšovi?“ (Nu 12,6-8)*

Z těchto slov je patrné, jak vysoko si Bůh cenil Mojžíše pro jeho věrnost. Vyzdvihl také to, že je věrný v celém Jeho domě. Tímto domem ale není Mojžíšova domácnost, ale Izraelský národ – v Bibli je na mnoha místech židovský národ označen slovem „dům“ (Ex 16,31; Nu 20,29...) a navíc v Žid 3,6 je tento „dům“ vztažen obecně na Boží lid.

Mojžíš byl vedoucím v Izraelském domě a byl ve všem věrný Bohu. Stejně tak Kristus byl věrný v celém svém domě – a tímto domem jsou nejen SZ židé, ale i NZ křesťané (Žid 3,6). V tomto smyslu se tedy Kristus „vyrovná“ Mojžíšovi – oba dva vedli Boží lid a byli shledáni před Bohem věrnými. Mezi nimi je však podstatný rozdíl:

3 Tento Ježíš je však hoden větší slávy, než Mojžíš - jako má i stavitel větší čest, než dům samotný. 4 Neboť každý dům je někým postaven, Ten však, který postavil všechno, je Bůh. 5 A Mojžíš byl věrný v celém svém domě jako služebník, aby dosvědčil to, co mělo být řečeno. 6 Avšak Kristus jako Syn je nad Svým domem; Jeho domem jsme my

Jsou zde zmíněny rozdíly (resp. Důvody), které nás vedou k přesvědčení, že Kristus je „lepší,“ než Mojžíš. Už víme, že Ježíš je více, než nebeští andělé (žid 1,4), ale je lepší než „nejlepší“ člověk Mojžíš? Ano, a to z těchto důvodů:

Předně je **Kristus (na rozdíl od Mojžíše) stvořitel**. Izraelský národ (=Izraelský dům) „vystavěl“ Bůh. Ať už se bavíme o stvoření člověka, nebo o ustanovení židovského národa jako jednoho lidu, musíme dojít k závěru, že původcem a stvořitelem není Mojžíš, ale Bůh sám. On vyvedl Izraelský národ z Egypta, to On „postavil“ židovský národ a jako stavitel má nárok na větší úctu, než jeho „výrobek.“ Mojžíš je pouze služebníkem (správcem) Izraelského lidu.

Nesmíme také zapomínat, že **Mojžíš mnohokrát svědčil o budoucím Kristu**. Prostřednictvím Mojžíše byl dán obětní systém, který svědčil o Kristu – Mojžíš psal o Kristu (Jan 5,46). On vyvýšil hada v pustině, aby tak svědčil o budoucím vyvýšení Krista na kříži (Jan 3,14). Prostřednictvím Mojžíše padala mana, která odkazovala na budoucí nebeský Chléb v podobě Krista (Jan 6,32). A konečně – Mojžíš vyslovil prorockou řeč, která se vztahovala na Krista (Sk 3,22).

Takže i když byl Mojžíš ustanoven služebníkem NAD Izraelským národem, tak byl NAD ním ještě Jeden – a to Kristus.

Jeho domem jsme my; pokud se ovšem budeme pevně držet našeho odhodlání a chlouby naděje až do konce.

Ve SZ je Boží lid označen jako „dům“ Izraelský (Ex 16,31; Nu 20,29...) a v NZ se toto slovospojení vztahuje na křesťany. Oni se stávají Jeho domem, pokud ovšem budou následovat Krista – a budou jako On věrní až do konce (Žid 2,13; 3,2 srov. 3,6) a budou patřičně hrdí na to, že mají ve svém životě naději. Protože pravý žid je ten, který žije z víry v Krista, ne ten, kdo se tak narodil: „*Vězte tedy, že ti, kdo jsou z víry, jsou synové Abrahamovi.*“ (Gal 3,7).

I v době Mojžíše by někdo mohl říci, že Mojžíš vyvedl Izraelský národ z Egypta a všichni lidé, kteří byli na poušti, byli „Božím domem.“ Nenechme se ale oklamat počtem a existencí těchto lidí. I když vyšly z Egypta statisíce lidí, nepatřili všichni do Božího domu, vždyť neuplynul ani rok a již uctívali místo Boha zlaté tele! Božím domem nebyli fyzičtí židé, ale ti, kteří zachovali věrnost Bohu. Na začátku vystoupení z Egypta byli jistě všichni odhodláni a chloubili se nadějí na kanánskou zem. Ale vytrvalost a víra byli tím, co oddělovalo fyzický národ od pravého zbožného Božího domu:

7 Proto jak říká Duch svatý: „Pokud DNES uslyšíte Jeho hlas, 8 nezatvrzujte svou mysl jako v den provokování - v ten den pokušení na poušti - 9 kdy Mě pokoušeli vaši otcové, když Mě zkoušeli a viděli Moje skutky během čtyřiceti let.

Tento předpoklad poslušnosti jako podmínky pro to, aby byl člověk zahrnut do Božího domu (tj. lidu), je vyjádřen v 95. žalmu, na který se toto místo odkazuje. Tento žalm bychom mohli rozdělit do dvou částí – oslavy Boha jako Krále, Stvořitele a Pastýře (Ž 95,1-7) a napomenutí, které je dáno Božímu lidu (Ž 95,7-11).

V tomto žalmu je napsáno: „*Jestliže dnes uslyšíte jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce jako v Meribě, jako v den Massy v pustině, kde mě vaši otcové pokoušeli. Zkoušeli mě, přestože viděli mé skutky.*“ (Ž 95,7-8). Když porovnáme citace z hebrejského SZ a citaci židům, zjistíme, že jsou zde určité rozdílnosti.

Hebrejský text odkazuje na konkrétní místa, kde židovský národ selhal – konkrétně na *Meribu* a *Massu*. O tomto pokušení se dočítáme v Ex 17,1-7. Když si tento kratičký příběh přečteme, asi si řekneme, že to od Izraelců nebyla „až tak moc velká“ nevěra. Prakticky se jedná pouze o to, že židé neměli vodu a tak reptali a vyhrožovali Mojžíšovi, ten přišel za Bohem a Bůh jim tu vodu dal. Jiné nevěrnosti Bůh trestal mnohem přísněji – při uctívání zlatého telete přišlo o život tři tisíce lidí (Ex 32,28) a při jiných příležitostech taktéž zahynulo více či méně lidí (Nu 11,33-34; 16,32 ...). Možná se tím chce říct, že i malá nevěrnost, třebaže dramaticky (a hned) nepotrestána, hraje v životě křesťana roli. I „malý“ hřích může způsobit, že promeškáme vstup do nebeského království.

NZ text ale Meribu a Massu nevzpomíná a místo toho používá obecně označení „rozhořčení“ a „den pokušení.“ Meriba totiž v překladu znamená „svár“ (odtud „rozhořčení“) a Massa „pokušení.“ Toto místo Písma tedy můžeme přečíst tak, že odkazuje na konkrétní místa pokušení v Masse a Meribě, anebo také tak, že odkazuje obecně na místa sváru a pokušení, kde se židé po 40 let zpronevěřovali Hospodinu. Zdá se, že pisatel židům si vybral „obecnější“ čtení textu, aby si to čtenáři mohli vztáhnout do svojí životní situace. Náš život je totiž také v určitém smyslu putování pouští - Bůh nás vyvedl z Egypta (tohoto světa) a my jdeme dlouhý čas do zaslíbené země (nebeského Kanánu) a při této cestě jsme pokoušeni; někteří lidé na této cestě od Boha odpadnou, jiní vytrvávají až do konce. A to nám může být velkým příkladem.

Na poušti se stala velmi zvláštní věc. Bůh je chtěl vyzkoušet (otestovat), zda v Něj budou věřit. Místo toho lidé pokoušeli (testovali) Boha, aby zjistili, zda Bůh opravdu splní Svoje slovo, nebo ne. Přestože viděli Jeho skutky po 40 let (tedy asi půl života!) začali Ho pokoušet. I to se nám může v životě stávat - je jedno, kolik jsme toho s Bohem prožili, stále jsme v nebezpečí pokušení a toho, že i když jsme viděli Boží skutky v našem životě, přestaneme Mu věřit.

10 Proto jsem se na tu generaci rozzlobil a řekl jsem: ‚Ve své mysli stále bloudí, a nepoznali Moje cesty. **11** Jak jsem přísahal ve Svém hněvu: ‚Nevstoupí do Mého odpočinutí.‘

Výše zmíněná pokušení měla jeden významný důsledek – židovský národ, který vyšel z Egypta, nevěšel do „odpočinutí“ - je tím myšlena zaslíbená země Kanán, protože v Kanánu je mělo čekat odpočinutí od všech nepřátel: *Nejednejte tak, jak tady dnes jednáme my, kdy každý dělá to, co je správné v jeho očích, neboť jste dosud nevešli do odpočinutí a do dědictví, které ti dává Hospodin, tvůj Bůh. Až přejdete přes Jordán a budete sídlit v zemi, kterou vám Hospodin, váš Bůh, dává do dědictví a dá vám odpočinek od všech vašich okolních nepřátel a budete bydlet v bezpečí...* (Dt 12,8-10)

Nevěrnost Božího lidu vyvrcholila v události, kterou máme zaznamenanou v Nu 13-14. Zvědové měli za úkol prozkoumat zaslíbenou zemi a přinést o ní všemu lidu zprávy. To také udělali – ovšem začali pak přesvědčovat ostatní lid, že tuto zemi nemohou nikdy dobýt, což vedlo k dalšímu reptání. Bůh tedy přísahal, že kvůli této události se do zaslíbené země dostane pouze Káleb a Jozue, kteří povzbuzovali lid k odvaze, ale ostatní lid se tam nedostane – do této země vejdou pouze jejich děti (Nu 14,30; Ez 20,15).

V následujícím textu se tento úryvek z žalmu dopodrobna rozebírá:

a) Slovo DNES - Nejprve rozebírá slovo DNES v kontextu celého textu (žid 3,12-14)

b) Slovo SLYŠET ‚*Jestliže dnes uslyšíte jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce jako při onom rozhořčení*‘ - pak rozebírá, ke komu je tato výzva určena (žid 3,15-18) – a jak se v tom máme najít my (žid 4,1-2)

c) Slovo ODPOČINUTÍ (v kontextu slova dnes) - ‚*Jak jsem přísahal ve svém hněvu: Nevejdou do mého odpočinutí*‘ - pak rozebírá pojem ODPOČINUTÍ (žid 4,3-13) v kontextu slova DNES (viz bod a)

a) Slovo DNES (aktualizovaná výzva)

12 Hledte, bratři a sestry, aby snad v někom z vás nebyla zlá a nevěrná mysl, takže by odpadl od živého Boha.

13 Proto se navzájem povzbuzujte po všechny dny, dokud se říká ‚DNES,‘ aby snad někdo nebyl zatvrzen oklamáním hříchu. **14** Neboť jsme se stali účastníky Krista, pokud ovšem to původní ujištění zachováme pevné až do konce.

Ne všichni křesťané se dostanou až do Božího království. Mají si dávat pozor na to, aby v nich nebyla zlá a nevěrná mysl (opět se zde setkáváme s tématem víry a nevíry, což je časté téma epištoly židům (žid 3,2.5.19). Nevěrná a zlá mysl neoznačuje mysl zkaženého zločince, ale dokonce i „jen“ toho, kdo reptá proti Bohu a zpochybňuje Jeho věrnost a péči (viz studium výše). Toto nenápadné reptání ale může narůst a pak člověk může odejít od Boha. Bůh má zde přívlastek ŽIVÝ, což odkazuje na Boží aktivitu a péči, kterou Bůh projevoval židům na poušti a projevuje ji i nám – v tomto kontextu chápání se přímo nabízí věřit Bohu a zahrnout jakýkoliv projev nevíry a naopak odmítnut veškeré zpochybnění Boha a Jeho péče.

Pisatel židům zdůraňuje, že v žalmu je napsáno: ‚Jestliže DNES uslyšíte jeho hlas.‘ Toto jedno slovo je pro něj velmi důležité. V podstatě říká, že člověk by neměl s některými věcmi „čekat do zítřka,“ tedy na pozdější čas a vhodnější příležitost. Nikdy totiž nevíme, kdy a do jaké míry nás hřích oklame a my usneme na vavřínech a zatvrdíme se vůči Bohu. Pokud k nám Bůh dnes promlouvá, vezmme ho za slovo a jednejme podle toho, jinak můžeme dopadnout jak Izraelci na poušti.

Toto DNES promlouvá ke každému křesťanovi zvlášť, ale také ke křesťanským společenstvím. Pokud jeden usne na vavřínech, jsou zde bratři a sestry, kteří ho mohou probudit. Lidé se mohou navzájem podněcovat k větší aktivitě. Řecké slovo pro povzbuzovat je παρακαλέω, což znamená obecně: *podnítit*. Někdy se překládá jako *prosít*, jindy *poslat*, *vyzvat*, *doporučit* a také *napomínat*. Křesťané se zkrátka mají podněcovat příjenými (vyzvat) i méně příjemnými (napomínat) způsoby k tomu, aby nezaspali ono DNES.

Je tedy důležité okamžité reagovat na Boží výzvu. Křesťané se stávají nejen účastníky nebeského povolání (žid 3,1), ale také účastníky samotného Krista (žid 3,14). Klíčová je v tomto povolání vytrvalost (žid 3,6.14). Není to tedy jenom dnes - tento den - být zapálený pro Boha, ale na každý den platí ona výzva *dnes*.

b) Slovo SLYŠET (příklad židů)

15 Když se říká: „Pokud DNES uslyšíte Jeho hlas, nezavržte své mysli jako v den provokování.“

16 - kdo jsou ti, co slyšeli, ti provokující? Nebyli to snad všichni ti, kteří vyšli z Egypta prostřednictvím Mojžíše?

17 Na které lidi se však zlobil čtyřicet let? Zdali ne na ty, kteří hřešili, jejichž těla padla na poušti?

18 Komu přísahal, že nevstoupí do Jeho odpočinutí, ne-li těm, kteří neposlechlí?

19 A vidíme, že nemohli vstoupit kvůli nevěře.

Pavel znovu cituje tento verš (žid 3,15) a pokládá čtenářům tři otázky ohledně židovského národa na poušti (žid 3,16-18) a pak zdůrazňuje jejich negativní příklad (žid 3,16).

Pisatel se zamýšlí nad Izraelci. Byli to lidé, kteří slyšeli Boží slova, nejen v zákoně, ale i zaslíbení o tom, že jim bude dána kanánská země. My už dneska neslyšíme Boha mluvit takovýmto způsobem přímo z nebe - ale to neznamená, že bychom měli mít menší víru, nebo že by to ospravedlňovalo naši malomyslnost. Vidíme, že ani Boží přímý projev z nebe nezpůsobil v lidech víru v Boha, protože víra je otázka lidského srdce (žid 3,12), ne toho, kolik zázraků člověk viděl a jak napřímo k němu Bůh promluvil.

Všichni nevěrní vyšli z Egypta prostřednictvím Mojžíše. Čtenáři byli vyvedeni z tohoto světa a jiste neměli tak významného prostředníka, jako byl Mojžíš. Ani vyjití ze světa ani věhlasní učitelé je nemohou uchránit před nevírou. Vždyť jen dva lidé uvěřili tomu, že se mohou dostat do zaslíbené země, což je v poměru k milionu židů, kteří tomu neuvěřili, dost malé číslo: „*Když Hospodin uslyšel křik vašich slov, rozhněval se a přísahal: Nikdo z lidí této zlé generace neuvidí tu dobrou zemi, o které jsem přísahal, že ji dám vašim otcům, kromě Káleba, syna Jefunova. Ten ji uvidí, jemu a jeho synům dám zemi, na kterou vstoupil, protože šel naplno za Hospodinem.*“ (Dt 1,34-36).

A tak těla mrtvých lidí byla poseta po poušti stejně jako i dnes mrtvá těla mnoha duchovních lidí leží na této zemi kvůli tomu, že nevěřili Bohu, anebo Mu věřili, ale nevytrvali v tom.

b) Slovo ODPOČINUTÍ (duchovní význam odpočinutí)

1 Je ponecháváno zaslíbení vstoupit do Jeho odpočinutí. Proto se bojme, aby se snad nikdo z vás nejevil takový, že ho promeškal.

Pisatel židům zdůraňuje, že vstoupit do Božího odpočinutí (tj. odpovědět dnes na Boží výzvu a začít věřit s vytrvalostí, viz žid 3,12-19) Stále ale také platí – je ponechávána - možnost, že by ho někdo mohl tužou příležitost promeškat. Možná zde píše o ukončení doby milosti, kdy bude možnost vstoupit do tohoto odpočinutí odepřeno provždy všem, ale spíše má na mysli osobní rovinu – když člověk zemře, je již o jeho údělu rozhodnuto. Navíc čím víc se v životě člověk oddálí od Boha, tím hůře se k Němu může navracet.

Lékem na toto nebezpečí je bázeň, tedy strach. Je naprosto v pořádku mít strach z nebezpečí, které může přijít, pokud neovládá celý náš život. Lidé v továrnách mají určitý strach z nebezpečí pracovního úrazení, námořníci mají strach vyjet na rozbouřené moře, atd. A to se jedná pouze o naše pozemské životy, o větší strach bychom tedy měli mít před nebezpečím ztráty věčného života.

V řečtině je dosl. „ukázal někdo z vás být promeškaný“ přičemž ukázat je z řeckého slova δοκέω, které má smysl: *být považován, zdát se, jevit se*. Jedná se o měkký výraz, spíše ve smyslu: *zdá se mi*, že to tak je. Křesťané se tedy mají vyhnout bytí i jen zdání toho, že by toto zaslíbení měli promeškat - kvůli sobě samotným (svojí ostražitosti), stejně jako kvůli druhým lidem, jejichž ostražitost mohou svým špatným příkladem oslabovat. V tom jsou nám dáni za příklad zvědové, kteří přišli z obhlídky Kanánu:

2 *Neboť nám je kázáno evangelium, stejně jako jim. Ale to slovo, které slyšeli, jim neprospělo, protože nebyli spojeni vírou s těmi, kteří slyšeli.*

Sloveso přeložené jako *kázáno evangelium* je zde použito v obecné rovině – kázat dobré zprávy (= evangelium). Myslí se tím samozřejmě tato obecnější rovina (dobré zprávy), zároveň ale posluchači slyšeli v těchto řeckých slovech slovo evangelium a vzpomněli si na spásnou zvěst evangelia. U obou dvou kázání (dobré zvěsti o Božím odpočinutí v Kanánu a zvěstování evangelia v NZ) je klíčovým prvkem slyšení a správná reakce.

Sloveso “slyšet” znamená víc, než jen si něco vyslechnout. Není slyšení jako slyšení – na jedné straně stojí lidé, kterým slyšení neprospělo, na straně druhé ti, kteří “slyšeli (s) vírou” a navzájem se podporovali. Naráží se na příběh zvěďů, kteří přišli ze zaslíbené země. Tehdy také existovali dvě skupiny lidí, přičemž každá skupina lidí se spojila proti té druhé skupině. V jedné bylo osm zvěďů, ve druhé dva zvědové, kteří byli spojeni vírou v to, že s Boží pomocí mohou zvítězit a vejít do Božího odpočinutí v Kanánu. Zaznívá varování, že ti, kteří neuvěřili, že vejdou do Božího odpočinutí, opravdu nevešli. Bůh jim zkrátka dal to, co (ne) chtěli:

3 *Neboť vstupujeme do odpočinutí my, kteří jsme uvěřili, jak je řečeno: ‚Jak jsem přísahal ve Svém hněvu: ‚Nevstoupí do Mého odpočinutí.‘ – ačkoliv to dílo bylo hotové od založení světa. 4 Neboť někde řekl ohledně sedmého dne toto: ‚A v sedmý den Bůh odpočinul od celého Svého díla.‘ 5 A zde zase: ‚Nevstoupí do Mého odpočinutí.‘*

Pavel zde srovnává dva Biblické verše, které něco říkají o Božím odpočinutí. Ten první verš je o stvoření, kdy Bůh odpočinul od Svého díla (Gn 2,2), a potom verš, který popisoval situaci přibližně o 3000 let později, kdy židé měli problém vejít do odpočinutí (tj. Kanánské země, viz studium žid 3,10).

Člověk vstoupí do odpočinutí (do zaslíbeného - nebeského - Kanánu) když zemře (srov. Žid 4,10-11) - odpočine od svého díla na této zemi, čas pro něj přestává existovat a z jeho pohledu už je jen krůček od vejít do nebeského království. Jedná se ovšem o jednorázový akt.

Pavel ale také vnímá jakýsi delší časový rozměr tohoto *vcházení do nebe*. Pro křesťany (v určitém slova smyslu) nastává proces vstupování do odpočinutí již na této zemi, ještě před smrtí. Na to poukazuje tvar slovesa ve 3. verši: “vstupujeme.” (právě teď, ve svém současném žití) a toto vstupování začíná vírou. Toto odpočinutí nastalo a bylo ukončeno/připraveno už při stvoření světa. Vždyť Bůh již Svoje stvořitelské dílo dokončil (Gn 2,1-3) a také nebeské království (Boží odpočinutí) je pro nás již dávno připraveno: „*Pojďte, poženání mého Otce, přijměte do dědictví království, které je pro vás připraveno od založení světa.*“ (Mt 25,34).

A je na každém člověku, zda se rozhodne vstoupit na tuto cestu vstupování do Božího odpočinutí. V pozadí můžeme vidět myšlenku, že každý člověk je poté, co uvěří, vychováván pro nebe. Vykoupení není jen prosté přijetí odpuštění, ve skutečnosti je to začátek procesu, při kterém je duše vychovávána pro nebe. Do nebe totiž vstoupí jen ti, kteří mají nebe ve svém srdci.

Tímto způsobem Pavel velmi dovedně spojuje dvojí - sobotu stvoření a zbožný život na této zemi. Tyto dvě témata jsou spojeny ještě těsněji v následujícím verši:

6 *Protože tedy zůstává možnost do toho odpočinutí vstoupit (a ti, kterým bylo dříve kázáno evangelium, nevstoupili kvůli úmyslné nevěře), 7 znovu určuje jeden den jako ‚DNES,‘ když v Davidovi říká po dlouhém čase (jak je předpovězeno): ‚Pokud DNES uslyšíte Jeho hlas, nezatvrzujte své mysli.‘ 8 Neboť kdyby jim Jozue udělal odpočinutí, nemluvil by o jiném, pozdějším dni.*

Těmito slovy výše uvedené myšlenky aktualizuje a předává nynějším křesťanům. V citovaném textu z žalmu (Ž 95,11) je slovo DNES, které je hodně důležité. Je to důležité i pro nás, protože zde vidíme jeden z více případů v Bibli, kdy je výklad Bible postaven a rozvětven na jednom slovu, jež je bráno v celém kontextu (Gal 3,15-16; Jan 10,34-16). Proto Kristus říká: „*Je napsáno: ‚Člověk nebude živ jen chlebem, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.‘*“ (Mt 4,4). Proto bychom si při čtení Božího slova měli všimnout nejen celkové myšlenky a kontextu, ale i jednotlivých slov - a od těchto jednotlivých slov pak přecházet k širším souvislostem, jako nyní pisatel židům.

Takže... Proč je toto slovo DNES v tom Biblickém verši tak důležité, a jaký je jeho kontext? David v žalmu odkazuje na starodávny Izrael na poušti a v podstatě říká, že každá generace se musí rozhodnout pro Boha, nebo proti Němu – každá má “to svoje dnes.” Příběh o vstupu Izraele do Kanánu nekončí (přibližně) v roce 1500 př. K., ale je poučením pro Davidovu dobu (kdy byl tento žalm napsán), a samozřejmě – jak je zdůrazněno v židům – je poučením pro každého z nás dnes - ať už se jedná o dobou novozákonní, nebo o dobu 21. století. Proto je zde zdůrazněna myšlenka, že „*nám je kázáno evangelium*“ (žid 4,2) tak, jako bylo židům na poušti „*dříve kázáno evangelium*“ (žid 4,6). Nesmíme zapomínat, že kázání evangelia znamená obecně přinášet dobrou zprávu (viz stidum žid 4,2), v NZ zpravidla dobrou zprávu o spasení člověka.

Již jsme se bavili o tom, že Pavel tomuto odpočínutí dává duchovní (nebeský) význam. To je odvozeno z těchto skutečností:

- a) Podle Ž 95,11 je stále ponechávána možnost vstupu do odpočinku. Pokud by příběh na poušti neměl žádný vyšší význam, nebyla by tato věta napsána v Davidově době čtenářům, pro které by platilo ono DNES
- b) Židé nevstoupili kvůli nevěře - pokud tehdy nevstoupili kvůli nevěře, znamená to, že tato Boží nabídka nebyla využita - ale v Ž 95,11 je tato nabídka znovu dána. Pokud by této nabídce využili a prostřednictvím Jozue vstoupili do odpočínutí, potom by slova v Ž 95,11 ztrácela smysl. pozn. Řecké slovo, přeložené jako úmyslná nevěra, je ἀπειθεια. Skládá se z předložky ἀ (ne, proti, opak) a πείθω (věřit) - takže je to vlastně protiklad k víře (v Boh

Je tady někdo vyšší, než Jozue, kdo může zajistit odpočínutí - a touto osobou je Ježíš. V pozadí řeckého textu vidíme další myšlenku, která je skrytá pro nás, obyčejné čtenáře neřeckého textu. V řečtině se totiž pro jméno Ježíš a Jozue používá stejné řecké slovo (Ἰησοῦς (iésus)). Zde vidíme, že jedno odpočínutí nedělá “starověký Ježíš” Jozue, ale vytváří ho “Ježíš nynější doby” - totiž Ježíš Kristus.

9 Proto Božímu lidu zůstává svěcení soboty.

Z tohoto důvodu Boží lid zachovává sobotu - jako vyjádření vcházení do nebeského Kanánu v každodenním životě a jako předzvěst nebeského království. V nebeském království bude náš život podobný životu, který nyní prožíváme v sobotní den, a už nyní se (hlavně v sobotu) na to nebe připravujeme.

Překladaelé ale tento verš překládají různým způsobem:

„A tak zůstává **sobotní odpočínutí** Božímu lidu.“ (ČSP)

„A protože zůstává **svátek** lidu Božímu.“ (BK)

„Proto tedy Božímu lidu nadále zůstává **svátek**.“ (B21)

„To tedy znamená, že ono **odpočínutí sedmého dne je připraveno** Božímu lidu.“ (JB)

„Tak **má Boží lid pravý sobotní odpočinek** teprve před sebou.“ (ČEP)

Který z překladů je nejpřesnější? Pojďme si prostudovat řecký text a na odpověď na tuto otázku si můžeme najít sami. V řečtině je zde slovo σαββατισμός. Toto slovo se sice jinde v Bibli nevyskytuje, ale z historických dokumentů je zřejmé, že si pisatel židům nevymyslel nové slovo, ale použil výraz, který jeho čtenáři již dobře znali. Podobné řecké slovo - σάββατον - se překládá jako *sobota* (žid 4,4), případně *týden* (záleží na kontextu). Kontext v tomto případě ukazuje na to, že se jedná o sobotu sedmého dne (žid 4,3-5). Navíc v pozdější mimobiblické literatuře je přesně toto slovo (σαββατισμός) z žid 4,9 použito vždy pro dodržování (zachovávání) soboty:

- Plutarchos (46-127 po K.) toto slovo používá (v 1. století po K.) v knize Moralia (3. sekce)

- Justin Martyr (100-162 po K.) v díle Dialog s Židem Tryfónem (23,3)

- Epifan ze Salaminy (4. století po K.) v knize Panarion (30:2:2)

- S tímto slovem se také setkáme v knize Apoštolské konstituce (4. století po K.; Apostolic Constitutions 2:36:2), nebo v latinském spisu Martyrium Petri et Pauli

Překladaelé tedy toto místo překládají tendenčně.

10 Neboť ten, který vstoupil do Jeho odpočínutí, odpočinul také od svého díla tak, jako odpočinul od Svého díla Bůh. 11 Usilujme proto vstoupit do tohoto odpočínutí, aby snad nikdo nepadl podle stejného příkladu úmyslné nevěry.

Vstupování do Božího odpočínutí bude jednou ukončeno. Doposud jsme se bavili o tom, že sobota při stvoření se stala symbolem pro nebeské království, a že lidé vstupují do nebeského království celý svůj život a pak tam po smrti vejdou (viz studium žid 4,3-5).

Nyní se tato myšlenka rozvíjí. Před sobotním odpočínutím při stvoření probíhalo šest dní stvořitelského díla. Podobně i člověk na tomto světě koná každodenní dílo pro Boha a něco zde na této zemi vytváří pro sebe a pro ostatní. Potom, v určený čas, od tohoto pozemského díla odpočine tím, že zemře a vstoupí do nebeského království (sobotního odpočínutí): „*Tu jsem uslyšel hlas z nebe, který říkal: „Napiš: Blahoslavení mrtví, kteří od této chvíle umírají v Pánu!“ „Ano,“ praví Duch, „ať odpočinou od svých prací, neboť jejich skutky jdou s nimi.“* (Zj 14,13).

Křesťané jsou povoláváni k tomu, aby o tento druh odpočínutí usilovali. V podstatě jsme vyzváni k tomu, abychom usilovali o takovou smrt, kdy odpočineme od svého díla a vstoupíme k (sobotnímu) odpočínutí. Každý jednou zemře (vyjma těch, kteří se dočkají Kristova příchodu) a s tím musíme počítat. Otázka nezní, jak nezemřít, ale zní, v jakém stavu zemřeme. Zda usmíření s Bohem, kdy si na smrtelné posteli připomeneme všechno svoje dílo, co jsme vykonali z Boží vůle pro Boha a budeme očekávat zasloužený nebeský (sobotní) odpočinek, anebo si nebudeme mít co připomínat a nebudeme mít naději na nebe. Židé, kteří zemřeli kvůli nevěře na poušti (žid 3,17), tuto naději rychle ztratili. Zemřeli nejenom první smrtí, ale čeká je i druhá smrt - a jejich odstrašující příklad je pro nás velkým varováním.

12 Neboť Boží slovo je živé, efektivní, ostřejší než jakýkoliv dvousečný meč, pronikající až na rozdělení duše i ducha, kloubů i kostní dřevě; a soudí přemýšlení a myšlení myslí.

Na výše uvedeném příkladu nevěry a víry můžeme vidět tu nejpodstatnější věc v Bibli – Boží slovo rozsuzuje a ukazuje, co je v nitru člověka. Bez Boží výzvy prozkoumat Kanán bychom vůbec nevěděli o tom, že tolik zvědů a tolik židů vlastně nedůvěřuje Bohu a v podstatě jejich víra je bezcenná. Mysleli bychom si, že všichni židé, kteří viděli deset Božích ran dopadlých na Egypt, mají v Boha bezmeznou důvěru a všichni 100% věří tomu, že stejně jako Bůh způsobil zničení Egypta, pomůže jim zničit i Kanán. Ale příběh o zvědech ukázal to, co snad ani sami zvědové o sobě nevěděli – že nemají to klíčové v jejich duchovním životě, a sice víru v Boha. Všichni byli vyvedeni z Egypta, všichni zažívali zázraky na poušti, všichni hleděli na oblakový sloup, symbol Boží přítomnosti, ale neměli víru (žid 3,16-19).

Boží slovo je **živé**. Není to mrtvá litera, ale naopak aktivně působí na člověka a ukazuje mu jeho nedostatky. Stejně je i o Bohu v Písmu častokrát napsáno, že je živý (Dt 5,26; Jer 23,36...). Chce se tím říci, že Bůh jedná, působí, není neaktivní - a stejně tak je tomu s Božím slovem.

Boží slovo je **efektivní**. Na tomto světě existuje mnoho různých nauk a mnoho slov v knihách i v ústech velkých filosofů a učitelů náboženství - a všechno to má vliv na člověka, státy, nebo ideologie v historii světa. Ale Boží slovo v Bibli má oproti tomu neuvěřitelný efekt - v celých dějinách neexistuje kniha, která tak efektivně pohla národy a srdci jednotlivců, jako právě Boží slovo. Dodnes můžeme vidět to, jak Písmo změnilo národy - vždyť tam, kde byl hlásán protestantismus, dodnes vidíme jeho ovoce (Amerika, Evropa, a nyní se tato zvěst dostává i do ostatních světadílů).

Boží slovo je **ostřejší než dvousečný meč**, který proniká do vnitřností člověka. Je zde použit zvláštní obraz - Boží slovo, které by mělo přinášet zdraví národům, člověka zabíjí - a zabíjí ho až „do morku kostí.“ Jak to chápat? Bible nám říká, že naše tělo (dosl. maso) nás vybízí k hříchům (Gal 5,17,24) a také všechny naše orgány jsou postihnuty hříchem (Ř 7,23) - zkrátka a dobře celé naše tělo má v sobě hříšnou přirozenost, proti které musíme bojovat (1. Kor 9,26-27; Gal 5,16). V tomto smyslu zabíjíme toto naše egoistické tělo - ale to se může stát jenom díky Božímu slovu. Některé věci, které chce naše tělo, jsou správné, a některé touhy jsou špatné; abychom to dokázali rozsoudit a správně vést boj proti špatným touhám, musíme mít měřítko Božího slova.

Pavel dokonce říká, že díky Kristu se nám podařilo ukřizovat (tedy zabít) naše tělo s jeho žádostmi (Gal 5,24)

Boží slovo je soudce a arbitr spravedlnosti. Naše přemýšlení a naše myšlenky mohou být správné, nebo špatné – o tom nerozhodujeme my, ale o tom rozhoduje Boží slovo; a kolikrát ani mi sami nevíme, co je v nás (jako tomu bylo v případě zvědů, co šli obhlédnout zaslíbenou zemi), ale Boží slovo nám to zjeví.

13 *A není před Ním skryté žádné stvoření, neboť všechno je nahé a odhalené před očima Toho, jemuž budeme skládat účty.*

Ve Zjevení je napsáno, že při druhém příchodu přijde Kristus, jehož jméno je Boží slovo (Zj 19,13 (srov. Jan 1,1-2.14)). Pavel plynule přechází od komentáře k Božím slovu (pro židy jeho doby se jednalo hlavně o Boží slova ve SZ) ke komentáři ke ztělesněnému Božím slovu, tj. Kristu. Spojuje Boží slovo s osobou Boha nerozlučitelným způsobem (čti pozorně žid 4,12-13!).. Stejně jako Boží slovo ukazovalo, co je v lidech, tak i osoba Krista ukázala, co je v lidech. Někteří lidé Krista odmítli stejně tak, jako lidé od dob Káleba a Jozueho odmítali Boží slovo o dobytí Kanánu, zatímco jiní Krista přijali a tím se ukázalo, že chtějí poslouchat Boží slovo. Do té doby nikdo nevěděl, co je ve farizeích - ukazovali se před lidmi jako ti zbožní, kteří se velmi těší na příchod Mesiáše, ale až Kristus ukázal, jak to doopravdy je.

Celé pojednání o víře v Boží slovo a varování před hroznými následky nevíry v Boží slovo je (žid 3,7-4,12) je zakončeno tím, že je to všechno vztaženo také k osobě Krista, ke ztělesněnému Božím slovu. Židé tvrdili, že zachovávají Boží slova v Bibli (tehdy SZ), ale měli problém s přijutím Ježíše Krista. Ovšem odmítnutí Krista je to samé, jako odmítnutí Božího slova; a to samé platí i naopak. Křesťané dnešní doby velmi často mluví a vzpomínají osobu Ježíše Krista, ovšem častokrát se tak děje s tím, že v podstatě odmítají Boží slovo. Nelze ovšem přijmout osobu Krista, a odmítat Jeho slova v Bibli ve SZ i NZ.

A stejně tak jako Boží slovo proniká do morku kostí a soudí všechno, co je v nás (žid 4,12), tak i Kristus svým Božským pohledem (Zj 2,18) proniká do našeho nitra (charakteru) a soudí a ví to, co je v nás. Což je pro nás i výstrahou, neboť Kristu jednou budeme skládat ze svého jednání.

14 *Proto pokud máme tak velikého velekněze, který prošel nebesy - Ježíše, Božího Syna - držme se pevně našeho vyznání. 15* *Neboť nemáme velekněze, který by nemohl mít soucit s našimi slabostmi, ale máme takového, který byl ve všem podobně pokoušen jako my, ale bez hříchu. 16* *Proto směle přistupme k trůnu milosti, abychom přijali milosrdenství, a našli milost k pomoci v pravý čas.*

Ačkoliv se zde otevírá a rozvíjí nové téma (Kristus, jako pravý velekněz), nemůžeme říci, že by byla tato slova striktně odděleně od předchozích slov. V předchozí větě jsme se dočetli o Kristus, který vidí do našeho nitra (kolikrát i lépe, než my sami) a je před ním odhaleno každé zlo, které v nás je. To vše vrcholí prohlášením, že Mu budeme skládat účty, což v nás může (a mělo by) vyvolávat obavy, protože si každý z nás je vědom aspoň do určité míry zla, které v sobě máme Toto prohlášení je ale vyváženo verši 14.-16., které do určité míry uklidňují naše obavy a svědomí. Bůh, který vidí naše hříchy a kterému budeme skládat účty, s name bude mít soucit – vždyť si ve Svém pozemském životě prošel veškerými pokušeními a ví, jak je život na této zemi těžký. To samo o sobě by nás mělo vest k tomu, že budeme směle přistupovat k Jeho trůnu, jež je založen na milosti.

O Ježíšově kněžství jsme již četli ve druhé kapitole: „*Proto musel být ve všem podobný Svým bratrům, aby se stal milosrdným a věrným veleknězem vůči Bohu k tomu, aby byl milostiv vůči hříchům lidu. Protože Sám vytrpěl pokušení, je schopen pomáhat těm, kteří jsou pokoušeni.*“ (žid 2,17-18). Ve druhé kapitole se řešilo Kristovo lidství a Ježíš byl představen jako Ten, který spojil sám sebe s člověkem a se zemí - nyní vidíme Ježíše jako Toho, který prošel nebesy. Také je zde doplněna věta „*ale bez hříchu.*“ Ježíš si byl jist Svou obětí až poté, co prošel nebesy: „Ježíš ji řekl: „*Nedotýkej se Mě, neboť jsem ještě nevystoupil ke Svému Otci. Ale jdi k Mým bratrům a řekni jim: Vystupuji k Otci Mému i k Otci vašemu; k Bohu Mému i k Bohu vašemu.*““ (Jan 20,17). *Ježíš odmítl přijmout poctu svého lidu, dokud neměl jistotu, že Otec přijal Jeho oběť. Vystloupil na nebesa a sám Bůh Ho ujistil, že Jeho výkupné za hříchy lidstva je dostatečné a prostřednictvím Jeho krve mohou všichni získat věčný život. Otec potvrdil smlouvu uzavřenou s Kristem, v níž zaslíbil, že přijme každého člověka, který činí pokání a je poslušný, a bude ho milovat tak, jako miluje Svého Syna. (DA 505-506).*

Mít takového velekněze je opravdová výhra. Židé celý život vzhlíželi k velekněžím jako ke svatým lidem a k těm, kteří zastávali vysoká postavení v národě. Velekněží byli vybíráni z obyčejných kněží a předsedali sanhedrinu, což byla nejvyšší soudní instance, které zločinci skládali účty. Právě veleněží na soudu do jisté míry rozhodovali o vině a nevinně obžalovaného a ovlivňovali soudní proces (srov. Mt 26,59-66). Kristus byl ale větším veleknězem (slovo větší μέγας (megas) znamená nejenom větší velikostně, ale také důležitostně (Mt 12,6!)), než oni sami. Jako Ten, který vidí do všeho (žid 4,12-13), může také všechno spravedlivě soudit.

Navíc Kristus prošel nejenom nebesy (žid 4,14), ale také zemí (žid 4,15) a zažil bídu člověka. Pokud jdete na soud, určitě budete rádi, pokud vás bude soudit někdo, kdo se kdysi ocitl v podobné situaci a ví, jak je život těžký. My jako lidé máme tendenci druhého rychle odsoudit a kolikrát vůbec nemáme představu, čím vším si ten člověk musel projít. Před časem proběhla zpráva o tom, že učitel lištil žákovi za to, že na něj byl drzý - a hned se všichni pasovali do role soudců a toho kantora by nejradši nechali oběsit. Na internetu se objevovali útočné komentáře a i samotní novináři si přišli na své. Nakonec tento kantor z toho všeho spáchal sebevraždu. Pokud by ale tohoto kantora soudili (ať už na soudu, nebo na diskuzních skupinách) bývalí kantori, jistě by nebyli tak rychle hotoví z odsouzení a zavržením. Každý z nich by totiž věděl, jak obtížné je být učitelem a že když člověk učí již dlouhou dobu v této psychicky náročné práci, může udělat chybu a není třeba tohoto člověka zbytečně trápit. Proto buďme rádi, že nad sebou máme takového soudce a velekněze, který přesně ví, jaké to je, být pokoušen a plahočit se touto hříšnou zemí.

Když tedy upadneme do hříchu, na nic nečekejme a směle přistupme k Božímu trůnu milosti na modlitbě. To je ten pravý čas, abychom si vyprosili u Krista milost a požádali Ho, aby nám dal odvalu a moudrost nad hříchem zvítězit. On byl pokoušen a vždy v pokušení vyhrál – zná lidskou slabost a ví, jak nad hříchem zvítězit.

V Ježíšově době židé přicházeli za kněžími a velekněžími s obětním zvířetem a žádali je, aby jim zprostředkovali odpuštění - a Pavel zdůrazňuje, že již nemají přicházet za pozemskými velekněžími, ale za nebeským Veleknězem:

1 Neboť každý velekněz je brán z lidu a je ustanoven pro lid v tom, co je k Bohu, aby obětoval dary a oběti za hříchy. 2 Dovede soucítit s neznalým a bloudícím, protože i on sám je obklopen slabostí. 3 A kvůli tomu dluží za lidi i za sebe oběti za hřích.

Opět se dostáváme k tématu lidství Ježíše Krista (jako v žid 2,5-18). Židovští velekněží byli vybírání z lidí (stejně i Ježíš byl „z lidí“) a *pro lidi* - tedy ve vztahu k Bohu jako prostředníci (tak i Ježíš). Stejně jako pozemští kněží podléhali slabosti člověka, i Kristus podléhal slabosti a má tak soucit s lidmi. V tomto smyslu jsou velení úplným a dostatečným předobrazem pravého Velekněze Ježíše Krista, který nebyl pouhým nebeským Andělem, ale také pozemským Kristem.

Kvůli těmto slabostem kněží oběžují oběti za hříchy lidí, ale také za sebe, čímž ukazují, že i oni sami potřebují Vykupitelskou oběť. Každý služebník evangelia tedy musí přicházet k Bohu s vědomím, že pokud se přimlouvá za druhé, on sám také potřebuje přimluvu. Nejedná se ovšem pouze o hřích, ale také o slabost jako takovou. My jako lidé jsme slabí a tato slabost je v nás a obklopuje nás - náš omezený úsudek, naše únava, podrážděnost, nemoci, kolikrát jen bloudíme a nevíme kudy kam, atd. to vše nás obklopuje po celý náš život. Tyto slabosti obklopovali i Krista a tak dobře ví, jak na tom jsme.

Jak je to ale s Kristem, který je naplněním předobrazu pozemských velekněží – měl i On obětovat oběti za Sebe, pokud byl bezhříšný (žid 4,15)? „Dlužil“ Bohu oběť za hříchy stejně, jako dluží lidé? Odpověď na tuto otázku dává Pavel v dalších větách, kdy stanoví, že přeci jen existují určité rozdíly mezi židovskými kněžími a nebeským Knězem Ježíšem Kristem. Tím klíčovým rozdílem obou kněžství je otázka, KDO vlastně ustanovuje kněžství a z toho vychází i teze, pro koho toto kněžství je určeno:

4 Nikdo si nemůže brát tuto čest, ale jen ten, kdo je povolán od Boha, stejně jako i Áron. 5 Tak i Kristus neoslavil sám Sebe, když se stal veleknězem, ale oslavil Ho Ten, který Mu řekl: ‚Ty jsi Můj Syn. Já jsem Tě dnes zplodil.‘ 6 Stejně i jinde říká: ‚Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova.‘

Židé samozřejmě věděli, že velekněží jsou potomci Áronova rodu (Ex 28,41.42), protože je k tomu ustanovil Bůh. Jejich jmenování do kněžského stavu vychází čistě z Boží autority; není žádný logický důvod, proč by za velekněze měli být voleni Áronovi potomci. Být povolán za kněze je velká čest, protože kněží jsou Božími představiteli (a zástupci) mezi lidmi. Jako Jeho představitel svým životem a službou neměli oslavovat sami sebe, ale Toho, který je povolal – totiž Boha. V tomto smyslu je tedy Kristus vhodnějším kandidátem na velekněze, než obyčejní lidé.

A stejně jako Bůh rozhodl o levitském a Áronovském kněžství, mohl take rozhodnout o Kristově kněžství. Na podporu ustanovení Krista za kněze je citován Ž 2,7, což jsme rozebírali při studiu žid 1,5 (viz poznámky k těmto veršům). Druhý verš, který poukazuje na změnu kněžství, se opět nachází v žalmech, tentokrát v žalmu Ž 110,4 (jehož část je taktéž citována v první kapitole židům - žid 1,13). Tento verš je podrobně rozebírán v žid 7,1-25, nyní je pouze zmíněn jako další argument k tomu, že u Krista nastala změna kněžství – totiž že by Kristus jmenován ne podle levitského kněžství, ale podle řádu Malchisedechova (viz žid 5,10):

7 On ve dnech Svého těla se silným křikem a slzami obětoval modlitební prosby a opravdové modlitby Tomu, který je schopen Ho spasit ze smrti. A byl vyslyšen pro Svou posvátnou úctu.

V žid 5,2-3 je zmíněno, že velekněz musel take obětovat oběti – nejen za lid, ale i za sebe. Kristus ale oběti za Sebe nemusel přinášet, protože nezehřešil, ovšem ve Svém životě přinášel “modlitební prosby” a opravdové modlitby vůči Bohu. Obětovat totiž znamená obecně přinášet něco před Boha a odevzdat Mu to s tím, že člověk má (zdánlivou) škodu. Většinou se jednalo o materiální škodu (ve formě obětního zvířete), ale mohlo se jednat také o obět modlitby, kdy člověk má škodu na čase (ovšem ze zkušenosti každý ví, že tato škoda se promění ve velkou hojnost). Snad i proto je v Bibli modlitba přirovnána k obětování: „*Kéž je má modlitba přijata jak kadidlo před tvou tváří, pozdvížení mých dlaní jak večerní obětní dar.*“ (Ž 141,2). Stejně jako kouř kadidla stoupá někde k nebesům k Božimu trůnu, tak i neviditelná modlitba stoupá k Bohu, který ji s libostí přijímá. V tomto smyslu tedy Kristus jako pravý Velekněz také přinášel oběti, ovšem ne oběti za hřích, ale oběti modliteb.

U obětí jsou důležité dvě základní věci - přinést obět a pak je také důležité to, co je v srdci toho, kdo obětuje a z jakého důvodu obětuje. Bůh vyžaduje především čisté srdce, bez kterého oběti (byť by jich bylo sebevíc - Mich 6,7-8) neměly před Bohem žádný smysl. V tomto smyslu Kristus také obstál na 100%, protože životem, ve kterém obětoval oběti modliteb, chodil v posvátné úctě před Otcem.

8 Ačkoliv byl Syn, naučil se poslušnosti z toho, co vytrpěl. 9 A tak dosáhl dokonalosti a stal se všem, kteří Ho poslouchají, příčinou věčného spasení, 10 když byl jmenován Bohem za velekněze podle řádu Melchisedechova.

Je zde napsána poněkud překvapivá informace - Boží Syn se naučil poslušnosti. U Krista, stejně jako u lidí, byla poslušnost určitý proces. Tato myšlenka se nám na první pohled asi nebude líbit, protože považujeme Krista za nekonečně dokonalého ve všem, včetně poslušnosti. A zde máme napsáno, že se Syn NAUČIL (tedy dříve to nevěděl/nebyl toho schopen?) poslušnosti a DOSÁHL DOKONALOSTI (tedy předtím dokonalý nebyl?). To nám potom moc nekoresponduje s výrokem: "*Ježíš Kristus je stejný včera, dnes i na věky.*" (žid 13,8). Co s tím?

Musíme si ale uvědomit, že když Kristus přišel na tuto zemi, mnoho věcí nevěděl a musel se je naučit. Neuměl mluvit, neuměl chodit, nevěděl, co je napsáno v Písmu, atd. Jistě nepřišel na zem a neměl ve Svě mysli již integrovaný celý SZ se vším všudy – zkrátka u Krista musel nastat určitý proces učení a dosahování lepších a lepších schopností a cílů. Kristus nebyl od narození Einstein v mateřské školce, byl jedním z nás a učil se jako jeden z nás všemu, co bylo v životě potřeba. Dokonalost v Biblickém smyslu je neustálý nikdy nekončící růst jak v poznání rozsahu a hloubky hříchu, tak v hloubce odevzdání a posvěcení. Dokonalost tedy není definitivně ukončený stav (tak tomu rozuměla pohanská řecká filozofie), ale neustálý růst od jednoho dokonalého stavu k druhému jako to vidíme např. na růstu a rozvoji mladých rostlin. Tento princip je vysvětlen apoštolem Pavlem ve Fil 3,8-15, kdy ve verši 12. je použito slovo pro dokonalost - τέλειος - a ve verši 15. je řecký výraz τελειώω (učinit dokonalým) - a v žid 5,9 je použito právě toto slovo!), což je sloveso odvozené právě od τέλειος: „*Ne že bych již toho dosáhl, anebo byl už dokonalý; usilovně však běžím, abych se opravdu zmocnil toho, k čemu se i mne zmocnil Kristus Ježíš. Bratři, já si nemyslím, že jsem se již toho zmocnil; jedno však činím: zapomínaje na to, co je za mnou, a natahuje se po tom, co je přede mnou, běžím k cíli pro cenu Božího povolání vzhůru v Kristu Ježíši. Všichni tedy, kteří jsme dokonalí, takto smýšlejme.*“ (Fil 2,12-15).

Tento proces poslušnosti Ho dovedl až na kříž a tím se stal příčinou spasení. Řecké slovo αἴτιος může znamenat *důvod* (udělal to z určitého vědomého důvodu, tj. má tu možnost tak jednat a nejednat, a musí se rozhodnout - a Kristus se rozhodl nám zajistit spasení), nebo *příčina* (jev, který vyvolává jiný jev, ale není závislý na okolnostech).

Z jakého *důvodu* nebo z jaké *příčiny* jsme spaseni? Z toho důvodu, že Kristus dotáhl k dokonalosti Svou poslušnost a tak může pro všechny, kteří k němu mají poslušnost, být věčným spasením. Kristus se nám vlastně stává vzorem v poslušnosti a v progresu ve svém životě. Tento progres, který vidíme u Krista, ale nebyl patrný u čtenářů dopisu židům. Pavel tedy musí na chvíli odbočit, a než začne dopodrobna rozebírat, co to znamená, že Kristus byl jmenován podle řádu Malchisedechova (žid 6,13-7,1-25), udělá malou odbočku:

11 *O tom by nám bylo ještě mnoho co mluvit a bylo by to slovy těžké vysvětlit, protože jste se stali takovými, že máte lenivé uši.*

Klíčovým pojmem této odbočky je slovo, které je nejčastěji překládáno jako “*dokonalost*”:
„*A tak dosáhl dokonalosti a stal se všem, kteří Ho poslouchají, příčinou věčného spasení*“ (žid 5,9)
„*Avšak pro dospělé je hutný pokrm, totiž pro ty, kteří mají praxí vytrénované smysly pro rozsuzování dobré-ho a zlého.*“ (žid 5,14 - dosl. dokonalé)
„*Proto opusťme základní vyučování Kristových slov a nesme se k dokonalosti.*“ (žid 6,1 - dosl. dokonalé):

V prvním případě je použito sloveso τελειώω (dosáhl dokonalosti), v dalších dvou podstatné jméno, které je od tohoto slovesa odvozeno - τέλειος (dokonalost). Toto slovo se dá přeložit jako: *„dokonalý, dokonatý, dovedený do konce, dovršený, zralý (dospělý)“*. Význam tohoto slova jsme si již stanovili v komentáři k žid 4,8-10.

Ve vztahu k člověku (aby se položil důraz na růst v dokonalosti) se toto slovo překládá obvykle slovem *vyzrálý* (1. Kor 2,6; 14,20; Ef 4,13; Fil 3,15) nebo *dospělý* (Žid 5,14); ve vztahu k Bohu nebo ve vztahu k člověku v souvislosti s Bohem je toto slovo překládáno obvykle jako *dokonalý* (Mt 5,48(2x); 19,21; Ř 12,2; 1. Kor 13,10; Kol 1,28; 4,12; Žid 9,11; Jak 1,4(2x).17.25; 3,2; 1. Jan 4,18).

A zde v epištole židům vidíme, že je s tímto pojmem spojena Kristova dokonalost (žid 5,9), protože Kristus byl v každém momentu Svého pozemského života dokonalý takový, jaký byl (tedy využíval naplno svůj potenciál). A protože je Kristus naším vzorem (1. Jan 2,6), potom se musíme ptát, zda také dosahujeme dospělosti a využíváme naplno svůj potenciál jako On, nebo ne. Přibližujeme se i v této záležitosti (progresu našeho (duchovního života) Kristovu charakteru? Obnovujeme svůj život tak, že jdeme od jednoho stupně našeho charakteru k dalšímu vyššímu stupni, přibližující se Kristovu obrazu (viz 2. Kor 3,18!)? „*Měl mocný vliv, protože to byl Boží Syn. Jsme tak nízko pod Ním a tak velmi nedostateční, že ačkoliv se velmi snažíme, naše úsilí bude bídné. Nemůžeme získat ani mít takový vliv, jaký měl On, ale proč bychom se sami neměli učit přibližovat se k Vzoru tak, jak se jen dá, abychom jsme co nejvíc ovlivňovali druhé?*“ 2T 617-618

Podle apoštola Pavla čtenáři jeho dopisu se k tomuto druhu dokonalosti (vyspělosti) ani nepřibližují, a jako důvod uvádí to, že mají doslova „lenivé uši.“ Opět se zde setkáváme s tématem naslouchání a poslušnosti (viz žid 3,7-13). Poslouchat totiž v pojetí Bible neznamená jenom přijímat zvukové vlny do svého ucha, ale také nad tím přemýšlet a pak podle toho také jednat. Pavel vyčítá křesťanům, že jsou v tomto poslouchání leniví – snad má na mysli to, že se nesnaží, aby byli ve svých životech vystaváni kázání (nebo čtení) Božího slova, které jde do hlubších myšlenek, než jen k těm základním:

12 *Neboť jste dlužníky: Máte být skrze uplynulý čas dávno učiteli, ale opět se potřebujete učit počátečním základním principům Božích výroků. Stali jste se těmi, kteří potřebují mléko, a ne hutný pokrm.*

Do každého z nás Bůh vložil potenciál a očekává, že jej budeme využívat. Zde je dokonce napsáno, že Bohu „dlužíme“ to, k čemu nás uschoptil. Každý má určité schopnosti, které by měly být zlepšovány v čase – a tento progres by se neměl nikdy zastavit. Někteří lidé říkají, že neví, co budou v nebi po celé věky dělat, ale lidé, kteří na sobě pracují a zvyšují svůj intelekt a schopnosti každý den už na této zemi, to nikdy neřeknou. Bůh vyžaduje (dlužíme Mu to), abychom přešli od poslouchání (jako žáci v lavicích) k tomu, abychom předávali dál to, co jsme se naučili (jako bychom byli učitelé).

Čtenáři židům se stali nemluvnaty. V normálním přirozeném běžném životě se člověk stává dospělejším a dospělejším, ale u čtenářů židům se stalo něco nepřirozeného – sami se stali (způsobili to, že) nemluvnaty, které potřebují sát mateřské mléko. Stejně jako nemůžeme po miminku chtít, aby snědlo topinku, nemůžeme ale také chtít po dospělém člověku, aby sál mateřské mléko – bylo by to trapné. Pavel používá vůči čtenářům dopisu tento trefný příměr. Zdá se, že měl o nich nějaké informace a obecně celou situaci vyhodnotil právě takto, přestože tyto výzvy a výtky později trochu mírní (žid 6,9).

Čtenáři se tedy potřebují učit základním principům Božích slov. Řecké slovo zde použito je στοιχειῶν a podle jazykovědců má hlavně dva významy:

a) Základy, základní prvky/elementy. (prvky, ze kterých je složena země - 2. Pt 3,10.12).

b) Lidé tímto slovem označovali *entity* (obecné zákonitosti, duchovní bytosti (Kol 2,8.20-23. Gal 4,3.9, které mohou ovlivňovat náš život (1. Kor 10,20) - tedy je to „něco“, co je mezi nebem a zemí a ovlivňuje to nějak lidský život. Lidé podle těchto στοιχειῶν také jednají, snad i proto odvozené sloveso stoicheo στοιχέω znamená v překladu *následovat, jít podle, pochodovat* (viz Sk 21,24; Ř 4,12; Gal 5,25; 6,16; Fil 3,16).

Můžeme tedy žid 5,12 brát tak, že se tito židé musí vracet k „abecedě“ Boží řeči (a), anebo také tak, že je potřeba, aby se naučili základním zákonitostem (toho, jak funguje) Boží řeči (b).

Je velmi zvláštní, že právě židům (ne pohanům, kteří neznali od dětství svatá Písma SZ) je vyčítáno to, že nepřišli ve svém poznání příliš daleko. Zde vidíme, jak různé tradice mohou zakalit rozum a smysl Písma do takové míry, že člověk musí začínat zase od začátku. Vidíme to i v dnešní církvi, kdy máme obrovské poznání a velmi efektivní nástroje ke studiu Písma do hloubky, ale v úkolcích SŠ a z kazatelen častokrát zní stále to samé a lidé nejdou ve svém poznání stále dál a dál a hlouběji a hlouběji.

Poznání jde ruku v ruce s praxí. Člověk nemůže získat moudrost jen tím, že začne něco studovat, protože samotné studium má svoje limity. Je potřeba jít se studiem do praxe, jinak se člověk „nepohne.“ a progres skončí. Biblická Slova spravedlnosti nesmíme pouze znát, je potřeba je přetavit do reality a získat s nimi životní zkušenosti:

13 Neboť každý, kdo má podíl na mléku, je nezkušený ve slovech spravedlnosti, neboť je malým dítětem.

14 Avšak pro dospělé je hutný pokrm, totiž pro ty, kteří mají praxi vytrénované smysly pro rozsuzování dobrého a zlého.

Vidíme zde kontrast mezi „nezkušeným“ a „dospělým“ (dosl. dokonalým, viz poznámky k žid 5,11). Naráží se zde na životní progres, který jsme viděli v životě Ježíše Krista, a který bychom měli podobně vidět i v našich životech (viz poznámky k žid 5,11).

Říkáme, že Bible nám poskytuje dostatečnou moudrost k tomu, abychom dokázali rozeznat dobré od zlého – a máme pravdu. Je ale důležité, abychom v konkrétních životních situacích dokázali správně používat a aplikovat Boží řeč. Na mnoho situací v našem životě ale v Bibli nenajdeme odpověď (např. kam mám já osobně jít na školu, kde mám já osobně pracovat), nebo jsou z našeho pohledu sporné (když např. rodiče chtějí pomoci s prací na zahradě v sobotu (Bible přikazuje úctu k rodičům, ale také sobotní odpočinek). Je zapotřebí, abychom se za tyto situace modlili a případně i zkusili, zda jsou správné a zda ne, a získali zkušenosti. Pokud to není zlé a nemá to ani zdání zla, potom to vyzkoušejme a získáme zkušenost: „*Všechno zkoumejte, dobrého se přidržte. Držte se dál od všeho, co má i jen podobu zla.*“ (1. Tes 5,21).

Chce to trénink (praxi) a hutný pokrm (hlubší poznání). **Pokud je někdo duchovním životem nezkušený, či nemá hluboké znalosti Písma, nemůžeme zkrátka od něj očekávat dobré rady podle Boží vůle.** Proto je potřeba jít v Písmu do hloubky a jít v životě i ve studiu stále dál a dál, jinak nikdy dobře nepoznáme Boží vůli.

Tyto verše nám také říkají, že naše smysly nejsou přirozeně nastaveny na dobré rozeznávání dobra a zla. Bůh sice může použít tichý hlas svědomí a tento princip „narušit,“ obecně ale platí, že naše vnímání dobra a zla je potřeba aktivně nastavovat podle kritérií hlubších myšlenek Božího slova. Tak získáme správné návyky, které se stanou součástí našeho charakteru a budeme mít v hlavě „kontrolku“, která se nám výstražně rozsvítí tehdy, kdy tyto zaseté principy budeme chtít porušit.

1 Proto opustíme základní vyučování Kristových slov a nesme se k dospělosti. Nekladme znovu základy učení o pokání z mrtvých, skutků a víry na základě Boha, 2 vyučování ohledně křestního ponoření, pokládání rukou, vzkříšení z mrtvých a věčného soudu. 3 A to dělejme, pokud to Bůh dovolí.

Otázka dospělosti (dokonalosti) spočívá na nás (všimněte si, že Pavel neříká: opusťte, ale opusťme – tedy zahrnuje do toho i sebe, káže posluchačům, ale i sám sobě). Pavel radí, abychom opusťli už konečně základy a nesli se k dospělosti. V řečtině je použito slovo φέρω a znamená dosl. *nést, přinášet*. Na jedné straně se můžeme (z vlastní vůle) stát nemluvnaty (žid 5,12), na straně druhé sebe (opět z vlastní vůle) můžeme nést k dokonalosti - tyto skutečnosti, které zdánlivě za nás udělají jiní, máme v duchovním životě ve svých rukou. Stačí vyvinout úsilí a mít v životě progres - a náš růst či nesení se o to jakoby „samo“ postará. A každý to má ve svých rukou - někoho nést (v tomto případě sebe) je dost namáhavá práce a chce to mít dobře vycvičené svaly, ale každý obvykle má tu schopnost unést svoji váhu; otázka spíš je, kam až sebe unese.

Je zde vyjmenováno 6 (patrně zástupných) témat. Samozřejmě každé téma by se dalo do hloubky probírat, ovšem zde se jedná o pokládání základů. Základy stačí položit jen jednou a opotom je potřeba na ně dohloubky navazovat. Například vzkříšení z mrtvých – jedná se na první pohled o jednoduchou záležitost, ale když si začneme pokládat otázky typu: A jak byl (kým byl) vzkříšen Kristus? Jak byl vzkříšen Mojžíš? Jak je možné, že při Kristově vzkříšení budou probuzeni ti, co Ho probodli (Zj1,7), když bezbožníci budou vzkříšeni až při druhém vzkříšení – před bitvou o Jeruzalém (Zj 20,7-9)? Vidíme, že na základní nauky jsou navázána hlubší a složitější témata, která sice nejsou pro nás každodenní život zásadní, přesto jsou zajímavá a ukazují nám, jak málo toho víme a jak moc toho potřebujeme poznat.

Toto poznávání do hloubky se má dít až do té míry, *dokud to Bůh dovolí*. Bůh nám záměrně nedává poznat všechno najednou, protože bychom to nemuseli všechno snést (Jan 16,12). I v období reformace Bůh nenechal reformátory poznat celou pravdu. Pokud ano, bylo by to pro ně jako halogenem posvítit na člověka, který žil půl roku v šeru. Naše poznání je tedy limitováno (pouze) tím, co dovolí Bůh - a nemělo by být limitováno leností našich uší (žid 5,11)!

Bůh nám toho dovolí hodně. Všimněte si, že je zde napsáno *pokud to Bůh dovolí* - jakoby se tím chtělo vyjádřit, že by to Bůh nedovolil, nebo by to nechtěl dovolit. Představa, že by člověk chtěl dosáhnout vyšších cílů v duchovním životě a Bůh by v reakci na to mu to nedovolil, je jistě mylná. Spíše se jedná o vyjádření toho, že se nic neděje bez Boží vůle. Pokud nám k tomu Bůh dá zdraví a čas, máme příležitost jít v našem poznání stále dál a dál (srov. Jak 4,13-15).

4 Neboť ty, kteří byli kdysi osvíceni, okusili nebeského daru, stali se účastníky Ducha svatého 5 a okusili dobrého Božího slova i moci budoucího věku, 6 a odpadli, je nemožné znovu obnovovat k pokání, když sami ze své vůle důrazně ukřižovávají Božího Syna a vystavují Ho veřejné hanbě.

Tyto dva verše jsou o lidech, kteří:

1. Byli osvíceni – tedy na jejich mysl zavlétla pravda evangelia. Když Kristus přišel do světa, Jeho světlo osvítilo každého člověka, který s ním přišel do kontaktu; a toto Boží světlo svítilo a svítí na všechny lidi až dodnes (Jan 1,9)

2. Okusili nebeského daru – dosl. *ochutnali nebeského daru* (srov. Jan 6,33). Slovo *ochutnat/okusit* se používá v Bibli nejenom pro fyzické ochutnání jídla, ale také jako vyjádření toho, že někdo něco *prožít*(Lk 9,27; žid 2,9 – v tomto smyslu *okusit/ochutnat/prožít* smrt). Tito lidé teda zakusili/prožili něco z Božích darů stejně tak, jako člověk ochutnává jídlo. V bodě 4. Se dočítáme, že si také „prožili Bibli“, což nám připomíná sněžení svitku ze Zjevení (Zj 10,10). Ostatně, křesťané ochutnávají (jedí, prožívají) v duchovním smyslu také samotného Ježíše Krista (Jan 6,56).

3. Stali se účastníky Ducha svatého – Duch svatý byl dán všem lidem a každý z nich na Něm máme podíl. Na tyto lidi tedy působila moc Ducha svatého, která se projevuje různými způsoby: posvěcením, uváděním do veškeré pravdy, duchovními dary, ovocem Ducha... atd.

4. Okusili (= prožili; viz bod 2) Božího slova a moci budoucího věku – tedy „prožili si Bibli“ – tedy stala se pro ně praktickou knihou, ne jen teoretickou.

Také prožili kus z toho, co nás čeká v budoucnu, protože posvěcení a Boží moc, která na nás nyní působí, bude působit (v plnosti) v budoucím věku v nebi (srovnej pozn. k žid 4,1-11). Nezapomínejme, že *„zbožnost je užitečná ke všemu, neboť má zaslíbení nynějšího i budoucího života.“* (1. Tim 4,8)

Vidíme, že tito lidé nebyli žádnými povrchními čtenáři Písma, ale jedná se o lidi, kteří si opravdu s Bohem a Jeho slovem něco prožili a zakusili Jeho moc – a přesto potom odpadli. V kontextu toho, co probíráme, zaznívají tato slova jako důrazné varování. Je zapotřebí v našem životě jednat progresivně a stále více postupovat k dospělosti/dokonalosti křesťanského charakteru (žid 5,11-6,3). A to nejenom proto, abychom dokázali rozeznat dobré od zlého (žid 5,14), ale také proto, že i když si toho s Bohem hodně zažijeme a okusíme moc Jeho slova, stále je tady nebezpečí odpadnutí, které by mohlo mít fatální následky pro náš časný i věčný život. Pokud ti, kteří si s Bohem zažili tolik věcí, mohou odpadnout, potom vsuktnu kráčeje stále kupředu k Bohu, aby se nám taková věc nemohla stát!

Tyto dva verše byly hlavně dříve předmětem mnoha sporů, protože se na první pohled může zdát, že pokud člověk zakusí Boží věci a pak od Boha odpadne, už pro něj není nikdy cesty zpět. Když se ale na to podíváme blíž, zjistíme, že lze tento verš chápat i jinak. Tento verš musíme totiž (stejně jako každý verš z Bible) chápat v kontextu celé Bible. A víme, že Bůh nabízí odpuštění a spásu každému člověku, dokud žije. Člověku může být odpuštěn každý hřích, a to i když se postaví proti Bohu – pak má opět možnost činit pokání, ovšem pokud stále setrává v odpadlictví, odporuje působení Ducha svatého a tím pádem nečiní pokání, potom mu nebude odpuštěno: „*A tomu, kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno; ale tomu, kdo by promluvil proti Duchu Svatému, nebude odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím.*“ (Mt 12,32).

Důležité je slovo *odpadli*, které je v řečtině v minulém čase. V hlavních českých překladech je používán minulý čas, pouze v KB je uváděno: „Kdyby padli“ – spíše to poukazuje na budoucí čas). Například v KJV je budoucí čas (jsou zde použita slova „shall fall“ nebo v německém překladu Martina Luthera je použit přítomný čas (...der zukünftigen Welt wo sie abfallen und wiederum...)).

Pokud bychom to přeložili v budoucím čase, potom by to znamenalo: „Kdo (v minulosti) okusil Božích věcí, a někdy (v budoucnosti) odpadne – už je nadobro zatracen.“ Pokud bychom to přeložili v minulém čase (a brali potaz to, že slovesa ukřižovat a vystavovat veřejné hanbě jsou v řečtině v přítomném čase), potom to můžeme chápat takto:

„Kdo (v minulosti) okusil Božích věcí a odpadl, tak u takového člověka je nemožné ho přivést k pokání, když (právě teď) ukřižovává Božího syna a (právě teď) Ho vystavuje veřejné hanbě.“ (doslovnější překlad v kontextu časů v řečtině zní totiž takto: „Je nemožné ty, kteří byli kdysi osvíceni, okusili nebeského daru, stali se účastníky Ducha svatého a okusili dobrého Božího slova i moci budoucího věku, a odpadli, znovu obnovit k činění pokání, ukřižovávající ze své vůle Božího Syna a vystavující Ho veřejné hanbě.“

když sami ze své vůle důrazně ukřižovávají Božího Syna a vystavují Ho veřejné hanbě.

Nejčastější překlad je: „znovu ukřižovávají...“ V řečtině je použito slovo – ἀνασταυρόω – skládá se z předpony ἀνα (znovu/důraz) a slovesa σταυρόω (ukřižovat). Můžeme to tedy přeložit jako *důrazně-ukřižovat*, nebo *znovu-ukřižovat*. Podobně i ve Zj 1,3 je napsáno: „Blahoslavený, kdo předčítá...“ (Zj 1,3). Je zde použito řecké slovo ἀναγινώσκω, což je slovo složené z předpony ἀνα (znovu/důraz) a γινώσκω (dozvědět se, rozpoznat) - tedy znovu-vědět (prostřednictvím čtení), znamená to něco dobře (důrazně) vědět tím, že něco čtu vícekrát. I zde se předpona ἀνα používá k vyjádření zesílení důrazu.

Co tedy námi studovaný text konkrétně znamená? Víme, že naše hříchy dovedly Krista na kříž a že na něj padly hříchy nás všech. Každý, kdo poznal Boha a pak od Něj odpadl, je v podstatě v postavení člověka, který viděl (zažil, zakusil, ochutnal) Boží věci, ale vezme sám za sebe (ze své vůle) do rukou kladivo a hřeby a s důrazem přidává ke Kristovým ranám za naše hříchy další rány (hříchy); a pak ho vystavuje veřejné hanbě. Ví, kdo je Ježíš, a přesto Ho (aktivně) zabíjí svými hříchy a častokrát to způsobuje to, že lidé nemají ve vážnosti Krista a Jeho církev (odpadlí křesťané často haní křesťanství, bojují proti němu, nebo svým životem vlastně ukazují, že křesťanství nestojí za to u něj zůstat).

Možná je samozřejmě i varianta znovu-ukřižovat. Potom stojí slovo ἀνασταυρόω („znovu-ukřižovat“) v kontrastu se slovem ἀνακαινίζω (obnovit – dosl. „znovu-nové“), kdy má člověk na výběr: buď znovu-křižovat Božího syna, nebo se znovu-obnovovat k novému životu. To připomíná dva lotry na kříži – jeden Krista hanil a přidával k Jeho bolesti další utrpení, druhý chtěl žít nový život.

7 Neboť země, která pije déšť (jež na ni přichází) a rodí rostliny (které jsou užitečné těm, pro které je také obdělávána) dostává od Boha požehnaný podíl. 8 Když však přináší trní a bodláčí, je neosvědčená a má blízko k prokletí. Jejím koncem je spálení.

Pavel k těmto myšlenkám přidává kratičké podobenství. Jistě znal jako my tato Kristova slova: „*Milujte své nepřátele, žehnejte těm, kdo vás proklínají, dobře čiňte těm, kdo vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vás urážejí a pronásledují, abyste byli syny svého Otce, který je v nebesích; neboť on nechává své slunce vycházet nad zlými i dobrými a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé.*“ (Mt 5,44-45). Zdá se, že právě v tuto chvíli na tato slova navazuje a rozvíjí je. Déšť je symbolem požehnání, země je pak symbol pro lidská srdce (člověk je ze země - Gn 2,7; viz též podobenství o rozséváči - Mt 11,3-23). Kristus nám říká, že je potřeba, abychom neodsuzovali druhého člověka, ale naopak je potřeba prokazovat požehnání všem lidem – spravedlivým i nespravedlivým. Soud nad nespravedlivými v této řeči Kristus neřeší.

Pavel na toto navazuje a rozvíjí to směrem k trestu vůči nespravedlivým. Je totiž i důležitá reakce těch, na které přichází Boží požehnání a dary. Některá země z tohoto požehnání čerpá a rodí užitečné rostliny, a když je obdělávána (srov. Lk 13,6-9 (okopaný fíkovník); tedy je vyvíjena aktivita, což je velmi důležité z hlediska kontextu našeho verše), přináší užitek a dostává od Boha požehnaný podíl. Ale země, na kterou se snáší déšť a ta z tohoto deště vyživuje neúčinné trní a bodláčí (čili také něco produkuje, ale je to něco neúčinného a dokonce škodlivého), tak ta je blízko k prokletí a nakonec přijdou lidé, posekají trní a bodláčí a spálí je v ohni (srov. Jan 15,6). Tak je to i lidmi, kteří neplodí užitečné věci anebo plodí neúčinné věci – jejich konec je spálení. V kontextu se jedná o lidi, na které dolehlo požehnání Božích věcí, ale pak odpadli od Boha a požehnání Boží nevyužívají k užtku podle Boží vůle. Opět se jedná o další varování ohledně toho, aby křesťané neusli na vavřínech.

9 Milovaní, co se týče vás: Jsme přesvědčeni o tom lepším a majícím spasení – přestože i takto mluvíme. 10 Neboť Bůh není nespravedlivý, aby zapomněl na vaše namáhavé dílo a lásku, kterou jste projevili vůči Jeho jménu, když jste sloužili a stále sloužíte svatým lidem. 11 Avšak toužíme, aby každý z vás projevoval stejnou snahu k získání plné jistoty naděje, která bude až do konce, 12 abyste se nestali lenivými, ale stali se napodobovateli těch, kteří jsou skrze víru a trpělivost dědici zaslíbení.

Předchozí slova jsou dost silná a kritická vůči lidem (hlavně žid 6,4-8), ale jsou míněna spíše obecně, než zaměřena proti čtenářům dopisu židům. Proto Pavel zdůrazňuje, že přestože takto mluví (resp. píše), co se týče čtenářů tak není přesvědčen o tom, že by odpadlictví u nich zašlo až tak daleko.

Slova *o tom lepším a majícím spasení* jsou v celém kontextu obtížněji pochopitelná. Buď se jedná o tom, že Pavel je přesvědčen o *lepších* věcech (lepší – ř. slovo κρείσσων (viz komentář k 1,4!)), tedy o lepších naukách vedoucích ke spasení a tyto věci konfrontuje se čtenáři dopisu, anebo „to lepší“ může být vzaženo na čtenáře samotné - potom Pavel věří, že jsou na tom přece o mnoho lépe, než popsal (žid 6,4-8) a že jsou ve spásonosném postavení vůči Bohu.

Každopádně Pavel nevnímal stav čtenářů tak špatný už jen z toho důvodu, že vzpomíná jejich namáhavé dílo a lásku, která se projevuje ve službě svatým (myšleni patrně židé v Jeruzalémě (viz 1. Kor 16,1-3)). Samotná služba odkrývá, že jejich zapálení pro Boží věc stále hoří, ovšem spíše ve službě. Pavel chce, aby tu samou zapálenost projevovali k získání „plné jistoty naděje.“ Řecké slovo přeložené jako *plná jistota* je κρείσσων a dalo by se dosl. přeložit jako „přinést-do plnosti/naplnění“ - označuje něco, čím si je člověk naprosto jistý. Tuto naději, která křesťana podporuje až do konce (jeho života, nebo tohoto věku), získá člověk progresivním životem, kdy bude postupovat v poznání a ve víře stále dál a dál, hlavně v oblasti slyšení Božích slov. Zmínka o lenivosti totiž zřetelně odkazuje na začátek celé vsuvky do verše žid 5,11, kde je Pavel obviňuje z toho, že mají lenivé uši a měli by být už dávno učiteli.

V tomto progresu byl použit za příklad Ježíš Kristus (viz komentář k žid 6,1 – dokonalost (žid 5,9.14; 6,1), který je příčinou věčného spasení (žid 5,9)). Ježíš však již nebyl v této době v těle fyzicky přítomen na zemi. A tak mají napodobovat nejenom Krista, ale také se mají stát na podobovateli těch, kteří zdědí zaslíbení (o spáse). Pavel ve svých listech píše o tom, že by křesťané měli napodobovat jeho samotného (1. Kor 4,16; 11,1 – mají Pavla napodobovat tak, jako on napodobuje Krista) včetně jeho spolupracovníků (1. Tes 1,6), křesťany různých společenství (1. Tes 2,14) a konečně samotného Boha (1. Tes 1,6; Ef 5,1). Zde všude může křesťan spatřovat vzory víry a trpělivosti hodné následování. K této myšlence se ještě vrací na konci dopisu, kde vyzývá čtenáře, aby napodobovali víru svých vůdců (žid 13,7).

13 Když dal Bůh Abrahamovi slib, a neměl nikoho vyššího, při kterém by přísahal, takže *„přísahal při Sobě.“*
14 Řekl: *„Požehnám ti požehnáním a rozmnožím tě rozmnožováním.“* 15 A tak trpělivě počkal a dosáhl toho zaslíbení. 16 Neboť lidé přísahají při někom větším, než jsou oni sami; přísaha je potvrzením a jejich spor tím skončí. 17 Když chtěl Bůh ještě hojněji ukázat dědicům zaslíbení nezměnitelnost Svého úmyslu, zprostředkoval to přísahou, 18 abychom prostřednictvím těch dvou nezměnitelných záležitostí (ve kterých je nemožné, aby Bůh lhal) měli pevné povzbuzení.

Po krátké vsuvce o důležitosti progresu a slyšení (žid 5,11-6,12) se Pavel znovu vrací k hlavnímu tématu epištoly židům. Před vsuvkou skončil tím, že prohlásil Ježíše Krista za velekněze (žid 5,5-10), což vrcholilo prohlášením, že je veleknězem podle řádu Malchisedeche (žid 5,10). Pak čtenářům zdůraznil, že to pro ně bude těžké k pochopení, protože jsou (obecně) líní ke slyšení (žid 5,11). Nyní se to tedy snaží vysvětlit od začátku – začne Abrahamem a postupně se dostane zpět k Malchisedechovi (žid 6,13-20).

Ústřední myšlenkou celého textu žid 6,13-18 je Boží přísaha. V epištole židům se autor zaměřuje právě na přísahy, které dal Bůh ve SZ:

„Jak jsem přísahal ve svém hněvu: Jistě nevejdou do mého odpočinutí.“ (žid 3,11)

„Když Bůh dal zaslíbení Abrahamovi a neměl nikoho vyššího, při kom by učinil přísahu, „přísahal při sobě samém.“ (žid 6,13)

„kdežto on s přísahou od toho, který mu řekl: „Přísahal Pán a nebude toho litovat: Ty jsi kněz na věčnost podle řádu Melchisedecheva.“ (žid 7,21)

To je zajímavé v kontextu toho, že Kristus zapovídá křesťanům přísahat (Mt 5,33-37). Proč? Zná lidskou slabost a ví, že lidé pak mohou svých přísah hořce litovat – v NZ vidíme hned dva příklady: Herodes, který kvůli neuvážené přísaze nechal zabít Jana Křtitele (Mt 14,7-9), a Petra, který s přísahami zapřel to, že by znal Ježíše (Mt 26,72). Místo toho mají křesťané jednat podle toho, jak mluví (Mt 5,37). Bůh ale vždy jedná tak, jak mluví, a tak není potřeba, aby přísahal. Pokud by například Bůh dal zaslíbení a nepřísahal (viz žid 6,13-14), znamenalo by to snad, že by Bůh nespolečil své zaslíbení? Určitě ne. Ve SZ také vidíme často fráze: „Toto říká Hospodin,“ nebo „je Hospodinův výrok,“ v NZ zase Ježíš často říká: „Já vám říkám,“ „Proto vám říkám,“ „Ale já vám říkám,“ atd. Bůh dává toto zdůraznění, že promlouvá On, spíše kvůli lidem, aby si uvědomili, že je to pravdivá Boží autoritativní řeč a je na to tím položen důraz. I zde, když přísahá, pokládá na Svá slova důraz – chce, aby člověk zbystril, protože pokud jsou všechna Boží slova pravdivá a nesmírně důležitá, Boží slova v přísaze tím víc!

O co se tedy jedná? Potvrzje přísahou slib. Jedná se patrně o slib, který byl dán na začátku Abrahama putování: *„Odejdi ze své země, ze svého příbuzenstva a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu. A učiním tě velkým národem, požehnám tě a tvé jméno učiním velkým, a buď požehnáním! Požehnám těm, kdo žehnají tobě, a na toho, kdo tě proklíná, uvedu prokletí. V tobě budou požehnány všechny čeledi země.“* (Gn 12,1-3). Tento slib pak Bůh opakoval Abrahamovi (hlavně o potomcích - Gn 15,5; 17,4-8; 16,10), následně Izákovi (naplnění přísahy - Gn 26,2-5) a pak Jákobovi (Gn 28,13-14). Tento velký slib, tolikrát opakovaný, Bůh svrtil přísahou poté, co Abrahám chtěl obětovat svého syna Izáka (Gn 22,16-17), což je právě to místo Písma, na které se pisatel židům odvolává. Tento slib a přísaha jsou těmi dvěma věcmi, ve kterých přece Bůh nemůže klamat (žid 6,18) – jednak proto, že je to pravdomluvný Bůh, a pak také proto, že to slavnostně stvrdil přísahou.

Zajímavý je 15. verš, kde je o Abrahamovi napsáno, že počkal a dosáhl toho zaslíbení. Abrahamovi bylo slíbeno, že z něj bude velký národ, že bude jeho jméno veliké, a že v něm budou požehnány všechny čeledi země (Gn 12,2-3) – ovšem všech těchto zaslíbení se Abrahám nedožil. Veliký národ z něj byl až o stovky let později, kdy vyšli jeho potomci z Egypta, jeho jméno bylo mezi židy veliké až mnohem později a v jeho potomku došli požehnání (spasení) všechny čeledi země až v době Krista, tady asi 2000 let poté (Gal 3,16). Přesto všechno ve svém životě mohl vidět, že Boží záměr se naplní – ať už prostřednictvím zázračného narození potomka Izáka, který byl příslibem rodové linie Mesiáše, nebo právě tím, že chtěl obětovat svého syna Izáka, protože na tomto příkladu si mohl uvědomit, že Boží slovo o požehnání pro všechny národy se splní, a také si uvědomil, jakým způsobem se splní (Jan 8,56). V duchovním předobrazném smyslu tedy skutečně dosáhl zaslíbení o spásě, skrze Mesiáše.

Stejně jako při obětování Izáka Bůh přísahal a splnil předobrazně zaslíbení o Mesiáši a dal tak mocné povzbuzení pro Abrahama, stejně i my můžeme v těchto věcech spatřovat mocné povzbuzení pro nás. Bůh slíbil, přísahal a nakonec i skutečně poslal Mesiáše, který je pro nás velkou nadějí:

My, kteří jsme uprchli do bezpečí, abychom pevně uchopili předloženou naději, 19 kterou máme jako kotvu duše, jistou a pevnou a vstupující až do vnitřku za oponu, 20 kam kvůli nám vešel Ten, který nás předběhl, totiž Ježíš, který se stal navěky veleknězem podle řádu Melchisedecha.

Tento text je o velké naději, kterou má každý křesťan. Abychom ji obdrželi, tak jsme museli utéct do bezpečí - odkud, to text přímo neříká. Zdá se však, že prcháme někam, kde můžeme pevně uchopit předloženou naději – tedy prcháme ze světa, z bludných nauk, zkrátka z nežádoucích vlivů, které nás od Boží naděje odělují. Tato naděje není nějakou nejistou nadějí (ve smyslu: „naděje umírá poslední“), ale je pevnou jistou kotvou duše.

Pokud je naše duše lodí, potom je naděje kotvou, kterou z lodi (z duše) vrhneme mimo loď (naši duši), abychom měli někde pevné místo a neoddalovali se od ní. Tak i křesťané mají pevný bod ve svém životě, který se nachází mimo jejich duši, a i když se od ní více nebo méně vzdalují (jako loď, která se vzdaluje od kotvy jen do takové míry, dokud to provaz či řetěz dovolí), stále se vrací na jedno a totéž místo. Loď od této kotvy nikdy neodpluje; jen pokud se námořníci nerozhodnou kotvu vrátit do lodi a plout na jiné místo. Je to nádherný obraz toho, jak člověk spoléhá a má naději, které se chopí a které se může zřeknout pouze on sám.

Tato kotva ale není zakotvena někde v moři, ale ve svatyni (ať už se jedná o svatostánek jako takový, nebo o vnitřní oddělení svatyně, kde je Boží trůn. První ale do svatyně do Boží přítomnosti musel vejít Kristus (v řečtině je slovo *πρόδρομος*, které znamená dosl. „před-běžec“ (= Ten, který nás předběhl), jako zástupce za člověka. Kristus tam vběhl jako první (žid 6,20), a proto my běžíme za ním (žid 6,18) - a pak z lodi svoji duše k němu házeme kotvu a jsme v Ném zakotveni.

Kam vstoupil Ježíš - do svatyně, nebo svatyně svatých?

Tato naděje vstupuje až...kam? Řecký text dosl. říká: do vnitřní (přídavné jméno) opony (2. pád). Zde nastává trochu komplikace s výkladem, protože se shodneme na tom, že naděje nevstupuje dovnitř opony (tedy do vnitřní struktury opony). Jak to tedy chápat? Většina překladů zde používá výraz: „až do vnitř za oponu,“ ovšem předložka „za“ v řečtině chybí. Můžeme to tedy takto přeložit?

Až do vnitřní (části) opony – tedy vnitřní část vzhledem k závoji, resp. část, která existuje v závoji (tedy za ním – přijdeme k oponě, odhrneme ji, a „v“ ní se nachází prostor; taky někdy řekneme např.: „V těch dveřích je ta a ta kancelář“). V tomto případě slovo *vnitřní* označuje spíše podstatné jméno (vnitřní část), což je v řečtině obvyklý jev u přídavných jmen (např. přicházející (ti, kteří přišli), pokryteční (ti pokrytci) atd. K tomuto výkladu výrazně pomáhá i to, že před přídavným jménem je člen (dosl. „do toho vnitřního (prostoru) té opony“ – a přídavná jména bez členu jsou zpravidla „pouhými“ přídavnými jmény, se členem naopak často vyjadřují podstatné jméno) + slovo opona přeložíme jako podstatné jméno ve druhém pádě

Až do vnitřní opony – v tomto případě přeložíme slovo *vnitřní* jako přídavné jméno + slovo opona přeložíme jako podstatné jméno ve druhém pádě. Potom by to znamenalo, že naše naděje přichází ne do (za) vnější opony (oddělující nádvoří od stanu svatyně), ale do vnitřní opony (oddělující svatyni od svatyně svatých).

Spíše se tedy zdá, že se skutečně jedná o vnitřní část za oponou (viz bod 1), tedy že Kristus vstoupil skrze oponu nádvoří-svatyně. Je to možné i vzhledem k řeckému textu pro oponu - je zde použito slovo *καταπέτασμα* a označuje tak první oponu (nádvoří-svánek svatyně), tak i druhou oponu (svatyně-svatyně svatých), což jasně vyplývá z žid 9,3 („druhá opona“ předpokládá „první oponu.“). Navíc se druhému oddělení svatyně se podle pisatele židům říká *nejsvětější svatyně* (žid 9,3), nebo „druhý“ stánek (žid 9,6-7), slovem *svatyně* se naopak říká prvnímu oddělení svatyně (žid 9,2; 9,6-7). Takže se spíš zdá, že když Ježíš vešel za oponu do svatyně, vešel do prvního oddělení svatyně. Pro podrobnější studium viz příloha č.1 (citáty EGW na toto téma).

On se za nás přimlouvá „*navěky podle řádu Melchisedechova.*“ Tento krátký dovětek nás tématicky vrací zpátky ke Kristovu kněžství (srov. žid 5,6.10):

1 Neboť ten Melchisedech (král Šálemu, kněz Nejvyššího Boha) se setkal s Abrahamem, který se vracel z drtivé porážky králů, a požehnal mu. **2** Tomu Melchisedechovi také Abraham ze všeho odměřil desátek. On je nejprve v překladu: ‚Král spravedlnosti‘ a potom i: ‚Král Šálemu,‘ tj. ‚Král pokoje.‘ **3** Bez otce, bez matky, bez rodokmenu a nemající ani počátek dnů ani konec života – je připodobněn Božímu Synu a zůstává knězem navěky.

Nyní se Pavel dostává k tomu, co má společného Abraham a Melchisedech. Pojdme si připomenout okolnosti, za kterých se tito dva muži setkali. Čtyři králové městských států se vzbouřilo proti cizí nadvládě a byla z toho bitva – čtyři vzbouření králové se střetli s pěti králi; bitvu vyhráli a odvedli do zajetí mimo jiné obyvatele Sodomy a Gomory, včetně Lota (Gn 14,1-9). Abrahám vytáhl se svými pohými 318 muži (Gn 14,14) a měl patrně k dispozici i nějaké vojáky od svých třech pohanských přátel (Gn 14,13.24). Podařilo se mu dobýt vítězství. Nemusíme připomínat, že vítězně namotivované vojsko pěti králů s patrně dobře vycvičenými (možná i profesionálními) vojáky mělo na první pohled před obyčejnými muži (vesměs pastevci) z Abrahamova domu jasnou převahu. A Abraham si to uvědomoval, proto přiznal Bohu zásluhy za celé vítězství, když se setkal s knězem Nejvyššího Boha Melchisedechem a dal mu desátek z celé kořisti (Gn 14,20).

Jméno tohoto kněze – Malchisedech – skutečně znamená “král spravedlnosti” (nebo “král je spravedlnost”). Tento král pocházel ze Šálemu, což je patrně staré označení Jeruzaléma: „*V Judsku je Bůh znám; v Izraeli je jeho jméno velké. Jeho stánek je v Šálemu, přibyték má na Sijónu.*“ (Ž 76,2-3 zde je označení Sijón jako synonymum Šálemu – patrně zkrácenina “Jerušalam” (Jeruzalém – v překladu “město pokoje”). Spravedlnost působí pokoj (Iz 32,17; Jak 3,18) a tak jsou v Bibli tyto dva pojmy někdy použita jako synonyma (Ž 72,3; 85,11); tyto dvě věci patří samozřejmě mezi hlavní atributy Božího trůnu. To vše se navíc stalo – jak jinak – než údolí s příznačným jménem *Údolí králů* (Gn 14,17). Osoba Melchisedecha tedy v sobě spojuje úřad kněze (žid 6,20) a krále, stejně jako tomu bylo u Krista (srov. Zach 6,11-12).

V tomto smyslu tedy Malchisedech připomíná Krista – jménem a původem. Navíc o něm nemáme v Genesis ani nikde jinde v Písmu napsáno, kdo byl jeho otec, matka, zda měl děti atd., a dokonce nemáme ani žádný záznam z jeho rodokmenu. Můžeme právem předpokládat, že pozemský Melchisedech otce, matku i rodokmen jako každý člověk měl, ale protože nic z toho není v Bibli zmíněno, stává se toto (absence zmínky o rodokmenu, tedy jeho zařazení v rámci času) jedním z atributů, které poukazují na symbol Ježíše Krista. Je to poněkud překvapivé, protože máme v Bibli hned dva Ježíšovy rodokmeny (jeden sahající k Marii, druhý k Josefovi), které jsou pečlivě zaznamenány. Pavel ale poukazuje na Kristovu Božskou věčnou existenci. V tomto kontextu tedy Syn opravdu nemá pozemského otce ani matku, ale je to věčný Bůh.

Mezi další symboly poukazující na Krista bezesporu patří i skutečnost, že přinesl Abrahamovi (tedy židovskému národu) víno a chléb (Gn 14,18), symbol těla a krve, že se to stalo v údolí králů (viz výše – Gn 14,17). A my víme, že Ježíš skutečně židovskému národu „přinesl“ víno a chléb v podobě slavnosti Pánovy večeře (1. Kor 11,23-25). Melchisedech se také přimlouval u Boha za to, aby Abrahám (symbol židovského národa) od něj mohl přijmout požehnání (srov. Žid 7,25) - a Kristus je skutečně Přímlovce mezi Bohem a člověkem (žid 7,25). Navíc se zdá, že porážka králů a vysvobození Lota je předobrazem toho, kdy na konci času Bůh srazí k pravici Malchisedechova krále země, protože zmínka o knězi podle řádu Melchisedechova je v 110. žalmu v kontextu porážky králů, což jasně odkazuje na příběh z Genesis:

„Tvůj lid přijde dobrovolně v den tvého vojska v důstojné svatosti. Tvá mládež ti bude rosou z lůna úsvitu. Hospodin přísahal a nebude toho litovat: Ty jsi kněz navěky na způsob Malkisedeka. Panovník po tvé pravici srazí v den svého hněvu krále. Bude soudit národy, naplní vše mrtvými těly, srazí hlavu nad velkou zemí.“ (Ž 110,3-6)

Vidíme, že v několika málo verších o Malchisedechovi (Gn 14,17-20) je spousta předobrazů na Krista, přičemž Pavel některé z nich vypsál, jiné vypsány nejsou a můžeme je najít hlubším studiem.

Jedním z dalších předobrazů na Krista je skutečnost, že mu Abraham dal desátek z kořisti, což je v následujících verších více rozvinuto:

4 Hleďte, jak velký je Ten, jemuž i patriarcha Abraham dal desátek z kořisti. 5 A vsutku ti ze synů Léviho, kteří přijímají kněžský úrad, mají podle zákona přikázáno brát desátky od lidí, tj. od svých bratrů, ačkoliv i oni vyšli z Abrahamových beder. 6 Avšak ten Melchisedech, který nepochází z jejich rodokmenu, přijal desátek od Abrahama, a požehnal tomu, který měl zaslíbení. 7 A není žádný spor ohledně toho, že níže postavenému je žehnáno od lépe postaveného. 8 A zde přijímají desátky smrtelní lidé, tam však přijímá desátek někdo, o němž je svědectví, že žije. 9 A tak říkám toto slovo: Prostřednictvím Abraháma dal desátek i Lévi, který přijímá desátky. 10 Vždyť když se s ním Melchisedech setkal, byl stále v bedrech otce.

Jedním ze základních kamenů kněžství bylo dávání desátků. Židé byli zvyklí po celé generace dávat desátky levitskému rodu a tak bylo pro ně těžké přijmout, že by mohlo existovat jiné kněžství s jiným systémem desátků. Jenže v dobách Abrahama, když byli ještě všichni židé (včetně levitů) v Abrahamových bedrech, dali desátky všichni – a to Malchisedechovi. To je důležité protože v Biblickém (a židovském) chápání ten, kdo byl dřív, byl důležitější. To vidíme již na prvních stránkách Bible, kde je zmíněno, že na začátku byl Bůh – ten byl nejdůležitější. Židé se odvolávali hlavně k Abrahamovi, méně už k Izákovi či Jákobovi, protože Abrahám byl z nich nejdříve. To se promítá do jazyka – například řecké slovo ἀρχή znamená buď začátek (prvopočátek), nebo vláda. Kdo zde byl dřív (patriarchové, starší lidu, zakladatelé), ti jsou důležitější a mají právo vládnout. Zde byl dřív Malchisedek, daleko dřív, než levité, a byl mu dáván desátek ještě předtím, než byl dáván levitským židům, proto je důležitější a převyšující. Tento časový rozměr postavení je ještě více zdůrazněn skutečností, že Malchisedek je knězem navěky, což je myšlenka, která je v centru celé této kapitoly (žid 7,3.8.16-17.23-24.28). Jenže Melchisedech a Abrahám žili ve stejné době - kdo z nich je tedy výše postavený? Na tuto otázku odpovídá Pavel tak, že Melchisedech požehnal Abrahamovi - a je známo, že výše postavený žehná níže postavenému.

11 Pokud by byla dokonalost skrze Levitské kněžství – neboť lid byl k tomu kněžství zavázán zákonem – proč by bylo ještě potřeba, aby povstal rozdílný kněz - podle řádu Melchisedechova - a nebyl jmenován podle řádu Áronova? 12 Neboť pokud nastala změna kněžství, je nutné, aby nastala také změna zákona.

„neboť lid byl k tomu kněžství zavázán zákonem“

Pavel se zamýšlí nad levitským kněžstvím. Jedenáctý verš obsahuje řecké sloveso νομοθετέω, které má více významu: uzákonit, být zavázán zákonem, ustanovit zákon (tj. *praktikovat zákonodárství* – je to sloveso odvozené od podstaného jména νομοθέτης, které je použito v Jak 4,12 a je překládáno jako *Zákonodárce*), atd. Většina překladů toto slovo překládá (nebo spíše vykládá) slovy: *byl dán zákon*, což je možný překlad tohoto slova, ovšem musíme se ptát, zda z Bible vyplývá nebo naopak nevyplývá, *zda byl zákon dán na základě levitského kněžství*.

Abychom dokázali na tuto otázku odpovědět, musíme se podívat do historie kněžství. V raných dobách přinášeli oběti (a byli kněžími rodin) patriarchové, tedy hlavy rodin (Gn 8,20-21; 14,14; Job 1,5). V době deseti Egyptských ran Bůh ustanovil k této službě prvorozené z židů (Nu 3,11-13 – ti byli patrně patriarchové rodin, protože prvorození byli v rodinách nejstaršími a nejvýše postavenými, hned po otci, po jehož smrti se stali patriarchy) a hlavně těmto lidem byl svěřena přednost být *královstvím kněží* (Ex 19,6). Pak přišlo vyhlášení desatera na Sinaji (Ex 20 kap.) a následně Mojžíš odešel pro kamenné desky desatera na horu Sinaj, kde pobýval s Bohem čtyřicet dní. V této době Izraelci odpadli a uctívali zlaté tele, kromě kmenu Levi, kteří se tohoto odpadlictví nezúčastnili. Když se Mojžíš vrátil z hory s deskami zákona, uviděl, co se děje, a zjistil, že všechny kmeny Izraele odpadly, kromě kmene levi. Na základě toho byli levité ustanoveni za kněze místo prvorozených (Ex 32,26-29). Vidíme, že *levitské kněžství bylo ustanoveno až poté, co byl vyhlášen a předán Izraeli zákon, a že tedy neexistuje návaznost levitského kněžství a (až potom) zákona*. Proto se nedomnívám, že by překlad „na základě (levitského kněžství) dostal lid zákon“ za správný.

Jiné překlady tedy používají jinou variantu, která je obecnější:

„však ve spojení s ním dostal lid zákon“ (Překlad Miloše Pavlíka)

“neboť za něj byl lidu vydán Zákon” (NBK 2002)

“o ně se totiž opírá zákon daný lidu” (Překlad Ondřeje Petřů)

Řecké slovo νομοθετέω se totiž dá přeložit také jako „je vázán zákonem“ – a v tomto smyslu by dával text větší smysl (překlad Františka Žilky: „*vždyť lid jest k němu zákonem zavázán.*“). Hned další věta totiž zní: „*Neboť pokud nastala změna kněžství, je nutné, aby nastala také změna.*“ – jinými slovy se v těchto větech říká, že lid uznával levitské kněžství, protože bylo součástí (Mojžíšova) zákona a lid byl proto zavázán k tomu to respektovat. A protože je to takto, potom pokud nastane změna v kněžství, je nutné udělat i změnu v zákoně.

O jaký zákon se jedná? Slovo zákon má v Bibli mnoho významů – může se jednat o desatero (Jak 2,10), o pět knih Mojžíšových (Lk 16,16), o nějakou zákonitost či princip (Gal 6,2), či jeden paragraf zákona (Jan 19,7) - určující je vždycky kontext. Zde je slovo zákon v kontextu vysvětleno ve verších 15-16., kde je napsáno, že se jedná o *zákon tělesného nařízení*. Jedná se tedy o tu část Mojžíšova zákona, která určuje za kněze levity.

Pavel se zde opět vrací k tématu dokonalosti, což je téma, které jsme probírali v žid 5,11 (viz poznámky k žid 5,11). Tehdy Pavel poukazoval na to, že Kristus je dosáhl dokonalosti (žid 5,9) a chce, aby všichni dosáhli dokonalosti (žid 5,14; 6,1). Nyní se opět zabývá dokonalostí v kontextu levitského kněžství. Jak jsme si řekli, dokonalost je vnímána spíše jako progresivní proces, než jako dokončený stav. Když tedy Pavel píše o tom, že zákon nemohl poskytnout dokonalost, je to v kontextu progresivního rozměru – a tento progres pokračuje směrem ke kněžství podle Malchisedeche. Levitské kněžství zkrátka k dokonalosti nestačilo, což je patrné z Ž 110,4, kde je vyjádřeno, že povstane kněz ne podle řádu Áronova, ale podle řádu Malchisedecheva. Kněžství tedy přecházelo z patriarchů rodin, přes prvorozené a levity (a stále více a více dokonaleji) až ke Kristu.

Tento kněz byl ale od levitských kněží rozdílný. Řečtina používá dvě slova pro vyjádření jinakosti – ἄλλος (jiný podobného druhu) a ἕτερος (jiný úplně rozdílného druhu, tedy rozdílný). Zde je použito právě ἕτερος – „(úplně) rozdílný kněz“ (žid 7,11.15), „(úplně) rozdílný kmen“ (žid 7,13). Nastala doba, kdy se všechno *radikálně mění*. Těto radikální změně kněžství se věnuje Pavel v následujících verších:

13 Ten, o němž se toto říká, má podíl na rozdílném kmenu, ze kterého se nikdo nevěnoval službě oltáře. 14 Neboť je evidentní, že náš Pán vyšel z Judy, a ohledně tohoto kmenu Mojžíš neřekl nic o kněžství. 15 A je to ještě hojněji zřejmější, pokud povstal podle podobnosti Melchisedechovy rozdílný kněz, 16 který není učiněn podle zákona tělesného přikázání, ale podle moci nezničitelného života. 17 Neboť se svědčí: ‚Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedecheva.‘ 18 Neboť tím se ruší předchozí přikázání kvůli slabosti a neúčinnosti toho přikázání. 19 Vždyť zákon nic nepřivedl k dokonalosti, uvádí však lepší naději, skrze kterou se přibližujeme k Bohu.

Boží zákon byl pro židy neměnný a posvátný a proto bylo potřeba přinést opravdu věrohodné důkazy o tom, že byl změněn (byť jen v otázce levitského kněžství). Tím prvním důkazem je to, co je (v realitě) evidentní – Kristus, pravý velekněz, byl z pokolení Juda, takže levitské kněžství tím pádem přestává platit. To bylo ostatně předpovězeno ve SZ, tedy v Božích slovech (Ř 3,2). Další důkaz spočívá v Ž 110,4, kde je napsáno, že povstává kněz podle řádu Malchisedecheva - tedy ne podle řádu levitského kněžství. Tím je dokázáno, že přikázání o tělesném původu se ruší (stejně ř. slovo „přikázání“ je v žid 7,16 a 7,18).

Proč se toto přikázání ruší? Protože bylo slabé (nemělo moc) a nebylo užitečné – ze zvířecích obětí a levitského kněžství nevyplýval (kromě symbolického poučení) pro člověka žádný konkrétní benefit, ani přiblížení se Bohu. To je ještě víc zřejmější za předpokladu, že zákon nepřivedl nic k dokonalosti – zákon může ukazovat na hřích, může nám říkat, co je pro náš život správné, může vypovídat o Božím charakteru, může nám nastavit zrcadlo atd. ale samotný zákon nemůže nic a nikoho přivést k dokonalosti, to může jen Boží moc.

20 A to tím více, že to nebylo bez přísahy – neboť oni se stali bez přísahy kněžími, 21 On se však stal knězem s přísahou skrze Toho, který o Něm řekl: „Pán přísahal a nebude litovat: „Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova.“ 22 – tím spíše se stal Ježíš také ručitelem lepší smlouvy. 23 A ohledně jich - mnozí stali kněžími, protože smrt bránila, aby kněžími zůstávali. 24 Protože však On zůstává na věky, má nezměnitelné kněžství. 25 Proto může spasit až do úplné dokonalosti ty, kteří se skrze Něj přibližují Bohu. Navždy žije, aby se za ně přimlouval.

Je jasné, že Boží slova jsou jistá i bez přísahy (viz komentář k žid 6,13-18). Zde je však znovu zdůrazněna přísaha a pak ještě to, že se Kristus stal ručitelem smlouvy. Vidíme, že je zde opět důraz na pravdivost Božích slov – Bůh (stejně jako člověk) může něco říct, něco slíbit, nebo odpřisáhnout, napsat smlouvu a zaručit se – a zde vidíme to nejjistější - Bůh přísahal a zaručil se, větší důraz snad ani nemůže být. Čtenáři tak mohou vidět další rozdíl mezi Kristovým a levitským kněžstvím - levitské kněžství bylo „jenom“ řečeno, naopak kněžství Malchisedecha bylo odpřisáhnuto a zaručeno Božskou smlouvou.

Zákon, ve kterém bylo zakotveno levitské kněžství, byl výrazně spjat se smlouvou mezi Bohem a Jeho lidem. Před vydáním desatera se Bůh zeptal lidu, zda chtějí zachovávat jeho smlouvu (Ex 19,5), oni odpověděli kladně (Ex 19,8) a tak jim byl předán zákon. Součástí této smlouvy je tedy zákon a slib poslušnosti vůči tomuto zákonu; porušení zákona se rovná porušení smlouvy (Dt 29,20; 31,9; Ž 78,10...). Zde se ale dočítáme o tom, že existuje nějaká „lepší smlouva,“ což je slovospojení, které se zde objevuje poprvé a je více vysvětleno až později v žid 8,6 – podle tohoto textu se tato smlouva týká služby ve svatyni a je založena na lepších zaslíbeních. Už zde je však zmíněno, v čem je tato služba ve svatyni lepší, než u smlouvy pod Sinajem – v tom, že levité byli lidé, kteří umírali, takže nemohli zůstávat na věčnost - voje kněžství předávali z generace na generaci, ale Kristovo kněžství zůstává (podle Jeho neomezeného života) navěky a tak se Jeho kněžství nepřádává dál. Tato *lepší smlouva* je navíc lepší (na rozdíl od smlouvy zákona) i ohledně dokonalosti v otázce spasení – zaručuje úplné a dokonalé spasení člověka. Levitské kněžství neposkytovalo dokonalost (žid 7,11), protože zákon nic nepřivádí k dokonalosti (žid 7,19), ale Kristus může *dokonale spasit* (žid 7,25 – zde je použito řecké slovo παντελής, což je složenina z πᾶς (všechno, cele) a τέλος (dokonalost), tedy dosl. „cele-dokonale“; toto slovo je použito také v Lk 13,11 - žena se nemohla „vůbec“ napřímit). Tím se setává dokonalým veleknězem (žid 7,28).

Řecké slovo pro *ručitele* (ἑγγυος) označuje někoho, kdo se váže slibem, majetkem či vlivem, že musí něco povinně udělat (stává se v tomto smyslu „dlužníkem“). Zdá se, že se toto zaručení smlouvy týká nejenom Boha (který ale nepotřebuje, aby se někdo zaručoval za Jeho zaslíbení a vůli), ale hlavně lidí. Pro ně se Kristus stává ručitelem (zárukou) vztahu mezi Bohem a člověkem; stává se jejich Přimlůvcem.

26 Neboť takový velekněz je pro nás vhodný: zbožný, nevinný, neznečištěný, oddělený od hříšníků, vyvýšený nad nebesa, 27 pro kterého není nutné (jako u veleknězů na každý den) obětovat nejdříve za své hříchy a pak za hříchy lidu, neboť to udělal jednou provždy, když sám Sebe obětoval. 28 Neboť zákon ustanovuje za velekněze lidi, kteří mají slabost, avšak slovo přísahy, které bylo po zákoně, ustanovuje za velekněze Syna, který se stal dokonalým na věky.

Velekněží sloužili ve svatyni, kde docházelo ke střetu mezi člověkem a Bohem. Pokud měl tedy někdo zprostředkovat toto setkávání a měl sloužit ve svatyni, očekávalo se od něj, že bude žít svatějším a čistším životem, než běžná populace. Kněží měli narozdíl od ostatních lidí některé příkázání nastavena přísněji, aby dosahovali větší svatosti (čti Lv 21,10-24).

Ne vždy ale kněží dosahovali vyšších kvalit (např. 1. Sam 2,12-14). A když jich dosahovali, stále to byli smrtelní hříšní lidé, podobně jako například zbožný velekněz Jóšua, který byl ukázán před Bohem takový, jaký ve skutečnosti byl – v pokáleném rouše (Zach 3,1.3). Poté bylo tomuto knězi dáno čisté roucho, které symbolizovalo čistý charakter, a čistý turban. O turbanu kněze bylo řečeno: „*Bude na Áronově čele, aby Áron mohl nést provinění ohledně svatých věcí, které synové Izraele zasvěcují, při všech svých svatých darech.*“ (Ex 28,38). Roucho a hlavně turban byli svědectvím o tom, že *pouze SVATÝ může sloužit ve svatyni a nést provinění druhých*. I když lidé přinášejí za své přestoupení svaté dary a oběti, stále potřebují svatého velekněze, který může nést jejich provinění – a všechny tyto symboly poukazovaly na svatého Krista. Velekněz v Zachariášově vidění potřeboval svůj pokálený šat přikrýt rouchem Kristovy spravedlnosti (Zach 3,5), aby mohl sloužit ve svatyni (Zach 3,7). Kristus žádné takové roucho nepotřebuje přijmout, protože On takové roucho (charakter) na sobě nosil, když byl na této zemi - a proto může sloužit ve svatyni, dokonce i té nebeské. Máme zde tedy uvedený další rozdíl mezi levitským kněžstvím a Malchisedechovým kněžstvím – v Malchisedechově kněžství je dokonalý bezhříšný velekněz, který nemá jako levité lidskou slabost.

Dalším rozdílem je to, že u levitského kněžství se obětovalo každý den, ale Kristus obětoval sám Sebe jednou provždy a zbavil nás hříchů – tak dosáhl za jeden den toho, co levitští kněží nedokázali za staletí své služby (Zach 3,9).

Nakonec je zdůrazněno, že se toto kněžství změnilo až „po zákoně“, tedy po vydání Mojžíšova zákona, součástí jehož bylo i levitské kněžství. V Bibli jsme zvyklí většinou na progresivní zjevení, kdy se rozvíjí to, co již bylo řečeno. Obvykle to, co bylo dřív, má větší důležitost – na začátku bylo řečeno desatero, z toho vychází pět knih Mojžíšových, z Mojžíšových knih vychází proroci, kteří příkázání rozvíjí a odvolávají se na ně. I v případě zaslíbení o spasení Pavel v Galatském argumentuje tak, že bylo dáno dřív, než zákon, proto jej zákon nemůže měnit (Gal 3,16-17). Proto byla potřeba něčeho velmi jasného a pevného, které by židy přesvědčilo, že se kněžství a tím pádem i zákon (o levitském kněžství) mění – a tím pevným bodem v této skutečnosti je Boží přísaha.

1 Avšak suma toho všeho, co je řečeno: Máme takového velekněze, který se posadil po pravici trůnu Velebnosti v nebesích. 2 Je úředníkem svatého a pravého svatostánku, který je vztyčen Pánem - a ne člověkem.

Začátek osmé kapitoly začíná slovy: „Avšak suma toho, co bylo řečeno.“ Je zde použito řecké slovo κεφάλαιον, které může znamenat *to hlavní*, ale také *suma* – suma peněz (toto slovo je takto použito ve Sk 22,28). Pavel sesbíral Biblické verše a pravdy dohromady jako mince do váčku a udělal z toho nějaký hodnotný výsledek (sumu). Co chtěl zdůraznit z posledních 7 kapitol?

Hlavně informace, které napsal do prvního verše. Doteď jsme studovali otázku Syna. Víme, že tento Syn je králem (a má trůn – žid 1,8; 4,16), který prošel nebesy (žid 4,14) a dokonce se stal vyšším, než nebesa (žid 7,26). V posledních kapitolách jsme studovali, že je veleknězem ve vztahu k nám, lidem. Takže prohlášení z prvního verše skutečně vychází ze sumy informací z předchozích kapitol.

Jiné je to u druhého verše, kde je napsáno, že je služebníkem svatého a pravého stánku, který postavil Bůh. O této věci se z předchozích kapitol nedovídáme, takže nám tu moc nesedí to, že Pavel píše, že toto prohlášení je na základě toho, co bylo řečeno. Právě naopak – tyto závěry jsou vyvozeny z textu, který po tomto prohlášení následuje (viz žid 8,3-6!). Jak to tedy vysvětlit?

1. Řecký text byl původně napsán bez vět, teček a mezer. Je tedy možné, že za prvním veršem je tačka, a ve druhém verši začíná další věta. Další věta by zněla takto: „Je úředníkem svatého a pravého svatostánku, který je vztyčen Pánem, a ne člověkem, neboť každý velekněz je ustanoven...“ (atd.).

2. Z předchozího textu jsme se dozvěděli, že máme velekněze na nebesích. Z toho by se dalo logicky vyvodit, že pokud máme nebeského velekněze, musíme mít nutně i nebeskou svatyni, kterou postavil na nebesích – kdo jiný, než – Bůh, a ne lidé, kteří jsou na zemi. Takže druhý verš z logiky věci vyplývá z prvního verše. Aby tento předpoklad Pavel podepřel něčím víc, než logikou, v následujících verších tento závěr podporuje dalšími Biblickými texty a logickými závěry.

Nevím, která možnost je správná (či existuje další možnost, na kterou jsem nepřišel), ale pro naše celkové pochopení to nemá podstatný význam. Ať už je jakkoliv, v následujících verších se závěry z 2. verše snaží Pavel podepřít svými úvahami nad Biblickými texty:

3 Neboť každý velekněz je ustanoven k obětování darů a obětí, proto bylo zapotřebí, aby i On měl něco, co by obětoval. 4 Kdyby byl na zemi, ani by nebyl knězem, protože na zemi jsou ti, kteří přináší dary podle zákona.

V těchto verších se ve zkratce dovídáme, že Kristus nemohl být na zemi veleknězem, a to hlavně ze dvou důvodů:

1. **Velekněží na zemi jsou ustanoveni k obětování obětí** a Kristus by musel mít něco, co by mohl obětovat – ale jak již víme, že velekněz obětoval za hříchy lidu, ale také za sebe (žid 5,3; 7,27!), ovšem Kristus jako bezhříšný velekněz (žid 7,26) prakticky neměl, co by za Sebe obětoval. Proto nemůže být pozemským veleknězem.

2. Kristus pocházel z pokolení Juda, což není ani rod Árona, ani levitský rod, takže by se k obětování stejně nedostal (viz žid 7,13-14.16). Proto nemohl být na zemi veleknězem.

Protože byl Kristus velekněz a nemohl tuto službu vykonávat na zemi, bylo potřeba hledat jinou svatynovou službu – a to službu na nebi:

5 Ti slouží obrazu a stínu nebeských věcí - jak byl instruován Mojžíš, když měl dokončit svatostánek; vždyť říká: ‚Hleď, ať uděláš všechno podle příkladu, který ti byl ukázán na hoře.‘

Pavel prohlašuje, že pozemská svatyně je obrazem a stínem nebeských věcí:

Obrazem – ve smyslu *příkladem*. Toto slovo je použito např. v Jan 13,15 (Kristus nám zanechal příklad), žid 4,11 (příklad neposlušnosti), Jak 5,11 (proroci jsou nám za příklad), 2. Pt 2,6 (Sodoma je odstrašujícím příkladem). Vidíme, že v každém případě stojí někdo nebo existuje něco reálného, co slouží za vzor/příklad, a my si z toho vyvozujeme poučení pro náš život. Stejně tak je to ve svatyni – tam najdeme spoustu reálných symbolů (svícen, stůl, oltáře – opravdu existovali) a my si z nich bereme příklad do našeho života

Stínem – každý reálný předmět vrhá stín, pokud na něj svítí světlo. V tomto případě je tím reálným předmětem nebeská svatyně, na kterou zazářilo Boží světlo poznání a Mojžíš tak mohl zachytit aspoň její stín. Stín není dokonalý – člověk vidí jen letmé obrysy, přesto nám aspoň do určité míry zprostředkovávají tvar a podstatu toho, co stín vrhá. Mojžíš pečlivě a velmi důkladně zaznamenal (i rozměrově) všechny předměty svatyně včetně všech detailů, ovšem i přesto všechno je to pouhý stín nebeské svatyně.

Pavel zde cituje Ex 25,40, kde je napsáno, že Mojžíš všechno udělal tak, jak mu to Bůh ukázal v nebi. Bůh nedal Mojžíšovi nějaký zmenšený model svatyně, ani mu to nenadiktoval slovo od slova bez jakéhokoliv obrazného vjemu, ale ukázal mu, jak to má vypadat. Ne tak tomu bylo při stavbě Šalomounova chrámu, kdy David předal svému synovi přesné plány, jak to má všechno udělat (1. Par 28,10-11).

Někteří lidé říkají, že není podstatné, zda v nebe reálně existuje svatyně. Dovolím si tvrdit, že je to velmi podstatné, a to hlavně z toho důvodu, že se o tom píše v Bibli, kde je podstatné všechno. Navíc je svatyně klíčovým elementem v otázce plánu spasení, proto je to podstatné tím více. Není také pochyb o tom, že v nebi svatyně reálně existuje:

1. V celé Bibli se na mnoha místech ukazuje nebeská svatyně jako něco reálného (viz předchozí studium - svatyně je obrazem). K tomu všemu Bůh říká Mojžíšovi, že mu svatyni v nebi ukáže (Ex 25,40), což přebírá apoštol Pavel v epištole židům (žid 8,5) i Štěpán při své obhajobě (Sk 7,44). NZ pisatelé tedy vnímali svatyni v nebi jako zcela reálnou budovu

Někteří sice navrhnou, že svatyně patří do kategorie vidění, které bylo pouhou vizí od Boha (podobně jako můžeme vytvořit ve filmech filmové efekty, které nemají reálný podklad), a bylo určeno pouze pár lidem ze SZ, aby lépe chápali Boží věci a bylo to pro ně více srozumitelnější. Nesmíme ale zapomínat, že Bible se zmiňuje o svatyni ještě předtím, než byla zjevena Mojžíšovi (Ex 15,17!!). Svatyně v nebi zkrátka existovala bez ohledu na to, zda byla součástí vidění

2. Pokud je svatyně na zemi stínem (a byla reálná), oč reálnější potom musí být „ne-stínová“ svatyně v nebesích. Pokud je stín „reálný“, potom tím víc musí být reálný i předmět, který stín vrhá. V Kol 2,17 je napsáno, že svátky, novoluní a soboty (které byli reálně (prakticky) zachovávány) jsou stínem toho, co má přijít. Opět – pokud se tyto svátky v Izraeli reálně slavili a lidé to vnímali jako realitu svého života, oč větší realitu potom mají události, na které tyto svátky poukazovaly. V tomto verši nikdo nezpochybňuje reálnost „toho, co má přijít,“ (to, co vrhalo stín), a potom bychom neměli ani zpochybňovat stín v žid 8,5

6 Nyní však Kristus dosáhl význačnější služby, jako je i prostředníkem lepší smlouvy, ke které jsou zákonně vázány lepší zaslíbení.

V tomto čase se tedy Kristus stal nebeským veleknězem, čímž dosáhl význačnější služby. Řecké slovo pro službu (leitourgia - λειτουργία) znamená dosl. *vykonávat náboženskou službu*. Je použito v Bibli na více místech a znamená vždy toto. Naproti tomu v 2. Kor 3,6 je pro křesťany, kteří jsou služebníky nové smlouvy, použito slovo διάκονος („On nás také učinil způsobilými být služebníky nové smlouvy...“). Zde vidíme, že v kontextu lepší (nové) smlouvy mají Kristus a křesťané svoje postavení. Kristus je veleknězem (vykonavatelem posvátné služby v nebeském svatyni), lidé jsou pouhými služebníky (diakony). Proto bychom neměli žádného církevního hodnostáře nazývat *knězem*, ale naopak *služebníkem/diakonem*/...

Kněžství je vázáno na zákon (viz komentář k žid 7,11-12) a zákon má přímou souvislost se smlouvou (viz komentář k žid 7,22). Z toho logicky vyplývá, že pokud Kristus dosáhl význačnější služby ve svatyni, je logicky i prostředníkem lepší smlouvy, než byla smlouva uzavřená pod Sinajem (viz žid 7,7-13). Naproti tomu prostředníkem staré smlouvy byl Mojžíš, potažmo andělé (Gal 3,19-20).

Smlouva pod Sinajem přinášela lidem určitá prokletí, které přijdou, když nebudou plnit zákon, a také určitá zaslíbení, za předpokladu, že je budou plnit (čti Dt 28 kap.). Tato zaslíbení se týkala výlučně **požehnání a dobra, které na člověka čeká v tomto životě a zpříjemní mu jeho život na této zemi:**

„Hospodin dá, že tvoji nepřátelé, kteří povstanou proti tobě, budou od tebe poraženi. ... Hospodin přikáže, aby s tebou bylo požehnání ve tvých sýpkách a při všem podnikání tvých rukou. ... Hospodin ti daruje hojnost dobrého v plodu tvého lůna, v plodu tvé zvěře i v plodu tvé země v zemi ... Hospodin ti otevře svou hojnou pokladnici, nebesa, aby dal tvé zemi ve svůj čas déšť a požehnal každé dílo tvých rukou. ... Hospodin na tebe pošle kletbu, zmatek a nezdar při všem podnikání tvé ruky, které budeš konat, dokud nebudeš vyhlazen, dokud nevyhyneš rychle kvůli svým zvráceným činům, kterými jsi mě opustil. Hospodin tě bude stíhat morem, dokud tě nevyhubí ze země, do které jdeš, abys ji obsadil. Hospodin tě bude bít úbytěmi, horečkou, zápallem, horkostí, mečem, obilnou rzí a snětí; budou tě pronásledovat, dokud nevyhyneš. Nebe, které je nad tvou hlavou, bude jako z mědi a země, která je pod tebou, jako ze železa. Hospodin promění déšť pro tvou zemi v prach a z nebe bude na tebe padat hlína, dokud nebudeš vyhlazen. Hospodin dá, že budeš od svých nepřátel poražen. ...“ (vybrané verše z Dt 28 kap.)

Naproti tomu lepší smlouva, jejíž prostředníkem je Kristus, poskytuje lepší zaslíbení. Která? O tom se dočteme v dalších verších (žid 8,7-12). Židé velmi spoléhali na první smlouvu, ale ukazuje se, že druhá smlouva existuje právě proto, že první byla nedostatečná:

7 Neboť pokud by první smlouva byla neporušená, nehledalo by se místo pro druhou smlouvu.

V předchozím studiu jsme si řekli, že zákon, jehož součástí bylo levitské kněžství, měl svoje limity a nepřinášel lidem dokonalost (žid 7.11.18-20.28!; 7,25). Tento zákon byl vázán smlouvou, a protože v zákoně nebyla dokonalost, také smlouva vyplývající ze zákona nebyla dokonalá – tedy bez vady. Východiskem není naplnění nebo úprava zákona (či smlouvy) ze Sinaje, ale řešení je třeba hledat v jiné smlouvě. Všimněte si, že zde není napsáno, že je potřeba vytvořit nebo uzavřít další smlouvu, ale že je potřeba *pro druhou smlouvu najít místo* – tedy místo jejího působení, správně ji zařadit do našeho chápání a správně ji vnímat v našem životě. Jaké působení v kontextu první smlouvy má druhá (lepší) smlouva? Na tom nám odpovídají následující verše.

V těch Pavel cituje Jer 31,31-34, ovšem ne úplně přesně - patrně část cituje ze Septuaginty, část zpa-měti. Pojdme se na to podívat blíže:

8 Neboť když je obviňuje, říká: ‚Hle, přicházejí dny,‘ říká Pán. ‚A naplním s domem Izraele i s domem Judy novou smlouvou.

Řecké slovo, zde přeloženo jako obviňuje (μέμφομαι), má význam: *najít vinu/selhání/vadu a odsoudit*. Je použito zde a v Ř 9,19. První tedy musí přijít obvinění (nalezení viny), a teprve potom je nabídkuta nová smlouva. Bez uvědomění si vady (hříchu) na sobě a bez uvědomění si vady (neodstatečnosti) staré smlouvy, je nová smlouva zbytečná. Je třeba si počkat na naplnění nové smlouvy - tam je řešení.

Bůh potom říká, že v budoucnu se stane něco zásadního. Slova „přicházejí dny“ jsou v NZ i SZ používána a odkazují na proroctví, které se stane v budoucnu (srov. Jer 16,14-15; 19,6; 23,5; 31,27; Lk 23,29), ovšem neodkazuje se přitom na Kristův druhý příchod, ale na ne příliš vzdálenou budoucnost. Jeremiáš toto proroctví napsal přibližně v 6. století př. K.

Co se tedy (z pohledu Jeremiáše) v budoucnu stane? Je zde napsáno, že Bůh *naplní* smlouvu. Většina překladů sice používají slovo *uzavřou*, ale v řečtině je slovo *συντελέω* (dosl. naplnit; ř. slovo ve smyslu: *s/spolu-dokonat* (opět vidíme narážku na dokonalost – smlouva bez naplnění není dokonalá). Toto sloveso se v Bibli objevuje na několika místech a většinou se překládá jako *naplnit* (Mk 13,4 – naplňování proroctví o konci času; Lk 4,2 – naplnění času 40ti dní; Lk 4,13 naplnění (skončení) všech pokušení od ďábla; Sk 21,27 – naplnění sedmi dnů; Ř 9,28 – naplnění Božích slov na zemi). Můžeme si to představit tak, že máme poloprázdnou nebo prázdnou sklenici (představující 40 dní, proroctví na zemi, atd.), kterou Bůh určitým způsobem (obvykle v určitém čase – viz příklady vypsané výše) naplní. Sklenice naplněním není rozbita ani nějak odstraněna, ale je naplněna – to, co bylo (většinou časově) stanoveno, došlo do konce.

To znamená, že smlouva, o které se nyní bavíme, již existovala předtím, ale pouze nebyla naplněna. Součástí této smlouvy je totiž:

a) Odpuštění hříchů – žid 8,12 – to bylo něco, čehož se mohli dovolávat i lidé ve SZ (žid 9,15; Nu 14,18; Ž 103,3; Iz 1,18; atd. atd.), srov. žid 10,14-18

b) Lidé budou mít zákon zapsán ve svém srdci – žid 8,10 – To je něco, co opět prožívali i lidé ve SZ (Iz 51,7; Ž 37,31; 119,34; Dt 6,1-6; 2. Král 23,25; 2. Par 31,21; atd. atd.)

c) xx

Tato nová smlouva má pro židovský národ začátek v zaslíbení o Mesiáši, které bylo dáno Abrahámovi a bylo potvrzeno přísahou (žid 6,12-13). Tato záchrana od hříchů mohla být uskutečněna samozřejmě pouze skrze Krista, který se stal po své smrti dokonalým veleknězem (žid 7,25) - do té doby bylo zaslíbení o odpuštění hříchů takřkajíc *na dluh* („nenaplněno“). Všichni patriarchové a zbožní muži ze SZ byli vykoupeni na dluh (srov. Žid 9,15!), smlouva o spasení ještě nebyla naplněna (zaplácena/potvrzena Kristovou krví). Přesto se mohli lidé těšit z výsad této smlouvy, protože tu byl Někdo, kdo zajišťoval to, že tato smlouva bude naplněna (zaplácena, ratifikována) – o to se postaral velký Božský Ručitel (žid 7,22). Podobně jako u pozemských smluv se za kupujícího zaručil ručitel, který mohl nakupujícímu zaplatit cenu namísto kupujícího, přičemž kupující již mohl využívat výhody smlouvy.

Proč se tedy této smlouvě říkalo *nová*, když prakticky platila už za dob Malchisedecha (žid 7,21-22!)? Protože byla *nově ratifikována* (naplněna). Říká se jí také *druhá smlouva* (žid 8,7), protože byla ratifikována až po první smlouvě.

Všiměte si, že tato smlouva nebyla uzavřena s pohany, ale *s domem Judským a Izraelským*. Ve SZ proroctvích je častokrát zmiňováno, že židovský lid, roztržený na Izralece a Judsko, bude znovu spojen dohromady pod vládou Mesiáše (např. Jer 50,4; Zach 8,13). Toto se skutečně stalo ve Skutcích krátce poté, co byl ukřižován Kristus – právě tehdy se v jedné církvi sešli jak židé, tak i Samařané (Sk 8,1-17). Tato smlouva je tedy naplněna s nimi, ovšem v duchovním smyslu je naplněna s každým člověkem, který uvěřil v Krista (Gal 3,7). Pak už nebude existovat Izrael a Juda, ale pouze jeden Izrael (srov. Žid 8,10).

9 *Ne podle té smlouvy, kterou jsem uzavřel s jejich otci v den, když jsem je vzal za ruku, abych je vyvedl z Egyptské země. Neboť oni v Mojí smlouvě nesetřvali a Já jsem je zanechal,' říká Pán.*

Zákon, ve kterém bylo zakotveno levitské kněžství, byl výrazně spjat se smlouvou mezi Bohem a Jeho lidem. Před vydáním desatera se Bůh zeptal lidu, zda chtějí zachovávat jeho smlouvu (Ex 19,5), oni odpověděli kladně (Ex 19,8) a tak jim byl předán zákon.

Smlouva pod Sínejem byla uzavřena mezi Izraelským národem a Bohem. Bůh lidem nabídl smlouvu (Ex 19,5) a oni všichni na to odpověděli: „*VŠE, co Hospodin promluvil, budeme plnit. Mojžíš přinesl slova lidu zpět k Hospodinu.*“ (Dt 19,8). Avšak nedlouho poté, co s Bohem vstoupili do této smlouvy, uctívali zlaté tele (Ex 32,1-4). Pavel si všímá toho, že člověk nemůže být ve svém životě věrný Bohu: „*Neboť všichni ti, kteří jsou ze skutků Zákona, jsou pod prokletím, neboť je napsáno: Proklet je každý, kdo nezůstává VE VŠEM tom, co je napsáno v knize Zákona, aby to činil.*“ (Gal 3,10 - zde je citace Dt 27,26, ale Pavel zde přidává právě vyznačená slova VE VŠEM, aby položil důraz na myšlenku, že člověk není nikdy v zachování zákona 100% a tak je vždy na 100% pod prokletím). Proto tuto starou smlouvu Pavel (narozdíl od nové smlouvy) nazývá „službou smrti“ (2. Kor 3,7) – i kdyby se člověk snažil sebevíc, do nebe se skrze svoje skutky nedostane; jeho zachování zákona (služba desateru) mu přinese akorát smrt.

Protože tedy Izraelský národ nesetřval v Boží smlouvě a tak na ně dolehla Boží nelibost, bylo potřeba pro ně hledat východisko. Bůh naplní novou smlouvu, která ale nebude podle principu smlouvy ze Sínaje (viz výše: musíš zachovat všechno v zákoně, a tak získáš život). (Pozn. Když se bavíme o tomto tématu, zda je člověk schopen zachovat Boží zákon, musíme rozlišovat dva rozměry, které nemůžeme sloučit dohromady, jako se to v mnoha diskuzích děje. Zde ale musíme rozlišovat mezi vítězným životem v Kristu a zachováním všeho, co Bůh přikázal v našich životech, a mezi tím, kdy jsme v našem životě minimálně jednou selhali a zasloužíme si podle Božího principu odsouzení a smrt (Ř 6,23 – ovšem díky Boží milosti život věčný). Zde se bavíme o druhém rozměru této otázky.)

Pavel zde dokonce píše, že je Bůh *zanechal*, což je nejméně „pozitivní“ překlad (výklad) hebrejského textu. V Jer 31,32 je napsáno: „(a) Já baal“ - je zde použito hebrejské slovo *baal*, což má ve SZ více významů. Může se samozřejmě jednat o pohanského boha baala, ale také může označovat obecně pána (patriarchu), vlastníka, manžela - potom by to znamenalo, že Bůh i přes jejich přestoupení zůstal jejich manželem/vlastníkem. Toto slovo začíná předponou *ba-* (*pohrdat, odmítnout*) a je použito třeba v Jer 3,14; v septuagintě a syrském překladu je v Jer 31,32 právě tento význam *pohrdat/odmítnout* (Pavel volí tuto možnost překladu, snad aby ukázal, že ztráta Boží přízně je opravdu krizová situace, ve které je potřeba hledat záchranu).

Když Izraelci nezůstali ve smlouvě s Bohem, ale porušovali ji, obvykle na ně přicházely různé pohromy – jak to bylo zaslíbeno (viz studium žid 8,8). Tyto pohromy se opět týkaly především jejich časného života. A mohlo by se to tak opakovat donekonečna, ale máme zde ještě jednu smlouvu – lepší smlouvu, která přináší něco víc, než časné prokletí a časné zaslíbení:

10 *,Protože toto je smlouva, kterou smluvím s domem Izraelským po těch dnech,' říká Pán:*

V předchozím verši je napsáno, že v budoucnu bude naplnna nová smlouva (žid 8,7). Nyní se tedy píše o tom, že se tak skutečně stane, ovšem formulace je v určitých ohledech rozdílná (srovnej žid 8,7 a žid 8,10):

- a) bude uzavřena pouze s domem Izraelským, ne Judským a Izraelským - to poukazuje na to, že potom už bude existovat pouze jeden Izrael, jeden národ, jeden lid.
- b) Není zde napsáno, že bude smlouva *naplněna* (συντελέω), ale *smluvena* (διατίθειμαι). Řecké slovo zde použité má význam: *zařídit, aby to došlo určitého cíle/umístit odděleně* - takže obvykle překládá jako *jmenovat, garantovat, udělit, uzavřít* (srovnej použití v Lk 22,29 (2x); Sk 3,25; žid 8,10; 9,16.17; 10,16). Když se mluví o uzavření (tedy vytvoření smlouvy) ohledně staré smlouvy, používá se slovo ἐγκαταίρω (žid 9,18). *V tomto smyslu je tedy Božímu lidu garantována/udělena nová smlouva vlastně tím, že je naplněna.*
- c) slova „přicházejí dny“ jsou změněny na „po těch dnech,“ čímž se aktualizuje a přidává se na dynamice oproti předchozímu textu („už to nastává...“)

„Moje zákony dám do jejich myslí a napíši jim je do jejich přemýšlení. A budu jim Bohem a oni budou Mým lidem. 11 A nikdo nebude vyučovat občana svého města a nikdo nebude vyučovat svého bratra slovy: ‚Poznej Pána.‘ Protože Mě budou znát všichni, od nejmenšího po největšího z nich, 12 protože budu milostiv vůči jejich nespravedlnostem a na jejich hříchy už jistě nevzpomenu.“

Nová smlouva je lepší smlouvou, ve které jsou zákonem stanoveny lepší zaslíbení (viz žid 8,6). Tato zaslíbení se týkají (podle textu výše) hlavně těchto bodů:

- a) Zákony vepsány do srdce
- b) Bůh bude Bohem svému lidu
- c) Nikdo nebude vyučovat svého spoluobčana o Bohu, budou ho znát všichni
- d) Bůh odpustí (zapomene) hříchy svého lidu

Položme si otázku: Kdy začala platit tato zaslíbení?

a) Bůh chtěl po svém lidu, aby měl zákon v srdci v období nového i starého zákona. To je ve SZ na mnoha místech jasně naznačeno (Dt 32,46; 2. Král 10,31; ...), nebo dokonce výslovně řečeno:

„Ústa spravedlivého přemítají o moudrosti a jeho jazyk mluví o právu. V srdci má zákon svého Boha, jeho kroky nebudou nejisté.“ (Ž 37,30-31)

„Slyšte mne vy, kdo znáte spravedlnost, lide, v jehož srdci je můj zákon: ...“ (Iz 51,7)

Jistě se shodneme na tom, že by Bůh nechtěl po svém lidu něco, čeho by nebyl schopen. Takže již v období SZ Bůh psal lidem do srdcí Svůj zákon - a toto zaslíbení tedy mělo platnost již před smrtí Ježíše Krista. Na druhou stranu v NZ je Kristova oběť spojována s posvěcením a poslušností vůči Boží vůli. Například:

„Zjevila se totiž Boží milost, která přináší záchranu všem lidem a vychovává nás, abychom se odřekli bezbožnosti a světských žádostí a rozvážně, spravedlivě a zbožně žili v tomto věku...“ (Tit 2,11-12)

„Kéž se mi nestane, abych se chlubil, leda křížem našeho Pána Ježíše Krista, skrze nějž je pro mne svět ukřižován a já pro svět.“ (Gal 6,14)

Kristova milost nás tedy vede k poslušnosti vůči Boží vůli, a tedy i Jeho zákonu. Bůh si může dělat nárok na nás a naše srdce, do kterých může napsat Svůj zákon pouze skrze vykupitelské krvi Ježíše Krista a Jeho oběti.

Jistě se ale shodneme, že na této zemi stále ještě nemáme vepsán do srdce Boží zákon tak, že bychom ho již neporušovali. Úplná poslušnost Božího zákona je otázka budoucnosti, hlavně nebeského království.

b) Bůh je Bohem celého světa a všem lidem. Tímto vyjádřením se chce říct, že Bůh bude mít s určitým lidem zvláštní společenství (1. Par 17,22), tj. poctí Svůj lid Svou přítomností. Již v době SZ Bůh řekl: *„Učiním si mezi vámi příbytek a má duše si vás nezoškliví. Budu se mezi vámi procházet, budu vaším Bohem a vy budete mým lidem.“* (Lv 26,11-12). Toto zaslíbení je podmíněno poslušností (viz též bod a): *„Toto jsem jim však přikázal: Poslouchejte mě a budu vaším Bohem a vy budete mým lidem. Chodte jenom po té cestě, kterou vám přikáži, aby se vám vedlo dobře.“* (Jer 17,23)

Již na této zemi můžeme spolu tvořit Boží lid, můžeme být Božím lidem a Bůh může být naším Bohem. V plnosti se tento princip naplní až v nebeském království, kde už bude existovat pouze jeden lid, který bude uctívat a znát jediného Boha (viz bod c).

c) V řečtině je před slovesem učit dvojitý zápor (ne-ne), což je v NZ častný jev, kdy se položí na zápor důraz (opravdu ne, „jistě ne“ (jak překládá ČSP). Nejedná se tedy o obecné prohlášení, ale o prohlášení s důrazem - *opravdu nikdo již nebude učit svého spoluobčana*. Řecké slovo pro občana se obvykle týká občana města či státu (πολίτης - v Lk 15,15; 19,14; Sk 21,39). Celý svět - občané všech měst a všech států - již nebudou vyučováni ohledně Boha.

Kdy se toto proroctví naplnilo, nebo snad ještě čekáme na jeho naplnění? Je pravdou, že od prvního století po K. se poselství o Bohu začalo šířit velmi rychle a v dnešní době již vidíme, že celý svět - téměř všechna města a všechny státy - již o Bohu slyšely. Kristovou smrtí přestala služba v pozemské svatyni a věřící již nebyli tolik vázáni na jedno místo. Kristova smrt zapříčinila, že si lidé připoměli dávnou pravdu o ospravedlnění skrze vyvoleného Mesiáše, a evangelium se díky tomu mohlo šířit i mezi pohany, kteří byli dříve považováni za příliš hříšné, než aby se mohli těšit Božím výsadám (srov. Ef 2,11-17). Poznání Boha bylo od dob vtělení Krista méně zprostředkovaně, kladl se větší důraz na evangelizaci a osobní zbožnost a znalost Boha. Evangelium se šířilo mezi nejnižší postavené k nevyšší postaveným, od nevzdělaných až po vzdělané („nejmenšího až do největšího z nich“ - viz Zj 19,5; 20,12).

Je však jasné, že úplně naplnění tohoto proroctví teprve přijde. Na této zemi jsou stále lidé, kteří neznají Boha, nebo se ho ani nesnaží poznat. Poznání Boha u všech lidí je proroctví směřující k budoucnosti.

d) Židé v období SZ již měli zaslíbeno, že jim mohou být odpuštěny jejich hříchy (Ž 25,7; Ex 34,9; 1. Král 8,36; Jer 36,3; Iz 1,18...). Ovšem odpuštění hříchů je možné pouze skrze Kristovu oběť na kříži. Potom musíme uznat, že lidem ve SZ bylo zaslíbeno o odpuštění hříchů řečeno takříkajíc „na dluh“, který byl splacen až v budoucnu, kdy zemřel Kristus. Nová smlouva přikrývá svým působením hříchy lidí, kteří žili v době, kdy ještě existoval pozemský svatynový systém: „*Proto je [Kristus] prostředníkem nové smlouvy, aby po jeho smrti, která nastala pro vykoupení z přestoupení spáchaných za první smlouvy...*“ (žid 9,15)

Plného odpuštění našich hříchů se ale dočkáme až v nebi, kdy bude navždy odpuštěn každý hřích a už nebude vzpomínán.

Závěr Jak vidíme, všechna požehnání Nové smlouvy byla (aspoň do určité míry) platná a aktivní již v období SZ, byla do jisté míry naplněna v období Kristovy smrti, ale v plnosti se projeví až v budoucnosti v nebeském království. Ostatně, o této skutečnosti je napsáno v židům minimálně na dvou místech: v žid 6,13-18, kde se píše o ustanovení a potvrzení nové smlouvy v období SZ, a v žid 9,15, kde je napsáno, že hříchy spáchané za období první smlouvy (od Mojžíše po kříž) budou odpuštěny pouze skrze novou smlouvu.

13 *Když mluví o nové smlouvě, prohlásil za starou tu první smlouvu. Co je však stárnoucí a staré, je blízko zmizení.*

Řecké slovo pro *zmizení* je podstatné jméno ἀφανισμός, které je odvozeno ze slovesa ἀφανίζω, což znamená v překladu *zničit* (Mt 6,16 (obličej vráskami).19.20 (poklad ničí mor a rez), nebo *zmizet* (Sk 13,41; Jak 4,14). První smlouva je tedy blízka zničení, zmizení, či zániku. Toto slovo je použito i v jiných, než NZ rukopisech, a má také význam „vyjmout z dohledu, učinit neviditelným“ - ostatně i přídavné jméno ἀφανής (odvozené od výše zmíněného slovesa) je použito v žid 4,13 („není skryté žádné stvoření“).

Co je tedy konkrétně blízko zmizení/zničení? V první smlouvě, což je smlouva skutků a pozemské svatyně, je blízko zmizení především svatostánek a služba v něm:

1 *Také první smlouva měla ustanovení ohledně služeb; a měla a světskou svatyni. 2* *Neboť byl postaven první svatostánek: v něm byl svícen, stůl a chleby předložení – tomu se říká ,svatyně‘, 3* *avšak za druhou oponu byl další stan - tomu se říkalo: ,svatyně svatých.‘ 4* *Měl zlatý kadidlový oltář a schránu smlouvy ze všech stran obloženou zlatem, ve které byl zlatý džbán obsahující mannu, Áronovu vykvetlou hůl a desky smlouvy. 5* *Nad schránou byli cherubíni slávy zastiňující slitovnici. Ohledně těch věcí není teď potřeba jednotlivě mluvit. 6* *Když je to však takto připraveno, do tohoto prvního svatostánku stále vstupují kněží, kteří vykonávají službu, 7* *a do druhého oddělení vstupuje jen jednou ročně velekněz. A nevstupuje tam bez krve, kterou obětuje za sebe a za hříchy lidu spáchané v nevědomosti, 8* *čímž Duch svatý objasňuje, že ještě není zjevena cesta do svatyně, dokud stojí první svatostánek, 9* *který je podobenstvím pro přítomný čas, ve kterém jsou obětovány dary a oběti, jež nemohou ve svědomí přivést k dokonalosti ty, kdo slouží ve svatyni, 10* *ale týkají se jen jídel, nápojů a různého ponořování do vody a ustanovení ohledně těla – to bylo uloženo až do času nápravy.*

Jedná se o text, který je velmi složitý na překlad a pochopení. Nejistotu nám dávají tato slova:
σκηνή - v překladu *stan*, nebo také *svatostánek* (čili svatyně na poušti)
πρῶτος - znamená *první*, nebo také *přední*

Když se podíváme na druhý verš, tak ten zní doslova takto:
„Stan (σκηνή) však byl připraven, ten přední (πρῶτος), ve který...“ - jedná se o popis prvního oddělení svatyně
„Svatostánek (σκηνή) byl připraven, to první/přední (πρῶτος) [oddělení], ve kterém...“ - jedná se o popis prvního oddělení
„Svatostánek (σκηνή) byl připraven, ten první (πρῶτος) [svatostánek], ve kterém...“ - jedná se o rozlišení na první svatostánek (ten pozemský) a druhý svatostánek (ten nebeský)

Který z těchto překladů je správný? Fráze σκηνή (stan, svatostánek) πρῶτος (první, přední) je použita ještě v žid 1,6, kde se zdá, že se vskutku jedná o popis prvního (předního) oddělení svatyně, ale pozor - je použita také v židům 1,8-9, kde je napsáno, že cesta svatyně je zahalena do té doby, dokud stojí σκηνή πρῶτος, kde se obětovali pozemské oběti. To by potom znamenalo, že:

a) Cesta do svatyně (pochopení svatyně a Kristovy oběti (viz žid 10,19-20) je zahalena do té doby, dokud má svatyně v sobě „rozložené“ první oddělení svatyně, tedy existuje v ní rozdělení na první a druhé oddělení, což by podle našeho chápání mělo být do roku 1844. Že by Pavel dohlížel až tak daleko, a jen tak mimoděk a bez kontextu zmínil Danielovo proroctví o tom, že pravda o svatyni bude pošlapávána až do roku 1844 (Dan 8,11-12)?

b) Pavel zkrátka používá σκηνή πρῶτος pro označení svatyně bez nároku na oddělení svatyně a označuje tím první svatostánek (tedy ten pozemský). V tomto smyslu tedy v žid 9,2-3 zkrátka říká, že ve svatyni byl svícen, stůl a chleby předložení - jo a navíc tam byl ještě jeden stan (oddělení), kde byli další věci. V žid 1,6 také používá tuto frázi jako prostý fakt vstupování do prvního (pozemského) svatostánku a konečně v žid 1,8-8 - a to nám dává největší logiku - říká, že dokud stála pozemská svatyně (tj. první svatostánek) a kněz obětoval za sebe a za hříchy lidu, bylo zřejmé, že cesta do pravé svatyně ještě nebyla odhalena, ale byla jakoby v mlze (zamlžená symbolem). Osobně se tedy kloním k tomuto chápání textu - σκηνή πρῶτος tedy překládám jako „první svatostánek“ (tedy ten pozemský, navázán na *první smlouvu* - viz žid 8,1).

Tolik k vysvětlení mého překladu žid 9,1-10, který bývá v různých překladech různý.

Začátek deváté kapitoly si můžeme rozdělit na tři části:

- 1) Prvních pět veršů (žid 9,1-5) se týká popisu toho, co bylo ve svatyni
- 2) Další dva verše (žid 9,6-7) se týkají toho, co se dělo ve svatyni při službě
- 3) A další dva verše (žid 9,8-10) nám vysvětlují, že na základě toho, co se dělo ve svatyni (žid 9,6-7), zjišťujeme, proč služba v pozemské svatyni není pro člověka k očištění jeho srdce dostatečná (resp. dokonalá, abychom mluvili v kontextu epištoly židům).

Takže, první část:

1 Také první smlouva měla ustanovení ohledně služeb; a měla a světskou svatyni. 2 Neboť byl postaven první svatostánek, ve kterém byl svícen, stůl a chleby předložení (tomu se říká ‚svatyně‘)

Pisatel jistě nemusel dopodrobna židům vysvětlovat, co se nachází ve svatyni. Ostatně hned po několika větách celý popis uzavírá slovy: *Ohledně těch věcí není teď potřeba jednotlivě mluvit.* (žid 9,5). Pavel všechny tyto věci připomíná jen proto, aby na konci řekl *Když je to však takto připraveno*, (žid 9,6) a přechází k tomu, co se ve svatyni vlastně dělo.

Je zajímavé, že si Pavel vybírá svícen, stůl (s chleby), zlatý kadidlový oltář a schránu (Ex 30,26-29). Všechno jsou to předměty (+ bronzový oltář), u kterých platilo, že pokud se jich něco dotklo, tak to bylo svaté (Ex 30,26-29). **Všechny tyto předměty poukazovaly na Krista.**

3 avšak za druhou oponou byl další stan (tomu se říkalo: „svatyně svatých.“) 4mající zlatý kadidlový oltář

Jak je možné, že je kadidlový oltář přiřazen ke svatyni svatých, když se nacházel před oponou ve svatyni (Ex 40,5)? Existuje na to několik vysvětlení

a) První vysvětlení je nejspíš - Pavel se prostě zmýlil. V Bibli najdeme nepřesnosti tohoto typu, které nemají valný dopad na zvěst evangelia. I když byl apoštol jistě vyučen v Mojžíšových knihách, může i zde platit pravidlo „i mistr tesař se utne.“ Je ale podivné, že by si to Pavel (který často používal písáře (viz např. Ř 16,22; Ko 4,18) po sobě nepřekontroloval a že by udělal tak banální chybu. Patrně za tím bude něco víc.

b) Někteří navrhuji, že se nejedná o kadidlový oltář, ale o zlatou kadidelnici, která byla přenášena do svatyně svatých. Dokonce některé (i české) překlady na tomto místě používají slovo „kadidelnice.“ Je pravdou, že v řeckém překladu SZ v septuagintě je toto slovo vztahováno i na kadidelnici (2. Par 26,19; Ez 8,11) a obecně řecké slovo použité v židům θυμιατήριον - lze vztáhnout na kadidlový oltář i kadidelnici. Na druhou stranu se v těchto několika verších řeší „hlavní“ předměty ve svatyni, tedy stůl, svícen, schrána (žid 9,1-4) a nezmišovat kadidlový oltář a zmínit kadidelnici nám zde jaksi logicky nesedí. Přesto zůstává i tato možnost otevřená.

c) V řečtině je napsáno, že druhý stan (žid 9,3) dosl. má zlatý oltář. V předchozím textu je napsáno, že ve svatyni byl svícen, stůl a chleby, zde je použito sloveso *mít*.

Je pravdou, že samotný popis pro výrobu předmětů ve svatyni se nachází v Ex 25, zatímco výzva k výrobě kadidlového oltáře je až o pět kapitol dál (Ex 30,1-8). Kadidlový oltář byl specifický v tom, že na jednu stranu se v něm pájilo každý den kadidlo (xx) v prvním oddělení svatyně, a na stranu druhou se v něm pájilo kadidlo ve výroční službě Dne smíření, kdy se pájilo kadidlo v druhém oddělení svatyně (Lv16,12). V tomto smyslu tedy můžeme teoreticky zařadit zlatý kadidlový oltář do inventáře druhého oddělení svatyně a vysvětlit tak to, proč je v žid 9,4 použito slovo „mít.“ A Pavel popisoval předměty ve svatyni ani ne proto, aby se čtenáři dozvěděli, kde se který předmět nacházel, ale proto, aby zdůraznil, co se ve svatyni děje (žid 9,6-7).

a schránu smlouvy ze všech stran obloženou zlatem, ve které byl zlatý džbán obsahující mannu, Áronovu vykvetlou hůl a desky smlouvy. 5 Nad schránou byli cherubíni slávy zastihující slitovnici. Ohledně těch věcí není teď potřeba jednotlivě mluvit.

Ve svatyni svatých se nacházela truhla smlouvy. Je zde zdůrazněno, že byla obložena zlatem - stejně tak jako kadidlový oltář a zlatý džbán (což není ve SZ výslovně zmíněno, tato informace pochází ze septuaginty), takže máme hned tři zlaté předměty (žid 9,4). Zlato je jedním z nejvzdrácnějších kovů na zemi a bylo potřeba, aby ve svatyni svatých bylo jen to nejlepší.

Truhla smlouvy je nejdůležitějším předmětem svatyně, hlavně pokud jde o víko - tzv. slitovnici. Jednou je v Bibli chrám dokonce označen slovy: „Dům pro slitovnici“ (1. Par 28,11). Nikdo se nesměl přiblížit *do svatyně za oponu před slitovnici, která je na truhle, aby nezemřel, neboť se ukazují v oblaku nad slitovnicí.* (Lv 16,2). Pouze jednou za rok se mohlo slitovnici něco dotknout, a sice krev obětního zvířete (Lv 16,14). V Římanům je napsáno: „*Jeho Bůh předem připravil jako slitovnici k tomu, aby skrze víru v Jeho krev ukázal Svou spravedlnost skrze prominutí trestů dříve spáchaných hříchů.*“ (Ř 3,25). Schrána smlouvy představuje Boží trůn a slitovnice představuje Krista - a těsné spojení mezi trůnem a Bohem, či mezi zákonem (truhla) a milosrdenstvím (slitovnice), je představeno spojením truhlice a jejího víka; jedno bez druhého nemůže být.

Na schráně byli dva cherubíny zastírající slitovnici. To připomíná satana, který byl původně zastírající cherub ochránce (Ez 28,14), byl tedy u Božího trůnu a měl ho obhajovat a chránit, místo toho se vzepřel proti Bohu. Tyto jistě zajímavé a hluboké myšlenky bychom mohli dopodrobna rozvinout, ale Pavel tento tok myšlenek přerušuje s tím, že to pro naše momentální studium není podstatné.

Když se bavíme o truhle smlouvy, většinou si představujeme, že tam byli pouze desky smlouvy. Podle 1. Král 8,9 skutečně byli v době stavby Šalomounova chrámu v truhle pouze desky smlouvy. Podle epištoly židům tam byla ještě vykvetlá hůl a desky smlouvy. Vychází se z textů Ex 16,32-34 a Nu 17,25, kde je napsáno, že tyto předměty byly „před svědectvím.“ Překladaelé sice přidávají slůvko „před [truhlou] svědectví“, ovšem těžko bychom si představovali to, jak při neustálém přenášení archy tyto předměty někdo stále umisťoval před archu. Spíš se zdá, že tyto předměty byly položeny „před [desky] svědectví“ (viz Ex 31,18; 32,15) a v době Šalomounově (1. Král 8,9) už tyto předměty byly ztraceny.

Ta podstatnější otázka zní, proč jsou zde zmiňovány právě tyto dva předměty. Manna představovala chléb z nebe a v novém zákoně vidíme naplnění tohoto předobrazu v Kristu (Jan 6,31-35). Áronova rozkvetlá hůl se dostala do archy jako připomínka toho, co se stalo v Mojžíšových dobách. Kórach a jeho stoupenci se postavili proti Mojžíšovi a řekli mu, že celé společenství Izraele je svaté a on ani Áron nemají právo se povyšovat (Nu 16,3). Tento příběh dál pokračuje v 16. kapitole a nakonec končí smrtí Kóracha a jeho stoupenců. Poté bylo přikázáno všem předákům rodů, aby dali každý svoji hůl a čí hůl rozvete, ten má právo přicházet do svatyně před Boha a vykonávat kněžskou službu. Vykvetly hole leviho a Árona (Nu 17,17-23). Zde vidíme, že bylo zpochybňováno pravé kněžství - člověk jako takový nemůže chodit před Boha, ale potřebuje Bohem vyvoleného prostředníka, totiž Krista. I tento předmět tedy souvisí s Kristem a navíc velmi úzce souvisí právě s Jeho kněžstvím, které je pro list židům klíčové.

Vidíme, že všechno ve svatyni svatých poukazovalo na Krista. V kontextu toho, co studujeme, je také podstatné, že se bavíme o deskách SMLOUVY a truhle SMLOUVY. Bible mluví buď o Boží truhle, truhle svědectví, deskách svědectví a jiných názvech, ale Pavel si záměrně vybírá takové názvy, které zdůrazňují smluvní podstatu těchto předmětů. Tím dokazuje výrok prvního verše této kapitoly (žid 9,1): První SMLOUVA měla svatostánek, kde byly desky SMLOUVY a truhla SMLOUVY.

6 Když je to však takto připraveno, do tohoto prvního svatostánku stále vstupují kněží, kteří vykonávají službu, 7 a do druhého oddělení vstupuje jen jednou ročně velekněz, a to ne bez krve, kterou obětuje za sebe a za hříchy lidu spáchané v nevědomosti. 8 Tím Duch svatý objasňuje, že ještě není zjevena cesta do svatyně, dokud stojí první svatostánek. 9 který je podobenstvím pro přítomný čas, ve kterém jsou obětovány dary a oběti, jež nemohou ve svědomí přivést k dokonalosti ty, kdo slouží ve svatyni, 10 ale týkají se jen jídel, nápojů a různého ponořování do vody a ustanovení ohledně těla – to bylo uloženo až do času nápravy.

(v. 8) Každé podobenství v Bibli vyjadřuje důležité pravdy, ale stále zůstává podobenstvím. Když přirovnáme Krista k beránkovi, určitě se shodneme na tom, že Kristus neměl kopýtka a zvířecí srst, ale jen tím vyjadřujeme určitou myšlenku - zde jeho pokoru. Krista totiž stejně tak můžeme přirovnat k silnému králi zvířat - Lv - a to zase vyjadřuje jinou myšlenku - jeho sílu (Zj 5,5-6). I podobenství vyplývající z pozemské svatyně mělo svoje limity a i když přinášelo důležité pravdy o spasení, přesto nebylo dokonalé. Dokonce by se dalo říci, že pravý plán spasení byl při porovnání s pozemskou svatyní jakoby v mlze - nezjevený, neodhalený... Osmý verš nám říká, že obětní systém svatyně byl zastřen (zamlčen, neodhalen, nezjeven zřetelně) až do příchodu Krista, tehdy byl odhalen a zjeven. V čem byl zamlžen?

1. (v 6-7). V první řadě tím, že kněží chodili den co den do svatyně a velekněží chodili do svatyně rok co rok (a každý rok při dni smíření tam šel vícekrát, asi 4x (viz Lv 16 kap.) a všichni vykonávali obřady smíření, narozdíl od Krista, který vešel do nebeské svatyně jednou, aby jednou provždy zajistil lidem věčné smíření a vykoupení (viz žid 9,12.25-26!). Tím se naplnilo staré proroctví (Zach 3,9) o tom, že přijde Mesiáš, který za jeden den udělá to, co kněží a velekněží nebyli schopni udělat za tisíc pět set let. Přístup do svatyně byl natrvalo otevřen.

2. (v.7) Knaží mohli do svatyně přicházet pouze s krví a to s krví zvířat, narozdíl od Krista, který nevešel s cizí (zvířecí) krví, ale vešel díky Své vlastní krvi (viz žid 9,12!)

3. (v. 7 srov. v. 9!) Kněží a velekněží obětovali nejenom za Boží lid, ale také sami za sebe. Jenže krev zvířat nemohla očistit svědomí kněží, kteří sloužili ve svatyni (žid 9,9!). Kristus ale neobětoval za Svoje hříchy, jedině, co obětoval, byly jeho prosby a modlitby (viz komentář k žid 5,1-7), sám byl totiž bez hříchu (žid 4,15).

Pozn. Zde by nás mohlo překvapit, že kněz obětuje za sebe a za hříchy spáchané v NEVĚDOMOSTI. Řecké slovo zde skutečně označuje nevědomost, nedobrovolná chyba. Bůh po nás jistě nebude chtít to, abychom dělali něco, o čem nevíme, nebo to nebylo v našich silách (Mal 1,14). Boží slovo se zajímavě staví k nevědomosti. Na jedné straně nevědomost může zmírnit Boží trest (Lk 12,48) anebo dokonce pohanského hříšníka obhájit (Ř 2,12-16), ale židé, kteří znali Boží vůli, Jeho zákon a byly jim svěřeny Boží slova, mají před Bohem zodpovědnost a povinnost se seznámit s Jeho vůlí a plnit ji. Žel stejně jako židé i my kolikrát této příležitosti nevyužijeme a tak na nás nevědomost neomlouvá. I za tyto „drobné“ hříchy, pokud to tak vůbec lze nazvat, byly přinášeny oběti. Chce se tím zkrátka říci, že oběti byli přinášeny nejen na vraždy, lži a cizoložství, ale i za ty hříchy s méně vážnými následky.

4. (v. 8) Tím Duch svatý ukazoval, že ještě není zjevena dosl. „cesta svatyně“ (ne cesta DO svatyně - předložku DO předali překladatelé do textu). Co to znamená? Cesta v Bibli vyjadřuje nejenom pozemskou cestu, po které lidi chodí, ale také to, JAK člověk po cestě životem chodí. „jakou cestou“ se také v češtině ptáme nejenom na pozemskou cestu, ale také na metodu, jak něco udělat (tak i v řečtině - srov. 1. Kor 12,31; Ř 3,17...). Existuje tedy *cesta svatyně* - způsob, JAK hříchy řeší nebeská svatyně. Pokud existuje cesta člověka (způsob, jak hřích řeší člověk), či jakákoliv jiná cesta (metoda), tak potom jsou neprosto nedostatečné.

Že před příchodem Krista a Jeho smrti na kříži nebyla cesta svatyně (= JAK řeší hřích svatyně) odhalená, zřetelná, viditelná, ale byla jakoby v mlze. Řecké slovo zde použité je φανερόω, a znamená spíš *udělat viditelné/evidentní/známé*, než pouze *odhalit*. Stejně slovo je v epištole židům použito jen zde a v žid 9,26, kde se píše o tom, že Kristovou smrtí byl *zjeven* Kristus.

5. (v 9.-10.) Obětní systém se týká pozemské (první) svatyně a pozemského vnějšího očišťování těla, zatímco Kristovo očištění se týká „svědomí“ (žid 9,9), tedy vnitřního přemýšlení člověka. Všechny tyto vnější obřady - jídla (míněny hlavně podíly masa, které kněží přijímali od obětujících), nápojů (míněna patrně hlavně litá/vylévaná oběť v podobě tekutiny, která se vylévala na obětní zvíře), ponořování do vody (neustále očišťování a koupelí u kněží a nečistých lidí) bylo symbolem a bylo to ustanoveno až do času nápravy.

Řecké slovo pro nápravu je διορθωσις a znamená jak nápravu (srov. Sk 24,2), tak také reformaci, opravu, uvedení do správného stavu. To poukazuje na nedokonalost a chybovost pozemského obětního systému a na dokonalost systému nebeského.

Vidíme, že vrše 6-10 ukazují na nedokonalost pozemské svatyně a dokonalost nebeské svatyně - a tento kontrast sílí ve verších 11-14:

11 *Avšak když přišel Kristus jako velekněz budoucího dobra (skrze větší a dokonalejší svatostánek, který nebyl udělán lidskýma rukama, tj. nebyl z tohoto stvoření),*

Pod veleknězem si obvykle představíme velekněze obětního systému. Kněží a velekněží však byli v obecné rovině prostředníky a garanty spojení člověka s Bohem - v tomto smyslu byli velekněžími svatyně. Podle žid 3,1 je však Kristus také veleknězem (zprostředkovatelem, garantem) našeho vyznání, a nyní je Kristus označen jako velekněz (zprostředkovatel, garant) budoucího dobra - časy nápravy (žid 9,10) nastaly v Ježíšově době, kdy přišlo dobro, které bylo ve SZ častokrát prorokováno.

Toto dobro bylo zajištěno jednak Kristem, a jednak zcela unikátním svatostánkem - a to svatostánkem v nebi. Tento svatostánek je větší (ne rozlohou, ale významem - v Bibli jsou „velicí“ označováni také lidé s vyšším postavením, než byl obyčejný člověk) a hlavně dokonalým - protože jen dokonalý svatostánek, vyroben dokonalým Bohem, může lidem zajistit dokonalost (žid 9,9); naopak nedokonalý svatostánek, vyrobený nedokonalým člověkem, tuto dokonalost zajistit nemůže.

Nastalo to v době, kdy „přišel Kristus“; v řečtině slovo přišel - παραγίνομαι - může znamenat také „objevit se [na scéně]“, „ukázat se“. Proto se Kristus objevil na scéně a vstoupil do svatyně (žid 9,12).

*12*nevstoupil skrze krev kozlů a telat, avšak skrze Svou vlastní krev vstoupil jednou provždy až do svatyně, aby našel věčné vykoupění. *13*Neboť pokud krev kozlů a býků a popel z jalovice pokropením posvěcuje to, co je poskvrněno k čistotě těla, *14*čím více krev Krista, který skrze věčného Ducha obětoval Bohu sám Sebe neposkvrněného, očistí vaše svědomí od mrtvých skutků k službě živému Bohu!

„Vstupenkou“ do svatyně byla krev (žid 9,7), protože bez krve není smíření a bez smíření svatyně nemá žádný význam. Kristova legitimace ke vstupu do svatyně také spočívala v krvi, ale v Jeho vlastní krvi. Takže do svatyně vkročil nejenom skrze dokonalejší svatostánek, ale také skrze svou vlastní krev, aby našel věčné vykoupění. Kristus ale vykoupění nepotřeboval pro Sebe, toto vykoupění zajistil lidem. (Nu 19,2-9).

V obětním systému byli dva hlavní z droje očišťování - krev a voda. Očistné obřady skrze vodu (pokropení, koupel) byli běžnou součástí při obřadech, kdy ze sebe nečistý člověk smýval svoji nečistotu. Měli reálný hygienický základ - díky častým obřadům omývání byla udržována hygiena, zdraví a čistota co se týče těla. A pak krev - krev oběti také přinášela očištění, ale spíše duchovního rázu. Při svatbě v Káně galilejské Ježíš proměnit vodu na očišťování (Jan 2,6) ve víno, symbol Svoji krve (Jan 2,7-10). Tím dal prakticky najevo, že jeho krev (víno) má očistný charakter stejně jako voda při obřadním očišťování a jen skrze Jeho moc může mít voda efekt.

Oba dva zdroje očišťování jsou zmíněny také v židům - krev (kozy a býků) a také popel z jalovice. Jednalo se o popel, který zbyl poté, co byla jalovice zabita a spálena na uhlí, který se pak smíchal s vodou, aby z ní byla voda k očišťování (Nu 19,1-9). Kněz, který manipuloval s obětí, i člověk, který ji spalil, se tímto obřadem znečistí a oba dva právě tuto vodu použijí k očištění svého těla. To je další připomínkou toho, že kněží potřebují ke svojí očištění Oběť v podobě Ježíše Krista.

Toto očištění se týkalo vnějšku, tedy těla, ale Kristova krev očišťuje naše svědomí (tedy vnitřní život člověka) od mrtvých skutků ke službě živému Bohu. Je zajímavé, že v našem svědomí jsou nějaké mrtvé skutky, obvykle totiž máme za to, že v naší mysli jsou „jenom“ myšlenky. Bible ale označuje i naši myšlenku za skutek (čin), který buď plodí smrt (mrtvé skutky), nebo nás přibližuje k životu, a to k životu služby v Bohu. Zkrátka a dobře máme v naší mysli a svědomí mrtvé skutky, nebo živého Boha, který nás těchto mrtvých skutků zbavil.

*15*A kvůli tomu je prostředníkem nové smlouvy, aby po Jeho smrti (která nastala pro vykoupění z přestupků spáchaných pod první smlouvou) přijali zaslíbení věčného dědictví ti, kteří jsou povoláni.

Období první smlouvy by se dalo počítat od doby, kdy Izraelský národ vyšel z Egyptské země a dostal nařízení ohledně svatostánku (žid 9,18-20) a toto období trvalo až do „času nápravy“ (žid 9,10), tedy až do příchodu Ježíše Krista. Lidé v tomto období hřešili a přinášeli zvířecí obětní dary v pozemské svatyni. V tomto období bylo spasení stejně jako tomu bylo vždycky (i dnes) skrze novou smlouvu - tedy skrze Krev Ježíše Krista.

Vidíme, že nová smlouva měla platnost ještě dáno před Ježíšovou smrtí na kříži, ovšem Kristovou smrtí se přeci jen něco změnilo. Co se změnilo? Na to odpovídají následující verše:

*16*Neboť kde je závěť, tam je nutné prokázat smrt toho, kdo jí smluvil. *17*Neboť závěť je pevně platná až po smrti; a tak není platná, když žije ten, kdo jí smluvil.

Představme si novou smlouvu jako závěť. V závěti je uvedeno, že po smrti určité osoby zdědí určené osoby jeho majetek jako dědictví. V tomto smyslu byla ustanovena nová smlouva - po smrti Ježíše Krista obdrží dědictví ti, kteří jsou Jím povoláni (žid 9,15). Závěť je závazná ještě před smrtí, ale je to spíše příslibem do budoucna - a v budoucnu bude pevně platná, až zemře ten, kdo jí sepsal. Tak je to i s novou smlouvou - před smrtí Krista bylo zaslíbení o spasení závazné, ale bylo jakoby „na dluh“; avšak, po smrti Krista, tedy když se prokázala Jeho smrt za naše hříchy, nabýváme dědictví.

Stejně jako můžeme novou smlouvu přirovnat k závěti, ve které je předmětem smlouvy smrt Ježíše Krista, tak i první (starou) smlouvu můžeme přirovnat k závěti. I tam je krev důkazem toho, že někdo zemřel a bude se dědit:

18Proto ani ta první smlouva nebyla uvedena v planost bez krve. 19Neboť když Mojžíš řekl celému lidu přikázání podle zákona, vzal krev telat a kozlů s vodou, šarlatovou vlnou a yzop a pokropil samotnou knihu zákona i celý lid se slovy: 20,Toto je krev smlouvy, kterou vám přikázal Bůh. 21Stejným způsobem také pokropil svatostánek a všechny předměty služby. 22A téměř všechno se podle zákona očišťuje v krvi; a bez prolití krve není odpuštění.

Pavel odkazuje na příběh z Exodu. Bůh se zeptal pod Sínajem Izraelského národa, zda chtějí poslouchat Jeho nařízení a mít s Ním smlouvu (Ex 20,19,1-8). Pak bylo vyhlášeno desatero a poté byly Izraelskému lidu představeny první přikázání rozšiřující desatero (Ex 20-23; možná bychom to mohli nazvat „ústavou židovského národa“). Jednalo se o jakýsi nástřel a představu toho, jaké zákony jim dá Bůh. Pokud s nimi budou souhlasit, Bůh jim dá další přikázání podobného typu a uzavře s nimi smlouvu, pokud ne, smlouva uzavřena nebude.

Lid si poslechl tato nařízení a opět jednohlasně souhlasil s touto smlouvou (Ex 24,3) a tak Mojžíš vzal krev zvířat a pokropil knihu zákona, lid, svatostánek a předměty v něm se slovy, že toto je smlouva mezi Bohem a Izraelským národem. Vidíme, že zákon, lid, svatyně (s jejími) předměty byly navázány na smlouvu, v tomto případě na první smlouvu.

Krev měla podle Bible očišťující charakter (Lv 8,15; 14.17.28.52). Očištění potřebovali:

a) Kniha zákona - je zajímavé, že kniha zákona, kterou sepsal Mojžíš tak, jak mu to nadiktoval Bůh, potřebovala být očištěna pokropením krví. Nesmíme však zapomínat, že v knize zákona byl dopodrobna zapsán obětní systém vázaný na pozemskou svatyni. Navíc v ní byly nařízení, které Boží lid velmi často porušoval. Proto není až tak překvapivé, že i tato kniha vyžadovala očišťující krev - v tomto případě krev zvířat, jež byla předobrazem Kristovy krve, která byla prolita taktéž kvůli porušování Božího zákona.

b) Celý lid. Je tam důraz na to, že nejenom kněží, Mojžíš, nebo jenom někteří, ale celý Boží lid byl pokropen. Když si představíme, že Izraelského národa bylo přes milion, muselo to očištění trvat opravdu dlouho, aby se na každého dostalo. Ale všichni zhřešili a všichni potřebují očišťující krev - jak těla (žid 9,13), tak i duše.

c) Svatostánek a předměty v něm - i svatostánek a věci v něm musely být očišťovány skrze krev (žid 9,8-10), protože byly nedokonalé a kumulovala s v něm vina za hříchy Izraele (Lv 16,16).

To všechno bylo ale jen předobrazem nebeského očišťování:

23Bylo tedy nutné, aby obrazy těch věcí, které jsou v nebesích, byly takto očišťovány. Avšak samotné nebeské věci jsou očišťovány lepšími oběťmi, než jsou tyto.

Krev zvířat „stačila“ na očištění pozemské svatyně, ale k očištění nebeských věcí bylo zapotřebí lepší oběti a lepší krve. Je to dost překvapivý výrok, protože se dovídáme o tom, že v nebi bylo něco znečištěného, co potřebovalo očistit. Nebe je v pohádkách představováno jako naprosto čisté a bílé místo a možná že tato představa je blízká i nám, ale zde se dovídáme, že v nebi bylo něco, co bylo potřeba očistit. Konflikt hříchu nebyl jen záležitostí země, ale i záležitostí nebe.

Co nebo kdo v nebi potřeboval očištění? Nebe je se zemí tak těsně spojeno, že se hříchy lidí ve skutečnosti neřeší v kontextu spasení na zemi, ale v nebi - a pokud jsou ve svatyni řešeny hříchy, tak je svatyně nečišťována. Možná, je to to jinak - v pozemském svatostánku byli věci očišťovány nejenom tím, že byli znečišťováni lidmi, ale také ještě předtím, než byli uvedeni do úřadu - a to se týká nejenom lidí, ale i předmětů ve svatyni (žid 9,21). Takže očištění nebeských věcí může prostě jen znamenat to, že byly tímto aktem zpřístupněny (uvedeny do úřadu) hříšníkům.

24*Neboť Kristus nevstoupil do svatyně (jež byla udělána lidskýma rukama a je kopií té pravé svatyně), ale vstoupil do samotného nebe, aby se nyní za nás ukázal před Boží tváří.*

Někteří lidé citují žid 9,24 a říkají, že v nebi neexistuje svatyně, protože celé nebe je jednou velkou svatyní. To je ale v kontextu epištoly židům zcela chybný závěr, protože se v ní dočítáme na několika místech o existenci svatyně v nebi (žid 9,11; 8,2.5). Dokonce je tato svatyně nazvána jako *pravá svatyně* - řecké slovo zde použité znamená *pravý, opravdový, pravdivý, skutečný*. Ve 24. verši jsme pouze upozorňováni na to, že Ježíš vstoupil do svatyně v nebi.

V Bibli je na mnoha místech napsáno, že Kristus za nás zemřel, tedy namísto nás. Proto v Bibli čteme o tom, že Kristus se za nás přimlouvá (Ř 8,34) - člověk sám nemůže přijít před Boží tvář, ale potřebuje přímlovce, který jde před Boží tvář namísto něj. A díky Jeho přimlouvám se pak i my můžeme jednou v nebi dostat do Boží přítomnosti.

To vše již bylo symbolicky odhaleno v pozemské svatyni. Velekněz se jednou za rok ukazoval před Boží slávou, která se vznášela nad slitovnicí a byla přímým důkazem Boží přítomnosti - tam nemohl člověk, kromě velekněze.

Ježíš se mohl na této zemi pohybovat pouze v první části svatyně, na nádvoří, ale v nebi mohl jít do svatyně svatých a tam až před Boží přítomnost.

25*Nepřišel proto, aby častokrát obětoval sám Sebe - jako velekněz, který vstupuje každý rok do svatyně s cizí krví - 26jinak by musel od založení světa Sám častokrát trpět. Nyní je však zjeven jednou při dovršení věků, aby zrušil hříchy skrze Svou oběť.*

Ježíš obětoval sám sebe pouze jednou, zatímco ve svatyni se obětovalo každý den a každý rok - to je jedna z několika věcí, ve kterých můžeme vidět nedostatečnost předobrazu (další příklady nedostatečnosti předobrazu jsme již probrali - např. to, že kněz ve svatyni obětuje sám za sebe, což u bezhříšného Krista nebylo potřeba (viz komentář k žid 9,7-8). Kristova krev byla zkrátka daleko efektivnější, než krev zvířat - měla tu moc očistit nebeské věci a navíc stačilo, aby byla prolita pouze jednou a tím se vše vyřešilo.

Má se na mysli jen výroční služba? Kontext by to naznačoval (viz studium žid 9,24). Když se ale píše o výroční službě, je použita fráze ἅπαξ ἐνιαυτός (dosl. jednu [do] toho roka) v žid 9,7, zatímco zde je použita fráze κατά ἐνιαυτός - (dosl. podle [celého] roku), která se používá v epištole židům zde - žid 9,25; 10,1; 10,3 (a žid 10,1-3 je spíše obecnějšího charakteru).

Tím se něco důležitého zjevilo. Řecké slovo zde použité je φανερώω, a znamená spíš *udělat viditelné/evidentní/známé*, než pouze *odhalit*. Stejně sloto je v epištole židům použito jen zde a v žid 9,8, kde je napsáno, že cesta svatyně nebyla do příchodu Krista odhalena (nebyla zřetelná) - ale Kristus svou pozemskou smrtí udělal zřetelnou, viditelnou a známkou „cestu svatyně“ - tedy to, jak hřích vyřešit skrze nebeskou svatyni (viz komentář k žid 9,8).

27*A jako je uloženo lidem jednou zemřít a potom bude soud, 28tak i Kristus byl jednou obětován, aby vynesl hříchy mnoha lidí. Podruhé se bez hříchu ukáže ke spasení těm, kteří Ho dychtivě očekávají*

Stejně jako platí zákon, že člověk umírá pouze „jednou za život“, tak i Kristus zemřel pouze jednou. Lidé ale neumírají jen tak pro nic za nic, ale proto, že je jim to tak Bohem *uloženo*. Není to souhra přirozených příčin a daný fakt, je to důsledek hříchu - hřích způsobil, že zákony přírody způsobují lidem smrt. Stejně i Kristova smrt nebyla jen přirozenou souhrou událostí, ale bylo to všechno naplánováno a uloženo Bohem. Rozdíl mezi člověkem a Kristem je akorát ten, že člověku je uloženo zemřít, zatímco Kristu bylo uloženo *obětovat se* - tedy *zemřít dobrovolně* (za hříchy lidstva).

A po smrti bude soud - z pohledu hříšníka bude soud následovat prakticky ihned. Na rozdíl od člověka ale u Krista neproběhl soud - on zemřel a pak - prakticky hned - vynesl hříchy mnoha lidí. Co to znamená, že naše hříchy vynesl?

Řecké slovo zde použito (ἀναφέρω) může znamenat *vynést nahoru* (Mt 17,1; Mk 9,2; Lk 24,51). Snad i proto apoštol Petr píše o tom, že Kristus vynesl naše hříchy na dřevo kříže - Ježíš s námahou a bolestí vystupoval na kopec Golgoty a doléhaly na něj naše hříchy. Je zajímavé, že v epištole židům toto slovo použito ve smyslu přinést (oběť) - žid 7,27(2x); 13,15 (tak i v Jak 2,21), což je v kontextu 28. verše zajímavá slovní hříčka.

Potom by se dal řecký text přečíst takto: „tak i Kristus byl jednou obětován, aby přinesl (jako oběť) hříchy mnoha lidí.“ Na první pohled to nedává smysl, na druhou stranu by to mohlo znamenat to, na co odkazovala zápalná oběť - hříchy byly přeneseny z člověka na zvíře a to zvíře bylo obětováno a spáleno na uhel - obětní zvíře i s hříchy člověka byly prakticky zničeny.

Poprvé se Ježíš ukázal na naší zemi jako člověk bolesti, který se ponížil v zájmu člověka, aby mu přinesl spasení. Podruhé se na zemi Ježíš ukáže také z toho důvodu, aby dal spasení člověku - tentokrát, aby tuto spásu uskutečnil. Zatímco v prvním příchodu na něj dolehly naše hříchy a On právě kvůli tomu přišel, podruhé už přijde bez (záležitosti) hříchu - nebude už možnost další záchrany skrze oběť hříchu.

1Protože má zákon pouze stín přicházejícího dobra a nemá samotný obraz těch skutečností

V předchozí kapitole jsme rozebírali hlavně svatyni, kněze a oběti. Nyní se podíváme na to, jak s tím vším souvisí zákon. To jsme již do jisté míry probírali v sedmé kapitole (žid 7,11.12.16.19.28), ovšem brali jsme to z pohledu kněžství - probírali jsme to, že Kristus nebyl povolán podle zákona o pozemských kněžích, ale podle řádu Melchisedechova.

V zákoně je pouze stín (myšleno ve vztahu ke svatyni (srov. žid 5,8!) budoucího dobra, jehož veleknězem tohoto dobra je Kristus (žid 9,11). Je zde napsáno, že zákon také nemá samotný obraz těch (nebeských - podle kontextu) skutečností, což moc nedává smysl, protože bychom spíše řekli, že zákon právě MÁ obraz nebeských skutečností. Jak to vysvětlit?

Je zde použito řecké slovo εἰκών, které skutečně znamená *obraz* (tedy něco, co jako zrcadlo odráží realitu, co je vyvozeno u rčitého původního archetypu (srov. Ř 1,23; 8,29; 1. Kor 11,7...)). Některé překlady používají přesný opak a překládají to jako: skutečná podstata, podstata skutečností, apod. Dávalo by to v kontextu jistě logiku - je zde kontrast mezi tím, že zákon „má stín“ a „nemá skutečnost“, ovšem obávám se, že nás k tomuto chápání řecké slovo nepustí. Kontext hodně napoví, ale nemůže měnit význam slova do úplného protikladu.

Spíše bychom to mohli přeložit takto:

„Protože zákon má stín přicházejícího dobra (nemá [ani] samotný obraz těch skutečností), nemůže učinit dokonalé...“ Tím by dával pisatel najevo, že v zákoně je pouhý stín, obrys toho, jak je to ve skutečnosti v nebi, a tento stín nemůže být nazván ani obrazem skutečnosti. Je to podobné, jako by někdo vytesal sochu podle živého člověka. Když bychom srovnali stín člověka a jeho sochu, jistě bychom měli lepší představu o živém člověku ze sochy, než z pouhého stínu.

nemůže každý rok stejnými oběťmi (jež jsou neustále obětovány) učinit dokonalé ty, kteří s nimi přistupují.

2Copak by nepřestali být přinášeny oběti, kdyby ti, kteří slouží ve svatyni, již neměli žádné svědomí hříchu, když jsou jednou očištěni? 3Ale v těch obětech je každým rokem připomínka hříchů, 4neboť je nemožné, aby krev býků a kozlů odstraňovala hříchy.

Z tohoto důvodu (žid 10,1) nemůže zákon poskytnout dokonalost - a to ani těm, kteří přistupují s oběťmi zvířaty (ať už se jedná o kněze, nebo obětujícího). Epištola židům vykresluje již od začátku kontrast mezi dokonalým Kristem (žid 2,10; 5,9) a nedokonalým zákonem (žid 7,19) - zákon totiž ustanovuje za kněze nedokonalé lidi, ale Kristovo kněžství je dokonalé (žid 7,28).

Když obětující přistupoval s obětí, položil ruku na hlavu zvířete (Lv 1,4; 3,2) a vyznával při tom svoje hříchy (což vyplývá z Lv 16,21). Naopak když se člověk dotkl zvířete (třeba při jevení z obětí), tak získával svatost (Lv 6,11). Bylo tedy normální, že si židé mysleli, že obětní zvíře očišťuje od hříchu a přináší svatost, tedy že díky nim mohou dosahovat dokonalosti. To ale nebyla pravda, protože to všechno bylo jen stínem skutečných věcí (žid 10,1).

Dalším argumentem pro nedostatečnost zvířecích obětí je to, že kněží, kteří obětují, mají i po přinesení oběti stále vědomí toho, že jsou hříšní a hřích na nich ulpívá. Kdyby neměli po přinesení oběti vědomí hříchu, jistě by přestali obětovat - nebylo by to potřeba. Oběť je zkrátka potřeba jen tam, kde je hřích; a zvířecí oběti jsou stále obětovány proto, že kněží i obětující si mají stále připomínat svoje hříchy.

Ve druhém verši je napsáno, že i kněží mají - ne vědomí, ale - svědomí hříchu. Vědomí hříchu má každý člověk, co se obrátil k Bohu - i ten, který nevěří ve spásonosnou moc zvířecích obětí, ale věří ve spásu skrze Ježíše Krista. Ale jde zde o svědomí - a člověk, který má „špatné svědomí“ si uvědomuje, že udělal něco špatného, ale není to vyřešené, resp. odpuštěné. Žije stále s vědomím neodpuštěné viny.

5 Proto když vstupuje do světa, říká: ‚Obětní dary a jiné oběti jsi nechtěl, avšak připravil jsi Mi tělo; 6 celopaly a oběti za hříchy sis neoblíbil.‘ 7 Tehdy jsem řekl: ‚Hle: Jsem tu - jak je o Mě napsáno ve svitku knihy - abych konal, Bože, Tvou vůli.‘

Výše zmíněné závěry (žid 10,1-5) se Pavel nyní snaží podpořit skrze citaci SZ (proto je zde slovo „proto“). Tuto citaci uvádí zajímavým způsobem; říká, že když Ježíš přichází do světa (má se na mysli patrně moment před Jeho inkarnací, tedy těsně předtím, než se stane plodem v životě Marie), řekne jednu větu, která je zaznamenána v žalmu. Možná je to ale jen vyjádření toho, že tato věta vhodně uvozuje to, za jakým účelem a s jakým vědomím Kristus přichází do světa předtím, než se tak stalo.

Cituje zde Ž 40,7. Je to problematická citace, protože:

a) Je obtížné vztáhnout celý žalm na Krista (tedy že by se mělo jednat o prorocký žalm o Mesiáši), protože to z kontextu vůbec nevyplývá.

ODPOVĚĎ: Již výše jsme studovali, že i když některé žalmy nejsou vyloženě mesiánské, Pavel se na ně odvolává a při bližším zkoumání zjistíme, že Mesiánské jsou. Čtyřicátý žalm mesiánský bezesporu je, už jen vzhledem k tomu, že Pavel ho jako inspirovaný autor cituje a toto postavení mu dává. Navíc píše židům, kteří jsou znalci SZ a jistě by nepoužil text, který by byl mezi židy sporný. A pokud by jej použil, patrně by to musel vysvětlit.

Pokud by tento žalm nebyl o Mesiáši, o kom by byl? Jedině snad o Davidovi, ale o něm není ve svitku knihy napsáno prorocství, když „někam“ přicházel (Ž 40,8). Také u něj neplatí, že co se týče jeho osoby, tak Bůh nežádal žádnou obět za hřích (Ž 40,7); i když zde se možná odkazuje na to, že Bůh nežádá oběti v případě, že člověk má zkažené srdce a jeho motivace k přinášení obětí je sobecká (viz např. Oz 6,6; 1. Sam 15,22...) - ovšem i v tomto principu byl Kristus příkladný a tento princip tak často ve Svém životě prosazoval vůči farizeům a jiným zákoníkům.

b) V Ž 40,13 je napsáno o tom, že pisatel (který o sobě píše) má viny, co Kristus neměl.

ODPOVĚĎ: V hebrejtině je použito hebrejské slovo *avon*, které znamená: *vina, provinění*, ale také *neštěstí* jako takové (viz Ž 31,10; 1. Sam 28,10). Původní myšlenka je *odvrácení se od správné cesty*, což se stává když člověk zhřeší, ale také když události nesměřují tak, jak by měly - tedy stane se nějaké neštěstí. Navíc tento verš (Ž 40,13) používá paralelismus, který tento výklad výrazně podporuje.

c) V hebrejském textu je napsáno: ‚Obětní hod ani přídavnou obět jsi nechtěl, ale prorazil jsi mi uši.‘ (Ž 40,7), co nekoresponduje s tím, jak to cituje Pavel: ‚*Obětní dary a jiné oběti jsi nechtěl, avšak připravil jsi Mi tělo...*‘ slova „připravil jsi mi tělo“ jsou tedy nahrazena „prorazil jsi mi uši.“ Pavel používá řecký překlad SZ (septuagintu), kde jsou tato slova přeložena právě takto.

Není jasné, proč překladatelé septuaginty přeložili tuto větu právě takto a udělali zde takovou výraznou odbočku. Někdy tito překladatelé dali hebrejským slovům určitý výklad (spíše, než překlad), ovšem mělo to téměř vždy svoje opodstatnění.

Hebrejský text je v tomto smyslu jasný - prorazit uši (dosl. vykopat) - znamená udělat průchod do uší, tedy zpřístupnit je Božímu hlasu a tím pádem poslušnosti (Ž 40,7.9; srov. Oz 6,6; 1. Sam 15,22), na což odkazuje také Iz 1,5. Tento obraz naprosté poslušnosti vůči jedné autoritě (zde Boha) vidíme v obecnější rovině v případech, kdy otrok chce zůstat navždy v domě svého pána (Ex 21,6; Dt 15,17).

Jak jsem již psal: smysl a význam překladu řeckého textu zas tak jasný není. Tak jako tak Pavel tento text předjímá a do jisté míry by tím mohl říkat, že ucho „předpokládá“ tělo, jak to dokazuje i řecký překlad SZ, a že v kontrastu se zvířecími těly (oběťmi) je zde lidské tělo (oběť na kříži), které měl k dispozici Kristus, když měl přijít na zem. Tak jako tak Pavel neargumentuje na základě této větičky o těle, smysl argumentace leží mimo tento sporný bod.

V sedmém verši je napsáno, že Kristus přišel na zem mimo jiné také proto, že to o Něm bylo předpovězeno ve svitku. O jaký svitek nebo svitky se jedná, není přesně známo - ale od knich Mojžíšových až po proroky se o Kristu psalo ve SZ velmi často.

8 Když napřed říká: *„Obětní dary, oběti, celopaly a oběti za hříchy jsi nechtěl, ani jsi v nich nenašel zalíbení.“ - tedy ty, které se obětují podle zákona - 9* potom řekne: *„Hle, jsem tu, abych konal, Bože, Tvou vůli.“ - to první ruší, aby ustanovil to druhé.*

Zde se píše o tom, že obětní dary a Kristova oběť jsou v určitém smyslu navzájem v rozporu - před Bohem totiž v konečném důsledku zvířecí oběti neobstojí, zatímco oběť Krista ano. Pro židy však není třeba se tím nějak znepokojovat - Kristus to nevykonal svévolně, „nerozbil“ zvířecí obětní systém nedopatřením nebo nelegální anulací, ale všechno se děje proto, že konal Boží vůli (žid 10,9)!

A jedná se skutečně o celý obětní systém, o všechny druhy obětí. V osmém verši shrnuje to, co již napsal v žid 10,5-6 - tedy že před Bohem neobstojí všechny druhy obětí, které jsou zaznamenány v zákoně - opět se zde zdůrazňuje nedostatečnost zákona o tělesném kněžství a zvířecích obětech (viz studium žid 10,1 - druhá část).

10 *V té vůli jsme posvěceni skrze oběť Ježíšova těla jednou provždy.*

Kristus se ze Svojí vůle obětoval (viz poznámky k žid 10,8-8) a z Boží vůle zrušil obětní zvířecí systém, aby ustanovil nebeský obětní systém. Díky této vůli, která Ho dovedla až na kříž, kde obětoval Svoje tělo (žid 10,5), jsme získali posvěcení.

Podle Ř 5,19 jsme získali díky poslušnosti Krista (vůči Boží vůli) ospravedlnění k životu. Navíc celý NZ na mnoha místech zdůrazňuje, že Kristova oběť má nejen spásanosnou moc, ale také dává člověku sílu v posvěcení - tedy v životě ve svatosti; např.:

„Zjevila se totiž Boží milost, která přináší záchranu všem lidem a vychovává nás, abychom se odřekli bezbožnosti a světských žádostí a rozvážně, spravedlivě a zbožně žili v tomto věku...“ (Tit 2,11-12)

„Kéž se mi nestane, abych se chlubil, leda křížem našeho Pána Ježíše Krista, skrze nějž je pro mne svět ukřižován a já pro svět.“ (Gal 6,14)

Ospravedlnění, které je nutným předpokladem k odpuštění hříchů (žid 9,28) a dokonalosti (žid 10,14), byla Kristovou smrtí poskytnuta každému člověku *jednou provždy*. Kněží stále obětovali a když byla přinesena oběť, byli *jednou* očištěni, ale nestačilo to (žid 10,2) - Kristus však očistil nejen kněze, ale i obětujícího *jednou* provždy.

11 *Každý kněz stojí a každý den slouží ve svatyni a obětuje častokrát ty samé oběti, které nikdy nemohou odstranit hříchy.*

Kněží byli losováni k tomu, aby den co den obětovali v chrámu (Lk 1,8-90). Při těchto obětech stáli, což je v Bibli synonymem k tomu, když člověk aktivně něco dělá a vyvíjí úsilí (často se v Bibli objevuje fráze: „povstal a...“ [šel něco aktivně dělat]). Přestože se každý den kněží denodenně (při ranních, večerních a dalších obětech) snažili, jejich oběti nemohly nikdy odstranit hříchy.

V kontrastu s tím stojí Ježíšova oběť:

12 *Když Tento Ježíš přinesl jedinou oběť za hříchy, navěky usedl po Boží pravici a nadále čeká, 13* *až budou položeni Jeho nepřátelé jako rohož pod Jeho nohy.*

Zatímco kněží obětují každý den stále ty stejné oběti, Ježíš obětoval Sebe a to pouze jednou. Zatímco kněží každý den *povstávají* a snaží se obětním systémem odstranit hříchy, tak Ježíš obětoval sám sebe a *usedl* po Boží pravici a čeká.

A čeká do té doby, dokud nebude zahlazena smrt a on celé království odevzdá Otcí (viz 1. Kor 15,25-28). Tato narážka je převzata z Ž 110,1, kterou Pavel již citoval v první kapitole (žid 1,13). Toto podřízení nastane, až budou nespravedliví rozdrceni pod Jeho autoritou, a spravedliví budou s radostí a ochotou viditelně podřízeni svému Pánu, kterému již byli podřízeni před Jeho příchodem na zem. Zde je ale důraz na podřízení nepřátel - v tomto smyslu senaráží na starověký zvyk položit svoje nohy na šíji podrobených králů jako symbol svrchované nadvlády (Joz 10,24; Iz 26,5-6).

Nepředstavujme si však Krista jako toho, který sedí na trůně a nedělá nic jiného, než že čeká na tento kamžik. I v našich životech jsou chvíle, kdy neděláme nic jiného, než že čekáme (například v čekárně u zubaře), ale jsou období, kdy čekáme a přitom plníme svoje každodenní povinnosti (např. čekáme na vyřízení občanského průkazu, apod.). Zde se spíše chce říct, že Kristus se posadil po Boží pravici - udělal toto gesto - čímž vyjádřil, že nastala doba (fáze jehokrálování), kdy očekává podřízení nepřátel. Přitom však aktivně jedná ve prospěch svojí církve (viz např. Zj 1,12-20). Navíc to udělal navěky - to znamená, že účinky tohoto gesta stále trvají a nelze to již vzít zpět.

Následující verše se zabývají otázkou posvěcení:

14 Neboť jedinou obětí učinil dokonalé navěky ty, kteří jsou posvěcováni. 15 Vždyť nám o tom svědčí i Duch Svátý. Neboť po slovech: 16 ‚Toto je smlouva, kterou s nimi smluvím po těch dnech, říká Pán: ‚Moje zákony dám do jejich mysli a napíši jim je do jejich přemýšlení,‘ 17 dodává: ‚A jejich hříchy a na jejich protizákonnosti už jistě nevzpomenou.‘ 18 Vždyť kde je odpuštění jejich hříchů, tam již není oběť za hřích.

Otázkou posvěcení jsme již probírali. Bylo stanoveno, že Ten posvěcující i ti posvěcení jsou z Jednoho (žid 2,11), a že z vůle Boží má být člověk posvěcen. Zde vidíme, že posvěcující moc má dva rozměry: svatý život v Bohu a odpuštění hříchů - to vše ale bere zdroj z oběti.

Pavel se vrací do 9. kapitoly, kde psal o požehnáních nové smlouvy. Mezi tato požehnání patří i dva body, které nyní znovu vypsál s tím, že toto slovo je (stejně jako i jiné části SZ) inspirováno Duchem svatým - totiž že Bůh dá zákony do lidských srdcí (tedy poslušnost a svatý život) a pak také bod o tom, že člověku jsou odpuštěny hříchy. Jedno bez druhého nemůže být a jedn druhé nenahrazuje, ale doplňuje. Také vidíme, že pouze ten, kdo je posvěcován, může být dokonalý (žid 10,14).

Neznamená to však, že by tato jediná oběť způsobila, že křesťané již žijí bez hříchu. Na jedné straně je v jejich srdci Boží zákon a jsou jim odpuštěny hříchy, na straně druhé se stále potýkají s hříchem a nemohou říct, že by po přijetí Kristovy oběti již přestali úplně hřešit - jsou neúplní, nedokonalí. Ale ke vstupu do nebeského království potřebují čistotu, odpuštění a dokonalost - tedy dokonalost, a tuto dokonalost jim může poskytnout jediné Kristova oběť.

Tato dokonalost je založena na Kristově oběti; zvířecí oběti již nemají pro odpuštění hříchů a posvěcující Boží moc žádný smysl (žid 10,18).

19 Bratři a sestry, když tedy máme smělou důvěru vstoupit do svatyně v Ježíšově krvi 20 (díky které nám uvedl v planost novou a živou cestu skrze oponu, tj. Svě tělo) 21 a když máme tak velikého kněze nad Božím domem, 22 přistupujme s opravdovou myslí v plné jistotě víry, v myslích očištění pokropením od zlého svědomí a s tělem vykoupaným v čisté vodě.

Křesťané jsou zde vyzýváni, že mají vstoupit do svatyně. V řečtině se používá slov, které může znamenat „svatyně“ (a většinou se tak také překládá, protože v židům je toto slovo překládáno všude takto), ale může se také jednat o „svatá místa“, což by mohlo odkazovat na nebe (srov. žid 9,24) - potom by to znamenalo, že křesťané mají vstupovat za Ježíšem do svatých míst v nebi.

Do svatyně mohl vstoupit pouze kněz a velekněz, obětující vždy zůstal pouze na nádvoří, nebo před svatyní. Hříšníkům bylo zapovězeno vstoupit nebo následovat kněze do svatyně. Stejně tak je i křesťanům zapovězeno vstoupit na svatá místa v nebi.

Kristovou smrtí se však něco změnilo. Díky Jeho krvi a Jeho tělu to možné je - toto tělo, které Bůh připravil Synu (žid 10,5) a díky kterému jsme my, křesťané, posvěceni (žid 10,10), nám dává přístup do nebe. Někteří toto místo spojují s roztržením opony při Kristově smrti (Mt 27,51). Otázka zní, zda bychom toto místo opravdu mohli spojovat právě s touto událostí. Tento výklad je problematický, protože Kristovo tělo nebylo roztrženo. Jan dokonce svědčí o tom, že jeho nohy nebyly zpřeráženy (Jan 19,32-33), což se obvykle odsouzeným dělalo. V duchovním smyslu sice bylo Ježíšovo tělo rozlámáno jako chléb, ale prakticky se nejednalo o žádné roztržení či rozlámání. Pokud už bychom toto místo v židům měli dát do souvislosti s evangelijní zvěstí, patrně bychom mohli spíš zvolit text v Mt 1,10: „*A hned, jak vystoupil z vody, uviděl roztržená nebesa a Ducha jako holubici sestupujícího do Něj.*“ (Mk 1,10). Neuviděl „otevřená“ nebesa (jak uvádějí některé překlady), ale „roztržená“ nebesa, což vyjadřuje řecký text. Bůh připravil Svému Synu tělo a při příchodu na zem se roztrhla nebesa - byl otevřen přístup do nebe.

To ale neznamená, že by předtím lidé neměli do nebe přístup. Slovo „nová“ je z řeckého πρόσφατος a znamená dosl. čerstvý (od významu „čerstvě zabít“), svěží, nový. Nejedná se tedy o něco úplně nového, co by předtím nikdy neexistovalo. Ale spíše o něco obnoveného, svěžího, co v minulosti nebylo tak „čerstvé“, jako je tomu při ukřižování Ježíše Krista. Tato cesta je také živá. Už jsme mluvili o tom, co to znamená, že Boží slovo je živé (viz komentář k žid 4,12). Živý je opak mrtvého - je to něco aktivního, co se aktivně projevuje v okolí a co je aktuální (např. „živá naděje“ v 1. Pt 1,3, nebo „živé...slovo“ v 1. Pt 1,23). Některé věci již nejsou aktuální, aktivní, zastaralé, mrtvé - ne tak je tomu s cestou, kterou nám otevřel Kristus do nebe - ta je „čerstvá“ a „živá.“

Protože máme otevřenou tuto novou a živou cestu a správcem Božího lidu není Mojžíš (srov. žid 3,1-6), ani velekněz Áron (žid 7,11), ale samotný Kristus, můžeme přijít až do svatyně. Jak?

a) S opravdovou myslí - v řečtině dosl. pravdivou (důvěryhodým, opravdovým) srdcem. Tedy tak, jak to Bůh vždycky chtěl, ať už v NZ či ve SZ. Kristovým vyučováním a Jeho smrtí se však zvláštním způsobem odkryl a zdůraznil tento fakt - Bůh chce, abychom přišli k Bohu ne v tisících obětech, ale s opravdovou myslí (srov. žid 10,8-9)

b) V plné jistotě víry - je ze řecké slovo, které již bylo použito v žid 6,11, kde jsme se bavili o tom, že je potřeba studovat Boží slovo do hloubky, abychom neměli lenivé uši, ale naopak získali plnou jistotu víry. Při tomto hlubokém studiu Písma narazíme také na Kristovu kněžskou oběť. Řecké slovo přeložené jako *plná jistota* je κρείσσων a dalo by se dosl. přeložit jako „přinést-do plnosti/naplnění“ - označuje něco, čím si je člověk naprosto jistý.

c) V myslích očištění od zlého svědomí, což je možné pouze díky Kristově krvi, ne krvi zvířat (žid 9,9 srov. 9,14; 10,2). Ve SZ bylo dvojí očišťování pokropením:

1. VODOU - okropením vodou se dělalo při zasvěcování levitských kněží (Nu 8,6-7), ale hlavně se tímto obřadem lidé očišťovali, když se setkali se smrtí - když se dotkli mrtvého člověka (Nu 19,13-22). Člověk se stal nečistým a jediné, co mu mohlo pomoci, byla voda určená k očištění - jednalo se o vodu, do které byl přimíchán popel z oběti (Nu 19,9). Tato očištná voda byla očištnou právě kvůli oběti, ne kvůli tomu, že by ji posvětil nějaký kněz (jako dnes „svěcenou vodu“ v kostelech). Zde vidíme, že díky Kristově smrti jsme očištění od smrti - a netýká se to našeho těla, jak tomu bylo u židovského systému, ale naší mysli, protože tyto zvířecí obřady týkající se těla jsou obrazem pro to, co se děje v duchovním smyslu (vůči mysli) u Kristovy oběti (duchovní přesah je nastíněn v Ez 36,25).

2. KRVÍ - krví bylo očišťováno co se týče svatyně téměř všechno a velmi často. Očišťující moc Kristovy krve se projevovala téměř u každého předmětu a téměř u každého obřadu ve svatyni. Zde se však myslí patrně především obřad popsáný v žid 9,19-21, kde je krví (s vodou) pokropen lid, kniha zákona a svatyně - opět symbol, který měl ukazovat na posvěcení lidu.

d) A s tělem vykoupáným v čisté vodě - zde je narážka na křest (ř. slovo použito zde a např. v Jan 13,10; Sk 9,37; 16,33), kdy je člověk vykoupán v čisté vodě, což je zase symbol zbavení hříchu.

23 *Držme se neochvějně a pevně vyznání své naděje, neboť věrný je Ten, který slibuje. 24* *Budte k sobě navzájem pozorní, abyste se podněcovali k lásce a dobrým skutkům.*

Máme se držet pevně vyznání (tedy vyjádření) toho, co nám dává naši naději. Vyznání znamená něco, na čem se shodlo víc lidí (viz komentář k žid 3,1), a co společně vyjádřili - obvykle to, čemu věří a na čem se shodli. Mají se toho držet proto, že Bůh je věrný - vždy splní to, co slíbil. U lidí tomu tak není; jsou lidé vesměs nespolehliví, pak průměrně a pak i ti nejspolehlivější mohou někdy ve svojí spolehlivosti klopýtnout - ne tak je tomu u Boha. Naše věrnost není tak silná, jako Boží věrnost k nám; Jeho věrnost je vždy a za každých okolností 100%. A pokud máme tuto možnost držet se tak pevně věrnosti, která je založena na naději, na které se křesťané shodli, tak toho využijme! Toto ujištění bylo potřeba zvláště židům, kterým to Pavel psal, protože si prožili určité pronásledování (žid 10,32-33) a v budoucnu je jistě čekaly ještě další zápasy o svou víru.

V tomto džení se naděje nám mohou pomoci i druzí lidé. Apoštol Pavel celých 10 kapitol rozebírá Boží věci a až nyní se zabývá v několika krátkých větách (žid 10,24-25) mezilidskými vztahy, které podle něj mají sloužit k upevnění, povzbuzování a hlavně praktikování Božích věcí.

Křesťané mají být k sobě pozorní (tedy všimnout si jeden druhého - tedy kde je potřeba pomoci a jak) a povzbuzovat se k lásce. Řecké slovo pro povzbuzování je použito v NZ pouze zde a ve Sk 15,39, kde se popisuje ostrá hádka mezi Pavlem a Barnabášem. Je to velmi silný výraz, který znamená něco silného, když někdo jedná v určitém zápalu/horlivosti. Tento zápal by měl vést k lásce a (což je neméně důležité) také i k dobrým skutkům.

25 *Neopouštějte svá společná shromáždění, jak to mají někteří ve zvyku, ale povzbuzujte se tím více, čím více vidíte, jak se přibližuje ten den.*

Tyto principy (žid 10,23-24) mohou křesťané naplnit pouze tehdy, když se budou setkávat ve společném shromáždění. Tento verš je pevně spojen s předchozím, protože i v něm se mluví o podněcování - a zde je napsáno, aby se křesťané podněcovali (hlavně k lásce a dobrým skutkům - žid 10,24) tím více, čím kolem sebe vidí, že se blíží ten den.

Otázka zní, proč se tito židé přestávali scházet - jistě se přestávali scházet, protože kdyby s tím problémem neměli, apoštol by jim to zbytečně nepsal. Možná za to mohlo pronásledování ze strany židů (žid 10,32-34), takže nechodit do křesťanských shromáždění a nehlásit se veřejně ke křesťanům bylo pro ně pohodlnější. Je také možné, že tomu bylo jako v dnešní době, kdy o to neměli zájem, nepovažovali to za podstatné (i dnes někteří křesťané odmítají církev jako takovou s tím, že přece si mohou věřit Boha jen sami u sebe bez jakéhokoliv společenství) či (jak to známe dnes) je ve shromáždění našťal nějaký bratr nebo pastor. Apoštol Pavel však nedbá na žádný z jejich důvodů a prostě jen konstatuje, že pokud se mají podněcovat k lásce a dobrým skutkům (žid 10,24), tak se prostě musí scházet - jinak to nejde. Bez společného shromáždění nemůžeme naplnit verš: „*Dokud máme čas, konejme dobro vůči všem lidem, avšak hlavně vůči těm, kteří patří do domácnosti víry.*“ (Gal 6,10).

Otázka zní, na co Pavel naráží tím „ten den.“ Všichni známe velmi známou Biblickou frázi „onen den“, která v Bibli odkazuje na událost, kdy Bůh zasáhne výrazně do lidských dějin (ať už se jedná o zničení Jeruzaléma, Kristův první či Kristův druhý příchod). V těchto případech se však používá v NZ „onen den“ - v řečtině fráze ἐκεῖνος τῆς ἡμέρας (onen + člen + den). Tato fráze odkazuje nejen na Kristův druhý příchod, ale také obecně na určitou událost v budoucnosti (čti Mt 7,22; Mk 2,20; Lk 6,23; 10,12). V žid 10,25 je použito pouze τῆν ἡμέραν (člen+den), což je oproti jiným případům zvláštní.

Odkazuje se zde na Kristův druhý příchod? Možná je to jen narážka na zničení Jeruzaléma. Nevíme přesně, kdy byla napsána epištola židům, ale při čtení máme dojem, že chrám stále stojí, oběti jsou přinášeny a kněží vykonávají svou službu. Tento dojem sice není 100%, ale spíše nás vede k tomu, že epištola byla napsána ještě před zničením Jeruzaléma. A křesťané v Jeruzalémě měli proroctví o tom, že Jeruzalém bude zničen a měli také napsáno, na co si mají dávat pozor - tedy jak poznají, že je to již blízko (Mt 24,6-13; 32-33; Lk 21,20-22). Zdá se, že by Pavel mohl mít na mysli tuto událost. Ať už je to jakkoli, můžeme tento text vztáhnout i na napomenutí pro poslední dobu, protože zničení Jeruzaléma je předobrazem toho, co se stane v poslední době.

26 *Neboť pokud dobrovolně hřešíme poté, co jsme přijali známost pravdy, nezůstává již pro nás oběť za hříchy, 27 ale jen jakési strašlivé očekávání soudu a dychtivého ohně, který má pohltit odpůrce. 28* *Pokud někdo odmítá Mojžíšův zákon, umírá bez soucitu na základě dvou nebo tří svědků. 29* *Přemýšlejte, oč horšího potrestání je hoden ten, kdo pošlapal Božího Syna, krev smlouvy (ve které je posvěcen) považuje za obyčejnou a uráží Ducha milosti!*

Dvacátý šestý verš je součástí mnoha sporů. Co to znamená „dobrovolně hřešit“? Znamená to snad, že pokud je křesťanovi představena pravda a on přesto hřeší, že už nemůže být spasen, ale bude prakticky jen „čekat na oheň“? Trochu nám to připomíná problematiku žid 6,4-6.

Řecké slovo zde použité - ἐκούσιως - je použito pouze zde a v 1. Pt 5,2 (je odvozeno od řeckého ἐκούσιος použitého v Filemon 14; a to zas od ἐκών použitého v Ř 8,20; 1. Kor 9,17) a překladatelé ho překládají nejen jako dobrovolně, ale také *úmyslně, vědomě, či schválně*. Z vypsaných veršů se však zdá, že nejlepší překlad je *dobrovolně*, čili dělat něco ne z nátlaku, ale z vlastního svobodného rozhodnutí.

A my víme, že většinu hříchů člověk dobrovolně. Jsou případy, kdy člověk hřeší neúmyslně (v těchto případech byla také potřebná oběť a tedy i prosba o odpuštění, viz Lv 4,2.13.22.27; Sk 3,17; 17,30), někdy úmyslně (za te se přinášeli běžné oběti) a pak byli hříchy zcela úmyslné, kdy člověk zcela vědomě porušil Boží nařízení (Ex 21,14; Nu 15,30; Dt 17,12) a v takovýchto případech mělo podle Mojžíšova zákona nastat odsouzení a smrt člověka. Možná, že je zde myšleno právě toto - pokud člověk jde zcela vědomě proti Bohu, čeká ho (ne fyzická, jak to kázal Mojžíšův zákon) duchovní smrt. V kontextu epištoly židům by se toto jasné odmítnutí Boha mělo vztahovat k tomu, že člověk odmítne působení Ducha svatého, poznání o Kristu, účinnosti jeho krvi a nové smlouvy (žid 10,29) a přejde zpět k židovství. Pokud se tak stane, potom vskutku nemá na něj účinnost Kristova krev s její posvěcující a odpouštějící mocí a čeká ho proto jen nemilosrdný soud. Stejně tomu bylo i u židovského náboženství - v určitých případech (ne ve všech) těžké vzpoury byl člověk odsouzen ke smrti; a mezi tyto případy patřilo také to, když se někdo vědomě zřekl správné víry v Boha, nebo dokonce sváděl druhé lidi k tomu, aby to udělali (Dt 13,6-10).

Možná ale to slovo *dobrovolně* můžeme chápat ještě jinak. Tento výrok je použit v určitém kontextu. Píše se zde na jedné straně o Mojžíšově zákoně, kterým když někdo pohrdne tak je odsouzen ke smrti, a na straně druhé je zde zmíněn ten, který se staví proti samotému Bohu (jek krvi a nové smlouvě). Zdá se, že právě zde je podstata myšlenky - lidé žijící pod Mojžíšovým zákonem (myšleno pod jeho právní mocí, tedy na území, kde byl zákon i se všemi tresty praktikován), se častokrát chovali dobře spíše proto, že měli strach ze soudu. Některé soudy se nám mohou zdát i kruté - vždyť za smilstvo, zabití, klanění se cizím bohům mohl být člověk odsouzen ke smrti. Pokud tedy například žena chtěla být nevěrná svému muži, museli si to hodně rozmyslet, protože pokud se na to přišlo a někdo to dal k soudu, přišla o život - a stejně tak muž, když pomýšlel na nevěru vůči svojí ženě. Židé (a také hlavně pohané) ale nyní žijí v kontextu nové smlouvy. To znamená, že pokud hřeší, nemusí se vždy stát, že by to někdo dal k soudu a sehnal dva až tři spolehlivé svědky a mohou uniknout fyzickému trestu od pozemského soudu. Mají tedy větší svobodu hřešit, nebo nehřešit - a jestli že se i v této svobodě rozhodnou nadále hřešit, potom je jejich život zavrženíhodný - a je prakticky jen čekáním na konečný soud.

Už jsme studovali to, že stará smlouva (jejíž součástí byl i zvířecí obětní systém) ukazovala na novou smlouvu a že pokud měla stará smlouva nějaké zaslíbení, nová smlouva má lepší zaslíbení (žid 8,6) a nyní se zdá, že to samé můžeme říct o soudech staré a nové smlouvy. Pokud byl člověk ve staré smlouvě odsouzen, muselo tak být uděláno na základě dvou nebo tří svědků - tedy musel být někdo, kdo to dal k soudu a kdo sehnal dva nebo tři svědky, kteří to museli dokázat - čím víc svědků, tím byla menší pravděpodobnost podvodu a větší pravděpodobnost odsouzení. Pokud to nikdo k soudu nedal, nebo se nenašli dva nebo tři spolehliví svědkové, tak ten, kdo udělal špatnou věc, nebyl potrestán. Ne tak tomu je v kontextu staré smlouvy - zde nás soudí Bůh, který všechno vidí a všechno zná, On je soudce i svědek a rozsudek nad námi je tedy více než jistý. Zde se tedy opět setkáváme s myšlenkou staré věci jsou pevné, nové věci jsou pevnější (tedy ne že jedny nahrazují druhé, ale jedny jsou pevné - ten kdo pohrdne Mojžíšovým zákonem, umírá na základě svědectví - a druhé jsou ještě pevnější - oč hroší je to s tím, kdo pohrdne samotným Bohem. Tuto myšlenku jsme již studovali v žid 2,2-4.

Každopádně odpadlíci jsou lidé, kteří:

- a) Pošlapali Božího syna - člověk šlape po tom, čím pohrdá a nad čím si myslí, že má absolutní nadvládu (viz komentář žid 10,13).
- b) krev smlouvy považuje za obyčejnou - posvěcující krev smlouvy považoval za κοινός - což je slovo, které se překládá buď jako poskvřený, nebo jako společný, běžný (protože vzájemným společným dotykem se věci znečišťují, hlavně v oblasti čistého a nečistého ve SZ), nebo obyčejný (patrně v souladu s původní myšlenkou autora). Můžeme to tedy přeložit tak, že Ježíšovu krev považuje za něco zcela obyčejného, tedy za krev jakéhokoliv jiného člověka, krev, která má moc posvětit člověka!
- c) Pohrdá Duchem svatým, tedy staví se na odpor Jeho působení (srovnej Mt 12,32')

30 *Vždyť znáte Toho, který řekl: ‚Pomsta je Moje, Já odplatím.‘ říká Pán. A znovu: ‚Pán bude soudit Svůj lid.‘*
31 *Je strašlivé upadnout do rukou živého Boha!*

Na podporu Božího soudu jsou zde citovány dva verše - z Dt 32,35 a hned z dalšího verše Dt 32,36. Protože je epštola psána židům, píše předpokádá, že tyto verše jsou jim dobře známy. Celá tato kapitola je o Izraelském národě - pokud odpadne od svého Boha, nepomůže jim, že jsou vyvoleným národem, ale naopak je čeká Boží soud.

Zvláštní prohlášení najdeme ve 31. verši. Co to znamená *padnout do Božích rukou*? Určitě bychom našli i pozitivní význam *upadnout do Božích rukou* v tom smyslu, že se člověk svěří do Boží péče a Bůh se o něj na každý den postará, ale zde je to podle kontextu spíše v negativním smyslu.

Kněz Pinchal použil slova „vysvobodit z Hospodinovy ruky“ (Joz 22,31) v kontextu toho, že určité kmeny se díky svojí výpovědi (a vysvětlení toho, že neudělali žádný přestupek hodný trestu smrti) vyhnuli trestu, který přikázal Hospodin a který oni přišli vykonat. Hospodinova ruka je i ruka trestající (viz Iz 40,2) - však to poznal i David, který si v kontextu sčítání lidu vybral raději upadnout do Božích rukou, než do rukou člověka (2. Sam 24,14). I Bůh tedy trestá a upadnout při trestání do Jeho rukou je opravdu strašlivé - zvláště pak, pokud člověk pošlapal Božího syna a znevažil krev nové smlouvy a odporuje Duchu svatému (žid 10,29)!

Když člověk upadne do rukou hněvivých lidí, je to jistě velmi nepříjemné, ale když takto padnem do rukou trestajícího Boha, je to o to strašlivější. Zde vidíme odkaz na myšlenky předchozích veršů (žid 10,28-29), ve kterých se srovnávalo zabití člověka na pozemském soudu na základě dvou nebo tří svědků a duchovní věčné smrti, kterou obdrží člověk na Božím soudu.

32 *Připomeňte si však dřívější dny, ve kterých jste byli osvíceni a vytrvali jste pod utrpením mnoha zápasů.*
33 *Buď jste byli veřejně vystavováni pohanění a pronásledování, nebo jste se stali společníky těch, se kterými bylo takto zacházeno.*

Čtenáři si mají připomenout to, co s Bohem prožili v oblasti pronásledování. Dříve byli osvíceni pravdou a neodpadli, ale vytrvali - zde vidíme odkaz na sporný text žid 6,4. Zdá se, že byli pronásledováni spíše svými židovskými krajany, než římskými úřady; a měli jistě pokušení vrátit se zpět k židovství, ale vytrvali v tom.

Toto utrpení bylo opravdu pro některé opravdu silné - trpěli pod mnoha zápasy a navíc byli i veřejně znevažováni (tedy někde na veřejném prostranství) a pronásledováni. Jiní však takové pronásledování nezažili, ale takové bratry a sestry znali. S každým člověkem Bůh pracuje individuálně a co by jeden zatím nesnesl, to na druhého dospustí. Pavel je chválí za to, že se stali jejich společníky - to patrně odkazuje nejen na přátelství, ale také i na vzájemnou (duchovní, materiální či duševní) podporu.

34 *Neboť jste měli soucit s vězni¹ a drancování svého majetku jste přijali s radostí a vědomím, že sami máte lepší a trvalejší majetek v nebi.* **35** *Proto neodhazujte svou smělou důvěru, která má velikou řádnou odplatu.*
36 *Neboť je vám zapotřebí vytrvalosti, abyste činili Boží vůli a přijali zaslíbení.*

1- jiné rukopisy: s mým vězením

Ve 34. verši se píše o tom, že měli soucit s vězni, ale podle jiných rukopisů je Pavel chválí za to, že ho podporovali v jeho vězení. Pavel byl vícekrát ve vězení, které se spíše podobalo domácímu vězení nebo zadržení a bylo možné mu poslat nějakou podporu. Například byl vězněn dva roky v Cesareji (Sk 24,27) a jeho přátelé k němu měli volný přístup: „*Nařídil setníkovi, aby byl Pavel střežen, měl mírnou vazbu a aby nikomu z jeho přátel nebylo bráněno mu sloužit.*“ (Sk 24,23).

Navíc přijali s radostí drancování a zabavení svého majetku. Jejich majetek byl tedy dáván k podpoře svých spolubratrů, k podpoře apoštola Pavla anebo byl sebrán úřady - a to všechno dělali s radostí. Pokud člověk celý měsíc pracuje a pak dostane výplatu, je velmi těžké a bolestné, pokud přijde byt jen o část majetku a je to ještě o to těžší zkouška, když mu ten majetek někdo vezme, než když ho daruje na podporu potřebných - ale Pavel zde čtenáře chválí za to, že i to drancování přijali s radostí; a to lze pouze z Boží moci a z působení Ducha svatého, protože to jde přímo proti lidské přirozenosti přijmout takovou nespravedlnost a křivdu s radostí. V této radosti ze zabaveného majetku jim pomohla jedna významná skutečnost: vědomí, že jejich pravý majetek je v nebi.

Tento majetek je - jak jinak, než - lepší. K lepší smlouvě, lepším zaslíbením, lepšímu veleknězi apod. (viz komentář k žid 1,4) zde Pavel zdůrazňuje, že křesťané mají lepší majetek. Tento majetek mu nikdo nevezme a může žít s vědomím, že si „spóří na nebe“ (podle Mt 6,19-20).

Navíc je tento majetek trvanlivější - to znamená, že majetek zde na této zemi brzy pomine, ale majetek v nebi bude mít věčné trvání. Co člověk za život nashromáždí, o to buď přijde za svého života, nebo to zdědí jeho potomci a časem se stane, že i potomci o tento majetek přijdou (zadlužením, válkami, přírodním neštěstím, apod.) a musí si obstarat nový, ale majetek v nebi je trvalý.

A na tento majetek křesťanům nikdo nesáhne. Shromažďují si ho tím, že rozdávají svůj pozemský majetek mezi potřebné, nebo o něj přijdou při pronásledování - Bůh jim to všechno nakonec více než plnohodnotně vrátí (žid 10,35). Takže vlastně veškeré takové výdaje jsou investici do nebe, a pokud má člověk svoje srdce u nebeských věcí, raduje se ze ztráty pozemských věcí, protože mu roste poklad v nebi: „*Neshromažďujte si poklady na zemi, kde je ničí mol a rez a kde se zloději prokopávají a kradou. Shromažďujte si poklady v nebi, kde je neničí mol ani rez a kde se zloději neprokopávají ani nekradou. Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.*“ (Mt 6,19-21)

Člověk však může tento pohled na věc ztratit tím, že odhodí *smělou důvěru*. S řeckým slovem pro toto slovospojení jsme se již setkali - Pavel dříve zdůraznil, že vytrvalý člověk je ten, který si zachová smělou důvěru (žid 3,6); později napsal, že každý má přistupovat k Božímu trůnu se semělou důvěrou (žid 4,16) a konečně v desáté kapitole zdůraznil, že je to možné pouze skrze vědomí odpuštění hříchů skrze oběť Ježíše Krista (žid 10,18-19). Tuto důvěru křesťané měli a mohli si ji ponechat, nebo ji mohli odhodit (zahodit) jako něc nepotřebného a neužitečného.

A toto snášení zkoušek je vlastně konáním Boží vůle a nutnou podmínkou pro to, aby obdrželi zaslíbení - jedná se patrně hlavně o zaslíbení nové smlouvy, o které se v epištole židům tak často píše. Ale jistě to můžeme vztáhnout na všechna zaslíbení, které v Bibli jsou. Bůh často upozorňuje Svůj lid, že na něj přijdou i těžké chvíle a zkoušky, ale zároveň dává zaslíbení, že všechno to bude k dobru člověka (Ř 8,28).

37 „*Neboť ještě velmi, velmi krátce a Ten přicházející přijde a s příchodem nebude prodlévat. 38* Můj spravedlivý bude žít z víry; a kdyby ustoupil, Moje duše v něm nebude mít zalíbení.“

Pavel zde cituje SZ proroka Abakuka (Abk 2,3). Tento prorok předpovídal brzké naplnění proroctví o tom, že brzy přijdou Babylóňané a dobudou Jeruzalém, aby potrestali jeho obyvatele za hříchy proti Bohu (Abk 1-2) - což je předzvěstí Kristova druhého příchodu (Abk 3).

V Abakukovi to bylo vidění, které mělo jistě brzy přijít, zde to Pavel použil ve smyslu soby Boha, který měl přijít, čímž upřesnil a vyložil tento text, ale je to v souladu s původním zaměřením textu, protože toto vidění (Abk 2,3) obsahovalo i popis příchodu Boha na zem (Abk 3). V Abakukově době měli přitáhnout Babylóňané, v Pavlově době měli přitáhnout Římané, což je opět zcela legitimní, protože římská říše je v Bibli přirovnána k Babylónu (1. Pt 5,13). To vše samozřejmě odkazuje na Kristův druhý příchod.

Čtenáři listu jistě znali Kristova slova o zničení Jeruzaléma a o tom, co se bude dít ještě předtím, než k tomu dojde. Všechno to pronásledování již na ně dopadalo (žid 10,32-36) a tak měli vzlédnout k vzácným proroctvím a mít vědomí toho, že se začínají naplňovat: „*Když se toto začne dít, napřimte se a zvedněte hlavy, protože se přibližuje vaše vykoupení.*“ (Lk 21,28). Zde je však nadále potřeba být vytrvalý.

I věřící lidé v Abakukově době byli vystavováni pronásledování a křivdám (čti Abk 1) a prorokovi se to nelíbí a ptá se Boha na to, jak to bude řešit. Bůh odpovídá, že pošle na utlačovatele v Božím lidu soud v podobě babylóňanů - i v NZ poslal Bůh na židy, kteří utlačovali křesťany, soud v podobě Římanů. Ale stejně jako u Abakuka pak Bůh proroka ujistil o tom, že i babylóňané budou odsouzeni za tento přečít, můžeme si být jisti, že Bůh odsoudil i Římany za to, co udělali Jeruzalému.

Další část citátu (38. verš) je citován ze septuaginty, ne z hebrejštiny:

„*Hle, ten, jehož touha není správná, je umdlený, ale spravedlivý bude žít díky své věrnosti.*“ (Abk 2,3)
„*Můj spravedlivý bude žít z víry; a kdyby ustoupil, Moje duše v něm nebude mít zalíbení.*“ (žid 10,38)

Zatímco v hebrejštině je psáno o „tom, jehož touha není správná“ v řeckém překladu je psáno „o tom, kdo by ustoupil.“ V hebrejštině je slovo *aphal* a znamená dosl. *bobtnat*, tedy *povyšovat se, být povýšenec-ký*. Pavel zde přejal řecký překlad s tím, že se patrně jedná o slovo obecnějšího rázu - tedy označuje člověka *povýšeneckého, nevěřícího*, toho, který se vzdá svého přesvědčení (*ustoupí* kvůli kompromisu ve víře, čímž vlastně ustupují k záhubě (viz žid 10,39).

39 *My však nejsme ti, kdo ustupují k ztracení, ale vírou postupujeme k získání duše.*

Pavel je však přesvědčen o tom, že čtenáři do této skupiny ustupujících (žid 10,38) nepatří a že je to pro ně pouze výstražné varování k tomu, aby to tak zůstalo a nezměnilo se to (viz komentář k žid 6,9). Ve 39. verši je doslova napsáno: My nejsme (lidé) ustupující k ztracení, ale (jsme lidé) víry k získání duše. Buď člověk ustupuje v kompromisech, což vede k ztracení, nebo je to člověk víry, což vede k získání duše.

Tímto závěrem - že vlastně čtenáři židům, potažmo všichni věrní křesťané - jsou lidé víry končí desátá kapitola a začíná kapitola jedenáctá, která je známá jako *kapitola víry*. V ní najdeme mnoho příkladů lidí víry - takže k lidem víry můžeme počítat nejen lidi ze SZ, ale také křesťany, kterým byl určen tento list a potažmo každého věrného křesťana všech dob.

1 Víra je však spoléhání na reálné záležitosti, je důkazem záležitostí, které nevidíme.

V této 11. kapitole se naplno rozvíjí to, co bylo uvedeno v 10. kapitole. Četli jsme o tom, že spravedlivý člověk žije z víry (žid 10,37) a že čtenáři listu židům jsou také lidé víry - nyní se dovídáme, co to ta víra vlastně je (žid 10,1-3) a potom následuje výčet SZ postav, které měli s vírou nějakou zkušenost (žid 11,4-40) - tyto postavy židů jistě velmi dobře znali.

Pavel se nepřímou znovu vrací na začátku dopisu. I zde totiž napsal něco o „podstatě“ - o té se zmínil i v žid 1,3, ale tam to vztahoval na osobu Krista, nyní je to vyjádřeno více obecněji. Řecké slovo zde použité je ὑπόστασις a je to složeniny předpony „pod“ a „stát“ a znamená: podstata, skutečnost, základ, podpora, to, co stojí na něčem - obvykle se tak označuje něco, co je opakem imaginárního (neskutečného). Takže víra odkazuje na zcela reálné záležitosti, ve které skládáme naději.

Pak je zde napsáno: *je důkazem záležitostí, které nevidíme*. - v řečtině je doslovněji napsáno: důkaz ne-viděný (tzn. nejde vidět). Překladaelé se ale pochopitelně zdráhají to přeložit jako „neviditelný důkaz“, protože to jednak nevystihuje podstatu věci (tento důkaz není „neviditelný“ ale je to důkaz, který my nevidíme (před sebou), což je rozdíl). Řecké slovo přeložené jako důkaz je podstatné jméno ἔλεγχος, které je použito zde a pak ještě v 2. Tim 3,16, kde je přeloženo jako „usvědčování.“ Je odvozeno od slovesa ἐλέγχοω, které je v NZ běžně překládáno jako usvědčovat. Usvědčování a důkaz mají ale něco společného - člověk je usvědčen na základě pevného důkazu. Tento důkaz svědčí o něčem, co dotýčný udělal, nebo co se obecně stalo - takže i když lidé nevidí přímo tu skutečnost, mají před sebou důkaz, že se tak skutečně stalo a mohou dotýčného obvinít. Stejně tak je tomu s námi - i my máme před sebou jakýsi „důkaz víry“, tedy něco, co ukazuje a vypovídá o neviděných (nebeských) věcech, které jsou kolem nás. V tomto smyslu vidíme kolem sebe příklady Božské existence, ať už v přírodě (Ř 1,20), v osobním životě, v životech mnoha lidí či zázracích, které se dějí jak na straně Boží, tak na straně satanově - to všechno je pro nás důkazem, že existuje něco, co nejde vidět. Ostatně i celý náš svět je jedním velkým důkazem o tom, že existuje Bůh (viz komentář k žid 1,3).

V souladu s myšlenkovým rým (který je zde patrně použit) je zde určitý kontrast - na jedné straně je to podstata zcela reálných věcí, na straně druhé v to skládáme naději (doutáme v tom), na jedné straně je zde pevný důkaz, na druhé straně tento důkaz ukazuje na něco, co nevidíme. Člověk ovlivněn vírou tedy jedná tak, že je vnitřně přesvědčen o určitých reálných věcech (na základě důkazů), ale tyto věci nejdou vidět a ve své podstatě v nich „jen“ skládá naději.

Cílem apoštola Pavla ale na tomto místě není dávat nějaké důkazy víry, nebo přesvědčovat pohany o tom, že Bůh existuje - v tomto případě píše židům věřícím v Boha, že víra vedla v životech mnoha lidí (a i v jejich životech (žid 10,39) k tomu, že se pevně uchopili Božího slova a jednali tak, jakoby měli ty neviditelné věci přímo před sebou. To je posilovalo ve víře a dávalo jim sílu v rozličných zkouškách a nakonec to vedlo k obdivuhodným zkušenostem. Zaměřuje se na jednotlivé případy bez ohledu na to, zda člověk žil celý život ve víře, nebo jen s Bohem prožil určitou zkušenost díky víře (viz např. žid 11,32).

2 Neboť v ní naši předkové dostali svědectví od Boha. **3** Vírou rozumíme, že Božím výrokem byly zformovány věky, takže to, co vidíme, nevzniklo z viditelného.

Protože důkaz svědčí o určité skutečnosti, máme zde napsáno, že skrze víru se lidem ze SZ dostalo od Boha svědectví o tom, že jednají jako lidé víry - tedy že jejich jednání je důkazem jejich epvné víry. V obecnějším smyslu jsou věci ve SZ svědectvími pro nás a vypovídají a usměrňují naše jednání podobně jako svědectví Božího zákona či jakékoliv jiné pokárání v Bibli obsažené (čti žid 8,4 srov. žid 8,7).

Tím prvním svědectvím, kterého se dostalo člověku od Boha, je svědectví Jeho stvoření. Je to snad nejsilnější důkaz pro víru - všechno kolem nás muselo nějak vzniknout a uvěřit ve Stvořitelskou moc to všechno udělat je základem pro všechno ostatní. Bez stvoření této planety by nebylo možné pozorovat příběh patriarchů ze SZ, které jsou v této kapitole. Bůh svědčí skrze svoje stvoření tím nejsilnějším důkazem pro víru v Něj.

Řecké slovo αἰώνιος (aionios) označuje obvykle věky (tedy časové období, velmi často se tímto slovem označuje nekonečné časové období). V některých případech ale toto slovo odkazuje i na světy, čili na hmotu, která tento čas „vyplňuje“ (viz komentář k žid 1,2; viz také 1. Tim 1,17; Zj 15,3). Odkazuje se zde tedy patrně i na jiné světy, než je ten náš. Vidíme, že naše víra může jít ještě dál, než je tento svět - o jakých světech se zde píše a jaké informace měl Pavel (či z jakých Biblických veršů vycházel při psaní tohoto verše) není známo. Je možné, že už jen existence andělů, serafínů a prostoru označovaného jako nebe mohla vést Pavla k logickému závěru, že pokud existuje svět lidí, musí nutně existovat i další svět, kde jsou andělé či jiné nebeské bytosti. V tomto smyslu nás naše víra vede k přesvědčení nejen o existenci našeho světa, ale také o existenci světa andělů, který s tím naším světem výrazně souvisí a ovlivňuje ho.

A náš svět byl zformován stejně jako jiné světy. Není zde napsáno „stvořen“ (i když i toto je jistě pravdivé, že všechno bylo stvořeno Bohem), ale „zformován“ - je zde položen důraz na to, že Bůh stvořil veškerou hmotu a tu pak následně zformoval, tedy uspořádal ji určitým způsobem tak, aby mohlo vše řádně fungovat tak, jak má. V příběhu o stvoření čteme, že na začátku stvořil Bůh nebe a zemi (Gn 1,1) a my nevíme přesně, kdy tomu tak bylo. Víme však, že přibližně před 6000 lety Bůh začal tuto planetu formovat a dávat ji určitý řád, pořádek, přetvářet a nakonec ji po 6ti dnech zformoval tak, jak ji známe, ne jako pustou planetu, kde je všechno chaotické (jako většina planet ve vesmíru), ale planetu Zemi, jak ji známe dnes, plnou života a řádu.

A tak to viditelné vzniklo z neviditelného - je zde odkaz na verš žid 1,3. Vidím kolem sebe naši planetu zemi a ta je důkazem toho, že je zde někdo neviditelný, který to všechno stvořil, protože nikdo viditelný stvořit svět či jen hmotu nedokáže. Zároveň je to pro nás povzbuzením, že Bůh, který z ničeho stvořil něco, může nám vždy a za každých okolností pomoci, i když reálně nevidíme žádnou cestu, jak z našeho problému ven. To vše v nás způsobuje víra.

4 Vírou obětoval Ábel lepší oběť, než Kain. Skrze ni se mu dostalo svědectví, že je spravedlivý, když Bůh vydal svědectví ohledně jeho daru; a skrze ni mluví, i když je stále mrtev.

Pavel pokračuje od stvoření (žid 11,3) dál směrem k Adamovým prvním synům, kteří přinesli oběti. Tento příběh je zaznamenán v Gn 4,1-16 a je zde naznačeno, že Ábel skutečně přinesl lepší oběť: „*Po nějakém čase se stalo, že Kain přinesl z plodů země obětní dar Hospodinu. I Ábel obětoval, avšak on přinesl z prvorozených svého stáda a z nich ty tučné části.*“ (Gn 4,3-4). V textu jsou nepřímou naznačeny dva důvody, proč Bůh přijal Ábelovu oběť, zatímco Kainovu odmítl:

a) první je ten, že Ábel přinesl Bohu to nejlepší, co měl - tedy prvorozené (ty nejlepší kusy) a z nich ty tučné části (to nejlepší z těch nejlepších), zatímco Kain přinesl „jen“ obyčejné plody. Když se obětovaly plody země, tak je ve SZ zdůrazněno, že to musí být to nejlepší: „*To nejlepší z prvotin své země přineseš do domu Hospodina*“ (Ex 23,19; 34,22); „*Když někdo chce přinést Hospodinu jako obětní dar přídavnou oběť, jeho obětním darem bude jemná mouka*“ (Lv 2,1; jemná mouka - jednalo se o luxusní zboží, viz Ez 16,13; Zj 18,13).

Ten druhý důvod je takový, že oběti z plodů země byly přinášeny s obětním zvířetem (studuj: Ex 29,40-42; Lv 23,10-13.15-18; Nu 15,8-9.22-24; 28,9-10.20.26-28; Nu 29 kap.) - proto je tento druh oběti v Bibli nazván „přídavná oběť.“ - tyto oběti se přidávaly k dalším zvířecím obětem. Zdá se, že Lv 2 kap. je obecným popisem toho, jak se má přinášet přídavná oběť a v dalších částech Mojžíšova zákona je napsáno, při jakých příležitostech se měly tyto oběti přinášet. To by mohl naznačovat i hebrejský text, který zní doslovněji takto:

„Po nějakém čase se stalo, že Kain přinesl z plodů země obětní dar Hospodinu. I Ábel přinesl¹ [oběť z plodů země], on [přinesl] také² z prvorozených svého stáda a z nich ty tučné části.“ (Gn 4,3-4)

1 - hebrejské „bo“ - v překladu: přinést, přistoupit, přijít (tedy přišel s obětí)

2 - hebrejské „gam“ - v překladu: a, i, také, avšak, ale, nicméně, ...

Pokud bychom hebrejské „gam“ přeložili jako „také“, tak to může znamenat to, že Ábel přinesl oběť z plodů země a také (navíc) prvorozené zvíře ze stáda

Pokud hebrejské „gam“ přeložíme jako „avšak“ a vidíme zde kontrast: „Po nějakém čase se stalo, že Kain přinesl z plodů země obětní dar Hospodinu. I Ábel přinesl¹ [oběť], on však² [přinesl] z prvorozených svého stáda a z nich ty tučné části.“ (Gn 4,3-4).

Ať už je to jakkoliv, v námi studovaném verši (žid 11,4) je napsáno, že Ábel přinesl lepší oběť a Bůh vydal svědectví o jeho (lepší) daru - všimněte si, že je zde kladen velký důraz na kvalitu samotné oběti, ne na jednoho nebo druhého člověka. Zdá se tedy, že Ábelova oběť byla z toho nejlepšího, co měl, a bylo to zcela předepsaným způsobem a naopak Kain přinesl jen to, co měl po ruce, a navíc ta oběť byla neúplná - problém byl v kvalitě oběti. Kdyby přinesl všechno tak, jak měl, Bůh by jistě přijal jeho oběť, ale jeho problém byl hřích: „*Cožpak nebudeš pozdvižen, budeš-li jednat správně? A jestli nebudeš jednat správně, ve dveřích číhá hřích.*“ (Gn 4,7). Je zde napsáno, že u dveří do Kainova srdce se uvelebyl hřích a nejednal správně - ať už se jedná o to, že nepřinesl oběť předepsaným způsobem, nebo sice přinesl oběť, ale jeho jednání v životě nebylo správné (srov. 1. Jan 3,12; Nu 16,15).

Tento příběh tedy poukazuje na to, že bychom měli Bohu přinášet jen ty nejlepší oběti a vnímat, že středobodem celého světa je Jeho oběť na kříži, která byla symbolicky představena v oběti zvířete. Přídavná oběť poukazující na vděčnost Bohu má smysl pouze tehdy, pokud se na vděčnost začneme dívat skrze oběť Pána Ježíše (předpovězenou v Gn 3,15), skrze něhož je všechno a pro něhož je všechno na světě. Je to příběh, který se stal asi před 6000 lety, ale kdykoliv otevřeme stránky Písma, svědectví o to lepší oběti k nám promlouvá, i když je Ábel již dlouho mrtev.

5 Vírou byl Enoch přenesen, aby neviděl smrt; a nebyl nalezen, protože ho Bůh přenesl. Vždyť předtím, než byl přenesen, měl svědectví, že se líbil Bohu. 6 Vždyť bez víry je nemožné se líbit Bohu, neboť ten, kdo přistupuje k Bohu, musí věřit, že existuje, a těm, kdo Ho hledají, se stává Odplatitelem.

Pavel připisuje víru nejen Ábelovi, ale také Enochovi, ačkoliv to Písmo vysloveně neříká. Ani nemusí, protože o Ábelově víře vypovídala oběť, zatímco o Enochově víře vypovídalo to, že byl vzat do nebe. Samotný hebrejský i řecký text jasně naznačuje, že Henoch byl zvláštním způsobem vzat ze země, protože ho Bůh přenesl k Sobě (což je v souladu s jednotou židovskou tradicí).

Ještě před jeho nanebevzetím se mu dostalo svědectví, že se líbil Bohu. Zde se Pavel patrně odvolává na Gn 5,24, kde je napsáno, že Henoch chodil s Bohem (srov. 2. Kor 5,7) - sice nepoužívá ta stejná slova, ale zachovává jejich smysl. Henoch žil v tehdejší zkažené generaci a jeho nanebevzetí bylo pro všechny svědectvím o Bohu, který ty, jež s Ním chodí, jednou vezme do nebeského království. Stejně jako to, že tělo Pána Ježíše nebylo nalezeno a to byl velmi silný argument ve prospěch evangelia, i nenalezené Enochova těla muselo být silným argumentem proti skeptikům předpotopního světa. I tento příběh, přestože tak starý, je pro nás svědectvím o mnoha důležitých pravdách.

Toto Enochovo svědectví je hlavně svědectvím o víře (žid 11,6). Řecké slovo zde použité pro víru může znamenat i *důvěra* - a mezi člověkem a Bohem musí být důvěra, jinak není možné se zalíbit Bohu. Stejně jako mezi manžely, mezi dětmi a rodiči a i v jiných vztazích je důležitá důvěra jeden v druhého. Tato důvěra se projevuje tak, že ten, kdo přistupuje, musí věřit v Boží existenci a v to, že se Jeho působení projevuje v jeho životě konkrétním způsobem - zde se znovu dostáváme k tématům žid 11,1 (viz komentář k žid 11,1). Enochovi odplatil jeho víru tím, že ho vzal ze země, aniž by zemřel - stal se Jeho odplatitelem. Této výsady se těšil kromě Enocha patrně jenom Eliáš, ale v životě každého křesťana Bůh odplácí jiným způsobem. Kdyby každému odplatil tak, že by způsobil nesmrtelnost, jistě by mnoho lidí uvěřilo v Boha pouze ze zistných důvodů. Bůh ale uznal za vhodné u určitých lidí způsobit tento zázrak, aby podal jedno mocné svědectví pro druhé lidi o tom, že On sám existuje a odplácí těm, kteří Ho hledají.

7 Vírou byl varován Noe ohledně toho, co ještě nebylo vidět; ve zbožnosti postavil archu ke spasení svého domu. Skrze tu víru odsoudil svět a stal se dědicem podle spravedlnosti víry.

K Ábelovi a Henochovi se přidává Noe . U něj však bylo zvláštní to, že stavěl archu, protože věřil v něco, co nebylo vidět. Za jeho dob nikdy nepršelo a navíc nic nenasedčovalo tomu, že by mělo náhle dojít k tak velké tragické události, jako nashromáždění vod, které zničí celou zemi. Stavění lodi na souši a předpověď potopy tedy muselo v uší lidí znít opravdu bláznivě, ale Noe stavěl i přesto, že nebylov idět, co se stane.

Řecké slovo zde použité pro zbožnost je *εὐλαβέομαι*, a znamená nejen zbožnost, ale také oatrnost či dokonce strach (bázeň) - takže byl Noe motivován možná i strachem z toho, co přijde na celý svět, nebo spíše strachem (bázní) z hrozného velikého Boha - a v této bázni stavěl archu.

A díky tomu zachránil sebe i svůj dům - řecké slovo zde použité znamená záchranu (tedy záchranu života před vodami potopy), ale i spasení (spasení duše od věčné smrti). Zde se tyto dva významy prolínají - vždyť Noe zachránil svojí vírou členy svojí rodiny před smrtí z potopy, ale on i všichni jeho synové a dcery později zemřeli; záchrana před vodami potopy tedy ukazuje na spasení duše. Proto je zde napsáno, že se vírou stal Noe dědicem (tj. získáním benefitů po smrti určité osoby - v židům často citováno ve vztahu smrti Krista a dědictví nebeského království (žid 1,14; 9,15...) spravedlnosti víry. To nám samozřejmě připomíná žid 10,38 a obecný princip toho, že člověk je spasen z hříchů na základě víry (viz též Ř 1,17) a opět se dostáváme do srovnání zachránky od potopy a spásy od hříchu. I zde je určité něco společného - ta samá víra, která Noeho vedla k budování archy, byla tou samou spásonosnou vírou, která ho vedle k víře ve spasitele (a myslím, že můžeme právem předpokládat, že Noe měl poznání o spasiteli, neboť pokud k němu promlouval Bůh, je jasné, že mu sdělil to nejdůležitější poselství ze všech - poselství o evangeliu).

A právě skrze tuto konající víru, která ho vedla k vybudování archy, odsoudil svět. Člověk by neměl odsuzovat druhého člověka, ale zbožné jednání a spravedlivé skutky vedou k tomu, že zcela přirozeně odsuzují špatné jednání druhých lidí - tak tomu byl i s Ábelem: „*Ne jako Kain, který byl ze Zlého a zabil svého bratra. A proč ho zabil? Protože jeho vlastní skutky byly zlé, kdežto skutky jeho bratra byly spravedlivé.*“ (1. Jan 3,12), a jistě i s Henochem, který stejně jako Noe chodil s Bohem (Gn 5,24; 6,9) uprostřed zkažené generace.

I u něj bylo potřeba, aby vytrval ve víře. Nezapomínejme, že Noe stavěl archu 120 let (Gn 6,3), což je dost dlouhá doba i na tehdejší dávnověkou dobu. Proto je Noe příkladem nejenom toho, že bychom měli věřit i když celý svět jde proti nám, ale že by naše víra měla vytrvat v čase: „*Je vám totiž třeba vytrvalosti, abyste vykonali Boží vůli a obdrželi zaslíbení.*“ (žid 10,36).

8 Vírou Abrahám uposlechl, když byl povolán, aby vyšel na místo, které měl obdržet za dědictví. A vyšel, přestože nevěděl, kam jde. 9 Vírou přebýval jako cizinec v zaslíbené zemi, pobýval ve stanu s Izákem a Jákobem, spoludědici toho samého zaslíbení. 10 Neboť čekal na město mající základní kameny, jehož řemeslníkem a stavitelem je Bůh.

Dalším představitelem víry je Abrahám, o němž máme v Písmu přímo svědectví, že uvěřil Bohu: „*I uvěřil Abram Hospodinu a on mu to počítal za spravedlnost.*“ (Gn 15,6). Z jeho života jsou zde vyplícny hlavně dva momenty, které ukazují na jeho víru - na to, kdy ho Bůh povolal do neznámé země (žid 11,8) a pak ještě o něco dál je odkaz na událost, kdy měl obětovat svého jediného syna (žid 11,17).

Je otázkou, nakolik Abraham věděl o zemi, kam jdou: „*Terach vzal svého syna Abrama, svého vnuka Lota, syna Háranova, svou snachu Sáráj, ženu svého syna Abrama, a vyšli spolu z chaldejského Úru, aby šli do kenaanské země. Přišli až do Cháranu a tam se usídlili. ... Hospodin řekl Abramovi: Odejdi ze své země, ze svého příbuzenstva a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu.*“ (Gn 11,31;12,2). Tak jako tak znalosti zeměpisu v době Abraháma byli na velmi nízké úrovni a neexistoval internet ani další vymoženosti, takže i když by mohl znát název země, kam jde, a přibližný popis toho, jak to tam vypadá (od přátel, sousedů, obchodníků) můžeme říci, že v podstatě nevěděl, kam (a do čeho) jde. A i když byl v zaslíbené zemi, kočoval z místa na místo a nemohl nikdy s jistotou předem určit, kde bude jeho další zastávka a jak to s ním nakonec dopadne.

Každopádně i po příchdu do zaslíbené země byla Abrahamova víra vystavena zkoušce trpělivosti stejně tak, jako víra Noeho, jehož víra byla zkoušena po 120 let (viz komentář k žid 11,7). Abrahám to měl ještě o to horší, že narozdíl od Noeho se nedožil naplnění Božího zaslíbení - Noe zažil potopu, ale Abraham nenažil to, že by mu kanánská země patřila, že by z něj byl velký národ a jeho jméno bylo velké (Gn 12,2-3).

V zaslíbené zemi mu patřil jenom malinký kousek půdy (pohřebiště pro manželku, viz Gn 23,7-20) a důkazem toho, že si nedělal nároky na půdu byl jeho kočovný život ve stanech. Tento život bez zaslíbené země po něm „zdedili“ také jeho potomci Izák a Jákob, kteří dostali stejné ujištění o tom, že jejich potomci dostanou zaslíbenou zemi do dědictví (čti Gn 12,7; 26,3; 28,13).

A opět zde máme přesah do duchovního rozměru. Součástí zaslíbení o spasení je i obdržení nebeské zaslíbené země. Stejně jako Abraham žil na tomto světě a chodil po zemi, která mu nepařila a očekával nebeský Jeruzalém, i my chodíme po zemi, která nám nepatří (byť si ji můžeme koupit a zapsat do katastru) a očekáváme nebeskou zemi. Musel opustit všechno, v čem až dosud žil, odejít stovky kilometrů na vzdálené místo bez GPS a bližší znalosti toho, kam jde a když přišel do zaslíbené země, neměl prostředky na to, aby si ji koupil - takové počínání by mohlo mnoho lidí (stejně jako v době Noeho (viz komentář k žid 11,7) považovat za bláznovství. Ale Bůh mu zemi, kterou si nemohl koupit vlastními prostředky, jeho potomkům daroval.

V této pasáži je mimo jiné zdůrazněno, že Abraham věděl o nebeské zemi a i o tom, že tam bude nebeské město, které my dnes známe jako „nový Jeruzalém“ (srov. žid 13,14; Zj 21,2).

11 Vírou také Sára, sama neplodná, přijala moc k založení potomstva. I když neměla příhodný věk, porodila, protože považovala za věrného Toho, který ji to slíbil. 12 Proto také z jednoho člověka, již umrtveného, bylo narozeno mnoho potomků, jako je množství nebeských hvězd a jako je nescíselně písku na mořském břehu.

Ze SZ víme, že předpověď o narození Izáka Sára nejprve přijala se smíchem. Ačkoliv se tomuto proctví nejprve smála (Gn 18,10-15), později ho pravděpodobně přijala vírou a Bůh tak mohl skrze ni způsobit zázrak. Je zde zdůrazněno, že byla sama neplodná (tedy bylo něco v ní samotné, co ji bránilo otěhotnět) a navíc měla vysoký věk - asi devadesát let (Gn 17,17). Ale ani tyto dvě skutečnosti, které ukazovali na to, že není v lidských silách (a přirozeně, podle přirozených zákonů) porodit v tolika letech dítě, nezabránili Bohu v tom, aby udělal tento zázrak (podobný zázrak se stal např. s Alžbětou - viz Lk 1,7.18). Její víra nebyla v její již stářím „umrtvené“ tělo, ale věřila Bohu a tomu, že se splní to, co zaslíbil. I toto zaslíbení má souvislost se spásou, protože z Izákova potomstva později vzešel Mesiáš.

A stala se zvláštní věc, že z toho jednoho člověka vzešel obrovský národ. Izák mohl zemřít při narození, nebo v průběhu života - na nemoc, na zranění z nějakého boje, na jakoukoliv nešťastnou náhodu, která ho mohla v tehdejší starověké době bez nemocnic a vyspělé medicíny potkat. Ale stejně tak jeho dva syny mohlo něco takového potkat a moc k tomu nechybělo, když Ezau vytáhl bojovat s Jákobem. Ale nakonec se tak nestalo, protože Bůh Izáka, Jákoba a další potomky zázračným způsobem chránil na životě a tak z Izáka vzešel obrovský národ, který žije až do dnešních dnů.

13 Ti všichni zemřeli podle víry. Neobdrželi zaslíbení a jen z dálky zahlédli, pozdravili a vyznali, že jsou na zemi jen hosté a cizinci.

Pod zájmenem „ti“ (všichni) můžeme patrně zahrnout pouze Abrahama, Sárů a Izáka, protože předpotopní Henoch nezemřel a o Noemovi nemáme záznam, že by se mu dostalo zaslíbení o tom, že z jeho linie vzejde Mesiáš, ale je samozřejmě velmi pravděpodobné, že mu Bůh sdělil i tuto věc.

Tito lidé zemřeli „podle“ víry. Je zde zvláštní předložka κατά, která se v Bibli velmi často překládá jako „podle“, ale její nejdoslovnější význam je: *směřovat* (čili jít podle určitého zřetele) *k určitému koncovému cíli*. V tomto smyslu tedy tito lidé zemřeli se zřetelem na svoji víru s vědomím, že jednou bude tato víra v zaslíbení naplněna.

Opravdu to bylo jenom z dálky, protože zaslíbení o vlastnictví Kanánu a toho, že z patriarchů vzejde velký národ, bylo naplněno za jejich života opravdu jen v malé míře. Abraham putoval v Kanánu, který nevlastnil, narodil se mu sice syn Izák, ale syn to ještě neznamená hned národ - takže opravdu jen zahlédli splnění zaslíbení. Také zaslíbení o Mesiáši jen zahlédli, protože tito lidé žili přibližně 2000 let předtím, než se narodil Mesiáš a tak jim byl tehdy představen pouze v předobrazech a ve viděních. Například Abraham uviděl Kristův den a zaradoval se z toho: „*Váš otec Abraham zajásal, že mohl uvidět můj den; uviděl jej a zaradoval se.*“ (Jan 8,56).

Je zde použit zvláštní mluvnický obrat. Pokud by zaslíbení bylo člověkem, potom by se pro ně stalo přítelem, kterého jen zdálky zahlédli, pak přišli blíž, pozdravili a pak zase šli dál bez toho, aniž by s tímto přítelem strávili nějaký dlouhý čas. Sami pak vyznali, že jsou v kanánské zemi pouze hosty - už jen to ukazovalo na to, že zaslíbení o vlastnictví Kanánu ještě nebylo naplněno.

Slovo „země“ může odkazovat na kanánskou zemi, ale v Bibli má i (podobně jako v češtině) význam planety Země, tedy prostoru, ve kterém nyní žijeme. Stejně jako Abrahám, Izák a Sára vyznali, že jsou v kanánské zemi jen cizinci, tak i my vyznáváme, že jsme na této zemi pouze cizinci, a hledáme naši skutečnou domovinu:

14 Neboť ti, kdo takto mluví, zjevně prokazují, že usilovně hledají pravou domovinu. 15 Kdyby totiž pamatovali na to, odkud vyšli, měli by příležitost se navrátit. 16 Ale nyní chtějí dosáhnout lepší domoviny, tj. nebeské domoviny. Proto se za ně Bůh nestydí, když je jimi nazýván ‚Bohem.‘ Vždyť jim připravil město.

(v.14) Ti, kdo říkají, že neobdrželi v plnosti zaslíbení (žid 11,13) a jsou na této zemi jenom hosté, tím ukazují, že hledají pravou domovinu (žid 11,14). Takových lidí najdeme v historii mnoho - kvůli víře byli vyhnáni ze svých domovů a žili v divočině nebo se přesouvali z místa na místo, nebo evangelisté, kteří opustili svůj domov a šli hlásat evangelium do cizích zemí. Tito lidé dobrovolně opustili svůj pozemský domov, což je velký a silný krok v životě, protože jejich motivací byla nebeská domovina.

Tito lidé nebeské království *usilovně hledají* - v řečtině je slovo ἐπιζητέω, které je složené z předpony ἐπί (na, na základě, důraz) a ζητέω (hledat, snažit se, dopátrat se). Toto slovo zdůrazňuje osobní rovinu hledání s důrazem na to, že se člověk opravdu ze srdce snaží. Hledat je pak v Bibli častokrát ve smyslu: snažit se/usilovat (o něco), vyvinout aktivitu k dosažení určitého cíle. Ti, kdo hledají pravou domovinu, ji nehledají na této zemi, ale jsou aktivní a snaží se se zaměřením na nebeské království - a v této snaze jsou ochotni opustit svoje domovy.

(v.15) Tito lidé si jistě zapamatovali na to, odkud vyšli. *Pamatovat* v Bibli ale znamená víc, než jen pouhé zapamatování si a obnovení informace z minulosti. Spíše to znamená jednat v přítomnosti podle toho (a ve vztahu k tomu), co se stalo - tedy jednání z minulosti ovlivnilo skutek v přítomnosti. Tito křesťané ví, odkud vyšli, ale už se nechtějí vrátit zpět, a ani nemají potřebu s nějakou nostalgií vzpomínat to, jak to bylo krásné dřív v jejich domově. Stejně jako Abraham i tito lidé mají příležitost se vrátit, cesta zpět není tak daleko a nikdo je z jejich domovů nevyhnal. V duchovním smyslu si tito lidé sice mohou vzpomenout na svůj dřívější hříšný život s vědomím, že sláva a lesk toho života je na dosah - mohou se vrátit, ale neudělají to, protože jednají se zaměřením na pravou domovinu, ne se zaměřením na to, odkud vyšli.

(v.16-17) Protože takto jednali, Bůh se nestydí se nazývat jejich Bohem (čti Ex 3,6). Mnoho lidí vyznává Boha jako svého Boha a dokonce skrze Jeho jméno i dělají zázraky; myslí si, že se znají s Bohem. Ale na soudu se ukáže, zda Bůh zná je (Mt 7,22-23), nebo prohlásí, že je nikdy neznal; tedy že není jejich Bohem. Skutky jsou zde důkazem víry - pokud někdo na této zemi jedná tak, že svým životem ukazuje svoje zaměření na nebesa, potom je vskutku Bůh jeho Bohem.

Tito lidé to ukazují tím, že si uvědomují, že jejich domovy jednou případnou jejich dětem či jiným lidem. Když něco kupují, vnímají, že to není na věčnost a nelpí na tom, protože mají před sebou pravý domov. Když vydělávají peníze a něco kupují, ví, že to není na věky a že je potřeba se zaměřit na podstatné - trvalé - věci v životě. Stejně jako pradávni patriarchové vyhlíželi nebeskou domovinu, tedy zaslíbené město (je zajímavé, že učení o nebeském městě není nějaká novinka SZ proroků, již patriarchové o tom věděli).

17 Vírou obětoval Abrahám Izáka. Byl testován - svého jedináčka obětoval ten, který přijal zaslíbení. **18** Jemu bylo řečeno: ‚V Izákovi bude nazváno tvé potomstvo.‘ **19** Přemýšlel, že Bůh je schopen vzkřísit z mrtvých. Přijal ho zpět jako předobraz.

Skrze víru dostal Abraham sílu k tomu, aby prošel touto strašlivou a silnou zkouškou. Jeho víra byla otestována, stejně jako bývá otestována i naše víra. Ne snad proto, že by Bůh měl zalíbení v testování či by čekal na nějaký náš poklesek, ale proto, že kolikrát ani my sami nevíme, zda je naše víra v určitém ohledu silná, nebo ne, a nejlepší jak si uvědomíme naši nedostatečnost a závislost na Bohu a slabost naší víry je právě pád. Po pádu si člověk může přehodnotit svůj život, více se modlit a zaměřit na to, v čem má problém. A naopak když člověk projde testem víry, potom je to pro něj mocným povzbuzením do života a může si uvědomit, že jednal s posilující vírou v Boha.

Můžeme také přemýšlet nad tím, proč je zde zmíněno o Izákovi, že to byl jedináček (tedy jediný syn), když měl Abraham ještě syna Izmaele a další syny z Ketúry (Gn 16,15; 1. Par 1,32). V řečtině je použito slovo μονογενής, což je složenina slov μόνος (jeden, jedinečný, osamocený) a γένος (zrozený, rodina, národ), tedy dosl. ‚jedno-rozený‘ nebo ‚jedinečně-zrozený‘ (tedy jediný svého druhu). Slovo γένος ale také může znamenat druh (něčeho), což spolu souvisí - jedináček je jediný svého druhu. V Bibli tedy toto slovo odkazuje na jediného syna (jedináčka; viz Lk 9,38; Lk 7,12; 8,82), který je tak logicky jediný svého druhu. Zdá se, že v žid 11,17 není toto slovo použito ve smyslu jedináčka (jediného syna), ale ve smyslu: jedinečného (unikátního) syna, ze kterého měl vzejít národ. Izák měl totiž ve vztahu k Izmaelovi a dětem Ketúry zcela jedinečné postavení díky zaslíbení.

U Abrahama byla tato zkouška víry opravdu veliká, ale pamatujme na to, že měl od Boha zaslíbení, že z Izáka vzejdou početní potomci. Musel tedy vírou uvěřit, že ho Bůh vzkřísí z mrtvých. A on ho skutečně obětoval; patrně je zde myšleno to, že ho obětoval ve svém srdci, tedy že už se rozhodl pro tuto oběť, ale Bůh ho zastavil, takže se myšlenka tohoto činu neuskutečnila.

Uvěřil Božím zaslíbením. Stejně jako mu bylo nadpřirozenou cestou darován Izák, tak uvěřil, že i nadpřirozenou cestou skrze vzkříšení ho může Bůh vrátit do života. Ačkoliv to není ve SZ výslovně řečeno, z Gn 22,5 vyplývá, že opravdu věřil v to, že ho Bůh vzkřísí. Tím se pro nás stává Abraham vzorem - Bůh požadoval něco opravdu velkého - odevzdání vlastního syna, i po nás Bůh může požadovat určitou věc podle síly naší víry a měli bychom být připraveni mu odevzdat to, co si od nás vezme. Abraham musel v nitru bojovat sám se sebou a se svými city vůči synovi, ale láska a poslušnost k Bohu byly silnější. Mohl jistě argumentovat, že Bůh to přece po něm nemůže chtít (není mnoho věcí, co by bylo na světě horší, než vražda, oč víc vražda vlastního dítěte) či najít si nějakou jinou výmluvu proč neudělat to, co od něj Bůh požaduje, ale on to neudělal a oslechl Boha. I my budme připraveni pro Boha vykonat cokoli, co od nás požaduje.

Tak velká byla jeho víra ve vzkříšení a ve splnění zaslíbení. Pokud někdo musel jasně a zřetelně dokázat a ukázat svoji víru v zaslíbení, pak to byl jistě Abraham, když (v srdci) obětoval svého syna Izáka. Abraham také toto zaslíbení zčásti i zažil jako předobraz - položil na oltář svého syna a potom ho zase přijal živého, podobně jako i Bůh položí na oltář svého syna a přijme ho živého, akorát s tím rozdílem, že Ježíš na tom kříži skutečně zemřel...

20 Vírou ohledně budoucích věcí také požehnal Izák Jákobovi a Ezauovi.

Je to velmi překvapivé prohlášení, protože Izák požehnal Jákobovi a Ezauovy za velmi podivuhodné situace - Jákob obelhal svého otce, čímž pro sebe získal požehnání, zatímco Ezauovy „zbylo“ jen požehnání, které bylo slabým odvarem toho prvního (čti Gn 27,26-40).

Jistě se shodneme na tom, že tato „víra“ ve dvacátém verši neodkazuje na Izákovu víru v to, že před ním stojí Ezau, protože tato víra byla oklamána, ale odkazuje na víru v Boha. Tato víra vedla Izáka k tomu, že požehnal oboum synům ohledně budoucích věcí - tedy budoucnosti, kterou zná jen Bůh. V tomto příběhu z genesis se v budoucnu stalo všechno podle Izákových požehnání, a tato požehnání vyslovil z víry - Bůh mu to všechno musel zjevit. Pokud by jeho požehnání nebylo závislé od víry v Boha a v to, co mu Bůh určí, jistě by mohl Ezauovy požehnat svými slovy ještě víc, než Jákobovi, ale Izák byl „limitován“ při svých požehnáních vírou (tedy i Božím působením na něj).

Tak Bůh velmi podivuhodným způsobem pracoval s nešťastnou situací ohledně Izákovy rodiny. A i tato zmínka odkazuje nejenom na časná požehnání pro Izáka a Jákoba, ale obsahuje také stopy známého požehnání pro Abrahama, které je o zaslíbeném Mesiáši (Gn 27,29 srov. Gn 12,2-3).

Tuto skutečnost vyznal také Izák, když se loučil s Jákobem: „*A Bůh Všemohoucí tě požehná, rozplodí tě a rozmnoží, a staneš se shromážděním národů; a dá ti požehnání Abrahamovo, tobě i tvému potomstvu s tebou, abys získal do vlastnictví zemi svého putování, kterou Bůh dal Abrahamovi.*“ (Gn 28,3-4)

21 *Vírou Jákob, když umíral, požehnal každému z Josefových synů a ,poklonil se Bohu nad vrcholkem své hole.’ 22* *Vírou umírající Josef udělal zmínku ohledně odchodu Izraelských synů a dal jim příkazy ohledně jeho kostí.*

Toto místo je zaznamenáno v Gn 47,31-48,20, kde se popisuje období, kdy Jákob leží na smrtelné posteli a už to vypadá, že brzy zemře: „*Když se přiblížil čas Izraelovy smrti, zavolal si svého syna Josefa a řekl mu: Jestliže jsem nyní našel milost ve tvých očích, vlož, prosím, ruku pod má bedra, a prokaž mi milosrdenství a věrnost: Prosím, nepohřbívej mě v Egyptě. Až ulehnu se svými otci, odnes mě z Egypta a pohřbi mě v jejich hrobě. Josef odpověděl: Ano, učiním podle tvého slova. I řekl: Přísahaj mi. A on mu přísahal. A Izrael se poklonil nad hlavou lůžka.*“ (Gn 47,29-31)

Někteří překladatelé Gn 47,31 překládají jako „hlava lůžka“, ale Pavel v epištole židům přejímá překlad septuaginty, ve které je napsáno, že se poklonil nad vrcholkem hole. V hebrejštině je slovo MTH, a pokud ho přečteme se samohláskami jako „mittah“, tak to skutečně znamená *postel*, ale pokud to slovo přečteme jako „matteh“, tak potom to znamená *prut, větev, hůl*. Septuaginta a tedy i apoštol Pavel dávají tomuto slovu význam *hůl*, což je možné takto přeložit. Hlavně se tento překlad zdá logičtější. Jákob na smrtelné posteli vstane a vezme si do ruky svou stařeckou hůl. Poté, co mu Jákob odpřísáhne, že jeho ostatky dopraví do Egypta, tak se o svoji hůl opře a s posvátnou úctou se pokloní před Bohem. Myslím si, že je to pravděpodobnější verze, než že by se jen tak sklonil u vrchní části postele.

Tak jako tak zde jde hlavně o požehnání a o to, co obsahovalo. Stejně jako požehnání od Izáka k synům (viz studium žid 11,30), tak i toto požehnání bylo uděláno „naopak“ - Jákob překřížil ruce a v požehnání vyslovil prorockou řeč, která ukazovala na to, že druhorozený bude nad prvorozeným. Nebyla to jeho chyba, které by se mohl jako stařec dopustit, ale Boží vůle (čti pozorně Gn 48,1-20). Efraim byl sice druhorozený, ale jeho národ byl dalekověšší, než národ Manassese, a to až tak, že se celému severnímu království (po rozdělení) někdy říkalo zkráceně „Efraim.“ I toto podivuhodné požehnání a způsob požehnání nebyl dílem náhody, nebo chybou starce, ale uskutečněním Boží vůle, která pramenila z Jákobovy víry; proto předpověděl velikost Efraima a proto chtěl, aby jeho ostatky byly převezeny do Kanánu.

Izák tedy chtěl, aby po jeho smrti byly jeho kosti převezeny do Kanánu, protože věřil v Boží zaslíbení; a přesně totéž chtěl i Josef po svých bratrech (Gn 50,24-26; žid 11,22). Ačkoliv nic nenasvědčovalo tomu, že by on či celý pomalu se rozrůstající národ měl vejít do Kanánu, kde již žilo mnoho lidí, uvěřili Božímu zaslíbení, že se splní ve stanovený čas - ať už za jejich života, nebo o jejich smrti. Boží zaslíbení se splní, je jen otázkou času, kdy - tyto věci lze vidět a podle nich jednat pouze skrze víru.

23 *Vírou byl narozený Mojžíš ukrýván od svých rodičů po tři měsíce, protože uviděli krásné dítě a nebáli se královského příkazu.*

Následující část se zabývá Mojžíšovou vírou a dalšími událostmi, které byly spojeny s Mojžíšovým životem (žid 11,22-31). Ale hned na začátku je vynášena víra Mojžíšových rodičů, bez kterého by se nestaly události tak, jak se staly. Mojžíšovou víru židé a koneckonců i my dnes oceňujeme, ale epištola židům zdůrazňuje, že celý příběh Mojžíšovy víry začíná u víry jeho rodičů.

Tento verš odkazuje na faraonův příkaz o zabití všech Izraelských nově narozených chlapců (Ex 1,22), které se narodí. V Ex 2,2 je napsáno, že je ukryla matka, ale v židům je zdůrazněno, že k tomu jistě přispěl (zcela přirozeně) i otec rodiny. Důvod ukrytí je poněkud překvapivý: uviděli krásu dítěte. Těžko soudit, zda to byla krása, kterou vidí rodiče u svého dítěte, když se narodí prostě proto, že je to jejich dítě („jak je náš malý krásný...“), anebo měl Mojžíš již od narození vskutku krásnou tvář a rodiče přemýšleli, že snad Bůh použil tuto vnější krásu k tomu, aby vykonal určitý významný úkol.

V epištole židům se ale zdůrazňuje, že na začátku všeho nebyla krása dítěte, ale víra rodičů, kteří se nabáli královského příkazu. Ta je vedla k tomu, že se postavili světské autoritě i za cenu nasazení vlastního života - pokud faraon nařídil zabít každé dítě mužského pohlaví, potom při porušení tohoto příkazu se vystavovali hrobě tvrdých trestů a pravěpodobně i smrti. Ale byla to víra, která jim dala sílu tento riskantní krok udělat a žít prakticky 3 měsíce ve strachu z toho, že se to provalí a bude zle. Stejně jako porodní báby, i tito rodiče se víc báli Boha, než královského příkazu, které nechávali nově narozené chlapce naživu (Ex 1,17).

24 *Vírou Mojžíš, když se stal velikým, odmítl být nazván synem faraonovy dcery. 25 Raději si vybral spolutr-
pět zlo s Božím lidem, než mít dočasný požitek z hříchu.*

Mojžíš se stal velikým - v řečtině je slovo μέγας (megas), které odkazuje spíše na velikost slávy, moci a bohatství, než na plnost věku. Ovšem mohlo by se pravděpodobně jednat i o popis věku podle Ex 2,10, kde je napsáno, že když se dosl. Mojžíš stal velikým, přivedla ho matka k faraonově dceři a už se o něj nemohla starat, jako předtím (čti Ex 2,10). Tak jako tak, když Mojžíš dospěl a získal určitou moc a postavení na královském dvoře, odmítl tyto pocty a raději si vybral horší postavení u Božího lidu.

Matka se o Mojžíše musela starat tak dlouho, dokud nevyrostl a nebyl připraven přijít na královský dvůr - jistě to nebyl dlouhý čas, ale musel být aspoň tak dlouhý, aby si později uvědomil svoji příslušnost ke svému národu. Podle knihy Patriarchové a proroci to bylo dvanáct let (PP 176).

Nůžky mezi vysoce postavenými lidmi a otroky/pastavci/zemědělci byl ve starověku opravdu veliký, ne jako je tomu dnes, kdy existuje střední třída, která si žije ještě velmi dobře. Mojžíš odmítl vysoké postavení, bohatství a moc a zvolil si oproti tomu hodně nízké postavení, kdy musel každý den pracovat jako pastevec a později se místo spravování Egypta věnoval spravování Izraelského kmene, což bylo podstatně náročnější povolání.

Někteří lidé tvrdí, že Mojžíš by se mohl dokonce stát i faraonem. Pokud bychom Mojžíšův život datovaly do doby Hatšepsut (Egyptské ženy, která se stala pratically „faraonem“), což někteří vykladaelé skutečně dělají a já osobně jsem tomu nakloněn (přestože to nikdo nemůže přesně určit), potom by ho mohla čekat i Egyptská koruna. I tak je ale vysoké postavení na královském dvoře dostatečnou motivací zapomenout na ten ubohý lid pastevců a věnovat se přepychu a kráse egyptského dvora, on to ale neudělal - a může za to opět víra v Boha, která ho vedla k tomu, aby udělal toto zdánlivě nevýhodné rozhodnutí.

Toto rozhodnutí bylo zcela dobrovolné. Nebyl k němu dotlačen a přirozenější cesta pro něj byla zůstat na královském dvoře, protože to bylo pro jeho hříšnou přirozenost přirozenější a protože se tak přirozeně vyvíjel jeho život, ale obrátit se od tohoto života, zpřetrhat všechny vazby a vydat se v nemilost královskému dvoru byla možnost o mnoho obtížnější a komplikovanější, přesto se tak rozhodl.

V řečtině je napsáno, že si vybral „spolutr-
pět“ s Božím lidem, což je slovo, které ukazuje na výrazné spojení tohoto člověka a Božího lidu. Věděl, že tento národ je v nemilosti Egyptanů a že připojit se k němu bude znamenat jen samé problémy, přesto se tak rozhodl. Na královském dvoře bylo kromě každodenního života a povinností praktikováno mnoho hříchů, které přinášeli lidem určitý požitek. Hřích skutečně přináší určitý krátkodobý požitek a pocit štěstí, ale z dlouhodobého hlediska život zkracuje. On si však vybral to, aby na tomto světě tento dočasný požitek ztratil a vírou vzhlížel k nebeskému království, kde bude věčné blaho po celé věky:

26 *Za větší bohatství než poklady Egypta pokládal Kristovo pohanění, neboť vzhlížel ke své řádné odplatě.*

Je zvláštní, že Pavel zde mluví ve spojitosti s Mojžíšem o Kristově pohanění a není jisté, co tím chtěl přesně říct. Patrně zde přirovnává znevážení, které doprovázelo Mojžíšův celý život - začalo to (podobně jako u Krista) nebezpečím doprovázejícím jeho narození, krušné chvíle, když se odmítl stát pánem mocné říše (a sklidil za to znevážení od ostatních Egyptanů) a pokračovalo to až po jeho 40 let putování pouští, kdy byl zase tupen Božím lidem. Celý život měl těžkosti a byl od někoho znevažován, stejně jako Kristus. Možná zde má ale jen na mysli obecný princip křesťanství: „*Všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, budou pronásledováni.*“ (2. Tim 3,12), to znamená, že pokud chce někdo jít zbožně za Kristem, tak ho vždy čeká určitý typ „křesťanského“ znevažování.

Mojžíš mohl získat mnoho bohatství egyptské země, ale on si cenil něčeho jiného - on si cenil pohánění. To je velmi zvláštní, protože člověk si cenní většinou něčeho na první pohled hodnotného, co mu přináší určité výhody do života, a mezi takové věci určitě nepatří to, když vás někdo znevažuje. A Kristovo učení na tento paradox ukazuje: „*Když vás budou tupit a pronásledovat a mluvit proti vám lživě všechno zlé kvůli mně, jste blahoslavení. Radujte se a jásejte, neboť hojná je vaše odplata v nebesích.*“ (Mt 5,11-12). Odplata za zbožný život na této zemi je znevážení, ale odplata za zbožný život v kontextu nebeských věcí je věčný život - a to je ta pravá řádná odměna.

Jistě to nebylo Mojžíšovým jediným motivem, protože pokud ano, potom by žil zbožné z pouhé vypočítavosti a sobectví („dostanu nebe za to, když si to tady na zemi vytrpím a něčeho se vzdám.“), spíše se pokouzáje na princip, že vzhlížením k nebeské odměně získáváme sílu a motivaci žít i uprostřed zkoušek a znevažování od druhých lidí. A to nám dává víra - tu sílu žít i přes znevažování od druhých.

27 Vírou opustil Egypt; nebál se královského hněvu; vždyť odolal, jakoby viděl Neviditelného.

Mojžíš celkem dvakrát opustil Egypt - jednou to bylo poté, co zabil Egyptřana, a to se stalo proto, že se bál faraonova hněvu (čti Ex 2,14-15) a podruhé o čtyřicet let později, kdy vyváděl Izraelský národ z Egypta. V židům se naráží logicky na jeho druhý odchod z Egypta.

Je zde zvláštní podobnost mezi oběma Mojžíšovými odchody. Při tom prvním chtěl vyvést Izraelský národ z Egypta tak, že zabil jednoho Egyptřana a chtěl tím započít revoltu (podle Sk 7,23-25), ale nepovedlo se mu to a musel odejít. Když k němu po čtyřiceti letech promluvil Bůh s tím, že má za úkol vyvést Izraelský národ z Egypta z Boží moci, Mojžíš se toho zalekl. Vidíme, že když chtěl způsobit vyjití Izraelců poprvé, dělal to ze své síly, ale když k němu promluvil Bůh, a měl to udělat z víry, tak dostal paradoxně strach. Ale Bůh posílil jeho víru a díky jeho víře se mu podařilo to, co se mu před 40ti lety nepodařilo skrze násilnou revoltu. A tady vidíme, jak Mojžíš poté jednal - když ho povolal Bůh, jednal tak, jakoby Bůh byl stále před ním - a tohle je podle epištoly židům víra: „*Víra je však podstata záležitostí, ve kterých skládáme naději; je důkazem ohledně toho, co nevidíme.*“ (žid 1,1). Později byla tato víra pro něj i pro Izraelský národ umocněna zjevením oblakového sloupu, ve kterém byla Boží přítomnost - ale na dějinách Izraelského národa je nám představeno, že ani tento benefit víry nevedl k větší poslušnosti, ale lidé stejně jednali tak, jakoby tam žádný oblakový sloup znázorňující Boží přítomnost nebyl.

A tak se Mojžíš zhostil mise, která byla zdánlivě předurčena k selhání - vyvést asi milion lidí z Egyptské země, kteří byli původně otroky a nyní se staly nevděčným národem, který musel po celou dobu vést a spravovat. Kontrast mezi tímto a rozhodnutím zůstat v Egypta a užívat si výhody bohatství staví Mojžíše do opravdu vysokého postavení - Abraham, Noe či jiní patriarchové si nevolili mezi tak velkým životním kontrastem, a tak je v tomto Mojžíšův případ a jeho víra vskutku něčím opravdu zvláštním.

28 Vírou uspořádal pesach a pokropil zárubně krví, aby se jich nedotkl ten, který způsobil zkázu prvorozeným.

Po Mojžíšově odchodu z Egypta (žid 11,27) slavil společně s Izraelským národem úplně první pesach, při kterém měli Izraelci pokropit zárubně krví - bylo to znamení pro anděla zhoubce, aby nezabíjel v tom domě prvorozené (Ex 12,22-23). Tento zdánlivě nelogický čin uchránil životy jejich prvorozených před smrtí - samotná krev na dveřích přece nemůže nikoho zachránit. Ale byla to víra v Boží nařízení, že tomu tak bude, a v konečném důsledku to byla víra v krev zaslíbeného Mesiáše, který je zachrání od věčné smrti a dařuje jim věčný život. I zde vidíme u Izraelců proje víry.

29 Vírou přešli Rudé moře jakoby po suché zemi; když to zkusili Egypťané, moře je pohltilo.

Apoštol uvádí některé důležité situace Izraelského národa poté, co s nimi Mojžíš opustil Egypt. První situací je moment, kdy Izraelci prošli suchou nohou po dně Rákosového moře. Moře se rozestoupilo a oni mohli projít; když se však o to pokoušeli Egypťané, moře se zavřelo (Ex 14,22-28).

Pavel zdůrazňuje, že tato událost byla možná pouze díky víře - což je zcela evidentní, protože žádný člověk nemůže způsobit to, aby se voda sama od sebe rozestoupila a když po ní šli Egypťané, tak aby se voda jakoby sama od sebe lusknutím prstu zase vlila zpátky na své místo. V dnešní době světští vědci pochybují o přechodu přes Rákosové moře, což není nic přakvapivého, protože nevěří v moc víry. Ale objevuje se vícero odborníků, kteří mají svoje hojné stoupence, kteří vysvětlují tento jev jako zcela přirozený jev přírody, kdy v určitém období klesne hloubka Rudého moře, což měl Mojžíš využít ve svůj prospěch. Ale Bible zde jasně uvádí, že to byla Boží moc a víra Izraelců, která toto všechno způsobila.

Na jedné straně stojí víra Izraelského národa, na straně druhé stojí nevíra Egypťanů. Víra způsobila rozestoupení moře a poskytla záchranu Izraelcům, nevíra způsobila smrt nevěřícím Egypťanům - i zde můžeme vidět věčné principy, které přesahují původní příběh.

Neznamená to však, že by všichni židé měli silnou víru, protože jak čteme dále, o něco později se klaněli zlatému těleti a ještě později dělali další věci, které ukazovali na jejich nevíru. I to ukazuje na život ve víře, kdy člověk může v jednom momentu vírou zažít obrovskou zkušenost, ale nikde není napsáno, že později neodpadne. Přesto je tato událost rozestoupení moře jedna z dalších velkolepých situací, kdy se skrze víru uskutečnil vskutku

30 Vírou padly hradby Jericha, když je obcházeli po sedm dní.

Stejně jako v předchozím případě (viz komentář k žid 11,29) i zde se setkáváme s velkolepým viditelným zázrakem. I tato událost nebyla způsobena lidskou silou nebo nějakými přirozenými procesy v přírodě nebo v lidské společnosti. Když se Izraelci s křikem a troubením rozběhli proti hradbám, bylo to zdánlivě nelogické a mohlo to skončit trapnou katastrofou; nejenže by se nedostali do Jericha, ale lukostřelci z hradeb by jich mohli velkou část pozabít. Bůh ale způsobil to, že zdi Jericha padly - ne působením zvukových vln, ale skrze Boží moc, která se ukázala skrze víru. A opět zde vidíme hlubší princip pro každého člověka víry - i ty největší pevnosti našeho života mohou být nadpřirozeným způsobem zničeny skrze víru v Boží moc.

31 Vírou prostitutka Rachab nespolutemřela s těmi neposlušnými lidmi, když s pokojem přijala špehy.

Za další příklad víry je představena prostitutka Rachab. Opět je poněkud podivuhodné, že mezi výčtem lidí víry figuruje i takový lid, jako tato hříšná žena. Záměrem 11. kapitoly ale není vyjmenovat dokonalé zbožné muže a ženy, nebo jen muže a ženy, kteří žili celý život spořádaným životem, ale ukázat, co může způsobit víra v životech lidí. Už jsme se bavili o tom, že mezi Izraelci, kteří skrze víru způsobili rozdělení moře, byli lidé zbožní i nezbožní. Nyní se zase setkáváme s ženou, která byla prostitutka, ovšem v pozadí příběhu o tom, jak ukryla špehy, vidíme její (možná nově vzniklou) víru v Boží moc. Tato žena byla známá v Jerichu jako prostitutka, ale nikde není napsáno, že by v době pádu Jericha stále toto zaměstnání provozovala, nebo že by v tom dokonce pokračovala po pádu Jericha - spíše se zdá, že příchod zvědů a pád Jericha brala jako příležitost pro nový začátek, který jí poskytl Bůh (srov. Mt 21,31)

Tato zmínka tedy nepochybně poukazuje na to, že Bůh působí a způsobuje víru i u pohanských hříšných lidí a že i tito lidé mohou skrze víru prožít obdivuhodné zázraky. Pád Jericha byl viditelný zázrak, to, že se setkala se zvědy, kteří pak zachránili její dům, by snad někdo mohl interpretovat jako dílo náhody, protože to není tak viditelný zázrak. Ale tento příběh nám ukazuje, že jsou v našem životě „náhody“, které vlastně žádnými náhodami nejsou. Zdánlivě méně viditelné zázraky možná mají o to větší váhu, uvážíme-li hlavně to, že zatímco při pádu Jericha mnoho lidí přišlo o život, u záchraně Rachab ona a její rodina patrně získali nejen časný život, ale i ten věčný.

Příběh nám také říká, že šlo o život. Přijetím špehů se vystavoala nebezpečí života, ale přesto to udělala. Díky tomu si zachovala život - a možná i ten věčný. Tento příběh také připomíná pesach (žid 11,28), kdy také procházela smrt domy a jen tam, kde bylo znamení, byli lidé ušetřeni. Tato žena zareagovala na Boží výzvu a tak ji nestihl trest s bezbožnými - to je věčný princip, který si z tohoto příběhu můžeme odnést; toto způsobuje víra.

32 A co ještě dalšího říkat? Vždyť by mi nestačil čas, kdybych měl vyprávět o Gedeónovi, Barákovi, Samsonovi, Jeftovi, Davidovi, Samuelovi a prorocích,

Takových příkladů víry bychom v Bibli našli opravdu mnoho a není zapotřebí je všechny dopodrobna vypisovat. Pavel se ještě zmínil aspoň o některých, kteří patří spíše do kategorie „sporných“, protože nemůžeme říci, že by jejich životy zrovna oplývaly vírou a zbožností. Jedná se vesměs o lidi ze SZ, kteří vysvobozovali Izraelský národ z podruží pohanů, nebo proti nim bojovali:

a) **Gedeón** vykonal mnoho díla pro Boží lid, když svrhl nadvládu pohanů, ale později od uctívání Boha odpadl a sváděl lid k modloslužbě (Sd 8,27). Stejně jako nevěsta Rechab (žid 11,31) byla pohankou a později se patrně stala vyznavačkou živého Boha, u Gedeóna vidíme obrácený postup. Ale i on měl v životě momenty, kdy byl skrze víru vykonán obdivuhodný zázrak - vždyť porazil daleko početnější vojsko, přestože na začátku vidíme zakolísání víry, když žádal od Boha znamení (Sd 6,36-40), protože dostatečně zázraku ohně ze skály a nevěřil Jeho slovu, které mu předtím Bůh řekl (Sd 6,21.25-26).

b) **Barák** také neoplýval vírou - vždyť Bůh k němu promluvil, že vysvobodí Boží lid z podruží pohanských utlačovatelů, ale on tomu příliš nevěřil; místo toho, aby věřil v Boží slovo, spíše věřil tomu, že úspěch bude mít tehdy, když s ním půjde prorokyně Debóra (Sd 4,4-9). Teprve na její popud a slib, že půjde s ním, se rozhodl postavit nepříteli - jakoby Boží zaslíbení nestačilo. I zde však vidíme, že skrze víru byl vykonán obdivuhodný zázrak, když porazil v boji mnohem početnější vojsko.

c) Samson je taky zvláštním příkladem víry. Tento člověk byl od Boha povolán vysvobodit Izraelský národ z podruží pohanů a byl k tomu náležitě vybaven. Měl velký potenciál a narodil se do zbožné rodiny; byl vychováván k tomu, aby splnil svůj úkol. On místo vyhnání pohanů se s pohany spojil skrze pohanskou ženu a využíval svoji sílu spíše k osobnímu prospěchu, než ve prospěch Izraelského národa, ale na sklonku života se obrátil k Bohu a On mu dal sílu zbořit pohanský chrám. Jeho podivný život je pro nás poučením o tom, že i když má člověk velký potenciál a zažívá různé zázraky, přesto to neznamená, že chodí podle Boží vůle; a také ukazuje na Boží obrovskou trpělivost s takovým člověkem. I Samson tedy skrze víru prožil různé zázraky.

d) Asi nejkontroverznějším jménem je **Jefet**, který podle svého neuváženého slibu obětoval vlastní dceru (Sd 11,30-40), ačkoliv Bůh zapověděl lidské oběti. Když si měl vybrat, zda poruší příkaz o nezachování přísahy (Nu 30,3), nebo příkaz o zákazu lidských obětí (Dt 12,31), vybral si tu bezesporu horší variantu. Pavel jistě tento čin neschvaloval, ale i přesto můžeme u tohoto muže vidět, jak vírou porazil mnohem silnější vojsko - i zde je pro nás poučení o tom, že pokud někdo prožije s Bohem skrze víru v zázrak, může hned na to upadnout do léčky jednat přímo proti Božím nařízením.

e) O Davidovi máme také záznamy o jeho úspěších a hříších. Přesto všechno i on skrze víru uskutečnil mnoho podivuhodných věcí a i on vysvobozoval z Boží moci Izraelský národ z rukou nepřátel.

f) Nakonec je jmenován Samuel, který byl již od dětství až po smrt požehnaným člověkem. V kontrastu s předchozími lidmi působí Samuel dost zbožně.

Je zřejmé, že Pavel vybral naschvál mnoho rozličných lidských osudů - ať už se jednalo o člověka více či méně zbožného, jejichž zbožnost se projevila na začátku jejich života, v průběhu (při určité události) či na konci života. Mohl by pokračovat dál a mluvit o prorocích - vidíme, že každý příběh z Bible je jedinečný a každý příběh každého člověka v životě je jedinečný.

33 kteří si prostřednictvím víry podmaňovali království, konali spravedlnost, dosahovali zaslíbení,

Následuje jen letmý výčet toho, co tito lidé, v jejichž životech byla zřetelná víra, udělali. Mezi takové patří předně ti, kteří jsou vyjmenováni v předchozím verši (žid 11,32); Jozue si podmanil Kanán, Gedeon Midjánce, Jefet Ammonity, David Pelištejce, apod.

A ti všichni *konali spravedlnost*. Víra totiž vede člověka k tomu, aby konal podle Boží vůle: „*Kdo činí spravedlnost, je spravedlivý, tak jako on je spravedlivý.*“ (1. Jan 3,7; vii též Iz 58,2; 64,4; Zj 22,11). A toto konání pak provází zdar a klidně i viditelné zázraky.

Většina výše zmíněných příkladů víry měla hodně společného s Božím zaslíbením (viz komentář k žid 11,32) - Noe očekával splnění slibu potopy, Abraháмова pouť do Kanánu byla postavena na Božím zaslíbení, Mojžíšovo vysvobození Izraele bylo nejprve zaslíbeno, Gedeónovi Bůh zaslíbil vítězství nad nepřáteli, apod. Víra tedy stojí na uslyšení Božího slova a na to, že se člověk na něj spolehnul.

zaccpávali ústa lvům, 34 hasili moc ohně, utekli ústům meče, byli posíleni ve slabosti, stali se silnými ve válce, odvrátili vojenské tábory cizích vojsk; 35 ženy přijímaly své vzkříšené mrtvé, jiní lidé však byli mučení, nepřijímaje vykoupení, aby dosáhli lepšího vzkříšení. 36 Jiní lidé přijímali posměch, bolestivé bičování, zkoušky, pouta i bičování, dále přijímali pouta i vězení. 37 Byli kamenováni, rozřezáni na dvě poloviny, pokoušeni, zemřeli vraždícím mečem, toulali se v ovčích kůžích, v kozích kůžích, zakoušeli útisk a trpěli zlem...38 Svět jich nebyl hoden. Bloudili v pustinách, horách, jeskyních a dírách země.

A dále jsou vyjmenovány viditelné zázraky, které přicházely v důsledku víry. Lidé víry:

zaccpávali ústa lvům: můžeme vzpomenout několik jmen z předchozího verše (žid 11,33): Samsona (Sd 14,6), Davida (1. Sam 17,34), Daniele (Dan 6,7). A lev je v Bibli vyličen jako král zvířat; je to šelma pověstná svojí silou (Sd 14,18; Př 30,30; Joel 1,6; 2. Sam 17,10; 1. Par 12,9...).

hasili moc ohně, jako přátelé Daniele v ohnivé peci (Dan 3,15-25)

utekli ústům meče, jako Eliáš, který utíkal před Achabem (1. Král 19,3), nebo David, který utíkal před Saulem *byli posíleni ve slabosti*, to znamená, že vykonali skutky daleko větší, než bylo možné v jejich lidské přirozenosti (např. Samson (Sd 15,15; 16,26-30).

stali se silnými ve válce, odvrátili vojenské tábory cizích vojsk; mezi takové jistě patří David, který před svým nástupem na trůn a válčením pásal stáda svého otce, nebo Gedeón, apod.

ženy přijímaly své vzkříšené mrtvé, jako příklad si můžeme uvést vdovu ze Sarepty, která přijala zpět svoje již mrtvé dítě (1. Král 17,19-24), nebo ženu ze Šúnemanu, které Eliáš vzkřísil syna (2. Král 4,8-37).

jiní lidé však byli mučení, některým lidem byl skrze víru navrácen blízký člověk k životu, jiní lidé však zakoušeli mučení a někdy i smrt. Je to překvapivý paradox, že ta samá víra konající ve prospěch zraceného života působí také to, že jsou lidé pronásledováni a život je jim upírán, nebo dokonce odejmut. I toto je však víra. Ve SZ jsem nenašel zmínku o mučení, ale jistě se ve starověku hojně praktikovalo a apoštol zcela přirozeně předpokládal, že bylo uplatňováno i vůči spravedlivým lidem.

nepřijímaje vykoupení, aby dosáhli lepšího vzkříšení. Tito lidé sice měli možnost si vybrat vykoupení, ale nepřijali ho, protože vykoupení bylo podmíněno určitým úkonem, který by jim zamezil mít podíl na vzkříšení. K těmto lidem patří například Jan Hus, který mohl přijmout vysvobození od mučitelů, pokud by se vzdal svojí víry; ale již v období NZ se někteří lidé mohli ze smrti vykoupit například tím, že budou uctívat císaře, nebo pohanské bohy, ale oni to odmítli; podobná situace byla, zdá se, i ve SZ (máme o tom zmínku například ve spisu Makabejských, viz 2. Mak 6,18-31).

Je zvláštní, že toto vykoupení od smrti je nazváno lepším vzkříšením, jakoby existovalo ještě nějaké „horší vzkříšení“. Zdá se, že někteří lidé, kteří byli mučeni a mohli se vykoupit ze smrti pouze zapřením svojí víry, byli prakticky považováni za mrtvé, a uniknout takovému trestu by v určitém smyslu pro ně znamenalo „vzkříšení“ do života. V tomto smyslu se rozhodli pro návrat do života až po svojí smrti, která nastala skrze mučící nástroje.

Jiní lidé přijímali posměch, i zde máme v Bibli pouze několik zmínek o tomto druhu znevažování (2. Král 2,23; 2. Par 36,26), přesto můžeme předpokládat, že posmívání bylo běžnou praxí u lidí, kteří se pevně drželi Boha.

bolestivé bičování, zkoušky, pouta i bičování, dále přijímali pouta i vězení. bičování bylo běžným trestem, hlavně v období NZ (Mt 10,17; 20,19; 27,26; Sk 22,19...); uvěznění bylo spíše netradičním trestem (1. Král 22,27; Jer 37,15), v období SZ a NZ se většinou trestalo fyzicky, nebo zaplacením pokuty.

Byli kamenováni velmi běžný způsob provedení tresu smrti, ať už oficiální cestou, nebo spontánním vykonáním trestu bez ohledu na řádný soud (2. Par 24,21; Sk 7,59 (zde bez potvrzení od římských úřadů))

rozřezání na dvě poloviny, jednalo se o trest, který byl uložen za ty nejhorší zločiny, ale je sporné, do jaké míry se tento trest praktikoval v období SZ a NZ zákona. Má se za to (a podporuje to židovská tradice), že prorok Izaiáš byl rozřezán pilou na dvě půlky. „Výhodou“ tohoto trestu bylo, že kusy těla popraveného mohli vyvěsit na veřejná místa pro výstrahu ostatním (srov. 1. Sam 31,10).

pokoušení všechny tyto strašlivé tresty jsou spojeny s pokušením - věřícím lidem bylo nabízeno prominutí trestu pro ně, nebo jejich rodiny (ženy, muže, děti), když např. budou obětovat pohanským bohům, když se vzdají svojí víry, apod. Satan ví, že pokud člověk zemře ve víře v Krista, tak jen ztratí, ale když mu nabídne zapření Boha a on to přijme, jenom získá. Nejde mu předně o trest, ale jde mu o duši člověka, a tak zařídil, aby odsouzeným byly dány tyto nabídky. Tak přidal k utrpení ještě další rozměr - vidět např. svoje děti umírat kvůli tomu, že nezapřu Krista, bylo pro věrné služebníky obvláště obtížné.

zemřeli vraždícím mečem, asi nejčastější smrt ve SZ, hned po smrti z přirozených příčin.

toulali se v ovčích kůžích, v kozích kůžích, měli tedy nepohodlné šaty, které byli levné a příliš neopracované. Zdá se, že právě toto byl častý oblek proroků (2. Král 1,8; Zach 13,4), kteří se ve jménu Boží věci vzdali pohodlí teplého domova a pohodlného oděvu.

zakoušeli útisk a trpěli zlem... shrnutí výše zmíněného, a jistě by bašek Pavel ještě stpoustu dalších metod, jakými nevěřící sužovali věrné.

Svět jich nebyl hoden. Bloudili v pustinách, horách, jeskyních a dírách země. tito lidé oblékající oči a kozí kůže (žid 11,37) často bloudili bez domova po pustinách. Nemusíme si hned pod tímto pojmem představit holou poušť, většinou se spíše jednalo o neobydlenou část území, tedy místa, kde nebylo žádné město ani vesnice - zkrátka se tím chce říct, že tito lidé museli někdy opustit svoje domovy a žít v místech, kde nikdo nežije, a často se museli před pronásledováním skrýt do horských oblastí, jeskyň a roklinách země, aby je pronásledovatelé nenašli.

39 *A všichni tito lidé dostali svědectví skrze víru, ale neodnesli si zaslíbení, 40* *neboť Bůh pro ně předvídal něco lepšího, aby nedosáhli dokonalosti bez nás.*

Apoštol se vrací k předchozím pronášením o zaslíbeních: „*Ti všichni zemřeli podle víry. Neobdrželi zaslíbení a jen z dálky zahlédli, pozdravili a vyznali, že jsou na zemi jen hosté a cizinci. Neboť ti, kdo takto mluví, zjevně prokazují, že usilovně hledají pravou domovinu.*“ (žid 11,13-14). Zatímco Abraham pobýval v zaslíbené zemi a měl se relativně dobře (žid 11,8-9), mnoho lidí muselo opustit svoje domovy a pobývat v neobydlených místech, kam uteli před pronásledováním (žid 11,37-38), což byla daleko horší životní situace. Ale i pro ně platí to, co pro Abrahama - měli zaslíbení o nebeské zemi, ale toto zaslíbení se za jejich života neuskutečnilo. V řečtině je slovo κοίω a znamená buď *nést*, nebo *přijmout (směrem k sobě, zpět)* - pokud je zde myšlen první význam, znamená to, že tito lidé odešli z tohoto světa, aniž by si s sebou vzali toto zaslíbení, protože jsou stále ve stavu smrti; pokud je zde myšlen druhý význam, znamená to, že zaslíbení bylo pro ně vyřčeno, ale oni ho nepřijali (směrem k sobě), tedy neuskutečnilo se za jejich života.

Proč se tak stalo? Protože Bůh měl pro ně něco lepšího, měl pro ně přichystaný domov v nebi, ve kterém budou nejen oni, ale také věrní lidé, kteří zemřeli po nich. Z toho důvodu nemohli dostat nebeské království hned, protože museli počkat na budoucí generace - a potom všichni najednou obdrží nebeské království.

Poslední věta o dokonalosti je velmi zvláštní. Můžeme to chápat tak, že když přijde Kristus, přijde dokonalost (1. Kor 13,9-10) - lidé oblečou nesmrtelnost a stanou se tak dokonalými (1. Kor 15,53), přijmeme nikdynekončící nebeské království, svět už bude konečně bez hříchu, apod. Ale možná je to odkaz na Boží zaslíbení, což by kontext také mohl naznačovat - že všechna ta zaslíbení, obětní systém, příchod Mesiáše, vyšetřující soud, ospravedlnění, Kristův příchod apod. - tedy všechny ty jednotlivé entity plánu spasení, budou uskutečněny v úplnosti (dokonalosti) až s námi (zde Pavel myslí sebe a jeho součastníky). Proto Kristus ještě nepřišel na tuto zemi, ještě se ta Boží zaslíbení a proroctví musí všechna naplnit a uskutečnit do úplnosti.

1 Proto i my, když jsme obklopeni tak velkým oblakem svědků, odložme všechnu zátěž a snadno nás oklopující hřích. Skrze trpělivost běžme závod, který je nám předložen,

Dvanáctá kapitola plynule navazuje na 11. kapitolu (slovo „proto“, ve které byli vyjmenováni lidé ze SZ, kteří skrze víru na světě něco dokázali. Nejsou to samozřejmě všechny SZ postavy, protože vylíčit je všechny by bylo téměř nemožné (žid 11,32), proto je tato skupina zde označena jako oblak (svědků), tedy neví se přesně, kde tento hlouček začíná a kde končí.

Tito lidé se stávají svědky - v Bibli se některé zákony stávají svědky proti lidem, protože Bůh zkrátka vždycky nepromlouvá lidem ve Svoji přítomnosti a tak místo Jeho slov se lidé mohli podívat na Boží zákony a ti se staly Božími svědky vůči nim.(Dt 31,19; 31,26). Ale nejen to, dokonce i příběhy a postavy z příběhů se pro nás stávají svědky; třeba o takovém Ábelovi máme napsáno: „*Skrze ni se mu dostalo svědectví, že je spravedlivý, když Bůh vydával svědectví při jeho darech, a skrze tu víru ještě mluví, i když zemřel.*“ (žid 11,4). Příběh o této oběti nám poskytuje naučení o tom, že máme dát Bohu jen to nejlepší, a že mezi těmi, kdo dávají Bohu to nejlepší, a vlažnými křesťany, bude nepřátelství a někdy to povede i k vraždám (viz studium žid 11,4), takže i když se tento příběh stal kdysi dávno a všichni aktéři jsou po smrti, vždy, když otevíráme Písmo a čteme tento příběh, nám tento příběh o něčem důležitém svědčí - o víře Ábela a všech těch důsledcích.

Když tedy máme tyto svědky, má nás to vést k odložení zátěží a hříchů. Příběhy ze SZ nejsou určeny jenom proto, abychom se dozvěděli, jak to dřív bylo, nebo abychom si jen vyslechli hezký příběh, ale každý příběh má v sobě morální poučení a vede nás k lepšímu životu.

Měli bychom odkádat hřích, což asi všichni víme, ale je zde zmíněná ještě zátěž. Někteří se domnívají, že touto zátěží by mohl být myšlen také hřích, ale je také možné, že je tím myšleno něco, co není přímo zlé, ale zdržuje nás to od závodu (žid 12,1), který životem běžme s vírou v Krista. To můžeme vidět třeba na příkladu Marie, která proti Kristu nezhřešila, ale vybrala si horší díl, zatímco Marie si vybrala to lepší: „*Marie si vybrala dobrý díl, jenž jí nebude odňat.*“ (Lk 10,42). I v našem životě jsou věci, které nám brání v posunu a zatěžují nás - může to být internet, facebook, může to být i práce, nebo domácí mazlíček, cokoli, co se pro nás stává modlou. Pavel zde před tímto varuje a říká, že stejně jako běžec běží do cíle a odkládá všechny zátěže, tak i křesťan, který životem běží vytrvalostní závod (protože žije život plný úsilí pro Krista), by měl odložit všechny hříchy a všechny zátěže.

2 přitom se upřeně díváme na Ježíše, Původce a Dokončovatele naší víry, který pro radost, jež byla před Ním předložena, vytrpěl kříž, když povrhnul hanbou. Usedl po pravici Božího trůnu.

V původním textu je napsáno, že máme běžet závod (žid 12,1) „(upřeně) se dívající na Ježíše,“ tedy že při našem usilovném životě víry máme vždy hledět na Krista. Když běžme a nedíváme se na Krista, je to vždycky špatně, protože on je Původce a Dokonavatel víry, On je naším vzorem toho, jak bychom měli usilovně využívat svůj potenciál v našem životě, u Něj máme motivaci a inspiraci.

Co to znamená, že je Původce i Dokonavatel víry?

a) Ačkoliv máme ze SZ spoustu svědků a lidí víry (žid 11 kap.; 12,1), počátkem i koncem víry je Ježíš, který vždy v každé situaci triumfoval a je naším příkladem, na které bychom se měli dívat. Opět zde vidíme pohled na SZ, který je plných důležitých svědectví, ale v NZ máme Krista, na kterého bychom se měli stále dívat; je zde tedy opět princip SZ - důležitý, NZ-ještě důležitější, ne (jak se to dnes často prezentuje) že SZ není důležitý a již neplatí a platí nyní jen pouze NZ.

b) Je to vyjádřením toho, že Kristus stojí na začátku, v prostřed i na konci všeho, včetně víry podobně tak, jako stojí Kristus nade vším na světě (pokud by svět byla abeceda, potom by byl Kristus A-Z): „*Já jsem Alfa i Omega, Počátek i Konec.*“ (Zj 1,8).

b) Někteří překladatelé dávají do textu zájmeno „naší“ (víry), tedy aby zdůraznili to, že toto prohlášení se týká našeho subjektivního prožívání víry. Zdá se však, že první se chce zdůraznit obecná víra zjevená v Kristu, a teprve až potažmo její vliv na naši víru.

Kristus dokázal tak efektivně běžet proto, že viděl radost, která byla před Ním - když trpěl, myslel na to, že až jednou jeho utrpení skončí, bude ověnčen slávou a ctí nebes, usedne po Boží pravici a zajistí tato nebesa pro každého, kdo v Něj uvěří; a to pro něj byla silná motivace a podobně by to mělo být s námi. Nynější utrpení života má v sobě naději pro budoucí radost v nebi.

Kromě toho také pohrdnul (ne lidmi, ale) hanbou, tedy pohrdal znevažováním lidí, které se projevoval v celém Jeho životě a zvláště pak na kříži. Znevažováním od druhých lidí bychom tedy měli pohrdat, protože pokud to začneme brát osobně, tak to pro nás bude ještě obtížnější snést.

3 Vždyť pouvažujte nad Tím, který vytrpěl proti Sobě tak velkou vzpourou od hříšníků, abyste nezeslábli, ochabujete ve svých duších.

Krista neodradil žádný odpor a vzpoura od hříšníků natolik, že by přestal konat Boží vůli, nebo by zeslábl ve své duši. A když se proti němu postavilo mnoho židů před Golgotou, šel do zahrady Getsemane se modlit, aby to všechno zvládl. Lidé v Něm mají příklad toho, jak mít vytrvalost i před silným odporem okolí, protože existuje reálné nebezpečí, že budou slábnout na mysli.

4 Ještě jste neodolávali až do krve v usilovném zápase proti hříchu.

Je otázka, zda to Pavel myslel s tou krví doslovně (tedy čtenáři epištoly židům ještě neprošli pronásledováním, při kterém by tekla krev - od bičování až po prolití krve a smrti kvůli Kristu), anebo je zde pouze silně zdůrazněno, že nebojujíte ve svém křesťanském životě dostatečně silně.

Druhá možnost je správná, protože se zde odkazuje na boj s hříchem - a ten se odehrává předně v naší mysli a teprve potom se projeví navenek. Zde si můžeme připomenout to, co se stalo našemu Spasiteli (či kontext žid 12,4), když bojoval v pokušení s hříchem: „*Ocitnuv se ve vnitřním zápase, usilovněji se modlí; jeho pot začal být jako kapky krve, které kanuly na zem.*“ (Lk 22,44). Bojovat a vzepřít se do krve proti hříchu je velmi silné vyjádření, protože to znamená, že boj s hříchem musíme brát vážně a pokud v našem životě máme „utíkat“ (žid 12,1), tedy usilovně žít náš život, ještě více to podtrhuje vážnost situace, ve které se každý z nás ocitá. Usilovnost bez Krista ale povede ke zhroucení a malomyslnosti, proto je potřeba se stále dívat na Krista (žid 11,2 a 3).

5 Úplně jste zapomněli na vybidnutí, které je vám adresováno jako synům:

Tento boj proti hříchu je součástí života každého věrného křesťana ne proto, aby se nám tady na zemi nežilo dobře, nebo že by nás Bůh chtěl trápit, či se o nás nezajímal nebo se mu to vymklo z rukou. Pavel chce zdůraznit, že náš usilovný život a boj až do krve s hříchem je přímo Božím záměrem, protože je to cesta, kterou nás Bůh vychovává stejně tak, jako pozemští rodiče vychovávají svoje děti.

Pisatel obviňuje čtenáře z toho, že úplně zapomněli (v řečtině jedno slovo - ἐκλανθάνομαι - složenina z předpony ἐκ (z, od, zesílení) a λανθάνω (uniknout, být neznámi, zavřít nad tím oči) na to, že v Bibli je Bůh vyjádřen jako otec, který vychovává svoje děti a někdy k tomu používá i tvrdší metody, ale jen proto, že to s dítětem myslí dobře. Když ale člověk má na paměti tuto skutečnost, velmi mu to pomůže procházet každodenními zkouškami, protože si uvědomuje, že je to součástí Boží výchovy. Pak už se nebude ptát: „Proč? anebo „Za co?“, ale přijme věci ve svém životě s pokorným vědomím toho, že to má od Boha nějaký výchovný záměr a bude se modlit, aby mu Bůh zjevil, k čemu je to přesně dobré a v čem ho chce Bůh zdokonalit a vychovat k jeho dobru.

Pavel zde cituje Přísloví 3,11-12 a píše o tom, že tento text nebyl napsán jen před tisícem let nějakým lidem pro malé děti, ale že je to text, který je určen jim samotným, tedy všem lidem, kteří uvěřili v Boha a tím pádem se nachází pod Boží výchovou. Možná, že původně byl text určen Šalomounově synu, nebo Šalomounovým poddaným, pro které se tento panovník v určitém smyslu stal otcem, ale tento text lze vztáhnout k Boží výchově.

*„Můj synu, nepodceňuj Pánovu výchovu,
ani neochabuj, když jsi od Něj usvědčován.*

*6 Vždyť koho Pán miluje, toho vychovává;
bičuje každého, koho přijímá za syna.*‘

V prvé řadě bychom neměli Pánovu výchovu podceňovat. Je zde použité řecké sloveso ὀλιγορέω, které je odvozeno od podstatného jména ὀλίγος, které znamená „malý, nepatrný, trochu“, jinými slovy bychom neměli považovat Pánovu výchovu za maličkost či za něco zanedbatelného či malého, protože tak tuto záležitost podceňujeme. Bůh si této výchovy cenní a je pro něj důležitá a pro nás by měla být taky taková, protože je to velmi efektivní metoda výchovy k dobrému křesťanskému charakteru.

Tato výchova pro nás může být těžká a budeme mít přirozeně myšlenky pro ochabnutí v našem životě a snad i zhroucení, ale Pavel již dříve napsal, že se člověk musí dívat na Krista (žid 12,3), jinak ochabna na mysli. Tato výchova nás totiž usvědčuje z toho, jak moc, anebo jak málo se držíme Krista, navíc zjevuje naše hříchy tak, aby byly vidět, což není nic příjemného, ale pokud se budeme dívat na Krista, neochabneme z toho, ale oceníme Pánovu výchovu, z Boží moci zkouškou projdeme a staneme se lepšími lidmi.

Bůh to totiž dělá z otcovské lásky k nám, ne z nelásky k nám. Dokonce použít i tvrdší metody k výchově; je zde zmíněno bičování. Není to o tom, že by se na nebi objevil velký bič, který by nás začal bičovat, ale chce se tím vyjádřit, že stejně jako se u výchovy používá fyzických a někdy až tvrdých trestů, stejně i Bůh může používat k naší výchově tvrdých trestů - ale to není známkou nenávisti, ale otcovské lásky, protože tak se projevuje láska otce vůči synovy, kterého přijímá za syna.

7 Snášejte to jako výchovu; Bůh vás bere jako syny. Vždyť co je to za syna, jehož otec nevychovává?! 8 Pokud jste však bez výchovy, jejíž účastníci se stali všichni synové, potom jste nemanželské děti a nejste synové.

Pavel pak komentuje tento Biblický verš (žid 12,5-6) a vyvozuje z něj dva závěry (první: žid 12,7-8 a druhý: žid 12,9-11). První závěr se týká toho, že jsme vychováváni pouze tehdy, když se Bůh stává naším Otcem, protože otec, který nevychovává svoje dítě, s ním prakticky jedná jako s nemanželským dítětem. Stávalo se od pradávna a je tomu až dodnes, že otec se může vzdát svého dítěte, nehlásit se k němu, nevychovávat ho a ani se o něj nezajímat a v takovém případě se dítě ocitne buď na ulici, nebo se o něj stará pouze matka, místo toho, aby byl otec s matkou sezdání a společně vychoovávali děti v manželství. Bůh není takový otec, který by se o své děti nezajímal, ale příznává se k nim a poctivě je vychovává.

A tuto výchovu praktikuje vůči všem svým dětem, ne pouze některým, které by si nějakým zvláštním způsobem vybral. Nemůžeme tvrdit, že by někdo byl z této Boží výchovy opomenut, protože pokud ano, znamenalo by to, že by pro něj Bůh nebyl Otcem, což je nemožné.

9 Dále: V našich tělesných otcích jsme měli vychovatele a měli jsme je v úctě. Nebudeme mnohem více podřízeni Otcí duchů, abychom žili?

Je zde představen kontrast mezi tělesnými otcí a Otcem duchů. Zatímco naši rodiče nás vychovávali způsobem, který potlačoval naše tělesné konání, Otec pracuje hlavně s naším duchem (tedy duší). Samozřejmě, že i rodiče mohou pracovat u dítěte s jeho vnitřním vnímáním, ale to, že se může člověk vnitřně změnit, může způsobit jen Bůh - a je to On, který člověka vychovává vnitřně, tedy aby dělal to, co je správné, z vnitřního přesvědčení ducha, ne proto, že za to dostane trest.

Bůh je představen v Bibli na několika místech jako Otec duchů: v Nu 16,22, kdy se řeší Kórachova vzpoura, se Mojžíš odvolává na to, že Bůh je Bohem duchů a tedy vidí dovnitř člověka a ví, že ne všichni se ke Kórachovi přidali. A pak ještě v Nu 27,16, kdy Mojžíš vyzývá Boha jakožto Otce duchů, který zná lidské nitro a srdce, aby vybral správného nástupce. Vidíme, že v těchto případech označení *Otec duchů* poukazuje na Boží schonost vidět do lidských srdcí. A protože Bůh vidí do našich srdcí, může s nimi efektivně pracovat a vychovávat nás.

A pokud jsme měli v úctě naše tělesné vychovatele, oč víc budeme mít v úctě samotného Boha! A tato úcta k rodičům mohla být někdy zakalena tím, že rodiče dělali chyby a někdy se dopouštěli nespravedlnosti, nebo nám zbytečně ublížili, apod., ale úcta k Bohu těmito chybami nikdy snížena ani zakalena není:

10 Vždyť nás vychovávali na pár dní podle svého úsudku, avšak On nás vychovává k užitku a k podílu na Jeho svatosti. 11 Každá výchova se v ten přítomný čas nezdá být radostná, ale bolestná. Avšak později vydává pokojné ovoce spravedlnosti těm, kteří byli prostřednictvím té výchovy trénováni.

Rodiče nás vychovávali jen pár dní - má se namysli kontrast mezi výchovou od rodičů, která trvá od narození přibližně do 15-18 let a patrně zbytkem života, kdy už jsme připraveni do života, a potažmo v určitém smyslu budeme Bohem vychováváni (vedeni) k lepšímu charakteru i v nebesích.

Dalším rozdílem (kontrastem) je to, že jsme byli vychovávali podle úsudku rodičů, což byli hříšní chybní lidé, a tak u nás tato výchova nemohla přinést to, co přinese výchova od Boha - tedy podíl na Boží svatosti; ve srovnání s tím že lidské metody výchovy rozvnají jen jakémusi úsudku chybných lidí.

A máme zde vylíčen konečný cíl výchovy - ne nám brát něco, co je pro nás dobré, nebo z rozmaru, ale výchova sleduje vyšší cíle; a ta Boží výchova sleduje podíl na svatosti, což je daleko důležitější, než cokoli jiného. I přes tresty (někdy i tělesné) a nepříjemné okamžiky u výchovy od našich rodičů či nebeského Otce můžeme nakonec prohlásit, že to všechno sledovalo naše dobro už jenom z toho úhlu pohledu, že jsme se stali odolnějšími vůči utrpení tohoto světa.

Stejně jako se můžeme ohlédnout na výchovu od našich rodičů a říct, že i přes určité nepříjemné momenty to mělo na nás dobrý vliv, můžeme se podívat zpět do našeho života a zhodnotit Boží výchovu, skrze kterou do našeho života také přišly nepříjemné momenty, a říct, že to mělo na nás vždy a za každých okolností dobrý vliv. Obrácený křesťan totiž neřekne, že Bůh na něj dopustil to či ono či způsobil to či ono a nebylo to pro něj dobré a bylo by lepší, kdyby to udělal jinak. Obrácený křesťan se podívá na Boží výchovu a se slovy vděčnosti vyjádří Bohu poděkování za to, jak ho vychovával, a vyjádří, že to pro něj bylo nejlepší tak, jak to udělal, a sám by to lépe neudělal.

Výsledek této výchovy pak přinese svoje plody - je to pokojné ovoce spravedlnosti. Pokojné, protože i přes všechny ty nepokoje ve výchově v konečném důsledku člověk získává pokoj a stává se odolnějším vůči krizovým situacím v životě a obtížněji ho tyto situace rozhodí a berou mu pokoj, a je to ovoce spravedlnosti - zde je myšlena *spravedlnost* ve smyslu *zbožnosti, kterou člověk získává poslušností* (jak je tento pojem v Bibli chápán na mnoha místech).

12 Proto napřimte umdlené ruce a ochrnutá kolena **13** a udělejte přímé stezky pro své nohy, aby se to, co je chromé, nevykloubilo, ale naopak uzdravilo.

Pavel navazuje na předchozí myšlenky slovem "proto" a ukazuje na to, že Boží výchova může člověka pořádně vyčerpat (viz studium žid 12,10-11). Popisuje stav člověka, který je fyzicky unavený (tedy již ho od vysilující činnosti bolí ruce a jeho nohy ho přestávají poslouchat) a přirovnává to k duchovní (duševní) únavě. Zdá se však, že se nejedná o popis člověka vyčerpaného prací, ale člověka, který je líný a nemá vytrénované duchovní svaly (srov. žid 12,11).

Pokud je člověk unavený, může to být nejenom činorodou prací, ale také tím, že není zvyklý pracovat. A pokud má člověk ochrnutá kolena, může to znamenat, že jimi dlouho nevykonával náročnou činnost. Také lidé, kteří si vykloubili kolena, si je pak museli dát do dlahy a upevnit, ale později je museli rozhýbat - a pokud by to tak neudělali, potom by je neposílili a byli by navždy mrzáky. Pavel zde zdůrazňuje, že je to všechno jen otázka cviku a toho, zda chceme posilovat svoje duchovní svaly, nebo chceme, aby zakrňovali. Posílení svalů nastává tehdy, když člověk aktivně pracuje, pak si odpočine (tělo posílí) a pak obět pracuje, protože kdyby nepopkračoval v práci, brzy by svaly ochably. Tento princip lze uplatnit i v duchovním životě.

K dobrému životu je ale nejen potřeba trénovat svoje tělo, ale také si připravit svoji životní cestu do takové míry, do jaké jsme toho schopni. V našem životě spoustu věcí neovlivníme, ale na druhous tranu v dnešní době také spoustu věcí ovlivníme - a zde nastává to narovnávání cesty. Je to narážka na cesty, které měly jámy a kopečky, prohlubně a byli neupravované, ale lidé je mohli kultivovat (což byla někdy velmi časově i silově náročná práce) a potom tyto cesty mohli využívat. Boží slovo často toto rovnání cest přirovnává k životním cestám (Př 4,25-27) a vyrovnání cest znamená nápravu svého života a odstranění ze života všeho, co nás odvádí od Boha.

Protože pokud vaše životní cesty jsou křivé (pokřivené hříchem) a ještě máte zesláblá ochrnutá kolena, potom na těchto cestách můžete snadno upadnout a bude to pro vás velmi nepříjemné. Proto posilněme klesající kolena, vyrovnáme cestu - a náš život pak bude mnohem lepší, plnější a jednodušší. Samotné vyrovnávání cesty pak bude mít i vliv na naše ochablé svaly - buď pozitivní, nebo negativní (žid 12,13).

14 Usilujte o pokoj se všemi a o svatost, bez které nikdo neuvidí Pána,

Tato slova o posílení rukou a nohou a vyrovnání cesty se týkají svatosti (žid 12,12-13), ale tato svatost se projeví také ve vztahu k druhým lidem. Je zde dvojí r ozměr - usilovat o svatost (osobní život) a usilovat o pokoj se všemi lidmi (ve vztahu k druhým lidem), což je dvojí zaměření, které musí jít ruku v ruce a jedno bez druhého nemá smysl. Pokud člověk usiluje jen o to, aby byl svatý a vyhýbal se zlu, ale přitom odsuzuje druhé lidi a nemá s nimi pokojný vztah, potom je to před Bohem jen přetvářka. Na druhou stranu pokud člověk jen usiluje o pokoj vůči šem lidem a nevaruje je před nadcházejícím soudem, nestaví se proti špatným naukám a nezastává se aktivně zla a správného učení, potom je to také špatně.

Někdy se ale nepokojům člověk nevyhne. Zde je důležité, aby byl vždycky otevřený smíření a aby ten nepokoj nevycházel z něj; jak se zachová druhá strana, to už je věc druhá: "*Pokud je to možné, tedy je to na vás: buďte pokojní vůči všem lidem.*" (Ř 12,18).

Bez těchto dvou věcí člověk neuvidí Pána - samozřejmě, že ho na soudu uvidí všichni (čti Zj 1,7), zde je patrně myšleno to, že nespatri jen jeho slávu ("*On jediný má nesmrtelnost a přebývá v nepřístupném světě; jeho nikdo z lidí nespatri a nemůže spatriť.*" (1. Tim 6,16), ale budou mu vidět do tváře, což je v Bibli chápáno jako velká pocta: "*V tom městě bude Boží a Beránkův trůn a jeho otroci mu budou sloužit a budou vidět jeho tvář...*" (Zj 22,3-4). Podobně to čteme i v Mt 5,8.

15 dohlížejte na to, aby se nestalo, že by někoho z vás měl nedostatek Boží milosti, protože by ho trápil nějaký vzhůru vzrůstající kořen hořkosti a mnozí by se s krze něj znečistili.

Tato zbožnost spočívá v tom, že se člověk upřeně dívá a dohlíží na to, aby se nepřipravoval o Boží milost - v řečtině je 14. a 15. verš jednou větou a 15. verš začíná slovy "dohlížejte." Svatost a zbožnost zkrátka není něco, co by přicházelo automaticky a automaticky by se to v našem životě udrželo, naopak je třeba usilovat o pokoj a o svatost a dohlížet na to, aby měl člověk nedostatek Boží milosti.

Co je myšleno tou Boží milostí? Boží znamená, že je to od Boha a milost znamená nezasloužený dar. Samozřejmě, že tím největším nezaslouženým darem z nebe je oběť Ježíše Krista a tak se v Bibli píše o Boží milosti častokrát ve spojení právě s Kristovou obětí (Ř 6,23; 1. Kor 1,4...), ale na mnoha místech je Boží milost spojena i s jinými dary, které dostáváme od Boha - jsou tím myšleny Boží dary (talenty), které používáme k budování církve, nebo příležitosti, které nám Bůh milostivě poskytl (1. Pt 4,10; Sk 14,26; Ef 3,7). A v tomto verši je napsáno, že v této milosti můžeme mít nedostatek - tedy že naplno nevyužijeme potenciál, který díky Božímu daru do našeho života dostáváme. Proto bychom se měli zaměřit na to, abychom měli vždy dostatek této milosti a nebyl zde nikdo, kdo by nás této milosti mohl zbavovat.

Ten někdo je nějaký vzhůru vzrůstající kořen hořkosti - což zní opravdu velmi zvláště. Je zde patrná citace z Deuteronomia: "*Ať není mezi vámi muž či žena či rodina či kmen, jehož srdce by se dnes odvrátilo od Hospodina, našeho Boha, aby šel sloužit bohům oněch národů. Ať není mezi vámi kořen plodící jed a pelyněk.*" (Dt 29,17). Na tomto místě Bůh varuje před lidmi, kteří byli modloslužebníci a dokonce toto modlářství rozšiřují do celé společnosti. Mezi normálními rostlinami, které vydávají užitek, se totiž může vloudit nějaká hořká bylina - tedy nějaký plevel - který bude brát sílu ze země těm, kteří rostou kolem něj, takže svým zlým vlivem bude připravovat o životodárnou sílu rostliny v okolí. Podobně i mezi křesťany se může vyskytnout člověk, který bude svým vlivem na druhé z nich vysávat duchovní sílu a oni tak nebudou mít dostatek Boží milosti (té životodárné síly).

Na jedné straně zde vidíme výzvu k tomu, aby člověk usiloval o pokoj se všemi lidmi (žid 12,14), na straně druhé je zde varování před lidmi, kteří šíří zhoubný vliv, kterým trápí druhé. A vykořenit ze společnosti člověka působícího zhoubným vlivem nutně vyvolává nepokoj mezi tímto člověkem a tím, který tento případ řeší, ale tento jev někdy musí nutně nastat v rámci toho, aby byla u věrných lidí Boží milost v dostatku.

Je zde napsáno, že tento kořen může mnoho lidí znečistit - je zde patrně narážka na židovský obětní systém, kde určité věci či lidé byli nečistí, a čeho se dotkli, to poskvrnili (znečistili; např. Lv 11,27). A pokud se tento znečištěný člověk dotkl zase další věci, tak se tato nečistota mohla přenášet stále dál a dál (např. Nu 19,22), stejně i zhoubný vliv jednoho člověka se může podobně šířit.

Ten někdo, kdo působí zhoubným vlivem, je popsán jako *vzhůru vzrůstající kořen hořkosti*. Hořkost (nebo pelyněk) je v Bibli symbol pro nějakou zvrácenost, je to opak spravedlnosti: "*Hleďte Hospodina a budete žít, jinak pronikne dům Josefův jako oheň, bude ho stravovat a nikdo ho neuhasi, aby zachránil Bét-el, který převrací právo v pelyněk a spravedlnost hází na zem.*" (Am 5,6); "*Cožpak poběží koně po skalách? Nebo se na ní orá se skotem? Avšak vy jste převrátili právo v jedovatý plevel a ovoce spravedlnosti v pelyněk..*" (Am 6,12). Navíc by někdo mohl navrhnout, že tento zvrácený kořen je ještě vzhůru vzrůstající (kořeny totiž podle přirozeného řádu rostou směrem dolů), ovšem tato myšlenka nemusí být pravdivá, protože kořen vyživuje rostlinu, která roste směrem nahoru, takže v určitém smyslu tento kořen skutečně vzrůstá nahoru - potom by to jen znamenalo, že stejně jako parazitující rostlina roste jen do té míry, do jaké parazituje na ostatních, tak i tento zhoubný člověk má vyšší postavení jen do té míry, do jaké mu druzí lidé dávají sílu ve společenství. Proto je lepší, aby se od takového člověka drželi lidé dál, protože nečistota se přenáší dotykem.

Kdo může být tímto nečistým člověkem se dočítáme v dalších verších:

16 *Ať nikdo není smilník či světský člověk jako Ezau, který prodal své prvorozenství za jediné jídlo.*

Usilování o svatost (žid 12,14) může být narušena cizím člověkem (žid 12,15), ale častokrát si za narušení svatosti můžeme my sami a děláme podobnou chybu, jako Ezau (žid 12,16-17).

Tato slova odkazují na známý příběh ze SZ (Gn 25,29-34), ve kterém se dočítáme o tom, že Ezau prodal svoje prvorozenství za obyčejný pokrm. Všechno to ale začíná výzvou, abychom nebyli smilníci ani svěští lidé. Otázka však zní, proč je zde zmínka o smilníku - byl snad Ezau nějaký smilník? Smilstvo může být v myšleno v doslovném smyslu a víme, že stejně jako ve SZ, NZ (např. Sk 15,20) i dnes je smilstvo obecně velký problém. O Ezauovy sice nemáme nikde výslovně napsáno, že byl smilník; víme jen, že měl vícero pohan-
ských žen, což bylo pro jeho rodiče trápením (Gn 26,34-35; 36,2).

Smilstvo ale také častokrát v Bibli (např. Ex 34,15-16; Lv 20,5-6...) odkazuje na něco, co my dnes nazýváme slovem synkretismus (tedy spojování dvojího náboženství do jednoho "paskvilu"). Toto chování už bychom u Ezau mohli pozorovat - vždyť byl vychováván Abrahámem a měl velké povědomí o živém Bohu, ale už jen tím, že si vzal pohanské ženy, jednal proti Božím nařízením, a právě taková spojení s pohanskými ženami pak vedli k náboženskému smilstvu (synkretismu). Ačkoliv věděl o velkých požehnáních, kterých se mu může dostat skrze Boží přízeň, raději to vše vyměnil za obyčejné jídlo. A mohli bychom pokračovat a mluvit například o jeho "řešení" situace s Jákobem, kdy ho chtěl kvůli podvodu zabít (Gn 27,41). Z těchto příběhů a indicií můžeme tak jako pisatel židům vyvodit, že Ezau byl smilník (tedy nešel přímo Božím směrem, ale jeho život poskvřňoval vliv pohanství) a světský člověk, který dává přednost požitku před dlouhodobým štěstím.

Ezau nakoenc ztratil skutečně mnoho. Jákob se stal patriarchou velkého národa a od jeho nového jména Izrael dostali Izraelci jméno. Jeho jméno je v požehnaném rodokmenu Pána Ježíše a je to jeden z největších patriarchů v Bibli - a je dokonce tak známý, že dodnes toto jméno a tuto postavu znají lidé na celém světě. To vše Ezau ztratil prostřednictvím jednoho jediného nasycení.

Je zajímavé, že pisatel židům zmiňuje příběh o tom, že Ezau prodal svoje prvorozenství za pokrm - což bychom mohli považovat ze strany Jákoba minimálně za vychytralost, když už ne za podvod - ale nezmiňuje to, jak Jákob s matkou obelhali svého otce, což bychom mohli klasifikovat pokud ne stejně, tak velmi podobně. Na jednu stranu je pravdou, že Jákob takto získal prvorozenství, ale Izák o tom pravděpodobně nevěděl, protože kdyby ano, jednal by jinak - buď by předal požehnání Jákobovi, anebo - a to je pravděpodobnější - by tento unáhlený slib zrušil, protože byl vymáhán chytráctvím, ne rozhodnutím ze strany Boha nebo jeho samotého. Pravděpodobně proto Jákob s matkou vymysleli svůj plán, jak toto prvorozenství u otce "potvrdit", tedy aby Jákob přijal po povrorozenství také požehnání z prvorozenství (takto to chápal i Ezau, čti Gn 27,36!). Pisatel židům se však nezabývá špatnými motivy Jákobova srdce, ale tím, jak se projevil Ezauův charakter, který byl takový bez ohledu na to, co Jákob udělal, nebo neudělal. V těchto situacích vyšlo najevo, že Ezau byl smilník a světský člověk - tedy že nešel přímo za Božími principy - a to je ta myšlenka, která je zde zdůraněna.

I dnes můžeme vidět podobný princip na tomto světě - spousta lidí si věci bere na úvěr, ať už se jedná o rychlou půjčku, kterou pak musí dlouhodobě splácet, nebo se jedná o úvěr v duševním či duchovním smyslu - něco člověk získá hned (krátkodobé potěšení), místo aby si něco odepřel, počkal a pak vzal daleko více požehnání.

17 Neboť víte, že když chtěl později to požehnání zdědit, tak - ačkoliv o to požehnání se slzami usiloval - byl odmítnut, neboť nenašel v sobě místo pro pokání.

Pisatel rozebírá Ezauův příběh ještě víc dopodrobna a uvádí, že Ezau doplatil na svoji světskou povahu a jeho rozhodnutí již byla nevratná (žid 12,16). Přestože se slzami usiloval o to změnit události a vzít si zpět požehnání, nebylo mu to umožněno.

Je zde použito řecké slovo μετανοια, které znamená činit pokání - tedy projevit lítost a na základě toho změnit svoje přemýšlení. Může to znamenat:

a) Ezauhovo pokání nebylo opravdové, tedy ne podle Boží vůle. Litoval toho, že nezískal prvorozenství, protože to znamenalo, že bude mít větší díl majetku, že bude mít výsadní postavení v rodině či snad bude v rodokmenu Mesiáše - a všechny tyto myšlenky ho vedli k veklému hněvu a k tomu, že chtěl kvůli tomu zabít svého bratra (Gn 27,41), což je velmi ohavný čin. Z těchto důvodů mu nebylo dovoleno zdědit Abrahamovo požehnání - kvůli jeho pokání postaveném ne na znechucení nad zlem, ale z hněvu, že nedostal něco, na co si myslel, že má nárok. Nepravé pokání je totiž vedeno egoismem a člověk cítí lítost (či hněv) jen kvůli důsledkům svých činů, opravdové pokání znamená uvědomění si svojí chyby a vyjádření lítosti na tím, co je zlé v Božích očích.

b) Slova "v sobě" jsou přidána překladateli pro lepší pochopení, ale řecký text tato slova neobsahuje; je tedy možné, že Ezau obecně nenašel prostor pro změnu myšlení - tedy ačkoliv usiloval o to, aby získal od otce požehnání a usilovně se o to snažil, již nebyl (v realitě) prostor pro to, aby se to změnilo (Gn 27,33-41). Hořkým pláčem a slzami (Gn 27,34 srov. žid 12,17) již nebylo možné nic změnit.

Ezauův příběh je tedy pro nás poučením také proto, že jsou rozhodnutí, které už nemůžeme vrátit zpět, podobně jako Ezau za jednu jedinou chvíli pro úplnou hloupost (jediné jídlo) přišel o neskutečně velké požehnání. Izák pak již nemohl změnit rozhodnutí o požehnání, které vyřkl z Božího vnuknutí.

I křesťané v NZ byli v určitém smyslu privilegovaným lidem, kterým se dostalo velkých výsad být křesťany a zdědit požehnání nebeského království. Měli by si tedy dávat pozor na to, aby nějaká pozemská maličkost (ve srovnání s obrovským nebeským požehnáním) nezpůsobila v jejich životech takový odklon od evangelia, že by se již nevrátili zpět. Oni samotní byli v nebezpečí, že se odkloní od křesťanství k židovství, ale podle to by byl krok zpět (žid 12,18-24):

18 Vždyť jste nepřistoupili k hmatatelné hoře, hořícímu ohni, temnotě, hluboké mrákotě, vichřici, 19 zvuku polnice a k takovému hlasu slov, že ti, kteří ten hlas uslyšeli, prosili, aby jim nebylo přidáváno slovo, 20 neboť nemohli snést to, co bylo přikazováno: ‚I kdyby se jen divoká zvěř dotkla té hory, bude ukamenována.‘ 21 A tak strašlivá byla ta podívaná, že Mojžíš řekl: ‚Jsem vyděšený a třesu se strachem.‘

22 Ale přistoupili jste k hoře Sión, k městu živého Boha (nebeskému Jeruzalému), k slavnostnímu shromáždění desetitisíců andělů, 23 k církvi prvorozených, kteří jsou zapsáni v nebesích, k Bohu (Soudci všech lidí), k duchům spravedlivých (kteří jsou učiněni dokonalými), 24 k Prostředníku nové smlouvy Ježíšovi, a ke krvi pokropení, která mluví lépe, než Ábel.

Zde Pavel uvádí určitý kontrast mezi židovstvím (žid 12,18-21) a křesťanstvím (žid 12,22-24), přičemž chce samozřejmě zdůraznit křesťanství a vyjádřit, že odpadnout k židovství by byl krok zpátky. Tím ale nechce židovství nějak shazovat, právě naopak - v těchto slovech vidíme jeho uznání a vyvýšení židovství; a tímto vyvýšením si vlastně připravil půdu pro to, aby řekl, že i když židovství bylo mocné a vyvýšené, křesťanství je ještě o to víc.

Toto srovnání začíná slovy "nepřistoupili" jste, jakoby čtenáři židům měli někam přistoupit. Samozřejmě se nejedná o doslovné přistoupení ke kopci na nějakém výletu, ale o přistoupení v mysli - tedy má to duchovní význam. Stejně jako židé ve SZ přistoupili k hmatatelné hoře Sínaj, křesťané v duchovním smyslu přistupují k nehmatatelné hoře Sijón (žid 12,22). Nutno podotknout, že ačkoliv lidé nepřistoupili k Sinaji, tak to neznamená, že by pro ně měl zákon ze Sínaje menší význam - je zde pouze srovnání zkušenosti starověkého Izraelského národa, který čerstvě vyšel z Egypta, se zkušeností NZ křesťanů.

Zatímco k první hoře se nesměli ani dotknout (žid 12,20), na horu Sijón Boží lid vystoupí, protože se na něm nachází nový Jeruzalém (město živého Boha - žid 12,22).

Zatímco první hora byla zahalena temnotou, mrákotou, byla tam vichřice a oheň - tedy byly tam faktory, které působily na mysl těch, kteří to viděli, a měli pocit určité zahalenosti - na hoře Sijón vidíme desetitisíce andělů a slavnost shromážděných. Je zajímavé, že na hoře Sinaj byly přítomni andělé (Dt 33,2; Sk 7,53; žid 2,2) i samotný Bůh (Ex 19,1-3) stejně jako tomu bude na nebeském Sijónu (žid 12,22-24), ovšem v druhém případě bude všechno jasnější a viditelnější.

Zatímco u Sinaje promlouval Bůh a jeho hlas byl jako polnice (Ex 19,19) - a vzhledem k tomu, že Ho slyšeli v jeden moment statisíce Izraelců, muselo se jednat o skutečně hrozivý a mocný moment. Lidé v době Mojžíšově tento způsob komunikace nemohli snést, protože to pro ně bylo příliš hrozivé (žid 12,19) - ne snad ty zákony, ale ten způsob, jakým byli podány. To ostatně bylo Božím záměrem (Ex 20,20), protože si měli lidé uvědomit, že to, co říká, je velmi důležité. V křesťanství k lidem promlouvá Bůh skrze Ježíše jiným způsobem - lidé přichází k Ježíšovi, který když byl na zemi, tak promlouval v tváři tvář lidem jako obyčejný člověk. Přesto je zde Kristova zvěst ještě více vyvýšena.

Poněkud záhadně pak působí 21. verš, ve kterém se píše o tom, že i Mojžíš se roztrásl strachem - dokonce o tom vydal svědectví, které se uchovalo až do NZ dob. Ale ve SZ se nikde o této události napíše - pouze je tam napsáno, že se v reakci na události kolem Sínaje třásl strachem celý Izraelský lid (Ex 19,16) a z toho by se dalo vyvodit, že i Mojžíš; ovšem přímá zmínka (jak ji čteme zde v žid 12,21) chybí. Pavel možná cituje nějakou židovskou tradici, kterou tímto povýšil na inspirované slovo, nebo mu to mohl Bůh přímo zjevit (což by ovšem bez předchozího vysvětlení působilo na čtenáře poněkud nedůvěryhodně).

Ať už to bylo jakkoliv, Mojžíš je zde vyličen jako ten, který se trásl před Bohem - to ukazuje nejen na to, že Mojžíš byl méně, než Bůh, potažmo Kristus (což je jedna ze základních myšlenek epištoly židům), ale nepřímě to ukazuje na nedostatečnost židovství (Mojžíš) a na plnost křesťanství (Bůh).

Je zde napsáno, že křesťané přistoupili k Sijónu. Sijón byl jižní kopec, na kterém byla postavena část Jeruzaléma. Král David si zde postavil svůj palác a brzy se stalo označení Sijón příslovceně pro celý Jeruzalém. A protože zde byl Boží lid, chrám, přebývala zde Boží přítomnost, stalo se toto město v NZ (např. v epištole židům: žid 11,10.14-16; 12,28; 13,14) i SZ častým symbolem pro nebeské království. I zde tomu tak je, protože jistě čtenářům nepsal, že přišli do pozemského židovského Jeruzaléma, ale že v určitém smyslu přistoupili k nebeskému Sijónu - opět ne že by již byli v nebi, ale skrze evangelijní zvěst k němu získali přístup a v myslích již přistoupili k zaslíbenému dědictví, které jim jednou bude skutečně dáno. Tento Jeruzalém vidí okem víry a již na zemi žijí tak, aby jim v tom městě v nebesích bylo dobře.

Co je v tomto městě?

Desetitisíce andělů - myriáda je v Bibli nejvyšší číslo, proto se toto slovo častokrát nepoužívá k označení přesného počtu deset tisíc, ale v přeneseném významu k vyjádření vysokého (až nesčíslného čísla), viz např. 1. Kor 4,15; 14,19. Takže v nebi budou nesčíslné zástupy andělů.

k slavnostnímu shromáždění - toto řecké slovo odkazuje na početné shromáždění v kontextu veřejné slavnosti při slavení svátků či oslavování nějaké veřejné náboženské události (v septuagintě např. Am 5,21; Oz 2,13). Toto slovo je v řečtině ve spojitosti s anděly, tedy přistoupíme k slavnostnímu shromáždění andělů, kteří mají v nebi náboženské setkání na účelem oslavy Boha (srov. Job 1,6; Zj 5,11). Takže se Boží lid spojí s uctívání Boha s těmito svatými bytostmi, což pro nás bude velká čest. Ale bude pro nás také ctí to, že se v uctívání spojíme s další skupinkou:

k církvi prvorozených - Prvorození synové měli zvláštní privilegia - zdělili větší majetek, byli knězi rodiny, po smrti patriarchy rodiny zaujali jeho místo a zastávali nejvyšší postavení v nepřítomnosti patriarchy. Označení prvorozený ale neodkazovalo vždy jen na toho, kdo byl narozený jako první, ale také na toho důležitějšího (významějšího) - Ř 8,29; Kol 1,15.18; Zj 1,5.

Zdá se, že tak je tomu i zde. Někdo by mohl navrhnout, že církev provorzených odkazuje na lidi, kteří jsou již v nebi a dostali se do nebe ještě před lidmi, kteří zemřeli a spí v prachu země, např. Henoch (Gn 5,24), Eliáš (2. Král 2,11), Mojžíš (Lk 9,30), či lidé, kteří vstali při Kristově ukřižování a zjevovali se židům a všem dalším národům v Jeruzalémě (Mt 27,52-53). Zdá se však z kontextu pravděpodobnější, že zde má pisatel na mysli všechny ty významné (důležité) věřící, kteří žili v dějinách lidstva od dob Adama až po Kristův příchod (o "statních" věřících je zmínka na konci verši). Čtenáři židům se mohou těšit na to, až se potkají s Adamem, Abrahámem, Izákem, Jákobem, králem Davidem, Eliášem, Danielem a dalšími významnými lidmi (viz Lk 13,28: "*až spatříte Abrahama, Izáka a Jákoba a všechny proroky v Božím království*"). Věřící se tedy mohou těšit nejen na to, že budou v nebi uctívat Boha se svatými anděly, ale také že budou uctívat Boha s významnými lidmi dějin světa, kteří utvoří jednu velkou církev (shromáždění).

kterí jsou zapsáni v nebesích - podle Lk 10,20 jsou naše jména zapsána v knize, dnes bychom asi řekli, že jsme zaregistrováni v nebeské databázi spasených. Řecké slovo zde použité (ἀπογράφω) odkazovalo na registraci občanů u nějakého města, kteří touto registrací získali výhody a práva občanství.

k Bohu (soudci všech lidí) - Ten, kdo o všem rozhoduje, je Bůh, a proto je zde představen jako soudce každého člověka. Když je Bůh představen jako soudce, je to zároveň i vybičování a napomenutí vůči lidem, kteří se staví proti Jeho vůli. To, zda přijdeme na Sijón a budeme tam, rozhodne On.

k duchům spravedlivých (kteří jsou učiněni dokonalými) - přistoupíme ke všem, kteří kdy zemřeli v dějinách lidstva a uchovali si vědnost k Bohu. Tito nedokonalí lidé byli zdokonaleni Boží mocí. Mnoho křesťanů má a mělo mezi těmito lidmi své manželky, manžely, syny, dcery, své blízké přátele a jiné, na kterým jim moc záleželo. Pro takové křesťany platí toto povzbuzení a naděje, že se s nimi jednou setkají v nebi a okem víry již na Sijón přistupují a setkávají se s nimi.

Je zvláštní, že se zde mluví o spravedlivých lidech jako o *duchách*. Když je slovo duch vztaženo k člověku, obvykle to poukazuje na člověka, který nemá tělo (Lk 24,39), jedná se spíše o jakýsi oživující princip (sílu), kterou disponuje Bůh, když dává a udržuje život, a která se po smrti k Němu vrací (viz např. Ž 146,4; nebo např. Kristus odevzdal svého ducha Otci při pozemské smrti (Lk 23,46). Jak již bylo řečeno výše - jedná se pouze o obrazné vyjádření - okem víry přistupujeme k Sijónu a vidíme tam různé osoby poukazující na to, kdo bude v nebi. I zde vidíme duchy zemřelých křesťanů - narozdíl od žijících křesťanů nemají tělo, které jim bude dáno až při Kristově druhém příchodu.

V těchto verších je napsáno, že tělo a krev nemůže zdědit Boží království, ale je potřeba proměny, která nastane při Kristově druhém příchodu: "*Toto vám říkám, bratři, že tělo a krev nemůže být dědicem Božího království ani porušitelné nebude dědicem neporušitelného. Hle, říkám vám tajemství: Ne všichni zemřeme, ale všichni budeme proměněni, naráz, v okamžiku, při zvuku poslední polnice. Zazní polnice, a mrtví vstanou jako neporušitelní a my budeme proměněni.*" (1. Kor 15,50-51).

k Prostředníku nové smlouvy Ježíšovi, - již jsme studovali, že Ježíš je prostředníkem nové smlouvy (žid 7,22; 8,6), a nyní je zdůrazněno, že v křesťanství hraje On i tato smlouva ústřední roli. Zatímco na Sinaji byla uzavřena stará smlouva, nová smlouva se týká Sijónu.

a ke krvi pokropení, která mluví lépe, než Ábel. O krvi pokropení jsme se také již bavili - studovali jsme, že krev pokropení hrála roli i při uzavírání staré smlouvy pod Sinajem (žid 9,18-23) což bylo předobrazem Kristovy krve v nové smlouvě. Zde se ale nenaráží na krev pod Sinajem, ale na případ Ábela (někteří překladatelé přidávají do tohoto verše slovo krev, aby zdůraznili, že je tam spojitost s krví ("*ke krvi pokropení, která mluví lépe, než Ábelova KREV*"), ale řecký text je více obecnější.

Mezi Kristovou krví a Ábelovým případem je mnoho spojitostí. Kristus i Ábel byli mučedníci a stejně jako byl Ábel zabit svým bratrem (Gn 4,10), tak i Kristus byl zabit svými bratry (žid 2,12.17). Po jejich smrti Bůh zasáhl a vynesl prokletí a soud (Gn 4,10-12; Mt 23,37-39; zde židé konce svolávali na sebe a svoje děti Kristovu krev (Mt 27,25).

Je zde však řečeno, že Ježíšova krev pokropení mluví lépe, než Ábel. Patrně se tím chce říct, že v nové smlouvě je všechno zřetelnější (snadněji pochopitelné) a účinnější, než ve SZ obětech a příbězích (např. příběh o Ábelovi, kde byla přenesena zvířecí oběť, ale i Ábel se stal v určitém smyslu "náboženskou obětí"). V následujících verších je tento princip ještě více rozvinut:

25 Hledte, ať neodmítnete Toho, který mluví. Vždyť pokud neutekli trestu oni, když odmítli Toho, který je na zemi varoval, čím víc neutečeme trestu my, když se odvrátíme od Toho, který nás varuje z nebes. 26 Jeho hlas tehdy zatřásl zemí. Nyní však slíbil: ‚Ještě jednou zatřesu nejen ‚zemí,‘ ale i ‚nebem.‘

Tyto verše odkazují na předchozí text (žid 12,18-22). Stejně jako Bůh pod Sinajem mluvil ke Svému lidu a vyhlásil zákon i obětní systém poukazující na evangelium, dnes Bůh promlouvá ke křesťanům podobným způsobem (dokonce i lepším, protože je všechno zřetelnější) a oni si mají dávat pozor, aby tato slova neodmítli, protože odmítnutím slov odmítají i Toho, kdo je řekl. Někdy někdo odmítá Boží slova, odmítá Boha jako takového.

Za porušení Boží slov (hlavně zákona), která byla vyřčena pod Sinajem, byli lidé různým způsobem potrestáni (viz studium žid 10,28!) a stejně budou potrestáni i lidé, kteří neuvěří evangelijní zvěsti, ovšem zde je to ještě přísnější - ti, kdo odmítnou evangelium, jistě neuniknou trestu (když se někdo provinil proti židovským zákonům, mohl se z toho nějak vykroutit, vylhat, podplatit, apod.) a navíc tento trest bude věčný. Tento kontrast je zdůrazněn tím, že zatímco na Sinaji Bůh promluvil z hory na zemi, nyní Bůh promlouvá přímo z nebes. A i když Jeho řeče nedoprovází hromy a blesky, je ještě důležitější Ho poslouchat, než tehdy u Sinaje.

Pak si Pavel všímá jedné události, která se stala v souvislosti s Božím promluvením u hory Sinaj - že se tehdy zatřásla země (Ex 19,18). Na tuto skutečnost se odkázal i prorok Ageus (Ag 2,6), na jehož slova nyní Pavel naráží a cituje je (ne úplně doslovně přesně, ale smysl zachovává). Prorok Ageus poukazuje na to, že stejně jako u Sinaje Bůh zatřásl zemí, tak bude zatřesenou zemí ještě jednou - při příchodu Toužebného národu (dosl. Ag 2,7), který vejde do Božího chrámu, čímž ho poctí Svoji přítomností a tento chrám bude slavnější, než Šalomounův chrám (Ag 2,9) - a dokonce ho naplní Svoji slávou. A skutečně - v NZ Ježíš přichází do chrámu a naplňuje ho Boží slávou (charakterem), ať už se jedná o vyhnání kupců a směnárníků (Mt 21,12) či Jeho vyučování v chrámě (Mt 21,23 apod.). Toto "zatřesení země" můžeme vidět v doslovném naplnění (Ex 19,18 srov. Mt 27,51) i v přeneseném (zatřesení společnosti (Mt 21,10) + události, které nastaly po Kristově smrti na celém světě). Další zatřesení pak podle Agea nastane při Kristově druhém příchodu (Ag 2,21-23).

Pavel ale klade důraz na to, že zatímco se u Sinaje třásla jenom země, u Sinaje se začnou třást i nebesa. Co to znamená? Můžeme to chápat doslova - při Ježíšově narození (Mt 2,2) i smrti nastaly na nebi určité změny (Lk 23,44-45), anebo i v přeneseném významu, protože Kristova smrt měla vliv i na nebesa - není tím myšlena atmosféra země, ale oblast, kde sídlí Bůh; a právě tam podle Zjevení došlo k výraznému zatřesení po Kristově nanebevstoupení (Zj 12,5.7).

Takže zatímco u Sinaje byla zatřesena země, při Kristově příchodu byla zatřesena nejenom země, ale také celý vesmír - to samo o sobě poukazuje na větší důležitost a význačnost nové smlouvy vůči staré smlouvě.

27 Tím ,ještě jednou‘ objasňuje, že změní to, čím lze třást. Vždyť ty otřesitelné věci jsou udělány proto, aby zůstaly ty věci, které jsou neotřesitelné. 28 Proto to mějme za milost, že přijímáme neotřesitelné království. Skrze tuto milost služme přijatelně vůči Bohu s posvátným strachem a plni úcty.

Přechod mezi židovstvím a křesťanstvím (viz studium žid 12,25-26) doprovázelo mnoho politických a společenských otřesů, ve kterých se ukázalo, co je stálé a neměnné, a co naopak není a bylo zničeno. Těmito otřesy například neprošly zvířecí oběti ze SZ, které byly ukončeny při zničení Jeruzaléma v roce 70 po K. Také mnoho židovských nesmyslných tradic, mnoh různých židovských směrů (saduceové, farizeové, eséni, apod.) byly těmito otřesy výrazně zasaženy tak, že víceméně dříve nebo později zanikly. Naopak Boží zásady v Písmech a nově vzniklá skupina křesťanství, založená na tom, co se v těchto otřesech osvědčilo a vykrytalizovalo z nich, trvá až dodnes. Některými věcmi (naukami, náboženskými a politickými skupinami) zkrátka lze otřást, ale některými prostě otřást nelze.

A právě v těchto otřesech vidíme ty Božské nauky a systémy. Kolikrát si ani neuvědomujeme Boží pravdy, až teprve tehdy, když je jimi otřeseno (někdo je zpochybní, jsme nuceni o nich přemýšlet v důsledku politické či náboženské změny, apod.) si uvědomíme, že vlastně máme v našem životě něco, co nepochází z Boha a může být klidně vypuštěno. A toto hledání Božích neotřesitelných věcí a lidských otřesitelných a rozlišování mezi nimi je součástí našeho života. Bez těch otřesitelných někdy jen ztěží rozpoznáme ty neotřesitelné. Stejně je to i s náboženskými skupinami: *"Neboť musí být mezi vámi i různé skupiny, aby se ti osvědčení stali mezi vámi známými."* (1. Kor 11,19).

Mezi tyto neotřesitelné věci patří bezesporu neotřesitelné království (žid 12,28). Máme zaslíbení Božího království v nebi. Ani zatřesení nebe (vzpouza v nebi) ani zatřesení země (politické a náboženské nepokoje) nemohly ohrozit neotřesitelné království, které nám Bůh nabízí. A Boží království na zemi v podobě církve trvá přes všechny nepokoje a otřesy již 2000 let a vidíme, že jím prostě nejde otřást, i když mělo hodněkrát v historii namále. Kolik náboženských a politických systémů se vystřídal od dob starověku až po dnešní dny, ale pouze křesťanství (a židovství) vydrželo až do dnešních dnů.

Pavel toto přijetí a vlastnění Božího království označuje slovem *milost* (milostivý dar od Boha) a pak vybízí křesťany k tomu, aby optikou tohoto daru sloužili Bohu tak, aby to pro něj bylo přijatelné. Všechno jednou skončí, ale Boží království bude stále trvat - takže být občany tohoto království a sloužit tomuto království je na věčnost. S tímto vědomím je služba Bohu posílána.

29 Vždyť náš Bůh je stravující oheň.

Po vybidnutí ke službě s posvátných strachem a plni úcty (žid 12,28) Pavel cituje Dt 4,24. Zdá se, že tím chce zdůraznit, že ačkoliv se na určité věci v křesťanství díváme jinak, než v židovství (viz studium žid 12,18-28), Bůh stále zůstává stejný a to včetně stravujícího ohně. Tento oheň způsobuje zkázu Božích nepřátel (Mt 3,12) a je znamením Božího soudu. Křesťané uctívají stejného Boha, který ve SZ trestal hříšníky a když byla vyčerpána Jeho dlouhoshovívavost tak neměl sitování.

A i když nežijeme v židovském státě, kde se podle Mojžíšového zákona vymáhaly tresty, nemělo by nás to vést k tomu, že bychom Bohu méně sloužili, anebo si mysleli, že už Boha nemusíme brát až tak moc vážně, jako lidé ve SZ.

1 Bratrská láska ať zůstává.

Mezi lidmi v židovské křesťanské církvi byla taková láska k bližnímu, která by se dala přirovnat k přátelství mezi sourozenci. Pave čtenáře vyzývá, aby tato láska pokračovala a zůstávala v jejich společenství, protože láska může pokračovat jen tehdy, pokud na ní lidé intenzivně pracují, jinak láska přirozeně vychladne a mizí.

Následující slova odkazují na lásku mezi lidmi (žid 13,2-6):

- a) Láska k hostům a příchozím (žid 13,2)
- b) Láska k trpícím (žid 13,3)
- c) Láska mezi manžely (žid 13,4) - základem této lásky je láska k bližnímu; někteří dlouholetí manžele přirovnávají svůj vztah k sourozeneckému vztahu, k nejlepšímu kamarádství/přátelství
- d) Mezi křesťany by neměla být láska k penězům (žid 13,5-6)
- e) Láska by se měla projevat také vůči vedoucím v církvi (žid 13,7)

2 Nezapomínejte na pohostinnost. Neboť skrze ni někteří - třebaže to nevěděli - pohostili anděly.

Pavel jistě nepřímou naráží hlavně na události v Gn 18 kap. (kdy Abraham pohostil dva muže-anděly) a pak na Gn 19 kap., ve které Lot pohostil dva muže z náměstí. V prvním případě Abraham obdržel zaslíbení o narození syna, ve druhém případě tyto hosté-andělé zachránili Lotovi a části jeho rodiny život. Vidíme, že pohostinnost se v těchto dvou případech opravdu "vyplatila." Nebylo to jistě tak, že by Abraham s Lotem pohostili v životě jen tyto dva muže, ale byli to jistě lidé pohostinní, kteří pohostili každého, u koho jen měli příležitost - a v těchto dvou případech pohostili anděly. Tyto dva příklady promlouvají také k nám, i my bychom neměli být neteční vůči těm, kteří momentálně potřebují pomoc, třebaže tento způsob pohostinnosti již není díky sociálnímu systému a bohatství Evropy tak běžně využívaným způsobem, jako tomu bylo v dobách starověku a středověku.

3 Pamatujte na vězně (jako byste byli s nimi spoluvěznění) a na ty, kteří trpí zlem (jako ti, kteří jsou sami také v těle).

Křesťané mají pamatovat na vězně a obecně na ty, kteří trpí pod nějakým zlem. Pamatovat neznamená je jen mít v paměti, znamená to aktivně si vybavovat jejich situaci a něco s tím dělat. Podobně i slovo pamatuj v přikázání o sobotě (Ex 20,8) znamená si to připomínat a jednat v současnosti s tímto vědomím.

Takže vzpomínka na vězně, kteří trpěli pro víru a jistě je znali (žid 10,33), je měla vést k určité aktivitě. Soudci posílají do vězení lidi mimo jiné také proto, aby nebyli součástí běžné společnosti, ztratili na společnost vliv a když se s nimi lidé dlouho nevidí a nesetkávají se s nimi, tak na ně do jisté míry zapomenou; ale spoluvězni na spoluvězně nezapomenou, protože je mají stále před sebou. Pavel vyzývá křesťany, aby na vězně nezapomínali a měli je v živé paměti jakoby byli s nimi sami ve vězení - a mohou na ně pamatovat na modlitbách nebo skrze osobní návštěvu. Bůh tedy tyto trpící zvýhodňuje. On sám, který dopustil, aby přišli pro svoji víru do vězení, nyní vyzývá spolubratry a spolusestry, aby jim prokazovali milosrdenství.

Poslední dovětek o těle poukazuje na silnou empatii. Stejně jako oni i my jsme v lidském těle a skrze toto tělo někdy trpíme, hladovíme, strádáme, máme pocit osamělosti a bezmoci - stejně jako lidé ve vězení, oni ale mnohokrát víc. Známe slabosti našeho těla a víme, že i vězni jsou ovlivněni těmito slabostmi, což je další důvod pro to na ně pamatovat a pomáhat jim, jak jen to je možné.

4 U všech ať je svatba hodnotná. A manželská postel ať je neznečištěna, vždyť smilníky a cizoložníky bude soudit Bůh.

Většina překladů zde má: "manželství," ať je hodnotné, ovšem řecké slovo γάμος je použito v Bibli na více místech (Mt 22,2; 25,10; Lk 12,36; 14,8; Jan 2,1; Zj 19,7) a vždy se překládá jako svatba, případně jako svatební hostina. Bůh zkrátka chce, aby svatba byla u lidí hodnotná - a zvláště dnes vidíme, jak si lidé myslí, že spolu mohou žít a "nepotřebují papír" - to je jasný důkaz toho, že hodnota svatby do velké míry klesla. V Božích očích je ale svatba i následné manželství hodnotné a tak by to mělo být i u lidí (pozn. řecké slovo pro *hodnotná* je τίμιος a znamená drahý (obvykle v kontextu drahých kamenů, které mají vysokou cenu (1.Kor 3,12; Zj 17,4; 18,12...)).

Ačkoliv může být mezi lidmi velmi cenně celibát, zde je napsáno, že u Boha má velkou hodnotu to, když člověk v celibátu nežije, ale žije v manželství ve věrnosti. Manželská postel má být neznečištěná (což odkazuje na svatost, srov. žid 7,26) nějakým smilstvem či cizoložstvím - smilstvo má obecnější význam a odkazuje spíše na sexuální vychýlení jako takové (obvykle ve spojení s prostitucí), zatímco cizoložství je chápáno spíše jako to, když je muž nevěrný vůči svojí ženě v manželství, či vdaná žena je nevěrná vůči svému muži. Na jiném místě v Písmu jde Pavel ještě dál a říká, že cizoložníci nezdědí Boží království (1. Kor 6,9).

*5 Váš způsob života ať je bezláskový k penězům. Buďte spokojeni s tím, co je. Neboť On řekl: „Nikdy tě neza-
nechám, ani tě neopustím.“ 6 Takže s dobrou myslí říkejme: „Pán je můj Pomocník, nebojím se. Co mi udělá
člověk?“*

V řečtině je skutečně dosl. napsáno, že způsob života má být ἀφιλάργυρος - "bezláskový" (bez-mít rád penízový), což neznamená mít v nenávisti peníze, nebo se o to vůbec nestarat, ale je to ve smyslu mít spokojenost s tím, co člověk má. A právě to je jedná metoda, která funguje na nespokojenost - teprve až je člověk vděčný za to, co má, je s tím spokojen a stále nehoní víc a víc peněz, tak je doopravdy šťastný. Nespokojenost v penězích totiž (zvláště v dnešní době, kdy se máme velice dobře) často vyplývá z našeho vnitřního nastavení nespokojenost, než z reálného nedostatku peněz. Lidé na zemi umírají hladem, spoustu lidí se topí v dlužích atd., takže pokud toto nemáme, spokojme se s tím, co nám Bůh dá.

K tomu si ale potřebujeme uvědomit, že peníze a péči nám dá Bůh, který nás nikdy neopustí (Dt 31,6; Joz 1,5; 1. Par 28,20) a vždy se o nás postará. Můžeme potom stejně jako žalmista (Ž 27,1; 118,7) vyznat tuto pravdu v jakékoli situaci. Politická či náboženská situace se kolem nás může měnit, můžeme na tom být velmi špatně, dokonce nemusíme mít co jíst, nebo můžeme být i v ohrožení života - když se však na to člověk podívá z perspektivy Božího království, začne být vděčný za to, co mu Bůh dal, a uvědomí si, že to podstatné je být v Božím království, což je něco, co nám žádný člověk nemůže odejmout. Lidé nám mohou udělat spoustu špatných věcí, ale nemohou nás připravit o to nejценnější.

7 Vzpomínejte na vaše vedoucí. Ti k vám mluvili Boží slovo - ty pozorně sledujte: jaký byl výsledek jejich způsobu života, a napodobujte jejich víru.

Otázka "Co mi může udělat člověk?" (žid 13,6) z předchozího verše je zde uvedena do praxe. Křesťané mají spoléhat na vedoucí, kteří k nim mluvili Boží slovo (tedy kazatelé) a měli by se hlavně zamyslet nad jejich životem. Nad čím přesně? Řecké slovo zde přeložené jako "výsledek" (έκβασις) může také znamenat "únik, odchod" - tedy to, jak odešli ze života; a další řecké slovo, které je zde přeloženo jako "způsob života" (ἀναστροφή) by se dalo přeložit jako "životní cesta." Můžeme to tedy chápat tak, že se máme u těchto lidí zaměřit na to, jak odešli ze své životní cesty (tedy jak umřeli). Takže je možné dvojí chápání:

a) ODEJÍT Z ŽIVOTNÍ CESTY - Někteří z těchto vedoucích jistě zakusili mučednickou smrt (rady ohledně těch živých vedoucích jsou zaznamenány o něco dále v žid 13,17) - a zde by si měli vzít příklad z toho, jak sestupovali k branám smrti. Byli nervózní, ustrašení, nebo umírali pokojně s klidným vědomím budoucího vzkříšení? Ano, lidé mohou způsobit mnoho trápení a mohou dokonce i zabít - toto vše může udělat člověk (žid 13,6), ale když je Bůh s námi, snášení utrpení a smrti bude jiné, než kdy s námi Bůh není.

b) VÝSLEDEK JEJICH ŽIVOTNÍ CESTY - tedy zamýšlet se nad plody (výsledek) toho, jak žili - do tohoto přemýšlení můžeme zahrnout nejen jejich smrt (která byla výsledkem jejich životní cesty být věrný Bohu až na smrt), ale také celkově jejich jednání, tedy co to konkrétně přineslo v jejich životech a v životě církve.

Každopádně si z nich měli brát příklad (k tomuto tématu viz komentář k žid 6,12)

Následující text je o Ježíši (žid 13,8-9), který by měl být ústředním tématem našeho života. Někteří se sice zabývají nepotřebným jídlem (žid 13,9), ale my se máme zabývat jídlem hlavně v kontextu oltáře a obětí (žid 13,10-16).

8 Ježíš Kristus je stejný včera, dnes i na věky.

Výrok v osmém verši znamená, že Bůh má stejné neměnné plány s člověkem a lidstvem jako takovým. Někteří lidé možná byli v nesnázích a strádali (žid 13,5-6), jiní pokojně umírali ve víře (žid 13,7), ale to nebylo způsobeno tím, že by Bůh "zazmatkoval" nebo že by jen tak z rozmaru někomu pomohl a druhému ne. Naopak: Boží plány s člověkem a Jeho principy jsou stále stejné.

Tento princip je pro křesťany velkým ujištěním, uklidněním a poučením. Mohou žít svoje životy s vědomím, že o nich Bůh ví a také ví, co je pro ně nejlepší. Zároveň by si ale měli uvědomit, že stejný Bůh, který na tomto světě chodil mezi lidmi (Ježíš), je tentýž Bůh ze SZ. I když epištola židům obsahuje mnoho myšlenek k tématu přechodu mezi obdobím starého a obdobím nového zákona, nesmíme nikdy zapomínat, že se jedná o toho samého Boha, který se pouze projevoval v dějinách lidstva různým způsobem.

9 Nenechte se svést rozmanitými cizími učenými. Neboť je dobré mít mysl utvrzenou milostí, ne předpisy o jídle, jimiž si neprospěli ti, kteří podle nich chodili.

V dalším oddíle se řeší jídlo (žid 13,9-14). Hned na začátku stojí varování, abychom se nenechali svést různými naučeními s tím, že je dobré mít mysl utvrzenou milostí. Tím se samozřejmě nechce říct, že bychom neměli přijímat nové pohledy a názory, nebo že bychom se zuby nehty měly držet toho starého jen proto, že se nám nechce měnit pohled na věc, ale Pavel zde varuje před nekritickým přijímáním všelijakých nauk, které se mohou dostat do církve.

A útočí zde hlavně na jeden velmi častý jev v křesťanství, kdy se člověk zaměří na něco méně podstatného místo toho, aby se zaměřil na to podstatné a to méně podstatné - jak říká Kristus - nezanedbávat: "*Běda vám, učitelé Zákona a farizeové, pokrytci, protože dáváte desátky z máty, kopru a kmínu, ale zanedbali jste závažnější věci Zákona: právo, milosrdenství a věrnost. Toto bylo třeba udělat a tamto nezanedbávat.*" (Mt 23,23). Někteří učitelé patrně kladli velký důraz na dodržování určitých pravidel v jídle a dávali do pozadí Boží milost, což je vždycky nebezpečné. Ačkoliv pro nás může být dodržování půstu, rolišování čistého a nečistého či zdravotní reforma důležitými tématy v našem křesťanském životě, nikdy by se neměli dostat natolik do popředí, že by to zastínilo Boží milost, kterou máme v Kristu. Naše srdce není upevňováno předpisy o jídle (a ani jinými předpisy Božího zákona), ale Kristovou milostí, která nám dává sílu ke konání Boží vůle, součástí které je i starání se o naše tělo v oblasti jídla.

Můžeme se samozřejmě ptát, o jaké předpisy o jídle se zde jedná. V kontextu hlavní myšlenky to není až tak podstatné, ale i touto otázkou se můžeme zabývat. Kontext nám nedovoluje dát na tuto otázku přesnou odpověď, ale list židům byl napsán v období NZ a my víme, že lidé tehdy ohledně jídla řešili určité otázky, takže je pravděpodobné, že se i zde může řešit jedna z těchto otázek:

- a) Pohanské předpisy o jídle (1. Tim 4,1; Kol 2,8.16.21-22)
- b) Maso obětované modlám (1. Kor 8-10 kap) - a zde vidíme, že Pavel řeší nejenom otázku jídla (samotného předpisu), ale zajímá se hlavně o pohnutky, proč někdo něco jí a nejí
- c) Předpisy o půstu (Ř 14 kap.), které vycházeli patrně hlavně z židovských náboženských tradic. Tato varianta se zdá v kontextu listu židům nejpravděpodobnější.

Pokud už se člověk vzdá určitého jídla z určitých důvodů, tak je to pro něj do jisté míry omezení, přesto to lidé dělají, protože vnímají, že toto omezení jídla jim přinese určitý užitek. Například v případě půstu se člověk omezí, ale může to být pro něj takovým požehnáním a přiblížením k Bohu, že mu to vlastně jenom prospěje. Pavel zde píše (žid 13,9), že tento druh příkazů o jídle lidem, co se ho drželi, neprospěl - a my víme, že i půst může člověku neprospěť, když jeho pohnutky nejsou správné (Zach 7,5-6; Mt 6,17). Pokud je ale srdce člověka upevňováno Kristovou milostí, potom může být pro něj půst velkým požehnáním, pokud se ale postí jen proto, aby ukázal svoji zbožnost, nebo chce Boha o něčem přesvědčit, potom mu to nepřinese žádný užitek.

Následující text je o obětech (žid 13,10-16), přičemž se klade důraz na jedení z oběti. V kontrastu s těmito předpisy o jídle Kristova oběť (a jedení z oběti) přináší do srdcí křesťanů milost a upevňuje jejich srdce:

10 Máme oltář, ze kterého mají právo jíst ti, kteří slouží ve svatostánku.

Pavel zde v podstatě píše, že máme stejná (podobná) privilegia jako lidé ve SZ, kteří přicházeli do svatyně. Když člověk ve SZ přinesl určitý druh oběti, tak z něj mohli jíst kněží (Lv 6,25-26; Nu 18,9-10) poté, co byla tato oběť položena na oltář a zapálena. Část oběti shořela a část připadla kněžím. V NZ křesťané mají také svůj "oltář", kterým je myšlen patrně kříž - a protože na tomto oltáři byla přinesena oběť, každý křesťan, který v duchovním smyslu slouží ve svatostánku (v církvi), na ni má právo.

Kristus řekl, že lidé mají jíst Jeho tělo a pít Jeho krev (Jan 6,54-56). Již jsme studovali to, že jíst (ochutnat) něco znamená to prožít - stejně jako člověk jí jídlo a tělo to pak zpracovává, tak když člověk něco prožije, tak to zase zpracovává jeho nitro (viz komentář k žid 6,4). V tomto smyslu je tedy jedení Krista symbolem toho, že se Kristus (On, Jeho život, Jeho učení...) stává naší součástí - a díky Kristově oběti jsme k tomuto získali přístup, protože teprve až po přinesení oběti a obětování z něj mohli kněží jíst.

11 Těla zvířat, jejichž krev za hřích je prostřednictvím velekněze přinášena do svatyně, jsou úplně spalována za táborem. 12 Skrže to i Ježíš, aby posvětil lid skrže Svou krev, trpěl za branou. 13 Proto vycházejme k Němu ven za tábor, nesouce jeho pohanění.

Desátý verš se věnoval oltáři (symbolicky: kříži) a verše 12-14 se věnují samotné oběti na kříži - tedy Ježíši Kristu. Abychom dobře chápali tuto oběť, je potřeba si trochu připomenout zásady, na kterých stál obětní systém.

Jedna ze zajímavých zásad bylo to, že zbytek z oběti se spaloval venku za táborem - ovšem bylo to jen při určitých druzích obětí (například celopal ("zápalná oběť") byla celá spálena na oltáři) - o těchto obětech se dočteme v Levitiku 4. kapitole. Zde je napsáno, že se to praktikovalo v případech, když zhřešil kněz (dosl.) k vině lidu (Lv 4,3.12), tedy že svým hříchem negativně ovlivnil společenství, anebo pobloudila celá Izraelská pospolitost (Lv 4,13.21). Pak se toto praktikovalo ještě při dni smíření (Lv 16,27), což je zase oběť, která byla (stejně jako předchozí) zaměřena na celé společenství. Tehdy Bůh nařídil, aby zbytek z obětního masa byl spálen za táborem, protože na poušti žili lidé ve stanech a celé společenství žilo v táboře, ovšem později byl tento zvyk patrně uchovávan tak, že maso bylo páleno za městem - a zde už se dostáváme k naplnění tohoto obrazu (žid 13,12).

Role Krista je zde zjevně dvojitá - první jeho role je velekněžská, kdy Jeho krev se dostává do svatyně a ovlivňuje záležitosti spojené se svatyní, což je téma, které jsme studovali skrz celou epístolou židům; jeho druhá role je role oběti, kdy je maso z této oběti spáleno za táborem, což ukazovalo na Jeho ukřižování a smrt, což nastalo mimo město Jeruzalém. Spojnicí mezi těmito dvěma rozměry Kristovy smrti je bezesporu krev, která byla prolita mimo Jeruzalém, ale má vliv na svatyněvé záležitosti, včetně posvěcení (žid 2,11; 10,14).

Nakonec je zde dán praktický rozměr Jeho smrti mimo Jeruzalém. Byl řádně odsouzen mezi v Boha věřící židy v Jeruzalémě a pak jako zločinec trpěl mimo Jeruzalém za strašlivých muk, které byly umocněny posměchem a znevažováním ze strany židů. Tato scenerie nám dává otázku, zda i v takových chvílích chceme následovat našeho Spasitele na Golgotu. Je to životně důležitá otázka, protože pokud ano, získáme přístup k Jeho posvěcující krvi a oběti, která nám poskytuje spasení; zároveň to nebude vždy jednoduché, protože křesťané musí nést Jeho potupu. Jistě by bylo výhodnější a klidnější nechat Krista jít na Golgotu a vůbec se toho neúčastnit, nechat věcem volný průběh, nebo se dokonce připojit k většině ve znevažování, ovšem křesťané jsou vyzýváni k tomu, aby navzdory posměchu kráčeli s Kristem na Golgotu.

To je vskutku vysoký standard, ale může být pro nás motivací to, že když vyjdeme za město k Ježíši, kráčíme vlastně do (lepšího) nebeského města:

14 *Vždyť zde nemáme zůstávající město, ale usilovně hledáme to budoucí město. 15* *Skrze Něj tedy stále přinášejme Bohu oběť chvály, tj. ovoce rtů, vyznávající Jeho jméno. 16* *Nezapomínejte však na dobročinnění a na společenství, neboť takové oběti se Bohu líbí.*

Stejně jako mušel Ježíš opustit Jeruzalém (žid 13,12-13) i židé se mohli dostat do situace, kdy museli opustit svoji rodnou zem, Jeruzalém či svůj národ. Neměli by se tomu bránit, pokud taková situace nastane, protože jejich pravý domov a pravé město je v nebi (žid 11,10.13-14), pokud o něj ovšem usilují. Když o něj neusilují, možná si ani neuvědomí, že k takovému městu by mělo směřovat jejich myšlení.

Skrze Krista (žid 13,15) mají přinášet Bohu oběti - ale nejsou to zvířecí oběti. Obětovat totiž znamená v obecnějším významu *zasvětit něco Bohu tak, aby to bylo jenom Jeho*. Jsou zde vzpomenuty dva druhy obětí:

a) Oběť chvály, což je "ovoce rtů" - tedy plody toho, co říkáme (Př 18,20; Oz 14,3). V tomto případě by měli být naše slova a chvály zasvěceny Bohu a Jeho jménu.

b) Oběti dobročinnění a společenství - jsou zde dva rozměry Kristovy oběti. Ten první rozměr je dobročinnění, tedy dobré skutky. Kristova oběť nás vede ke změně srdce a to se projeví v našich skutcích hlavně vůči církevnímu společenství. Křesťané by na to neměli zapomínat, protože přijdou chvíle, kdy budou někteří z nich vyhnáni z měst (žid 13,14) a potom je potřeba na ně zvláště pamatovat a prokazovat jim dobro.

17 *Mějte důvěru ve své vedoucí a buďte poddajní, neboť oni bdí nad vašimi dušemi jako ti, kteří budou vydávat počet. Vracejte jim to, aby to mohli dělat s radostí a ne s povzdechy, neboť to by pro vás nebylo k užítku.*

Nyní se Pavel obrací k věřícím s výzvou, aby měli důvěru ve svoje vedoucí; podle kontextu se zdá, že jsou to vedoucí v církvi, ne světské autority. Řecké slovo zde použité je $\pi\epsilon\acute{\iota}\theta\omega$, což se překládá obecně jako věřit, ale v minulém čase má spíše význam: *nechat se přesvědčit, začít věřit, poslouchat* - zkrátka mít k někomu důvěru.

Proč by k nim měli mít důvěru? Protože bdí nad jejich dušemi s vědomím, že jednou za to budou skládat účty Bohu. Samozřejmě nemůžeme tento výrok brát absolutisticky a bezmyšlenkovitě poslouchat vedoucí v církvi, ale měli bychom se podřídit církevní autoritě, pokud to nejde proti Božím nařízením, nebo našemu svědomí. Je spousta věcí v církvi - od organizace až po ustanovení a kompetence služebností - na kterých se jako společnost musí dohodnout a najít nejlepší cestu pro fungování - a zde bychom se měli podřídit tomu, co se ustanovilo, jinak si každý začne dělat, co chce, a nabourává to jednotu.

Jejich starost o naše duše bychom jim věli "vracet" - patrně v podobě vděčnosti a ochoty se podvolit, protože jen tak to mohou dělat s radostí, a ne s povzdechy. Tento princip nepřináší užitek ani tak vedoucím, jako spíše těm, kteří se podřizují - pokud to funguje na obou stranách správně a podle Božích pravidel. Pokud jsou srdce podvolených i srdce vedoucích podmaněny Boží milostí, může tato hierarchie fungovat k užítku všem lidem.

18 *Modlete se ohledně nás, neboť jsme přesvědčeni, že máme dobré svědomí, když se ve všem chceme chovat správně. 19* *Tím více vás však vyzývám, abyste to dělali - tak abych se k vám brzo navrátil.*

Od poslušnosti vůči vedoucím (žid 13,18-19) Pavel plynule přechází ke svojí osobě a svým spolupracovníkům. Vyzývá čtenáře, aby se za něj modlili a připomíná jim, že má dobré vědomí a chce dělat dobré věci - proto si nárokuje tuto výzvu k modlitbám ohledně sebe a svých spolupracovníků. Z 19. verše se zdá, že je zde určitá okolnost, která brání jeho setkání se čtenáři - může to být nemoc, vzdálenost (možná evangelizoval hodně daleko a nenašla se vhodná příležitost k cestě k adresátům), nebo vězení, což je podle žid 13,23 asi nejpravděpodobnější možnost.

20 Bůh pokoje, který vyvedl z mrtvých Pastýře ovcí (našeho Pána Ježíše), jež byl ustanoven velkým kvůli krvi věčné smlouvy, **21** ať vás připraví k vykonání Jeho vůle, dělající v nás to, co je před Ním přijatelné skrze Ježíše Krista, jemuž buď sláva na věky věků. Amen.

Poslední výzvy se týkají Boha, který vyvedl z mrtvých Ježíše Krista. Tento Bůh je nazván Bohem pokoje (pokoj označuje opak zneklidnění, nepokoje), protože dává všem lidem pokoj. To samozřejmě souvisí se smrtí Ježíše Krista, který svou smrtí usmířil Boha s člověkem: " *Když jsme tedy byli ospravedlněni z víry, máme pokoj s Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista.*" (Ř 5,1). Luther napsal: "Tato dvě slova - milost a pokoj - jsou plně pochopena v těch, kdož se úplně oddali křesťanství. Milost zbavuje hříchu, pokoj uklidňuje svědomí."

Tento Ježíš je nazván Pastýřem ovcí (protože opravdový pastýř dává duši za ovce (viz Jan 10,11) a Velikým - toto slovo označuje v Bibli mocnou a významnou osobu. Ježíš se touto velkou osobou stal díky svojí vykupitelské krvi (srov. žid 9,14-23)- od prolití této krve je Jeho jméno velké mezi věřícími. Je to krev věčné smlouvy, protože její spásonosné důsledky budou trvat na věčnost.

Chvalozpěv o Bohu pokračuje výzvou, aby byl Bůh plně připraven - udělal v nich samotných (tedy v jejich nitru) dílo, které bude před Ním přijatelné; a to nejde přímo, ale pouze prostřednictvím Ježíše Krista.

22 *Napomínám vás však, bratři a sestry: Snášejte to slovo napomenutí, vždyť jsem vám napsal jen prostřednictvím mála slov.*

Pavel své čtenáře napomenul (řecké slovo παρακαλέω - dosl. vyzvat, povzbudit, napomenout, prosit; tedy obecně podnítit druhého) a vyjádřil přání, aby výzvy a napomenutí v tomto dopise dokázali unést, protože byl místy kritický.

Následující slova neznamenaají, že by tento dopis byl krátký, vždyť je delší, než většina dopisů z NZ a patří mezi ty nejdelší. Ale téma, o kterém Pavel psal, by mohlo být napsáno daleko obsáhleji (například tato studie je daleko delší text, než tento dopis), ale musel to někdy zkrátit, protože v tomto tématu můžeme jít stále více a více do hloubky až do nekonečna.

23 *Víte, že náš bratr Timoteus je již propuštěn. Pokud přijdu brzy, uvidím vás s ním.*

24 *Pozdravujte všechny své vedoucí i všechny svaté. Pozdravují vás ti, kteří jsou z Itálie.* **25** *Milost buď s vámi se všemi. Amen.*

[Dopis byl napsán k hebrejům a byl předán prostřednictvím Timotea.]

Zmínka o Timoteovi, který byl propuštěn (pravděpodobně z vězení, možná (poslán pryč) od Pavla) ukazuje na to, že by autorem mohl být Pavel, jak jsme předpokládali. Timoteus je v Pavlových listech popisován jako Pavlův společník a bratr (např. 2. Kor 1,1; Fil 1,1...).

List končí několika dalšími výzvami: jako je tomu zvykem, i zde máme téma pozdravování (od Pavla a křesťanů z Itálie a zároveň je zde vyjádření pozdravu vůči čtenářům, hlavně těm vedoucím (srov. žid 13,17). Dopis končí přáním milosti a pokoje, které shrnulo předchozí verše v žid 13,20-21.

Sláva Lidé dosahují slávy tím, že disponují určitou charakteristikou, která jim vybuduje pověst široko daleko.

Sláva se také používá v Bibli ve smyslu vzdávání uznání a oslavování druhého; tedy přibližně tak, jak to vnímáme my dnes:

Slávu od lidí nepřijímám. ^{J 5,41}

Jak víte, nikdy jsme nepoužili lichocení ani jsme nebyli chtiví zisku -- Bůh je svědek! Nehledáme ani slávu od lidí, od vás ani od jiných. ^{2.Tes 2,5-6}

V Bibli ale nacházíme místa, kdy se sláva stává ekvivalentem k pověsti (když je někdo slavný, má velkou pověst):

Povězte otci o vsi mé slávě v Egyptě a o všem, co jste viděli. ^{Gn 45,13}

Neboj se, když někdo bohatne, když rozmnožuje slávu svého domu --vždyť při své smrti si nevezme nic, jeho sláva za ním nesešoupí. ^{Ž 49,17-18}

Pověsti a slávy se člověku dostává, protože má výrazný charakter, který se nějak projevuje. Například sportovci jsou slavní, protože umí dobře svůj sport, celebrity jsou slavné, protože výrazně prosazují svůj charakter, atd. Proto slovo sláva znamená obecně charakter (či charakteristiku):

...jsou těla nebeská a těla pozemská, ale jiná je sláva nebeských a jiná pozemských. ^{1.Kor 15,40}

Nebesa vypravují o Boží slávě; obloha vypovídá o díle jeho rukou. ^{Ž 19,2}

Boží sláva je dokonce VIDITELNÁ, Boží velikost (charakter, majestát) z Boha doslova září:

Hospodinova sláva vypadala před očima synů Izraele jako stravující oheň na vrcholu hory. ^{Ex 24,17}

Hospodinova sláva se pozdvihla od cheruba k prahu domu, dům byl naplněn oblakem a nádvoří naplnila zář Hospodinovy slávy. ^{Ez 10,4}

O Boží slávě (charakteru), vypovídají nejen nebeská tělesa (Ž 19,2), ale i Kristus a potažmo Jeho učedníci:

Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jediný Syn, plný milosti a pravdy. ^{J 1,14}

A hle, postavil se k nim Pánův anděl a Pánova sláva je ozářila; i zmocnil se jich veliký strach. ^{Lk 2,9}

Na odhalené tváři nás všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě – to vše mocí Ducha Páně. ^{2.Kor 3,18 ČEP} – z křesťanů by měl „vyzařovat“ Kristův charakter)

Ať tedy jíte nebo pijete nebo cokoliv činíte, všechno činite k Boží slávě. ^{1.Kor 10,31}

Toto Ježíš učinil v Káně Galilejské jako počátek svých znamení a zjevil svou slávu. ^{J 2,11}

Sláva tedy znamená uznání, pověst, charakter... V souvislosti s Bohem je Boží sláva (charakter) tak majestátný, že je dokonce viditelná a září.

Příloha č.1: Citáty EGW o oponě v žid 6,20:

„Služba kněze během roku v prvním oddělení svatyně, „za oponou“, která oddělovala svatyni od nádvoří, představovala službu, kterou Ježíš Kristus zahájil po svém nanebevstoupení. Úkolem kněze při každodenní službě bylo přinášet před Boha krev oběti za hřích a kadidlo, jehož vůně stoupala s modlitbami Izraele. Kristus přinesl před Otce svou krev prolitou za hříšníky a předložil před něho také vzácnou vůni své spravedlnosti spolu s modlitbami kajících věřících. To byla služba v prvním oddělení nebeské svatyně.

Tam provázela Ježíše Krista víra jeho učedníků, když od nich odešel do nebe. Tam se upírala jejich naděje a „v této naději“, jak napsal Pavel, „kteroutož máme jako kotvu duše, i bezpečnou i pevnou, a vcházející až do vnitřku za oponu, kdežto předchůdce náš pro nás všel Ježíš, jsa učiněn podle řádu Melchisedechova nejvyšším knězem na věky“. „Ani skrze krev kozlů a telat, ale skrze svou vlastní krev, všel jednou do svatyně, věčné vykoupění nalezl.“ (Žd 6,19.20; 9,12). Po osmnáct staletí trvala tato služba znázorněná prvním oddělením svatyně. Krev Ježíše Krista představovala přímluvu za věřící, kteří projevovali pokání, a zajišťovala jim odpuštění a přijetí u Otce. Jejich hříchy však zůstávaly stále zaznamenány v nebeských knihách. Jako v obrazné službě v pozemské svatyni se na konci roku konalo dílo smíření, tak se musí - dříve než skončí Kristovo dílo pro vykoupění člověka - vykonat smíření tím, že ze svatyně bude odstraněn hřích. Tato služba měla začít po uplynutí 2300 prorockých dnů. V určenou dobu, jak předpověděl prorok Daniel, vstoupil náš Velekněz do svatyně svatých, aby vykonal poslední část svého slavného díla - očištění svatyně.“ (GC 420-421)

„Tato kapitola obsahuje přímluvnou modlitbu vyslanou Kristem ke svému Otci těsně před Jeho odsouzením a ukřižováním. Tato modlitba je poučením týkající se prostřednické služby, kterou Spasitel přinese za oponu, když bude přinesena Jeho velká oběť ve prospěch lidí tím, že obětuje sám Sebe. Náš Prostředník podal Svým učedníkům tuto ilustraci Své služby v nebeské svatyni v zájmu všech, kteří k Němu přijdou v tichosti a pokore, zbaveni veškerého sobectví a věříce v Jeho spásnou moc.“ (MS 29, 1906).

„Bůh nesnížil Své požadavky vůči lidem, aby je mohl zachránit. Když Kristus jako bezhříšná oběť sklonil Svou hlavu a zemřel, když Všemohoucí neviditelná ruka roztrhla chrámovou oponu na dvě části, byla otevřena nová a živá cesta. Nyní mohou všichni přistoupit k Bohu skrze Kristovy zásluhy. Právě proto byla opona roztržena, aby se lidé mohli přiblížit k Bohu. Nemusí již spoléhat na kněze nebo na ceremoniální oběť. Všem je dána svoboda, aby mohli mít přímý přístup k Bohu skrze osobního Spasitele.“ (MS 148, 1897)

„Když byl Mojžíšovi na hoře dán zákon, byl mu také ukázán příchod Toho Jediného. Viděl Kristovo dílo a Jeho poslání na zemi. Viděl, jak na sebe Syn Boží vzal lidství a stal se Učitelem a Vůdcem světa a jak nakonec dal sám Sebe jako výkupné za hříchy lidí. Když bude přinesena za hříchy lidí dokonalá oběť, má přestat přinášení obětí symbolizující Mesiášovo dílo. S příchodem Krista bude zvednuta opona nejistoty a bude vylita záplava světla na zatemnělé chápání Jeho lidu. Když Mojžíš viděl den Kristův a novou živou cestu, která byla otevřena skrze Jeho krev, byl uchvácen a nadšen. V jeho srdci byla chvála k Bohu. Božská sláva, která doprovázela vydání zákona, byla tak pozoruhodně zjevena na jeho tváři (když sestoupil z hory mezi Izraelity), že její záře byla pro ně velmi bolestná. Kvůli svým přestoupením se lidé nemohli dívat na jeho tvář. Proto Mojžíš nosil závoj, aby je nenaplňoval hrůzou. ... Kdyby Izraelité rozeznali světlo evangelia, které bylo zjeveno Mojžíšovi, byli by schopni vírou neochvějně hledět až na konec toho, co bylo uskutečněno. Tak by mohli snést světlo, které vyzařovalo z Mojžíšovy tváře. „A jejich myšlenky zkameněly. Vždyť až do dnešního dne zůstává při veřejném předčítání staré smlouvy ten závoj neodkrytý, protože pomíjí jen v Kristu...“ (2. Kor 3,14). Židé jako národ nepoznali, že Mesiáš, kterého zavrhli, byl Andělem, který vedl jejich otce během jejich putování pouští. Až dodnes je tento závoj na jejich srdcích a jeho temnota před nimi zakrývá dobrou zprávu o spasení skrze zásluhy ukřižovaného Vykupitele (ST Aug. 25, 1887).

„Tím, že se roztrhla opona v chrámě, Bůh řekl: Už nemohu zjevovat svoji přítomnost na tomto nejsvětějším místě. Nová a živá cesta, kterou nezastírá žádná opona, je nabízena všem. Kající se hříšník už více nemusí čekat na příchod velekněze.“ (5BC 1109)